

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
4

65

Μέ το Περιεχόμενο

ΣΕ ΜΙΑ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

Α Ν ή ζωή ήταν πιο εύκολη, έτσι που να μπορεί να στήσει και να ξεστηθεί κανείς μια πολιτεία, θα μπορούσε να κάνει μια σειρά δοκιμές, ζητώντας να δημιουργήσει έναν κόσμο με όσο γίνεται ιδανικότερους δρους ομαδικής συμβιώσεως. Αυτές τις ιδανικές πολιτείες, τις άνοιξε ο άνθρωπος, προσπαθώντας να τις σχεδιάσουν μέσα στη ρέμβη τους, να τις παραστήσουν στη διάταξη τους και στην κίνησή τους, τις είδαν κάτω από τον άρχοντικό φατισμό της δικής τους καρδιάς. Θα είχαν σπρίτια με μεγάλα παράθυρα, πάρκα, εύρυχωρους δρόμους, μπόλικο και άνετο ψωμί. Οι μέρες τους θα ήταν ευλογία Θεού και οι νύχτες τους χωρίς φέβο. Δεν θάναί λίγοι εκείνοι που θα όνειρευτηκαν τα σπρίτια μιας ιδανικής πολιτείας με άνοιχτες πόρτες. Το όνειρο προπορεύεται πάντοτε. Η στήρηση, ο πόνος και η πολιτισμένη καρδιά όνειρευονται.

Δεν ξέρω ποιά πολιτεία, που και πότε μπορεί να πλησίασε περισσότερο προς το ανθρώπινο ιδανικό. Πάντως το ίδιο το ιδανικό, χωρίς να είναι ανέφικτο, δεν πλησιάστηκε σε καμιά περίπτωση, παρ' όλο που όχι μόνο άπλοϊ άνθρωποι, διψασμένοι για λίγη καλωσύνη, αλλά και σοφοί άσχοληθηκαν με το μακρινό θαύμα της, από τον Πλάτωνα ως τον Άγιο Αύγουστινο και τον Μούρ. Αυτό το «όταν ο κόσμος θα γίνει καλύτερος», αυτή η έλπίδα που συνεχίζεται από γενιά σε γενιά και δεν πραγματοποιείται σε καμιά γενιά γιατί οι λίγοι που τα έχουν εξασφαλίσει όλα δεν την βρίσκουν άπαραίτητη, αποτελεί μια αιώνια έλπιδα.

Κάνω αυτές τις σκέψεις, νύχτα, κάτω από το άπαλο σούρσιμο των πεύκων που τα κλώνια τους αφήνουν να διαφαινούνται μερικά άστέρια στον ούρανό, φιλοξενιμένος σε μια κατασκήνωση χωμένη μέσα σ' ένα πυκνό δάσος της Αττικής. Πρόκειται για μια μικρή πολιτεία. Την κατοικούν 250 κορίτσια από έφτα ως δέκα χρονών. Παιδιά οκθόμων δλα — χτίστες — μπετατζήδες, άμμοκονιστές — έχουν συγκεντρωθεί από τις άπύχονες συνοικίες του λεκανοπεδίου της Αττικής κι' έχουν αποτελέσει της Αττικής κι' έχουν αποτελέσει μια προσωρινή κοινωνία δική τους. Μια κοινωνία που θα βαστάξει 22 μέρες κι' ύστερα θα ξαναδιαλυθεί και θα άνασχευτεί μέσα στο ύδροκέφαλο τέρας της μεγάλης πολιτείας.

Όστόσο μέσα στην άμεριμη μικρή τους αυτή πολιτεία, δεν φαίνονται να το σκέπτονται. Έχει χτυπήσει σιωπητήριο, είναι περασμένη άρκετη νύχτα, τα παιδιά

δρύνονται στις σκηνές τους, δεν ακούγεται κανένας ψίθυρος. Και μόνον η άρχηγός, μια νέα κοπέλα με σπαθότο σώμα και γλυκιά φωνή, κάνει μια τελευταία βόλτα στις σκηνές, ρίχνει ένα τελευταίο δάμμα στα παιδιά της. Κοιμούνται ήσυχα, άλλα άνασκελα, άλλα μπρούμυτα. Τα μαλλιά τους πεσμένα στα μέτωπα ή χυμένα στα μάγουλα, σου δίνουν να καταλάβεις τι θα μπορούσε να είναι ένας πίνακας που θα παρίστανε τη μακαριότητα.

Άναρρατίσαι, τι έγιναν οι χιλιάδες φωνές της ημέρας. Φυσικά, ότι γίνονται κι' οι φωνές των πουλιών. Έγιναν χαρά και ερήνη μέσα στις καρδιές εκείνων που τις άκουσαν. Έγιναν η άρχή, η άφορμή, το λεπτό νήμα που ύφαινε μέσα μας το όνειρο μιας ιδανικής πολιτείας, ενός κόσμου άπαλλαγμένου από τις όδύνες, τις όδύνες που ο άνθρωπος με το φωτεινό του μυαλό θα μπορούσε να τις έχει ξεπεράσει. Τα παιδιά που κοιμούνται, παιδιά φτωχών, εργαζομένων ανθρώπων, πειθαρχημένα στο παιχνίδι τους, στο τραγούδι τους, στον περιπατό τους, στο γεύμα τους και στον ύπνο τους, είναι φανερό ότι έχουν αλλάξει ζωή, ότι έχουν βρεθεί σ' ένα άσυνθιστο γι' αυτά κλίμα άμεριμνίας. Οι κραυγές τους θγαίνουν άπ' τα βήθη τους, κραυγές που κυνηγιούνται και χτυπιούνται άνάμεσα στα πεύκα όπως οι καθαρές κρουστάλλινες φωνές των χελιδονιών, και το χαμόγελο που σφραγίζει τον ύπνο τους, αποτελούν τις μαρτυρίες αυτής της άλλαγής.

Άλλωστε τί ζητάμε όλοι, τί δεν έχουμε και θέλουμε να το κατακτήσουμε δημιουργώντας μιάν ιδανική πολιτεία; Αυτό το άπλουστατο: Να βρουν οι άνθρωποι το φυσικό τους χαμόγελο, τη φυσική τους φωνή, τη φυσική τους κίνηση, τη φυσική τους συμπεριφορά. Να βρουν τον εαυτό τους. Ν' άπαλλαγούν από την παραμόρφωση της ψυχής τους και του προσώπου τους, από τα πλαστά τους αίσθηματα. Μια πόλη σήμερα, είναι γιομάτη από πλαστές υποκρίσεις, πλαστούς χαιρετισμούς, πλαστές φιλίες, πλαστές σχέσεις. Ο σκοπός μιας νέας πολιτείας θα είναι να μάς κάνει όλους άληθινούς.

Φεύγοντας την άλλη μέρα με το ήλιοβασίλεμα από την κατασκήνωση, μου φαίνεται πως δλόκληρη αυτή η πευκόφυτη περιοχή της Βαρυπόμης δεν είναι παρά μια τεράστια λεύκα που πάνω της χάλανε τον κόσμο χιλιάδες πουλιά. Μια νότα ζωής από έναν άλλο κόσμο. Ίσως το μέλλον που κρύβει αυτό τον κόσμο, να είναι κοντά.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Κάποιος δημοσιογράφος ρώτησε μίαν ημέρα τον διάσημο μάεστρο Άρτουρο Τσικανίνι:

— Πόσες γλώσσες μιλάτε, μάεστρο; Άκουσα πως είσθε γλωσσολάγος.

— Τέσσερις, άπάντησε ο Τσικανίνι. «Οταν άπευθόμην σε μιά ώρα α κυρία, μιλώ γαλλικά. Στη δουλειά μου μιλώ άγγλικά. Όταν θέλω ν' άπειλήσω κανέναν, μιλώ γερμανικά. Κι' όταν τυχαίνει να κοπώ την ώρα που ξυρίζομαι, χρησιμοποιώ τη μητρική μου γλώσσα!..»

★

Ρώτησαν κάποτε τον Όσκαρ Ουάιλτ ποιά διαφορά άρχει μεταξύ ευγενείας και τάχ.

— Θα σας το εξηγήσω μ' ένα παράδειγμα, άπάντησε ο πνευματώδης συγγραφέας. «Τποθέστε ότι άνοίγετε την πόρτα του μπάνιου και βλέπετε μιά γυναίκα όλόγυμνη. Άν πείτε: «Με συγχωρείτε κυρία μου, αυτό είναι ευγένεια. Άν όμως πείτε: «Συγγνώμη κυρία», έ, αυτό είναι τάχ.

★

Ο Κοέν κάθεται στο γραφείο του και κάνει τους λογαριασμούς του, όταν ξαφνικά χτυπά το τηλέφωνο. Ο Κοέν παύει το άκουστικό.

— Έμπρός! ποιός είναι παρακαλώ; Μιά φωνή άκούεται άπ' την άλλη άκρη του σύματος:

— Έσθ είσαι Κοέν;

— Ναι, ναι, έγω είμαι.

— Άστείνεσαι; Η φωνή σου δεν μοιάζει με του Κοέν.

— Έγω είμαι. Λέγε, τι θέλεις;

— Άκουσε λοιπόν, Κοέν. Έδω σου τηλεφωνεί ο Μωϊσής. Μήπως μπορείς να μου δανείσεις πενήντα χιλιάδες;

— Πενήντα χιλιάδες;

— Άκριβώς.

— Πολύ καλά, κύριε Μωϊσέ. Όταν έλθει ο κ. Κοέν θα του πω ότι τον θέλουμε στο τηλέφωνο!..

★

Ένα λεβεντόπαιδο, ο καρδιοκατακτητής του χωριού, πρόκειται να παντρευτεί και πηγαίνει στον παπά να εξομολογηθεί.

— Άμάοησες με γυναίκες τέκνο μου; τον ρωτά ο παπάς.

— Όπως όλος ο κόσμος, πάτερ μου, απαντά μετρίοφρονα ο Δόν Ζουάν.

— Άμάοησες και με παντρεμένες;

— Όπως όλος ο κόσμος, πάτερ μου.

— Πώς δηλαδή; Τί έκανες;

— Πάτερ μου, με φέρντε σε δύσκολη θέση. Έγώ ήλθα να ταπεινωθώ κι' όχι να καυχήθω!

★

Ένας έκατομμυριούχος Άμερικανός κάνει τον γύρο του κόσμου με το ιδιόκτητο άεροπλάνο του.

Ο πιλότος σε κάποια στιγμή του έξηγει.

— Βλέπετε εκεί κάτω; Είναι η Γερμανία.

Και ο Άμερικανός κομπαστικά:

— Άφρησε τις λεπτομέρειες. Να μου λές μονάχα τις.. ήττες!

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΚΟΣΜΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Έκδότης — Διευθυντής
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής συντάξεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Έπιμελητής όλης
ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεία — Τυπογραφεία
Πατησίων 63β τηλ. 813.180

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 4

ΑΘΗΝΑΙ

25-31 Αύγουστου 1960

Τ Α άμερικανικά έπιτεύγματα της τελευταίας έβδομάδος στον τομέα της κατακτήσεως του Διαστήματος άκολουθεί νέο, μεγαλειώδες κατόρθωμα της σοβιετικής έπιστήμης και τεχνικής. Η έκτόξευση ενός τεράστιου διαστημόπλοιου, με έπιβάτες δυο θηλυκά σκυλιά, των οποίων παρακολουθείται η αντίδραση του οργανισμού στην κάθε δυνατή λεπτομέρεια, χαιρετίζεται καθολικά σαν ένα από τα πιο άξιόλογα και τα πιο άποφασιστικά στάδια για το τελευταίο άλμα, που θα μεταφέρει τον πρώτο άστροναύτη στο Διάστημα. Τα χρονικά όρια αυτής της μεγάλης, της έπικής εξορμήσεως, έχουν ήδη συντομευθεί κατά πολύ. Πλησιάζει η μεγάλη μέρα, όπου ο άνθρωπος εισέρχεται, τολμηρός και περήφανος, στο άπέραντο μυστήριο του Σύμπαντος.

Ο ΜΕΓΑΛΕΙΩΔΗΣ αυτός άνταγωνισμός της άμερικανικής και της σοβιετικής έπιστήμης και τεχνικής υπογραμμίζει τις καταπληκτικές δυνατότητες, με τις οποίες έχει όπλίσει την ανθρωπότητα το σύγχρονο έπιστημονικό πνεύμα. Είναι εύκολο να φαντασθεί κανείς με τι γιγαντιαία δήματα θα προχωρούσε ο κόσμος, αν οι μεγάλοι έπιστήμονες, άνεξάρτητα από προέλευση και ιδεολογία, προχωρούσαν σε κοινή προσπάθεια στον χώρο του μυστηρίου που μάς κυκλώνει. Πώς θα ήταν ό σημερινός κόσμος, αν η έπιστήμη δεν έφερε έθνικά χρώματα, αν δεν κατακερμάτιζε τις έρευνές της, για να προχωρεί από πολλά — αλλά τα ίδια μονοπάτια — προς τον ίδιο σκοπό!

Σ ΧΕΤΙΚΟ με τον κατακερματισμό του έπιστημονικού πνεύματος, που μονιμοποιεί

το μονοπώλιο της έπιστήμης στις Ήν. Πολιτείες και τη Σοβ. Ένωση, είναι και το άρθρο που δημοσιεύεται στις άκόλουθες σελίδες. Ίσως οι άπόψεις που τίγονται στο άρθρο αυτό, που φέρει την υπογραφή του περιοδικού μας, να θεωρηθούν ούτοπικές, άνεξάρτητα από την ορθότητα τους. Δεν άρχει άμφιβολία ότι οι Μεγάλοι της Έπιστήμης δεν είναι διατεθειμένοι να έγκαταλείψουν τα πρωτόκια της Ίστορίας. Είναι, αντίθετα, βέβαιο ότι θα περιφρουρήσουν την έπιστημονική αυτή ύπεροχή, που έχουν εξασφαλίσει με την ιδιοφυία των τέκνων τους, αλλά, προ παντός, με τα τεράστια οικονομικά και τεχνικά μέσα, με τα οποία εξόπλισαν την έπιστημονική τους έρευνα. Όστόσο, μιά τολμηρή πρωτοβουλία από τα Μικρά κράτη στην προσεχή Σύνοδο των έργασιών της Γεν. Συνελεύσεως του ΟΗΕ, με σκοπό την άξιοποίηση κάθε προικισμένου τέκνου της Γης στον τομέα των έπιστημονικών έρευνών, θα προλείανει το έδαφος, θα παραμερίσει πολλά έμπόδια και θα παρασκευάσει τις δυνατότητες μιας παγκόσμιας έπιστημονικής συνεργασίας. Και μονάχα η συνεργασία αυτή θεμελιώνει σταθερά και μόνιμα την Ειρήνη.

Τ ΗΝ ιστορική αυτή πρωτοβουλία στον ΟΗΕ θα μπορούσε να την άναλάβει η έλληνική άντιπροσωπεία. Έχει κάθε δικαίωμα να ζητήσει από τον παγκόσμιο οργανισμό την κατάργηση του μονοπωλίου της Έπιστήμης. Ένώ, στην Έλλάδα, το έπιστημονικό πνεύμα άπέβαλε την άχλύ του μυστισμού και της δεισιδαιμονίας, η φιλοσοφία ζήτησε να βάλει, για πρώτη φορά, τάξη στο χάος που μάς κυκλώνει. Και δικαιούται η Έλλάς ν' άποδυθεί σε διεθνή σταυροφορία για τη δυνατότητα της συμμετοχής όλων των ανθρώπων στον χώρο της δημιουργικής έπιστήμης, δηλαδή στον χώρο όπου πλάθεται η ιστορία του καιρού μας. Είναι τρομερό να είναι κανείς ένας άπλος θεατής μιας μεγαλειώδους έποχής. Να έκτοξεύουν μονάχα οι Ρώσοι και οι Άμερικανοί τα διαστημόπλοιά τους κι' όλα τα έκατομμύρια της Γης ν' άντικρύζουν κατάπληκτα τους ούρανοους — και τους ούρανοους του μέλλοντος. Είπαμε, έχει κάθε δικαίωμα η Έλλάς. Υπάρχει, όμως, μιά βασική προϋπόθεση: Να την έκπροσωπούν έμπνευσμένοι άνθρωποι, που δέχονται και άφομοιώνουν τα μηνύματα μιας κοσμολογικής έποχής.

ΤΟ ΕΞΟΦΥΛΛΟ ΜΑΣ
Η «Γυναίκα με τα μαργαριτάρια» έργο του Κορό, για την καλλιτεχνική προσωπικότητα του οποίου γράφει στο σημερινό τεύχος ο συνεργάτης μας Φιλότεχνος. Στη «Γυναίκα με τα μαργαριτάρια», που έγραψε ο Ντρεν, είναι παρέρη ή μίμηση του Ντρεν, στο πασίγνωστο έργο του Τζον Ράβιν.

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 65

ΓΙΑ ΝΑ ΥΠΑΡΞΗ ΜΙΑ ΠΑΝΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΚΑΙ ΟΧΙ ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ..

Οι Άμερικανοί και οι Ρώσοι έχουν εξασφαλίσει, με τὰ τεράστια οικονομικά και τεχνικά μέσα, τὸ μονοπώλιο τῆς ἐπιστήμης. Τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἀνθρώπων τῆς Γῆς ἀπλῶς παρακολουθοῦν τὸν μεγαλειώδη ἀνταγωνισμό τῶν δύο γιγάντων τῆς ἐπιστήμης. Ὁ « ΚΟΣΜΟΣ » καλεῖ τὴν ἐλληνικὴ ἀντιπροσωπεῖα στὸν ΟΗΕ ν' ἀναλάβει πρωτοβουλία καταδέσεως σχεδίου ψηφίσματος γιὰ τὴ συμμετοχὴ ὅλων τῶν ἐπιστημόνων τοῦ κόσμου στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα.

ΤΟ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ "ΚΟΣΜΟΥ"

ΔΕΝ ὑπάρχει ἄνθρωπος σήμερα πού νά παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων τοῦ καιροῦ μας καὶ νά μὴν ἔχει κάνει τίς δικές του σκέψεις πάνω σ' αὐτά. Ζοῦμε στὸν αἰῶνα τοῦ πνεύματος, τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος, πού μπροστά του στάθηκε ὄχι χωρὶς κάποιο δέος τὸ πνεῦμα τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν. Τὸ πνεῦμα αὐτὸ πού προπορευόταν σὲ ἄλλες ἐποχὲς αἰσθάνεται νά μειονεκτεῖ, θά νόμιζε κανεῖς πὼς πάσχει ἤδη ἀπὸ ἓνα «σύμπλεγμα κατωτερότητας», πού τὸ κάνει νά δυσκολευεῖται νά προχωρήσει. Τὸ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα ἀποκαλύπτει ἓνα θαῦμα: Τὸ ἀνθρώπινο θαῦμα, τὸ μυστήριο τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου, πού μέσα του βρίσκονται συγκεντρωμένες οἱ πιὸ ἀπίθανες δυνατότητες.

Τὸν ἀνθρώπινο θαυμασμό καὶ τὴν ἀνθρώπινη περιέργεια, τὴν προσελκύει αὐτὴ τῇ στιγμῇ ἡ Ἐπιστήμη, πού ἐκφράζει τὴν πρόοδο τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς. Γιατὶ δὲν θά πρέπει νά ξεχνᾶμε σὲ καμμιά στιγμὴ ὅτι, χωρὶς τὴ δικὴ τῆς βοήθεια, τὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων πού κατοικοῦν αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὸν πλανήτη μας, θά τούς ἦταν ἀδύνατο νά ζήσουν. Θά ἦταν ἀδύνατο νά ὑπάρχουν μεγαλοπύλεις σὰν τίς σημερινές,

οἱ ἄνθρωποι ὅλοι μαζί θά ἀποτελοῦσαν ἓνα ζωῶδες τέλμα κι' ἀκόμη, πολὺ περισσότερο, θά βλεπταν νά διαγράφεται τὸ μέλλον τους ὄχι ἀπλῶς σκοτεινὸ, ἀλλὰ ζοφερῶτατο. Ἡ ἐπιστήμη μὴ ὅμως εἶναι ὁ σωτήριος ἀστάθμητος παράγοντας πού ἀνατρέπει προβλέψεις καὶ θεωρίες, ὅπως ἐκείνη τοῦ Μάλθους, πού ἀνατρέπει φόβους. Ἡ Ἐπιστήμη ἔχει γίνει ἓνα εἶδος ὑπέρτατης βούλησης, πού λέει πάντοτε τὸν τελευταῖο λόγο, ἓνα λόγο πού δὲν εἶναι ποτὲ καὶ ὁ τελευταῖος τῆς. Κι' εἶναι αἰσθητικὸ, λοιπόν, τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου καὶ ἡ προσοχὴ του νά βρίσκονται στραμμένα πρὸς αὐτήν. Εἶναι τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς, σὲ τελευταία ἀνάλυση, πού ἀποδίδεται μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ δέος πρὸς τὴ μεγαλοσύνη τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος.

ΑΥΤΟ τὸ πνεῦμα πού εἶναι ἀπὸ τὴ φύση του ἐνιαῖο, σκέφτεται κανεῖς — κι' αὐτὸ ἀφοροῦσε ὁ ὑπαινιγμὸς πού κάναμε στὴν ἀρχή — ὅτι δὲν ἔχει ἀκόμη ἀνεξαρτοποιηθεῖ, δὲν ἔχει ἀπολυτρωθεῖ, δὲν βρίσκεται ἀκόμη, ὅπως θά ἔπρεπε, πάνω ἀπὸ τίς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες καὶ τίς ἀδυναμίες τῶν

διεθνῶν σχέσεων. Δὲν τοῦ δόθηκε μ' ἓνα λόγο ἀνεξάρτητο ἔδαφος οὐρανὸς πρὸς τὴ γῆ νά δουλέψει, νά συγκεντρωθεῖ καί, σὰν ἓνας αὐτοτελὴς μηχανισμὸς πού ἀνήκει σὲ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα καὶ δρᾷ γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα, νά ἐξαντλήσει τοὺς πνευματικούς του πόρους πού δὲν βρίσκονται μόνο στὴ Ρωσία καὶ στὴν Ἀμερικὴ καὶ σὲ μερικές ἀκόμη προωδευμένες χώρες, ἀλλὰ σὲ ὅλες τίς χώρες τῆς γῆς, παντοῦ ὅπου κατοικοῦν ἄνθρωποι καὶ ἀντέλλει ὁ ἥλιος.

Περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ τὸ πρόβλημα αὐτὸ παρουσιάζεται σήμερα ὀξύτερο στὶς συνειδήσεις τῶν σκεπτομένων ἀνθρώπων, γιατί δὲν περνᾷ μέρα πού νά μὴν ἀκούσει κανεῖς μιὰν ἀμερικανικὴ ἢ μιὰ ρωσικὴ θριαμβολογία στὸν τομέα τῶν τεχνικῶν ἐπιτεύξεων. Ἡ ἐπιστήμη μας προπορεύεται, θριαμβολογοῦσαν οἱ Ρώσοι στὸ διάστημα τῆς διαδοχικῆς ἐκτοξεύσεως τῶν τριῶν «Λούνικ» καὶ ἔπειτα. Ἡ δὲ ἀποκλήση τὸ πρὸ βᾶδισμα θριαμβολογοῦν ἀπὸ τὴν ἄλλη αὐτὲς τίς ἡμέρες οἱ Ἀμερικανοί, μετὰ τὴν πρόσφατη ἐπιτυχὴ ἀπόσπαση τοῦ θαλαμίσκου καὶ τὰ πολυπλά συνεχιζόμενα ἀστροναυτικὰ πειράματά τους.

Τὸ ἔγω τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος ἔχει ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ τὸ ἔμεις τῶν ἀντιπάλων κόσμων ἢ χωρῶν. Κι' ἀνάμεσα στὰ δύο ἔμεις, ἀνακαλύπτει κανεῖς κάτι σὰν ἓνα εἶδος χαρακώματος. Κι' αὐτὸ πού, ἐντελῶς ἀκατανόητα χωρίζεται στὰ δύο, εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα. Εἶναι τὸ ἐνιαῖο ἀπὸ τὴ φύση τοῦ πνεύματος, εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς σωτηρίας, εἶναι ἡ ἐλπίδα πού εἶναι μιὰ γιὰ ὅλο τὸν κόσμο.

ΩΣΤΟΣΟ, δρiscόμαστε σὲ μιὰ ἐποχὴ πού ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά εὐρύνει τὴ σκέψη του. Πρέπει νά εἰδοποιήσῃ καὶ νά εἰδοποιηθεῖ ὅτι πολλὰ

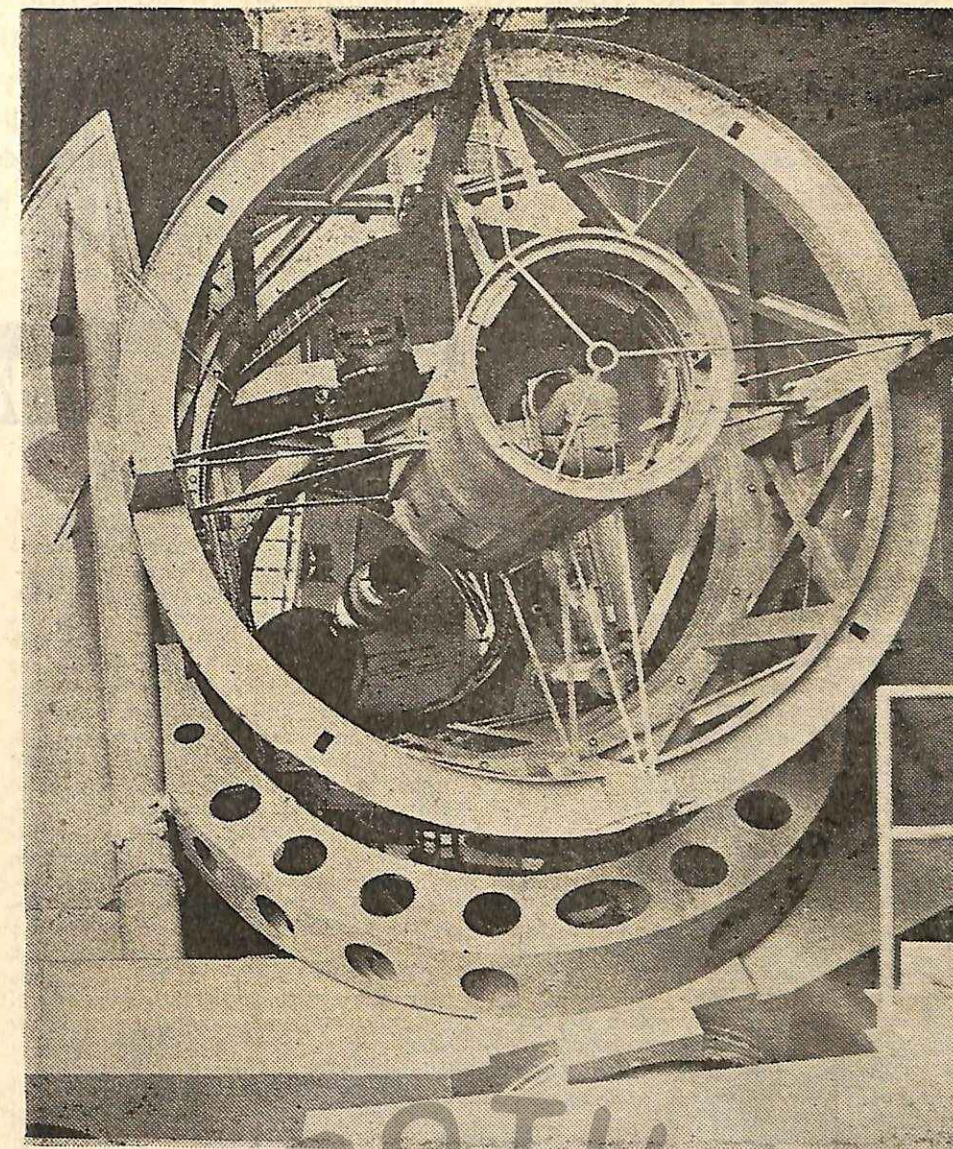
πράγματα ἄλλαξαν. Ὅτι μπαίνουμε σὲ νέα ἱστορικὴ φάση. Ὅτι οἱ μικρότητες τοῦ ἐνστικτοῦ δὲν καμουφλάρνται πιά, ἀλλὰ γίνονται ἀποκρουστικὲς ἀκόμη καὶ στοὺς πιὸ ἀνίδεους ἀνθρώπους, τοὺς πιὸ ἀντιπνευματικούς καὶ τοὺς πιὸ ἀντιεπιστημονικούς. Ὅτι αὐτομάτως, μὲς ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῶν ἰδίων τῶν πραγμάτων, ὅπως ἐμφανίζονται σήμερα, γεννιέται ἡ ἀνάγκη μιᾶς σταυροφορίας, μιᾶς ἐπαναστάσεως τοῦ ἴδιου τοῦ πνεύματος. Μιὰ ἐπαναστάση πού θά σαρώσει τίς πολιτικὲς ἀνασχέσεις καὶ διαφορὲς, συγκεντρώνοντας τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὰ διάφορα ἔμεις, στὸ ἓνα, στὸ φυσικὸ τοῦ ἔγω.

Ἀνθρώποι προικισμένοι δὲν γεννιοῦνται μόνο στὴ Ρωσία καὶ στὴν Ἀμερικὴ. Γεννιοῦνται σ' ὅλο τὸν κόσμο. Δὲν ἔχουν, δὲν τοὺς παρέχονται ὅμως οἱ δυνατότητες νά ἐκφραστοῦν, νά δράσουν, νά δημιουργήσουν. Δὲν ἔχουν τὰ μέσα. Τὰ μέσα τὰ μονοπωλοῦν ὠρισμένα ἔθνη γιὰ τὸν ἑαυτό τους, τὰ ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια ἐργάζονται σὲ ὠρισμένα μόνο σημεία τῆς γῆς. Οἱ προικισμένοι πού γεννιοῦνται σὲ ἄλλες χώρες καὶ πού πρέπει φυσικὰ νά εἶναι καὶ οἱ περισσότεροι, σαρῶνεται, ἐπιστρέφουν, θάφτουν τὸ τάλαντό τους μαζί μὲ τὸ σῶμα τους στὴ φτωχὴ τῆς γῆς. Καθὼν τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος — πού ἀπ' αὐτὸ ἄλλωστε κρέμεται, αὐτὸ κρίνει τὴν τύχη τῆς ζωῆς καὶ τῆς γῆς — νά ἐπιδιώξει τὴ δημιουργία τῆς δικῆς του αὐτόνομης ἐργαστηριακῆς πολιτείας, πού θά ἐργάζεται γιὰ λογαριασμό ὅλου τοῦ κόσμου καὶ μὲ ἀνθρώπους ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο.

Η ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ θά εἶχε πραγματοποιήσει τὴ μεγαλύτερὴ τῆς ἱστορικῆς, ἀνάγκης ἐπαναστάση, μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες τίς μέχρι σήμερα αἱματηρὲς καὶ ἀναιμάκτες ἐπαναστάσεις τῆς, ἂν μπορούσε νά εξασφαλίσει τὴν ἀνεξαρτησία, τὴν αὐτονομία, τὴν ἀπερίσπαστη ἐργασία τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος γιὰ λογαριασμό τῆς, γιὰ λογαριασμό καὶ τοῦ τελευταίου τῆς μέλους. Αὐτὸ θά ἦταν ἡ πρώτη μεγάλη ἐνδειξὴ πολιτισμοῦ τῆς ἱστορίας, αὐτὸ θά ἦταν τὸ πρῶτο, τὸ σημαντικώτερο βῆμα τῆς πραγματικῆς εἰρήνης, αὐτὸ θά ἦταν **Εἰρήνη**.

Ἐμμεσα αὐτὸ θά ἦταν δικαιοσύνη καὶ ἀναγνώριση τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ αἰτήματος τῆς ἀνθρώπινης ἰσοτιμίας. Ὑπάρχει ἤδη ἓνας Διεθνὴς Ὁργανισμὸς πού ἐργάζεται, ἢ πού προσπαθεῖ νά ἐργασθεῖ — ἢ πού ἔχει τοὐλάχιστον αὐτὸν τὸ θεωρητικὸ σκοπὸ — γιὰ λογαριασμό ὅλων τῶν ἐθνῶν. Εἶναι ὁ ΟΗΕ. Αὐτὸς ὁ ὀργανισμὸς θά μπορούσε νά ἀναλάβει αὐτὴ τὴν πρωτοβουλία. Νά θέσῃ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἀνεξάρτητης καὶ ἐξαρτωμένης — ἔμμεσα — ἀπ' ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς ἐπιστημονικὴ αὐτὴ ἐργαστηριακὴ πολιτεία. Συγκεντρώνοντας ὅλα τὰ μέσα καὶ ὅλες τίς πνευματικὲς δυνάμεις πού παρουσιάζονται σὲ ὅλες τίς χώρες, νά κάνει ὥστε νά δημιουργηθοῦν οἱ συνθήκες πού θά ἐπιτρέψουν τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ ἀξιοποίηση τῶν πνευματικῶν δυνάμεων γιὰ μιὰ ἐπιτάχυνση τῶν τεχνικῶν κατακτῆσεων καὶ γιὰ λογαριασμό ὅλου τοῦ κόσμου, χωρὶς διακρίσεις.

Τὸ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα δὲν ἐργάζεται γιὰ λογαριασμό του. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ μέλλοντος ἔχουν προκαταβολικὰ τίς

Ἐνα γιγαντιαῖο τηλεσκόπιο, πού ἀνοίγει τοὺς ἀγνωστους κόσμους τοῦ Ἀπείρου, γιὰ νά προετοιμάσει τὴν κατάκτηση τοῦ Διαστήματος ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο.

μετοχές τους στὸ ἀποτέλεσμα. Τὸ πνεῦμα εἶναι ἓνα καὶ ἀνήκει σὲ ὅλους. Δημιουργώντας γι' αὐτὸ νέες σὰν αὐτὲς συνθήκες, συγκεντρώνοντας τὴν κορυφαία αὐτὴ δύναμη, πού ξεκινεῖ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο ἐγκέφαλο, καὶ τοποθετώντας τὴν στὸ μέσο τῆς γῆς, εἶναι τὸ ἴδιο σὰν νά ὑπογράψουμε ἓνα μεγάλο ἐταρικό. Ὅλες οἱ χώρες δίνουν τοὺς ἀνθρώπους τους πού εἶναι ἄξιοι νά βοηθήσουν μὲ τὸ «εἰδικὸ» πνεῦμα τους τὴν Ἐπιστήμη καὶ ὅλες οἱ χώρες συμμετέχουν στὰ ἀγαθὰ πού θά ἐπιτευθοῦν.

ΔΕΝ ὑπάρχει τίποτα, οὔτε ἱερό, οὔτε ὀσιο πού νά μὴν τὸ ἐμπορευτῇ κανὼς τὰ σήμερα οἱ ἄνθρωποι, πού νά μὴν τὸ μονοπωλήσουν. Ὡστόσο ἡ πρόθεση τῶν δημιουργῶν τῆς Ἐπιστήμης δὲν εἶναι αὐτή. Ὁ δημιουργὸς αὐτὸς αἰσθάνεται σὰν ἓνας ἄνθρωπος πού δημιουργεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Μοιραία, ὅμως, βρίσκεται περιπλεγμένος μέσα στὴν ἀδηφάγα ἀράχνη, πού τὸν περιβάλλει καὶ τοῦ δίνει τίς δυνατότητες νά ἐργασθεῖ. Τὸ διεθνὲς ἠθικὸ καὶ ὀλικὸ συμφέρον ἀπαιτεῖ νά βγάλουμε τὴν Ἐπι-

στήμη, ἔξω ἀπὸ κάθε εἶδος σύνορο κι' ἀπὸ κάθε εἶδος συμφέρον πού δὲν εἶναι τὸ κοινὸ συμφέρον τοῦ κόσμου. Νά τὴν τροφοδοτήσουμε μὲ τίς χιλιάδες, ἴσως, τῶν ἰδιοφυῶν ἀπὸ ὅλες τίς χώρες πού δὲν τοὺς παρέχονται οἱ δυνατότητες νά δροῦν τὸν προορισμό τους, πού πηγαίνουν χαμένοι ἐπὶ ζῆμια, φυσικά, τῆς ἴδιας τῆς προόδου, τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου πού παλεύει ἀπεγνωσμένα γιὰ τὸ καλύτερο. Τὰ ἔθνη μποροῦν νά κάνουν ὅ,τι θέλουν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστήμης πρέπει νά ἐνοποιήσει τὸ στίβο του. Καὶ αὐτὸς ὁ στίβος πρέπει νά καταλάβει ὅλο τὸ χώρο πού ὑπάρχει ἔξω ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, ἔξω ἀπὸ τὸ Σύμφωνο τῆς Βαρσοβίας, ἔξω ἀπὸ τὸ ΣΕΑΤΟ καὶ τίς ἄλλες ποικιλώμενες ὀργανώσεις.

Αὐτὸς ὁ μεγάλος στίβος, αὐτόνομος καὶ μεγαλοπύλεις, νά ἐκτείνεται μέσα στὴ Ρωσία καὶ στὴν Ἀμερικὴ κι' ἔξω ἀπ' τὴ Ρωσία κι' ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ. Μέσα σὲ ὅλες τίς χώρες, κι' ἔξω ἀπ' ὅλες τίς χώρες.

Ο « ΚΟΣΜΟΣ »

Κάθε ενεργό κύτταρο του ανθρώπινου οργανισμού είναι μια ηλεκτρογεννήτρια και το σύνολο των κυττάρων αποτελεί μια γιγαντιαία ηλεκτρονική μηχανή πάνω στην οποία μπορούμε να επιδράσουμε κατά πολύ συγκεκριμένο τρόπο — και μάλιστα έξ αποστάσεως. Στον τομέα της ιατρικής, της ψυχολογίας, της τεχνολογίας, απέραντες είναι οι προοπτικές της βιοηλεκτρονικής. Χάρη σ' αυτήν, για πρώτη φορά μπορούμε να επιδράσουμε έξ αποστάσεως, και χωρίς καμιά χειρουργική επέμβαση, στο βαθύ ρυθμό των οργανικών λειτουργιών.

Το ΚΟΡΜΙ μας είναι ένας ΜΑΓΝΗΤΗΣ

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΒΙΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ

Η ΣΚΗΝΗ στο γραφείο ενός διάσημου Παρισινού χειρουργού. Ο γιατρός προσπαθεί να εξηγήσει την κατάσταση στη σύζυγο του ασθενούς:

— Πρόκειται για καρκίνο του ήπατος, κυρία μου. Η κατάσταση του συζύγου σας είναι πολύ σοβαρή και η έγχειρηση δεν θα ωφελήσει σε τίποτα. Δεν υπάρχει παρόι θεραπεία: Η βιοηλεκτρονική.

— Τί είναι αυτή η βιο... πώς την είπατε, γιατρέ;

— Θα χρειάζονταν πολλές ώρες για να σας εξηγήσω. Μπορώ μονάχα να σας πω με λίγα λόγια τι θα κάνουμε: Θα καλέσουμε ένα βιοηλεκτρολόγο και θα του αναθέσουμε τη φροντίδα να υποβάλει το συκώτι του συζύγου σας σε ισχυρές εκπομπές ηλεκτρομαγνητικών σημάτων, που θα έχουν μαγνητοφωνηθεί από κάποιο υγιές συκώτι. Τα σημάδα αυτά θα επαναρθώσουν την ηλεκτρομαγνητική απορρύθμιση στην οποία οφείλεται ο καρκίνος του συζύγου σας.

— Μά... το συκώτι εκπέμπει ηλεκτρομαγνητικά σήματα;

— Βεβαίως, όπως όλα τα όργανα, όλοι οι αδένες, όλοι οι μύς, όλα τα κύτταρα του ανθρώπινου οργανισμού. Και τα σήματα αυτά μπορούν να καταγραφούν σε ταινίες μαγνητοφώνου χάρη σε ειδικές συσκευές και ν' αναμεταδοθούν, όποτε χρειάζονται. Σήμερα, οι καλύτερες μαγνητοφωνήσεις υγιών ηπατικών κυττάρων γίνονται στον Καναδά...

— Άλλο και τούτο πάλι! μουρμουρίζει έμβρόντητη η κυρία. Δεν ήξερα πώς είμαι... ραδιοφωνικός σταθμός.

★

Η ΣΚΗΝΗ αυτή είναι μόνο κατά το ήμισυ φανταστική. Δεν συνέβη ποτέ, σε κανένα γραφείο χειρουργού. Άλλα όλα τα επιστημονικά στοιχεία που περιέχει είναι αληθινά: Η νέα επίσημη της βιοηλεκτρονικής προοδεύει ραγδαία σ' όλο τον κόσμο: στη Μόσχα, στη Νέα Υόρκη, στο Μοντρέαλ και, πρόσφατα, στο Στρασβούργο...

Η βασική αρχή της επιστήμης δεν είναι καινούργια. Έδώ και πολλά χρόνια, από την εποχή του Ιταλού γιατρού Γκαλβάνι, οι επιστήμονες γνωρίζουν την ύπαρξη του βιοηλεκτρισμού: "Αν διασυνδέσουμε ένα ηλεκτρικό ρεύμα στο σώμα ενός νεκρού βατράχου, τα μέλη του θα κινηθούν σαν ζωντανά."

Ξέρουμε σήμερα κάτι παραπάνω: Κάθε

ενεργό κύτταρο του ανθρώπινου σώματος είναι μια γαλβανική ηλεκτρογεννήτρια και, το σύνολο αυτών των κυττάρων, αποτελεί μια γιγαντιαία ηλεκτρονική μηχανή, πάνω στην οποία μπορούμε να επιδράσουμε κατά πολύ συγκεκριμένο τρόπο. Η βιοηλεκτρονική είναι η επίσημη αυτών των φαινομένων.

Μέχρι πριν από τρία χρόνια, το σάφιστερο βιοηλεκτρονικό πείραμα ήταν η προσαρμογή ηλεκτροδίων στον εγκέφαλο και σ' άλλα μέρη του σώματος. Με τη διοχέτευση ελαφρών ηλεκτρικών ρευμάτων μπορούσαμε ν' ασκήσουμε διάφορες επιδράσεις στον ανθρώπινο οργανισμό. Άλλα σήμερα, έχει αποδειχθεί ότι μπορούμε να επιδράσουμε στον οργανισμό χωρίς ύλική επαφή, απλώς και μόνο με τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία. "Αν θέλαμε να κατασκευάσουμε μια καινούργια λέξη, θα μπορούσαμε να ονομάσουμε αυτό τον κλάδο της νέας επιστήμης «βιοηλεκτρομαγνητική».

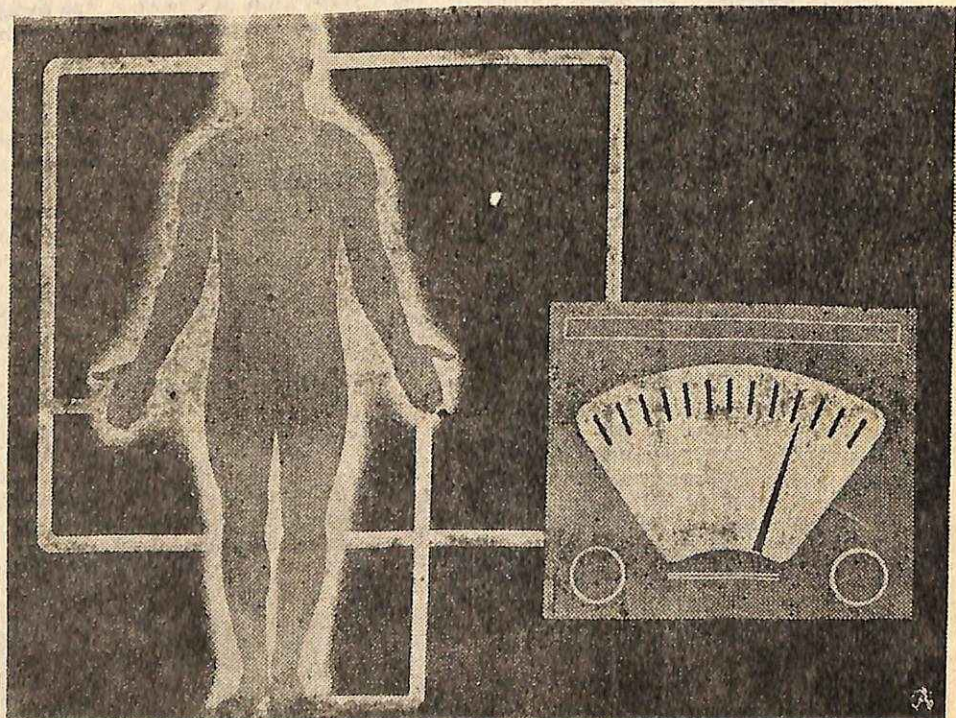
Στον τομέα της ιατρικής και της ψυχολογίας, απέραντες είναι οι προοπτικές της βιοηλεκτρονικής: Στη Μόσχα π.χ. και στο Λονδίνο, κατασκευάζονται κί-

λας τεχνητά χέρια και πόδια που υπακούουν στα νευρικά ρεύματα. Αρκεί να «σκεφθούμε» μια κίνηση και η κίνηση εκτελείται από το τεχνητό χέρι. Στο Μοντρέαλ ή ψυχιατρική, ακόμα και η ψυχιατρική θεραπεία, εφαρμόζονται με ηλεκτρόδια στον εγκέφαλο. Στο Πρίνστον προσπαθούν να εφαρμόσουν ψυχιατρικές θεραπείες χωρίς ηλεκτρόδια, αλλά και χωρίς τη βοήθεια του Φρόυδ και του Γιούγκ, μόνο με τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία. Στο Στρασβούργο, οι επιστήμονες νομίζουν πως βρήκαν ένα βιοηλεκτρονικό «κλειδί» που εξηγεί πολλές αρρώστιες.

Άλλα περί τίνος πρόκειται;

Ο ηλεκτρισμός των κυττάρων

ΣΤΗ βάση της βιοηλεκτρονικής βρίσκονται δυο φαινόμενα, που μόλις πριν από λίγα χρόνια έχουν αρχίσει οι επιστήμονες να καταλαβαίνουν τη σημασία τους: Πρόκειται για το ηλεκτρικό δυναμικό των ζωντανών κυττάρων και το νευρικό ρεύμα. Σ' αυτές τις γαλ-

Οι μύς παράγουν ηλεκτρομαγνητικά ρεύματα που με τις κατάλληλες συσκευές είναι δυνατό να μετρηθούν.

βανικές γεννήτριες, που είναι τα κύτταρα, το ηλεκτρικό δυναμικό διατηρείται χάρη στις συνεχείς βιοχημικές ανταλλαγές που συμβαίνουν στο εσωτερικό τους. Όσο για το νευρικό ρεύμα, είναι ένα φαινόμενο που μεταδίδεται κατά μήκος της νευρικής ίνας. Αντίθετα απ' ό,τι πιστεύεται, γενικά το νευρικό ρεύμα δεν είναι ηλεκτρισμός. Κυκλοφορεί πολύ βραδύτερα από το ηλεκτρικό ρεύμα. Είναι ένα πολύπλοκο φυσικοχημικό φαινόμενο, που η προέλευσή του δεν είναι ακόμα γνωστή.

Πάντως, η ύπαρξη αυτού του δυναμικού και αυτού του ρεύματος — που η τεράστια σημασία τους δεν φαίνεται ακόμα να έχει γίνει αισθητή από τον σύγχρονο επιστημονικό κόσμο — δεν αμφισβητείται σήμερα από κανένα. Έχουμε αναρίθμητα παραδείγματα που αναφέρονται όλα σε πρόσφατες επιστημονικές εργασίες.

Έτσι, κατά τον καθηγητή Λήο Λίπετς, του πανεπιστημίου του Όχαϊο, τη στιγμή που διαβάσετε αυτές τις λέξεις υπό κανονικές συνθήκες φωτισμού, τα μάτια σας παράγουν ηλεκτρικό ρεύμα περίπου 100 εκατομμυριστών του βόλτ. Ο Αμερικανός καθηγητής, προσαρμόζοντας ηλεκτρικά σύρματα στα νευρικά κύτταρα των ματιών των πειραματόζων, κατάρθωσε να μετρήσει το ηλεκτρικό ρεύμα που παράγουν, όταν ερεθίζονται από το φως. Φαίνεται πως όλοι οι ιστοί του σώματος ερεθίζονται από το φως και ο δρ. Λίπετς φτάνει στο σημείο να διερωτηθεί μήπως θα μπορούσαμε να βλέπουμε... με το δέρμα!

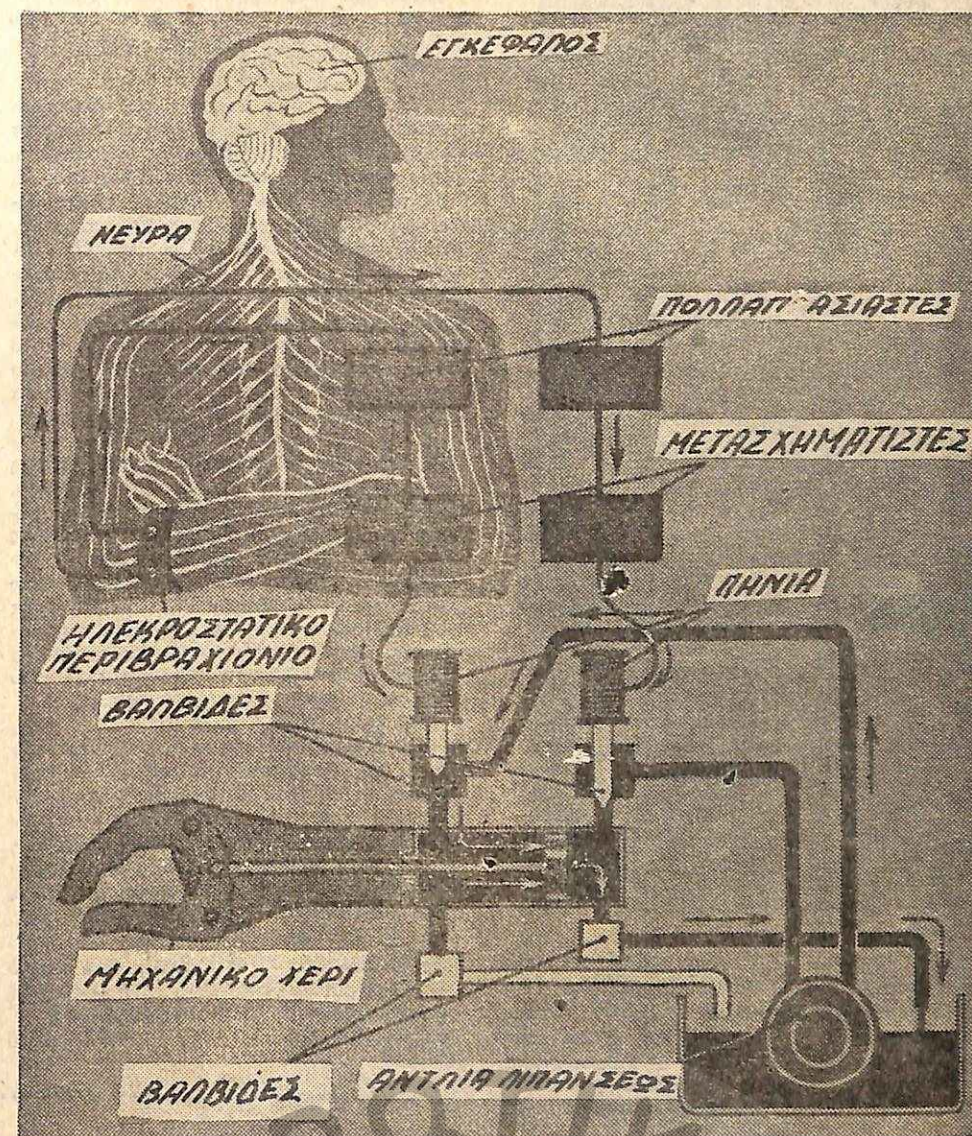
Χάρη σε αξιοθαύμαστη ακρίβεια οργάνων που κατασκευάθηκαν πρόσφατα, οι επιστήμονες μπόρεσαν να μελετήσουν την ηλεκτρονική δραστηριότητα του οργανισμού. Π.χ. οι εξαιρετικά ευαίσθητοι πολλαπλασιαστές με τρανζίστορ επέτρεψαν στους Αμερικανούς γιατρούς Βολκερς και Κάντιντμπα να διαπιστώσουν πως οι μύς του σώματος εκπέμπουν όχι μόνο άρκετά ισχυρά «σήματα», αλλά και ηλεκτρονικά κύματα υψηλής συχνότητας.

Ηλεκτατευδυνόμενα ποντίκια

ΕΠΙΣΗΣ, χάρη στις λεπτότητες συσκευές τους, τρεις άλλοι Αμερικανοί γιατροί (Κάννινγκχαμ, Ράφερτυ και Ραυλάντερ) εξετέλεσαν ένα πείραμα που θυμίζει μυθιστορήματα επιστημονικής φαντασίας: Συνέλαβαν ηλεκτρομαγνητικά μηνύματα που εκπέμπονται από εγκεφαλικούς ιστούς διατηρημένους σε τεχνητό περιβάλλον στους δοκιμαστικούς σωλήνες. Ήταν εγκεφαλικός ιστός από έμβρυο κοτόπουλου.

Έρευνες και πειράματα για τα βιοηλεκτρονικά φαινόμενα, διεξάγονται σχεδόν παντού σήμερα. Στο Μπέρκλεϋ της Καλιφορνίας, π.χ., ο Φρήμαν κατέστρωσε έναν καινούργιο χάρτη του εγκεφάλου σε διάφορες ψυχικές καταστάσεις, από την όργη ως τον ύπνο και τη μελαγχολία, καταγράφοντας τις ηλεκτρομαγνητικές εκπομπές των κυττάρων του.

Πάντα πρακτικοί, οι Ρώσοι εργάζονται κιόλας για την άμεση εφαρμογή των ανακαλύψεων της βιοηλεκτρονικής. Ο δρ. Κομπρινσκυ παρατήρησε πως υπάρχει μια σταθερή σχέση μεταξύ της μυϊκής εντάσεως και των βιοηλεκτρικών ρευμάτων. Αυτό ώδηγησε τους Σοβιετικούς βιοηλεκτρολόγους σε παράξενα πειρά-

Ο εγκέφαλος προστάζει το τεχνητό χέρι

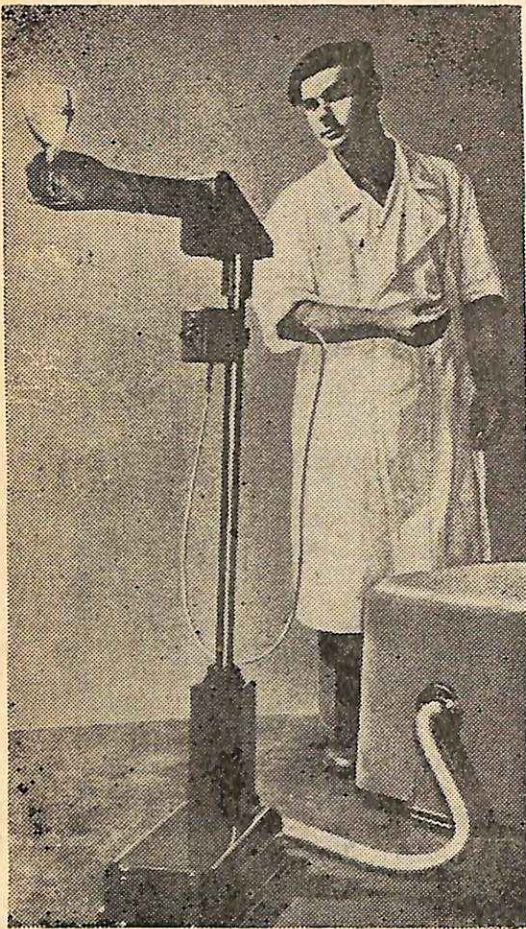
Από τα λίγα στοιχεία που δημοσίευσαν οι Ρώσοι για τα τεχνητά μέλη που κατασκευάζουν και τα οποία λειτουργούν με τη βιοηλεκτρονική μέθοδο της σκέψης, παίρνουμε αυτό το διάγραμμα που δείχνει τη λειτουργία του «χεριού που υπακούει». Ένα ηλεκτροστατικό περιβραχίονιο συγκεντρώνει το «νευρικό ρεύμα» που έρχεται από τον εγκέφαλο. Το ρεύμα αυτό υφίσταται αλλοιώσεις ανάλογα με τη σκέψη που σχηματίζεται στον εγκέφαλό μας. Ένας υδραυλικός μηχανισμός κινεί το μεταλλικό χέρι που «υπακούει» στη σκέψη εκείνου που το φοράει.

ματά! Προσαρμόζουν στη ράχη των ποντικών μικρούς ραδιοφωνικούς δέκτες, στους οποίους μεταδίδουν διάφορα μηνύματα. Έτσι τα ποντίκια γίνονται... ηλεκτατευδυνόμενα. Επίσης, οι Σοβιετικοί επιστήμονες κατασκεύασαν τεχνητά χέρια για τους ανάπηρους, χέρια που υπακούουν στη «σκέψη» εκείνου που τα φοράει. Παρόμοια τεχνητά μέλη κατασκευάζονται και στην Αγγλία. Ιδιαίτερη επιτυχία είχαν τα αγγλικά απόδρα - ραντάρ που «αισθάνονται» τις ανωμαλίες του εδάφους, τα σκαλοπάτια κλπ.

Τα θαύματα αυτά δεν πραγματοποιήθηκαν από τους Άγγλους και τους Ρώσους βιοηλεκτρολόγους απλώς από οίκο για τους ανάπηρους: Τεράστια σημασία έχουν και οι στρατιωτικές και τεχνικές εφαρμογές τους. Εφωδιασμένοι με βιοηλεκτρονικά χέρια κατ' ευθείαν

προσαρμοσμένα στους ώμους τους, οι αεροπόροι και οι αστροναύτες δεν θα φοβούνται πια τις επιδράσεις των τρομακτικών επιταχύνσεων: Το αληθινό χέρι μπορεί να σφάλλει, το βιοηλεκτρονικό χέρι δεν τρέμει ποτέ, εφ' όσον εκτελεί τις διαταγές του εγκεφάλου που του μεταδίδονται απ' ευθείας με τη σκέψη.

Οι Σοβιετικοί επιστήμονες, με αξιοθαύμαστη τόλμη κι' αισιοδοξία, προσπαθούν να κατασκευάσουν ακόμα και τεχνητούς μύς από πλαστικό που θα κινούνται, επίσης, με την κατάλληλη διοχέτευση του νευρικού ρεύματος. Ο Ρώσος Ένγκελχαρτ είχε αρχίσει τα σχετικά πειράματα από το 1939 και οι Έλδστοϊ Κούν και Τουρκάουτς είχαν παρουσιάσει, στην τελευταία Διεθνή Έκθεση των Βρυξελλών, μια πλαστική ταινία που μπορούσε να κινηθεί και ν' ανα-

καρδιακών δυστυχημάτων και χάρη σ' αυτά, χιλιάδες καρδιοπαθείς θα ζουν χωρίς το άγχος μίας ένδεχόμενης αποπληξίας.

Επίσης με τη βοήθεια των ηλεκτροδίων, ο Αμερικανός Ουίλντερ Πένφιλντ και μία ολόκληρη σχολή πρωτοποριακών έρευνητών, κατορθώνουν σήμερα να δημιουργούν στον εγκέφαλο καθωρισμένες ψυχικές καταστάσεις: ένθουσιασμό, επιθετικότητα, μελαγχολία κλπ. Πριν από έννια χρόνια ο Πένφιλντ πραγματοποίησε το πρώτο πείραμα «ψυχαναλύσεως απ' ευθείας στον εγκέφαλο», ερεθίζοντας με ηλεκτρικά ρεύματα αυτό που νόμιζε τότε πως είναι το «κέντρο της μνήμης» σε μία γυναίκα. Αργότερα ο Πένφιλντ εξετέλεσε, για λογαριασμό του αμερικανικού ναυτικού, ανάλογες έρευνες που επέτρεψαν την πληρέστερη κατανόηση φαινομένων όπως η κούραση, οι συσπάσεις του στομάχου σε ώρισμένες ψυχικές καταστάσεις, οι μεταβολές του αίματος κατά τη διανοητική εργασία κλπ. Έτσι αποδείχθηκε για πρώτη φορά πως η διανοητική κόπωση, της οποίας δεν γνωρίζαμε ως τώρα τις καθαρά φυσιολογικές συνέπειες, προκαλεί αύξηση των λευκών αιμοσφαιρίων του αίματος.

Οι έρευνες αυτές θα μάς ωδηγούσαν ίσως σε παράξενες πρακτικές εφαρμογές: Έφ' όσον με βιοηλεκτρονικές μεθόδους μπορούμε να δημιουργήσουμε ώρισμένες ψυχικές καταστάσεις, μία συσκευή που θα τη φορούσαμε στο κεφάλι από μορφή καπέλλου, θα μάς επέτρεπε να ρυθμίσουμε τα συναισθηματά μας. Οι ώρες κυρίες θα πήγαιναν στην κοπελλού για ν' αγοράσουν ένα κομψό βιοηλεκτρονικό «καπέλλο της χαράς» ή ένα «καπέλλο του ένθουσιασμού» ή κι ένα «καπέλλο του σέξ - απήλ», αφού

και το σέξ - απήλ — λένε οι ψυχολόγοι — είναι κι' αυτό κατά μέγας μέρος αποτέλεσμα μίας ψυχικής διαθέσεως.

Άλλ' η επιστημονική έρευνα, στην εποχή μας, ξεπερνάει πολύ γρήγορα τον εαυτό της. Όλες αυτές οι ανακαλύψεις της βιοηλεκτρονικής που στηρίζονται στην ύλική επαφή, στα ηλεκτρόδια, μπορούν σήμερα να θεωρηθούν ξεπερασμένες: Τώρα ξέρουμε ότι μπορούμε να επιδράσουμε στο ανθρώπινο σώμα από απόσταση, χάρη στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία.

Ο μαγνητισμός και ο εγκέφαλος

ΜΙΑ μέρα — δεν έχει περάσει πολύς καιρός — οι τεχνικοί που δούλευαν σ' έναν υδροηλεκτρικό σταθμό της Νορβηγίας, άρχισαν να βλέπουν λευκές και γαλάζιες όπτασιες. Υπεβλήθησαν σε νευρολογική εξέταση, αλλά βρέθηκαν τελείως υγιείς. Επέστρεψαν στη δουλειά τους — οι πολύχρωμες όπτασιες ξανάρχισαν. Η κατάσταση ήταν άπελπιστική. Στο τέλος η διεύθυνση της εταιρίας έστειλε ένα γιατρό για να εξετάσει τις συνθήκες εργασίας των Νορβηγών μηχανικών. Ο γιατρός έμεινε για λίγη ώρα κοντά τους στο εργοστάσιο και... άρχισε να βλέπει κι' αυτός όπτασιες! Άλλ' ευτυχώς, ο γιατρός ήταν άρκετα εύφυς ώστε να καταλάβει την πηγή του κακού: Ήταν οι μεγάλοι ηλεκτρομαγνητές του σταθμού. Κάθε φορά που οι μηχανικοί περνούσαν από το μαγνητικό τους πεδίο, έβλεπαν μπροστά τους γαλάζια και λευκά χρώματα. Οι οφθαλμολόγοι ξέρονται ότι οποιοσδήποτε έρεθισμός του κερατοειδούς μπο-

ρεί να προκαλέσει αυτές τις άπατηλες φωτεινές έντυπώσεις. Π.χ. όταν τρίβουμε τα μάτια μας βλέπουμε μπροστά μας κόκκινους κύκλους. Άλλα δεν ήξεραν ως τώρα ότι ένα ηλεκτρομαγνητικό πεδίο μπορεί να επιδράσει ως έρεθιστικός παράγων στην όραση.

Έδω και λίγους μήνες, τρεις Αμερικανοί επιστήμονες (Κόλιν, Μπρίλλ και Μπρόμπεργκ) δημοσίευσαν τ' αποτελέσματα των πειραμάτων τους που αποδεικνύουν ότι ο εγκέφαλος μπορεί να επηρεασθεί από τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία. Και το περίφημο πείραμα του Γκαλβάνι επαναλήφθηκε... από απόσταση: Άν τοποθετήσουμε το σώμα ενός νεκρού βατράχου σ' ένα ηλεκτρομαγνητικό πεδίο, τα μέλη του αρχίζουν να κινούνται σαν να δέχονται ηλεκτρικές έκκενώσεις.

Ο οργανικός ρυθμός

ΟΛΑ αυτά δεν είναι άπλως επιστημονικά αξιοπερίεργα. Πρόκειται γα μίαν από τις πιο σημαντικές ανακαλύψεις των τελευταίων χρόνων στον τομέα της Ιατρικής. Χάρη σ' αυτή μπορούμε να επιδράσουμε από απόσταση και χωρίς καμιά χειρουργική επέμβαση, στο βαθύ ρυθμό της λειτουργίας των κυττάρων.

Οι Ρώσοι μάς έδειξαν κιόλας το δρόμο: Χάρη σε μία συσκευή που κατασκευάστηκε στη Μόσχα, έχουν γίνει πειράματα αναζωογονήσεως της καρδιάς με βιοηλεκτρονικά ρεύματα, που συγκεντρώνονται από έναν ύγιη άνθρωπο. Μέχρι σήμερα, σε ώρισμένες περιπτώσεις, οι γιατροί χρησιμοποιούσαν τη χειρομάλαξη για ν' αναζωογονήσουν μία καρδιά που είχε πάψει πρόσφατα να χτυπάει. Τώρα είναι άρκετο να μεταδοθεί ο ρυθμός μίας ζωντανής καρδιάς με βιοηλεκτρονικές μεθόδους — και η νεκρή καρδιά θ' άρχισι πάλι να χτυπάει! Είναι η πρώτη φορά που οι επιστήμονες επιχειρούν ν' αποτυπώσουν σ' έναν οργανισμό το ρυθμό ενός άλλου οργανισμού. Και ο οργανικός αυτός ρυθμός μπορεί να καταγραφεί σε μία ταινία μαγνητοφώνου.

Ές άλλου, πρόσφατες εργασίες Γάλλων έρευνητών, μάς πείθουν ότι ο σχηματισμός των καρκινικών κυττάρων οφείλεται σε διαταραχές του ηλεκτρικού δυναμικού που περιέχεται σ' αυτά τα κύτταρα. Δεν αποκλείεται να κατορθώσουν οι επιστήμονες να ρυθμίσουν τη λειτουργία αυτών των άτιθασων κυττάρων με βιοηλεκτρονικές μεθόδους.

Η βιοηλεκτρονική θα μάς οδηγήσει άσφαλώς και σε μίαν επανεκτίμηση του προβλήματος της ηλεκτάθειας. Έφ' όσον υπάρχουν «εγκεφαλικές έκπομπές» τις οποίες μπορούμε να συλλάβουμε και να εκμεταλλευθούμε (παράδειγμα: το τεχνητό χέρι που αναφέραμε) γιατί δεν θα μπορούσαν να μεταδοθούν απ' ευθείας σ' έναν άλλο εγκέφαλο; Άρκει να βρεθούν τα κατάλληλα υπερευαίσθητα όργανα.

Σε όλους τους τομείς της Ιατρικής, την ψυχολογία, την τεχνολογία, η βιοηλεκτρονική θα πλουτίσι τις γνώσεις μας και, σε ώρισμένες περιπτώσεις, θα φέρει άληθινή επανάσταση.

ΤΟ ΟΣΦΡΗΤΙΚΟ ΝΕΥΡΟ ΚΑΙ Η ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑ

Νέα μέθοδος περιορισμού της όρέξεως

ΕΛΕΤΕ ν' αδυνατίσετε; Τα φάρμακα δεν λείπουν. Δεν περνάει έβδομάδα χωρίς να διαφημισθεί μία καινούργια μέθοδος, ένα καινούργιο χημικό παρασκεύασμα που σάς υπόσχεται θαύματα. Υπάρχουν τόσα πολλά φάρμακα κατά της παχυσαρκίας ώστε, στο τέλος, δεν ξέρετε ποιά να διαλέξετε. Άλλα στο πρακτικό επίπεδο καμιά μέθοδος και καμιά φάρμακο δεν θα σάς χαρίσει την περιπόθητη «σιλουέττα» — χωρίς να υπολογίσουμε τους κινδύνους που περικλείει κάθε φάρμακο, ιδίως όταν χρησιμοποιηθεί χωρίς την άδεια του γιατρού.

Μερικά απ' αυτά τα φάρμακα έπενεργούν, η τουλάχιστον υποτίθεται πως έπενεργούν, στο κέντρο της όρέξεως που βρίσκεται κάπου στη βάση του εγκεφάλου. Η ιδέα είναι βασικά όρθη. Γιατί, πραγματικά, καμιά μέθοδος άπιστοχάνσεως δεν μπορεί να είναι άποτελεσματική άν δεν περιορίσθι ή έπιτακτική ανάγκη της τροφής, το αίσθημα της πείνας. Οι γιατροί προσπαθούν συνήθως να περιορίσουν το αίσθημα της όρέξεως με χημικές ουσίες που έπενεργούν έλεκτικά στο νευρικό κέντρο του εγκεφάλου, που ρυθμίζει αυτό το αίσθημα. Άλλα τα τελευταία χρόνια έχουν άρχισι να πειραματίζονται μίαν άλλη μέθοδο: τον ηλεκτρικό έρεθισμό του όσφρητικού νεύρου, στο βλεννογόνο της μύτης.

Λίγα χρόνια πριν απ' τον πόλεμο, κυκλοφορούσε στην Εύρώπη κάποιος Ισπανός γιατρός που λεγόταν Άσουέρο. Είχε γίνει διάσημος γιατί διαφήμιζε μία καινούργια μέθοδο θεραπείας του άσθματος, χωρίς φάρμακα κι' έγχειρίσεις, μόνο με τον έρεθισμό ώρισμένων νευρικών κέντρων της μύτης με μία μαγική βελόνα. Ο Άσουέρο αποδείχθηκε τσαρλατάνος, άλλ' η έμπειρική του μέθοδος έγινε άφορμή να αναπτυχθεί η ανταντακλαστική θεραπεία.

ΣΗΜΕΡΑ, η νέα μέθοδος κατά της παχυσαρκίας εφαρμόζεται κατά τρόπον άπλουστατο: Στο βάθος κάθε ρουθουνιού, εκεί που καταλήγει το όσφρητικό νεύρο, εισάγεται ένας λεπτότατος καθετήρας που έρεθίζει το νεύρο, διοχετεύοντας ηλεκτρικό ρεύμα μικρής τάσεως.

Το όσφρητικό σύστημα έχει άμεση σχέση μ' ένα τμήμα του έγ-

κεφάλου, τον διεγκέφαλο, όπου υπάρχουν τα κέντρα πολλών νευροφυτικών λειτουργιών (π.χ. της σεξουαλικής διεγέρσεως, της θρέψεως κλπ.). Ένα απ' αυτά τα κέντρα φαίνεται πως ρυθμίζει την ανάπτυξη του λιπαρού (ή στεατώδους) ιστού του σώματος. Διαβιβάζει «έντολές» προς τα κύτταρα για την ποσότητα των θρεπτικών ουσιών που πρέπει να συγκερατήσουν ή ν' αποβάλουν. Είναι το «κεντρικό λογιστήριο» του έφοδιασμού των κυττάρων.

Η ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗ ζώνη που αναφέρουμε, μπορεί να υποστεί διαταραχές από διάφορους ψυχολογικούς παράγοντες (φόβος, συγκινήσεις κλπ.). Στην περίπτωση αυτή η ύπηρεσία του «λογιστηρίου» άπορρυθμίζεται και άρχισι να διατράπτε σοβαρά λογιστικά σφάλματα. Π.χ. έπιτρέπτε στους λιπαρούς ιστούς άναπτυχθούν περισσότερο απ' όσο χρειάζεται, αυξάνει υπέρμετρα το αίσθημα της όρέξεως και της δίψας κλπ. Έτσι εκδηλώνεται η λεγόμενη «ψυχολογική παχυσαρκία».

Το αίσθημα της όσφρησεως έχει κι' αυτό κάποια σχέση με την όρεξη και συνεπώς έλέγχεται από την ίδια «ύπηρεσία» του εγκεφάλου. Άν διοχετεύσουμε στο όσφρητικό νεύρο ένα μικρό ηλεκτρικό ρεύμα, το ρεύμα αυτό θα φτάσει στα νευροφυτικά κέντρα του διεγκεφάλου και θ' άποκαταστήσει την ίσορροπία. Αυτό τουλάχιστον άποδεικνύουν τα πειράματα που έγιναν από τους Γάλλους γιατρούς Λιχτίβιτς, Παρλιέ και Νταβίντ, ιδίως σε παχυσαρκίες που οφείλονται σε ψυχολογικά αίτια. Το αίσθημα της πείνας και της δίψας μειώνεται και συγχρόνως παρυσιάζεται μία συστηματική βελτίωση της γενικής ψυχικής καταστάσεως του παχυσάρκου. Η θεραπεία, ωστόσο, δεν είναι μόνιμη. Σ' ένα πείραμα μακράς πνοής που έγινε στη Γαλλία, αποδείχθηκε ότι το ευεργετικό αποτέλεσμα του έρεθισμού των όσφρητικών νεύρων διαρκεί περίπου δυό χρόνια. Κατόπιν η θεραπεία πρέπει να επαναληφθεί.

Έννοείται πως με τη μέθοδο αυτή δεν μειώνεται αυτόμάτως το βάρος του παχυσάρκου. Η μέθοδος περιορίζει άπλως την όρεξη και βοηθάει στην εφαρμογή της κατάλληλης άπσχαντικής δίαιτας.

Το τσάι κατά των ραδιενεργών επιπτώσεων

Ο ΠΙΟ επικίνδυνος έχθρος του ανθρώπου δεν είναι ο καρκίνος, άλλ' ο θανάσιμος κοινός των «ραδιενεργών επιπτώσεων» που ακολουθούν τις ατομικές εκρήξεις!

Αυτή τη γνώμη εξέφρασε μία ομάδα Αμερικανών επιστημόνων που έχει αναλάβει τη μελέτη του προβλήματος κατά τα τελευταία χρόνια. Οι δηλώσεις τους έχουν ίσως κάποια δόση ύπερβολής. Ωστόσο, υπάρχει ένα ραδιενεργό σώμα ιδιαίτερα δραστικό, το στρόντιο 90, που προκαλεί σοβαρές άνησυχίες στους γιατρούς όλου του κόσμου και έχει γίνει επιάλτης για τους ατομικούς επιστήμονες.

Αυτό το στρόντιο 90 μπορεί να μεταφερθεί από τους άνέμους σε μεγάλες άποστάσεις. Άν άπορροφηθεί από τους πνεύμονες έπενεργεί στο νευρικό σύστημα και προκαλεί τη διακοπή των κυκλοφοριακών λειτουργιών. Σε όλες τις περιπτώσεις, ο θάνατος είναι βέβαιος.

Υπάρχει κανένα φάρμακο κατά του στρόντιου; Βεβαίως, άπαντούν οι Γιαπωνέ-

ζοι επιστήμονες, που η χώρα τους έχει πικρή πείρα από τις «ραδιενεργές επιπτώσεις» και τα παρόμοια.

Οι Γιαπωνέζοι πειραματίστηκαν με ποντίκια, στην τροφή των οποίων είχαν αναμίξει ραδιενεργό στρόντιο. Μία ομάδα πειραματόζων υπέκυψε στο μοιραίο: Ο οργανισμός των ποντικών δεν κατόρθωσε ν' αποβάλει το στρόντιο. Μία άλλη ομάδα ποντικών τρεφόταν επίσης με «στρόντιο» τροφή, άλλ' άνάμικτη μ' ένα φυσιικό προϊόν, την τανίνη, που περιέχεται στα φύλλα του τσαγιού. Ο οργανισμός αυτών των ζώων είχε αποβάλει τελείως το ραδιενεργό στρόντιο και τα ποντίκια δεν έπαθαν τίποτα.

Συμπεράσμα: Άν θέλετε να γλυτώσετε από το θανάσιμο στρόντιο, πίνετε τσάι! λένε οι Γιαπωνέζοι επιστήμονες... Άλλα δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το τσάι είναι το έθνικό ποτό των Γιαπωνέζων. Μήπως τα επιστημονικά τους συμπεράσματα έχουν επηρεασθεί από το έθνικό φιλότιμο;

Το τεχνητό χέρι που «ύπακούει στη σκέψη», μπορεί να εκτελέσει όλες τις κινήσεις του φυσικού χεριού. Όπως φαίνεται στη φωτογραφία, η συσκευή αυτή που κατασκεύασαν οι Ρώσοι είναι, στο σύνολό της, πολύ όγκώδης και δεν μπορεί άκόμα να χρησιμοποιηθεί για τους άναπηρους.

σηκώσει ένα βάρος δύο γραμμαρίων, με βιοηλεκτρονικές μεθόδους.

Οι τεχνητοί αυτοί μύς, κατά τη γνώμη ώρισμένων Σοβιετικών επιστημόνων, θα επέτρεπαν στον άνθρωπο να «συμπληρώσει» την άνατομία του με πρόσθετα μέλη, π.χ. με φτερά ή μ' ένα τρίτο χέρι — γιατί όχι και με περισσότερα; Ίσως οι εκατόγχοιρες της έλληνικής μυθολογίας άναστηθούν σε κάποιο σοβιετικό εργαστήριο.

Άλλ' αυτές δεν είναι οι μόνες έκπληξεις που μάς επιφυλάσσει η βιοηλεκτρονική.

Βιοηλεκτρονικά καπέλλα

ΣΗΜΕΙΩΣΑΜΕ πιο πάνω πως μέχρι πριν από λίγα χρόνια, η βιοηλεκτρονική δεν γνώριζε άλλο μέσο για να επιδράσει στον οργανισμό έκτός από την ύλική επαφή με τα ηλεκτρόδια.

Με τη βοήθεια των ηλεκτροδίων π.χ. λειτουργούν οι «ρυθμιστές της καρδιάς» που συγκεντρώνουν το νευρικό ρεύμα και το έλέγχουν σε περίπτωση καρδιακής προσβολής κλπ. Στις Ήνωμένες Πολιτείες κατασκευάζονται σήμερα ρυθμιστές τόσο μικροί, ώστε μπορούν να έμφυτευθούν μόνιμα στο θώρακα. Είναι πολύτιμα όργανα για την πρόληψη των

Ο πυρομανής αρχίζει το σατανικό του έργο, πριν υποπτευθεί κανείς τις νοσηρές κι' εγκληματικές του ροπές και κατορθώνει συχνά να παραμένει ασύλληπτος, ύστερα από αλλεπάλληλες πυρκαϊές, που προκάλεσε. Τα κίνητρα των έμπρηστών αυτών, που ανήκουν σ' ένα τύπο ψυχοπαθών και είναι προικισμένοι με εξαιρετική φαντασία, ανακαλύπτονται, αλλά συνήθως κατόπιν έορτης.

ΟΙ μανιακοί έμπρηστές ανήκουν σε μια κατηγορία ψυχοπαθών, που οι εκπρόσωποι της τροφοδοτούν τα άστυνομικά και δικαστικά χρονικά κάθε έποχης και κάθε τόπου. Ωστόσο, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, ιδίως στις μεγάλες και πολιτισμένες χώρες, φαίνεται ότι οι πυρομανείς έγιναν περισσότεροι και πιο επικίνδυνοι.

Αυτοί οι «μικροί Νέρωνες» των ημερών μας, που άρσονται να προκαλούν έκτεταμένες και πολύ θεαματικές πυρκαϊές, για να τις απολαύσουν πρώτοι οι ίδιοι, δίνουν το επαγών κάθε τόσο.

Τον περασμένο μήνα, ύστερα από συστηματικές έρευνες της άστυνομίας, συνελήφθη ένας τέτοιος απαίσιος ρέκοντμαν της παθολογικής αυτής επιδόσεως. Είχε κατορθώσει να προκαλέσει σε διάφορα σημεία του Παρισιού 52 πυρκαϊές, μέσα σε χρονικό διάστημα λιγότερο των τριών εβδομάδων!

Στην αρχή της πρόσφατης ιστορίας των πυρομανών, πρέπει να τοποθετηθεί ο Άμερικανός Έντουαρντ Κάρνεϊ. Τό 1936, βίαι οι νιέτεκτιβ της Νέας Υόρκης είχαν κινητοποιηθεί για να τον ανακαλύψουν. Ο Τύπος τον άποκαλούσε «έμπρηστη — φάντασμα». Οι πυρκαϊές που προκαλούσε δ τρελλός αυτός, διαδέχονταν ή μια την άλλη επί ένα έτος περίπου κι' ή άστυνομία δεν κατόρθωσε να βρεί ένδειξεις για να τον συλλάβει.

Η σύλληψή του έγινε έντελώς τυχαία μια νύχτα που πήγε να βάλει φωτιά σ' ένα ρεστοράν. Έγινε άντιληπτός από τον νυχτοφύλακα μιας άποθήκης, που θρυσκόταν εκεί κοντά. Κατά τις άνακρίσεις, ο Κάρνεϊ, που ήταν μόλις 20 χρόνων κι' άνηκε σε μια άριστοκρατική οικογένεια, δήλωσε ότι τον έπιασαν κάθε τόσο κρίσεις που κατά τη διάρκεια τους του ήταν άδύνατον να άντισταθεί στον πειρασμό του έμπρησμού. Καί μια παράξενη λεπτομέρεια: οι κρίσεις αυτές συνέπεφταν κατά κανόνα με την πανσέληνο!

ΕΡΤΣΙ, στις Βρυξέλες, σημειώθηκε ένα κρούσμα έπίσης μεγάλης όλης. Ο πυρομανής αυτός της περιπτώσεως ήταν κάποιος Άντρέ Βιατόν, που μέσα σε ένα μήνα είχε προκαλέ-

σει όχτὼ πυρκαϊές. Λίγο άργότερα, έβαλε φωτιά σε μια μεγάλη σχολή τεχνικής εκπαιδύσεως, που κάηκε όλόκληρη. Η άστυνομία δεν άσχολήθηκε σχεδόν καθόλου με το ζήτημα αυτό, γιατί όλοι υπέθεσαν ότι ή πυρκαϊά είχε προέλθει από μια τυχαία έκρηξη μέσα σ' ένα από τα εργαστήρια. Λίγο κατόπιν, ο Βιατόν δοκίμασε το ταλέντο του, βάζοντας φωτιά σε δυο μεγάλες κινηματογραφικές αίθουσες της βελγικής πρωτεύουσας, χωρίς άδτυχώς

πε, αν ο γέρος θά κατόρθωνε να ξυπνήσει έγκαιρα και να σωθεί. Εότυχως δεν το κατάφερε κι' έτσι ο θάνατός του έκανε αυτή την πυρκαϊά πολύ ένδιαφέρουσα.

Ένα άλλο συγκλονιστικό παράδειγμα πυρομανίας σημειώθηκε τελευταία στη δυτική Γερμανία. Ένας μυστηριώδης έμπρηστής προκαλούσε πυρκαϊές, στο Άμβουργο, χρησιμοποιώντας πάντα την ίδια μέθοδο. Μεταχειριζόταν ένα μεγάλο κομμάτι μπαμπάκις ποτισμένο με βενζίνη ή αλδέ-

λπιζητούν μ' αυτόν τον τρόπο να ξεγελάσουν τις άσφαλιστικές εταιρίες. Άλλά δεν κατορθώνουν πάντα να πετύχουν το σκοπό, τους κι' ή άστυνομία άποκαλύπτει την άπάτη.

Μια μέρα, σε κάποια άμερικανική πόλη, έπιασε φωτιά ένα σπίτι, που ο ιδιοκτήτης και μοναδικός του ένοικος έλειπε σε ταξίδι. Η επέμβαση ενός γείτονα, που τηλεφώνησε άμέσως στην πυροσβεστική ύπηρεσία, επέτρεψε να περιορισθεί έγκαιρα ή φωτιά και στο τέλος να σβυστεί.

Η άστυνομία, λοιπόν, κατόρθωσε να άναπαράσθσει τη σατανική διαδικασία, κατά την όποία προκλήθηκε ή σκηνοθετημένη αυτή πυρκαϊά από τον ιδιοκτήτη, με μοναδικό σκοπό να πληρώσει ή άσφαλιστική εταιρία ένα στρογγυλό ποσό. Ο άνθρωπος αυτός, πριν φύγει για το ταξίδι του, είχε τοποθετήσει

ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΝΕΡΩΝΕΣ, ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ

Βάζουν φωτιά από... καλλιτεχνικούς λόγους και για να δοκιμάσουν τις "έπιστημονικές" τους ικανότητες.

να υπάξουν θύματα.

Όταν συνελήφθη, οι ψυχίατροι άσχολήθηκαν με πολύ ένδιαφέρον μαζί του. Τους διηγήθηκε, ότι όταν ήταν παιδί και φρότισε έσωτερικός σ' ένα κολλέγιο, του έρεσε να κλέβει τους συμμαθητές του με μόνο σκοπό να άποδεικνύει έτσι την περιφρόνησή του προς την ήθική. Μια μέρα, που είχε πάει έκδρομή στα περίχωρα του Μορμπιάν, γνώρισθηκε μ' ένα γέρο άλχητη, που κοιμόταν πάνω σε μια ψάθα, μέσα σ' ένα άχυρένιο καλύβι. Ο Βιατόν, λοιπόν, τη νύχτα μπήκε κρυφά στην καλύβα κι' έβαλε φωτιά στην ψάθα, για να δεί, όπως εί-

ρα, μέσα στο όποιο τοποθετούσε κάμποσα κεφάλια από σπάρτα κι' ένα φυσέκι από κυνηγετικό όπλο. Ο ψυχοπαθής αυτός, περνούσε μπρος άπο τ' άνοιχτά παράθυρα των σπιτιών κι' όταν δεν έβλεπε κανένα μέσα στο δωμάτιο, άναβε τη «δόμβα» του και την πετούσε μέσα.

Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ των έμπρηστών έχει γίνει τώρα τελευταία ένας ιδιαίτερος κλάδος στις άστυνομικές των πολιτισμένων χωρών. Πολλοί συχνά, οι πυρκαϊές, που δεν συμβαίνουν τυχαία, όφειλονται όχι σε ψυχοπαθείς, αλλά σε άτομα που

μπροστά σε κάποια πόρτα του δευτέρου πατώματος μια ποσότητα χημικής ούσας, που μόνη της δεν άνάβει. Από το πόμολο της πόρτας, είχε κρεμάσει ένα άλλο χημικό προϊόν, που όταν έρχόταν σε έπαφή με την πρώτη ούσα έδ άποκαλούσε έκρηξη. Η έπιτυχία αυτού του έγγενηματος βασίζόταν σε μια παρατήρηση, που είχε κάνει ο δρ άστις: κάθε μέρα, άκριβώς την ίδια ώρα, περνούσε μπροστά από το σπίτι μια φάλαγγα βαρειών φορητών αυτοκινήτων, κάνοντας το να τρέμει ως τα θεμέλια του. Τπελόγισε λοιπόν, ότι με το κούνημα θά έπεφτε ή μια ούσα πάνω στην άλλη κι' έτσι, με την έκρηξη που θά έπακολουθούσε, ή πυρκαϊά θά ήταν άναπόφευκτη. Όλα συνέβηκαν όπως τ ά είχε προβλέψει. Άλλά ή έγκαιρη επέμβαση της πυροσβεστικής ύπηρεσίας δεν επέτρεψε στη φωτιά να έπικταθεί κι' έτσι στάθηκε δυνατό να έξιχνιασθεί ο τρόπος που την προκάλεσε.

ΠΑΡΧΟΤΝ έξ άλλου, πυρομανείς, που ανήκουν στην κατηγορία των ανθρώπων με τη διπλή προσωπικότητα. Ο Γερμανός έμπρηστής, που άναφέραμε παρ ά πάνω, άπεκαλύφθη στο τέλος κι' όλοι όσοι τον γνώ-

ΣΤΝΕΧ. ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 50

ΠΟΣ ΑΡΧΙΣΕ Η ΖΩΗ

Μετά τον κύκλο του άνθρακα, ο κύκλος του άζώτου: δύο από τις βασικές διαδικασίες της ζωής, που ή έρευνά τους άπασχολεί την έπιστήμη. Καί κατόπιν έρχεται ή σημαντικώτερη αλλά και δυσκολώτερη έρευνα, αυτή που ίσως όδηγήσει στο έπίκεντρο του μυστηρίου της ζωής: ή έρευνα του κυττάρου. Τι είναι το κύτταρο και ποιος ο ρόλος του στα ζωντανά όντα; Ποιά ή δομή του; Πώς γίνεται ή άναπαραγωγή του; Ποιά σχέση έχει με το αίνιγμα της καταγωγής της ζωής; Καί γενικά τι ξέρει σήμερα ή έπιστήμη για το κύτταρο;

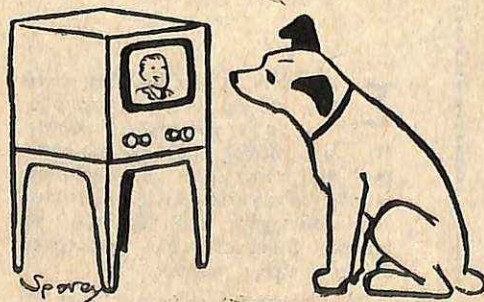
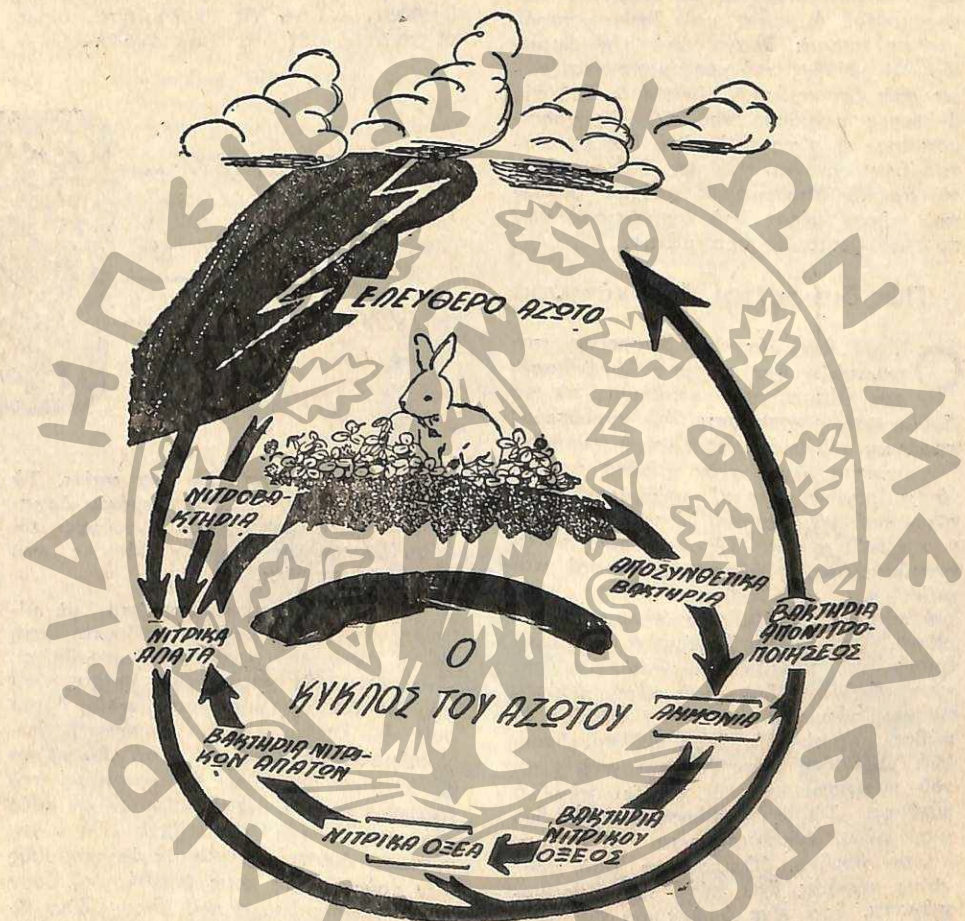
5. ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΚΥΤΤΑΡΟΥ

ΟΛΑ τα ζωντανά πράγματα περιέχουν άζωτο στις πρωτεΐνες που άποτελούν σημαντικό μέρος των σωμάτων τους. Έφοδιάζονται σε άζωτο από άζωτούχες ούσιες που λέγονται νιτρικά άλατα και βρίσκονται στο έδαφος. Τα φυτά άπορροφούν τα νιτρικά άλατα με τις ρίζες τους και τα χρησιμοποιούν για να σχηματίζουν άμινοξέα. Κατόπιν συγκεντρώνουν τα άμινοξέα και κατασκευάζουν τις πρωτεΐνες που χρειάζονται. Τα ζώα έφοδιάζονται σε άζωτο τρώγοντας φυτά και άλλα ζώα. Όταν χωνεύουν την τροφή τους, διασπούν τις πρωτεΐνες σε άμινοξέα και σχηματίζουν άλλες πρωτεΐνες διαφόρων ειδών. Έπάρχει έτσι μια σταθερή ροή άζώτου από το έδαφος, στα σώματα των φυτών και των ζώων. Η ποσότητα νιτρικών αλάτων στο έδαφος είναι μικρή, αλλά δεν εξαντλείται ποτέ, γιατί πάντοτε αντικαθίσταται. Τα άπορρίμματα της ζωής των ζώων και τα νεκρά σώματα ζώων και φυτών ξαναγυρίζουν στο έδαφος. Έκεί προσβάλλονται από άποσυνθετικά βακτήρια, που τα κάνουν να σπάζουν. Τα βακτηρίδια μεταβάλλουν τις σάπιες ούσιες του άζώτου σε άμωνία. Έπειτα άλλα βακτηρίδια μεταβάλλουν την άμωνία σε ένώσεις άζώτου που περιέχουν άλκοόλ και νιτρικό όξύ. Τέλος ένα τρίτο είδος από βακτηρίδια μεταβάλλει αυτές τις ένώσεις σε νιτρικά άλατα. Όταν το άζωτο (ή νιτρογόνο) έπιστρέφει στο έδαφος σε μορφή νιτρικών αλάτων, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και πάλι από τα φυτά.

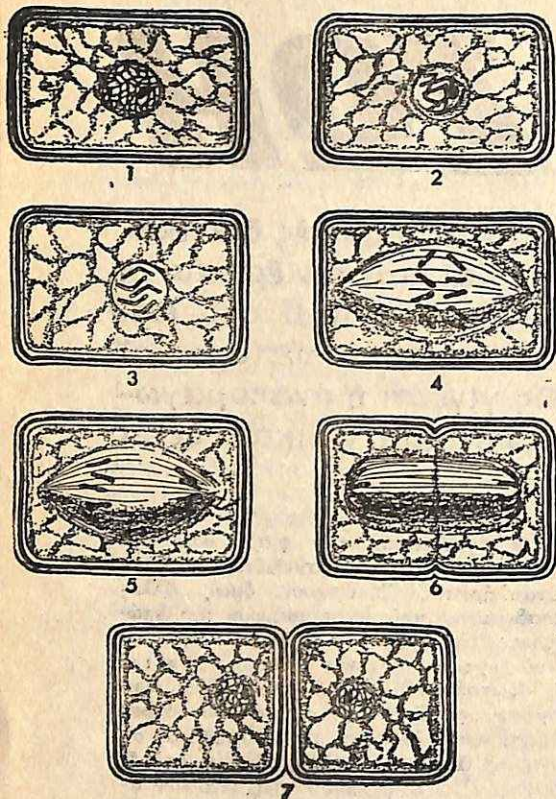
Ο κύκλος του άζώτου

Ο ΚΥΚΛΟΣ του άζώτου μοιάζει με κλειστό κυκλικό σωλήνα. Το άζωτο, καθώς περνά μέσα άπ' αυτό το σωλήνα, ύφίσταται μια σειρά από μεταμορφώσεις. Τα νιτρικά άλατα γίνονται άμινοξέα και πρωτεΐνες κι' αυτές μεταβάλλονται σε άμωνία. Η άμωνία γίνεται νιτρικό όξύ κι' αυτό ξαναμεταβάλλεται σε νιτρικά άλατα. Όσο το άζωτο μένει στο σωλήνα, δεν χάνεται τίποτε άπ' αυτό. Έπάρχει, όμως, μια διαφυγή στο σωλήνα. Έπάρχει ένα τέ-

Ο έφοδιασμός των φυτών και των ζώων σε άζωτο θά εξαντλείτο, αν έμενε άναπλήρωτος. Έπάρχουν, όμως, άλλες διαδικασίες που άναπληρώνουν την άπώλεια. Ένα τέταρτο είδος βακτηριδίων που λέγονται νιτροβακτήρια ή άζωτοβακτηρία, ζουν στις ρίζες ώρισμένων φυτών. Έκεί άπορροφούν άέριο άζωτο από τον άέρα, το μεταβάλλουν σε νιτρικά άλατα και το άποθέτουν στο έδαφος. Πρόσθετες ποσότητες νιτρικών αλάτων σχηματίζονται στον άέρα από ηλεκτρικές έκκενώσεις και παρασύρονται στο έδαφος με τη βροχή. Η διαφυγή στον κύκλο του άζώτου δεν κλείνει, άλλ' ύπερνικάται και διατηρείται ο έφοδιασμός της ζωής σε νιτρικά άλατα. Όταν οι γεωργοί καλλιεργούν τη γή, άφαιρούν συχνά από το έδαφος νιτρικά άλατα γρηγορώτερα από όσο οι φυσικές

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

ΜΙ-ΩΣΙΣ

διαδικασίες τα έπονάφερον στο χρώμα. Τότε είναι ανάγκη ν' αναπληρώνεται ή απώλεια με τη χρήση άχρωμύχων λιπασμάτων που παράγονται σε χημικά εργοστάσια. Στα εργοστάσια αυτά το άεριο άζωτο ένώνεται με ύδρογόνο και σχηματίζει άμμωνία και έπειτα παράγονται νιτρικά άλατα από την άμμωνία. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται τώρα στα εργοστάσια, είναι μία από τις διάφορες μεθόδους που πιθανώς χρησιμοποιήσε ή φύση πριν από δύο δισεκατομμύρια χρόνια για να δημιουργήσει το άρχικό απόθεμα άχρωμύχων ουσιών που πήραν μέρος στο σχηματισμό των πρώτων ζωντανών πραγμάτων.

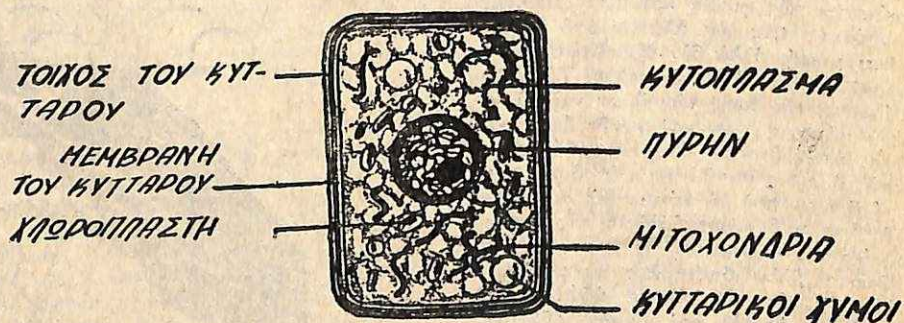
Πώς διαιρείται ένα κύτταρο

ΟΤΑΝ ένα κύτταρο διαιρείται παρουσιάζει ένα πάρα πολύ ένδιαφέρον θέαμα, που μπορούμε να το ίδουμε στο μικροσκόπιο. Ο κυριώτερος παράγων του θεάματος είναι ο πυρήνας. Το σκόρπιο υλικό στον πυρήνα αρχίζει να παίρνει σχήμα σε μία σειρά από ξεχωριστά νήματα που λέγονται χρωμοσώματα. Τα χρωμοσώματα άναπτύσσονται, γίνονται κοντά και παχειά και άραδιάζονται στη μέση του κυττάρου. Κάθε χρωμόσωμα διχοτομείται. Στο μεταξύ νήματα σχηματίζονται στο κυττοπλάσμα κι' αρχίζουν να τραβούν τα δύο μισά μέρη, ώστού το χρωμοσώματα χωρίζονται σε δύο ομάδες, μία σε κάθε άκρη του κυττάρου. Μία μεμβράνη άναπτύσσεται στη μέση του κυττάρου και το χωρίζει σε δύο κύτταρα. Τα χρωμοσώματα, στα δύο μισά μέρη, συγκεντρώνονται και σχηματίζουν πυρήνα. Ο καθένας από τους νέους πυρήνες έχει τότε τόσα χρωμοσώματα, όσα είχε ο άρχικός πυρήνας. Το είδος αυτό της διχοτομήσεως των

κυττάρων λέγεται μίτωση. Υπάρχει ένα άλλο είδος διαιρέσεως που λέγεται μείωση και που συμβαίνει όταν σχηματίζονται αύγοκύτταρα ή σπερματοκύτταρα. Στη μείωση, τα χρωμοσώματα δεν άποχωρίζονται άν δεν χωρίσουν πρώτα σε δύο ομάδες. Έτσι το αύγοκύτταρο ή το σπερματοκύτταρο που σχηματίζεται έχει μόνο τον μισό αριθμό των άρχικών χρωμοσωμάτων. Στη σεξουαλική άναπαραγωγή ένα αύγοκύτταρο που σχηματίζεται από τη μητέρα κι' ένα σπερματοκύτταρο που σχηματίζεται από τον πατέρα, συγχωνεύονται και άποτελούν ένα μόνο κύτταρο που λέγεται γονιμοποίηση μένο αύγό. Το γονιμοποιημένο αύγό έχει πάλι όλόκληρο τον αριθμό των χρωμοσωμάτων κι' όλόκληρος οργανισμός άναπτύσσεται άπ' αυτό καθώς διχοτομείται άδιάκοπα με τη μίτωση.

Μηνύματα στο κύτταρο

ΟΙ Έρυθρόδερμοι της Άμερικής συνήθιζαν να φτιάχνουν κομπολόγια από χρωματιστές χάνδρες. Τα σχέδια στο κομπολόγιο δεν ήταν μόνο στο λίδι. Ήσαν σύμβολα με σημασία και ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθούν για άποστολή μηνύματος. Τα χρωμοσώματα στον πυρήνα ενός κυττάρου είναι σαν ένα κομπολόγιο. Άποτελούνται από μικρά μέρη που λέγονται γονίδια, άραδιασμένα στη σειρά στα χρωμοσώματα σαν χάνδρες σ' ένα σύρμα. Τα γονίδια περιέχουν χημικά μηνύματα για το ζωντανό κύτταρο. Τα μηνύματα αυτά έλέγχουν το μεταβολισμό του κυττάρου και την άνάπτυξη και την άναπαραγωγή του. Είναι σαν να ήταν μία σειρά από οδηγίες που το κύτταρο μπορεί να τις διαβάσει και να τις άκολουθήσει, όπως οι έργατες μιάς οικοδομής άκολουθούν έ-

να σχέδιο όταν χτίζουν ένα σπίτι. Το σχήμα του έντελως άναπτυγμένου οργανισμού και ο τρόπος που λειτουργεί αυτός έξαρτώνται από τις οδηγίες που δίνουν τα γονίδια.

Όταν ένα κύτταρο διχάζεται με μίτωση, τα χρωμοσώματα κόβονται στη μέση. Αυτό που πραγματικά συμβαίνει, είναι ότι κάθε χρωμόσωμα χτίζει πλάι του ένα άλλο χρωμόσωμα έντελως όμοιο του και έπειτα τα δύο πανόμοια χρωμοσώματα χωρίζουν. Μ' αυτό τον τρόπο οι οδηγίες που είναι έντειχισμένες στο άρχικό κύτταρο μεταβιβάζονται σε κάθε νέο κύτταρο που σχηματίζεται. Τα αύγοκύτταρα άναπτύσσονται σε οργανισμούς σαν τους γονείς τους έπειδή, έφ' όσον έχουν χρωμοσώματα του ίδιου είδους όπως οι γονείς τους, άναπτύσσονται σύμ-

φωνα με τις ίδιες οδηγίες. Τα γονιμοποιημένα αύγα παίρνουν τα μισά χρωμοσώματά τους από τη μητέρα και τα μισά από τον πατέρα. Γι' αυτό το λόγο τα παιδιά μοιάζουν και με τους δύο γονείς τους.

Χημικοί ρυθμιστές

ΤΑ γονίδια έλέγχουν την άνάπτυξη ενός οργανισμού γιατί ένεργοούν σαν χημικοί ρυθμιστές. Το κύτταρο είναι χημικό εργοστάσιο, όπου γίνονται εκατοντάδες χημικές άλλαγές. Τα γονίδια, μαζί με άλλους χημικούς ρυθμιστές στο κύτταρο, που όνομάζονται ένζυμα, έλέγχουν την ταχύτητα και την τάξη των χημικών αυτών άλλαγών. Τα ένζυμα μοιάζουν με τους έργατες στο εργοστάσιο, ενώ τα γονίδια μοιάζουν με τους έπίστατες. Η διαδικασία της ζωής στο κύτταρο είναι σαν παραγωγή με σύστημα τεύλορισμού. Είναι μία πολύπλοκη, λεπτότατα ίσορροπημένη, στο έπακρο ώργανωμένη διαδικασία, όπου κάθε βήμα της έχει τον κατάλληλο τόπο και χρόνο του. Το πρόβλημα που πρέπει να έρευνηθεί στην καταγωγή της ζωής δεν είναι μόνο πώς τα υλικά της ζωής δημιουργήθηκαν, αλλά πώς ώργανώθηκαν σε τέτοιο πολύπλοκο και άποτελεσματικό σύστημα.

Τα άπλούστερα κύτταρα

ΕΝ είναι όλα τα ζωντανά κύτταρα τόσο πολύπλοκα όσο το τυπικό κύτταρο που περιγράψαμε παραπάνω. Τα βακτήρια — ή βακτηρίδια — λ.χ., δεν έχουν πυρήνα. Περιέχουν πυρηνικό υλικό, αλλά είναι σκορπισμένο σε μικρούς κόκκους σ' όλόκληρο το κυττοπλάσμα. Όταν ένα βακτήριο διχοτομεί-

ται, δεν συμβαίνει ή πολύπλοκη διαδικασία που είναι ή μίτωση. Άπλως κόβεται στη μέση με μέρος του κυττοπλάσματος και του πυρηνικού υλικού σε κάθε μισό τμήμα. Τα φύκια δεν έχουν ξεχωριστό πυρήνα. Σε μερικά άπ' αυτά το πυρηνικό υλικό είναι σκόρπιο, όπως στα βακτήρια. Σε άλλα, το πυρηνικό υλικό είναι συγκεντρωμένο σ' ένα μέρος του κυττοπλάσματος, αλλά δεν υπάρχει μεμβράνη που να το περιβάλλει. Είναι πιθανό ότι τα πρώτα κύτταρα που σχηματίστηκαν όταν άρχισε ή ζωή, έμοιαζαν με τα βακτήρια. Τα γαλαξοπράσινα φύκια άντιπροσωπεύουν βήματα προς την

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 48

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ και ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ προβλήματα

Η κυρία Μαρία Πάκινγκτον στις ένδεκα άκριδώς, λιγάκι νευρική, έμπαινε στο ιδιαίτερο γραφείο του κ. Πάοκερ Παίην. Η περίπτωση της ήταν άμοια με χιλιάδες άλλες τόσο, που δεν χρειάστηκε να εξηγήσει τους λόγους που την έφεραν εκεί. Ο κ. Παίην κατάλαβε άμέσως πώς ή θλίψη και ή δυσκολία της όφειλεται στο ότι την παραμελεί ο σύζυγός της και φλερτάρει τη γραμματέα του. Ο κ. Παίην ύποσχέθηκε να άθεραπεύσει την περίπτωση της με άμοιβή 200 λίρες. Το πρώτο μέρος της θεραπείας ήταν μία έπίσκεψη της Μαρίας σ' ένα Ίνστιτούτο Καλλονής κι' έπειτα σ' έναν άξιόλογο ράφτη.

Ο άνδρας σας κ. Πάκινγκτον πρέπει να άφηνιδασθεί, να νοιώσει πώς δεν τον ύπολογίζετε, της τόνισε ο κ. Παίην.

Πέρασαν δέκα ήμέρες ύπέροχες. Η κ. Πάκινγκτον γευμάτιζε σε πολυτελή ρεστοράν, έπαίρνε το τσάι της, χόρευε και δειπνούσε με τον άξιαγάπητο καθαλιέρο της τον κ. Κλώντ Λυτρέλ, που της συνέστησε το γραφείο Παίην για τη συνέχιση της άθεραπειας.

2. Η περίπτωση της μεσήλικης συζύγου

Διήγημα της ΑΓΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ

2ον (Τελευταίον)

Πολύ παράξενο μου φαίνεται, να σε βλέπω έξω τέτοιαν ώρα, να χορεύεις μ' έναν ξένο.. στην ήλικία σου κιόλας.. άγαπητή μου.

Η κυρία Πάκινγκτον ένιωθε σίγουρη και εύχαριστημένη. Χωρίς να χάσει την ψυχραιμία της:

Μιά άλλαγή είναι πάντα όφελιμη.. είπε.

Πρέπει νάσαι προσεκτική όμως.. είπε ο Τζωρτζ. Πολλές φορές, ώριμες γυναίκες πέφτουν θύματα τέτοιων νεαρών.. Όθλω να σε προστατεύσω, άγαπητή μου, δεν θάθελα να σε δώ να κάπνεις κάτι άταλαστο σε σένα..

Το βράδυ διασκεδαστικό και όφελιμο, είπε ή κυρία Πάκινγκτον.

Ναι; προσπάθησε να την ειρωνευτεί.

Σε συμβουλεύω να κάνεις κι' εσύ το ίδιο του είπε ευγενικά. Το σπουδαιότερο πράγμα είναι να νοιώθεις εύτυχημένος, δεν είν' έτσι; Θυμάμαι τα δικα σου τα λόγια, ένα πρωί, έδω και δέκα μέρες, το θυμάσαι;

Ο άντρας της την κύτταξε θλοσυρά, αλλά ή έκφρασή της ήταν άπλυστα σαρκαστική.

Θά πάω να κοιμηθώ, είπε έκκενη. Α, παρ'όλο που να το ξεχάσω.. Έξερεις Τζωρτζ, τούτες τις μέρες έκανα πολλά φώνια και θα έχεις μερικους λογαριασμούς να πληρώσεις, άρκετά σοδαρούς. Έχε το ύπ' όψη σου, άν και δεν σε πειράζει, δεν είν, έτσι;

Λογαριασμούς; Έκανε ο κύριος Πάκινγκτον

Ναι, ναί.. Για φορέματα, και μασάζ, και κομμωτήρια, μία γενική περιποίηση του έαυτού μου, όπως θα είδες.. Άλλ' αυτό δεν σ' ενδιαφέρει, δεν είν' έτσι;

Άρχισε ν' άνεβαίνει τα σκαλιά, για το δωμάτιό της, ενώ ο κ. Πάκινγκτον είχε μείνει με το στόμα άνοιχτό. Η Μαρία, το όπδειγμα της συντηρητικότη-

πό της κοκκίνησε από ντροπή.

Ε, και λοιπόν, ξανασκέφθηκε. Ο Κλώντ είναι ένας ζιγκολό κι' αυτή μία ήλικιωμένη άνόητη. Θάπρεπε, ίσως, να του δώσει κατι. Μιά χρυσή σιαροδήκη. Κάτι τέτοιο, τέλος πάντων. Τη διάλεξε τη σιαροδήκη με πολύ γούστο. Και το βράδυ που έτρωγαν στο Κλάριτζ, του την πρόσφερε χαμογελώντας:

Ένα μικρό δώρο, είπα.

Την κύτταξε ξαφνιασμένος:

Για μένα;

Ναι.. νόμιζα.. δηλαδή πιστευα, πώς θα σάρεσα.

Το χέρι του έσπρωξε τη σιαροδήκη μαλακά προς το μέρος της:

Γιατί μου το δίνεις αυτό; Δεν θα το πάω..

Κι' όστερα σχεδόν θυμωμένα:

Πάρτο πίσω, γρήγορα.. Και τα μαύρα του μάτια έλαμπαν.

Έκκενη μουρμούρισε άμήχανα.

Με συγχωρείς, δεν τόκανα.. δεν ήθελα.. και την έκρυψε στην τσάντα της.

Όλο το βράδυ, ύπηρεχε μία σκιά άνάμεσά τους.

Τάλλο πρωί, της τηλεφώνησε.

Πρέπει να σε δώ άμέσως. Μπορώ ναρθώ σπίτι σου άπόψε;

★

ΟΤ Είπε ναρθεί στις τρισημίσι. Ήθε πολύ συγκρατημένος, με τη χτεσινή σκιά ακόμα στα μάτια του. Και, ξαφνικά, έκει που άκθονταν σιωπηλοί, σηκώθηκε θρθιος και στάθηκε μπροστά της.

Τι νομίζεις πώς είμαι; Αυτό ήθε να μάθω από σένα. Είμαστε φίλοι, δεν είν' έτσι; Ναι, αυτή είναι ή άλήθεια: φίλοι.. Άλλά κι' εσύ το ίδιο νομίζεις πώς είμαι.. άς είναι.. Ένας ζιγκολό. Ένα ύποκτεμένο που ζει σε βάρος των γυναικών, δεν είν' έτσι;

Όχι, όχι, διαμαρτυρήθηκε κεινη. Το πρόσωπό του είχε γίνει κάτασπρο. Συνέχισε.

Πρέπει να είσαι σκεφτείς έτσι, το έβρω.. Λοιπόν καλά, είναι άλήθεια! Αύ-

Νομίζω, άγαπητή μου, ότι θα μπο ρούσαμε να πάμε στη Ριδιέρα, ξεχνώντας τις τελευταίες περιπέτειες...

τό ἦτορ νὰ σοῦ πῶ. Εἶχα πάρει τίς ὀδηγίες μου σχετικὰ μὲ σένα, γιὰ νὰ... σὲ διασκεδάσω, νὰ σοῦ προσφέρω ἔρωτα, νὰ σὲ κάμω νὰ ξεχάσεις τὸν ἄντρα σου. Αὐτὴ ἦταν ἡ δουλειά μου. Κατάλαβες;

— Γιατί μοῦ τὰ λέε αὐτά; τὸν ρώτησε.

— Γιατί εἶμαι μπλεγμένος μέσα σ' ὅλα αὐτά. Καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸ ὑποφέρω, ὅταν πρόκειται γιὰ σένα. Ἐσὺ εἶσαι ἀλλοιῶς. Εἶσαι ἀπὸ κείνες τίς γυναῖκες ποὺ μπορῶ νὰ τίς ἐμπιστευθῶ, νὰ τίς ἀγαπήσω, νὰ τίς λατρέψω ἀκόμα. Νομίζεις, πὼς τὰ λέω αὐτά, γιατί εἶναι ἕνα μέρος ἀπ' τὸ παλαιόν μου κι' αὐτά...

Ἦρθε πολὺ κοντὰ της.

— Μπορῶ νὰ σοῦ ἀποδείξω πὼς δὲν εἶν' ἐτσι... Θὰ φύγω... κι' αὐτὸ, μονάχα γιὰ σένα. Θέλω νὰ γίνω ἕνας ἀνθρωπος ἀλλ' ἐντελὼς ἀλλοιῶς ἀπ' ὅτι εἶμαι, κι' αὐτὸ μονάχα γιὰ χάρι σου...

Τὴν πῆρε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὴ φίλησε παρόμοια. Ὅσοι ἀπότομα τὴν ἄφησε.

— Ἀντίο. ὑπῆρξε πάντοτε ἕνας ἀχρεῖος. Ἀλλὰ τώρα, τ' ὀρκίζομαι ὅτι ὅλα θ' ἀλλάξουν. Κάθε χρόνο, στὴ στήλη τῆς Ἀγωνίας, στίς ἀγγελίες ποὺ συνήθιζες νὰ διαβάζεις, εἶς βοσκοὺς ἕνα μῆνυμά μου, ποὺ θὰ σὲ θεσπάζει πὼς δὲν ἔχασα καὶ πὼς πάντα προσπαθῶ γιὰ τὸ καλύτερο. Κι' αὐτὸ θὰ τὸχω μάθει ἀπὸ σένα... Δὲν πῆρα τίποτα δικό σου, ἀλλὰ θὰ θελάει ἐσὺ νὰ χεῖς κάτι δικό μου. Πᾶρε αὐτὸ — ἦταν τῆς μητέρας μου...

Καὶ τῆς ἔβαλε στὸ χέρι ἕνα χρυσὸ δαχτυλίδι.

— Καὶ τώρα, ἀντίο... εἶπε κι' ἔφυγε γρήγορα, ἀφήνοντάς την σαστισμένη, μὲ τὸ χρυσὸ δαχτυλίδι στὸ δάχτυλό της.

ΤΖΩΡΤΖ Πάκινγκτον γύρισε νορτὺ ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Βοήκε τὴ γυναῖκα του μπροστὰ στὴν ἀναμμένη φωτιά, μ' ἕνα ὄνειροπαρμένο βλέμμα τοῦ μιλοῦσε εὐγενικά, ἀλλὰ ἀφηρημένα.

— Ἀκουσέ με, Μαρία, τῆς εἶπε ξαφνικά. Ἦθελα νὰ σοῦ μιλήσω γι' αὐτὸ τὸ κορίτσι...

— Ναί, ἀγάπη μου...

— Δὲν... δὲν ἤθελα ποτέ! δηλαδή, δὲν εἶχα σκοπὸ νὰ σ' ἀφήσω, καταλαβαίνεις. Δὲν ὑπάρχει τίποτα ἀναμειγμένο.

— Τὸ ξέρω. Ἦμουν παρόμοια. Βλέπε τὴν ὅσο σοὺ κάνει εὐχαρίστηση, ἂν βέβαια ἡ συντροφιά της σὲ κάνει εὐτυχισμένο.

Αὐτὰ τὰ λόγια, σίγουρα θάπρεπε νὰ ἐπαινεθῶσαν τὸν Τζώρτζ Πάκινγκτον. Ἐντελὼς ἀπρόοπτα, ὅμως, τὸν νευρίασαν. Πὼς εἶναι δυνατόν νὰ χαρεῖς τὴ συντροφιά μιάς νέας κοπέλλας, ὅταν ἡ ἴδια ἡ γυναῖκα σου, τὸ ἐπιτρέπει. Ὁχι, ὅχι, σοῦ τὸ προτείνει, σὲ προτρέπει μάλιστα. Ὅλη ἐκεῖνη ἡ παρᾶξενη ἀσέση ἀπὸ ἕνα παιχνίδι ἀπαγορευμένο, χάθηκε ἀμέσως. Καὶ ὁ Τζώρτζ Πάκινγκτον ἐνωσε ξαφνικά κουρασμένος καὶ πολὺ πιδ φτωγὸς καὶ ἀδέξιος ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ. Τὸ νέο κορίτσι, ἦταν σχεδὸν χωρίς σημασία...

— Θάπρεπε ἴσως νὰ πᾶμε κάπου μαζὶ, γιὰ λίγο, Μαρία. Θάθελες; τὴ ρώτησε τρυφερά.

— Ὁ, μὴ γνοιᾶξαι γιὰ μένα... Εἶμαι σχεδὸν εὐτυχισμένη.

— Ὅμως θέλω ἐγὼ, Μαρία, νὰ σ' πάρω μαζὶ μου καὶ νὰ φύγουμε. Θάθελες νὰ πηγαίναμε στὴ Ριβιέρα;

Ἡ κυρία Πάκινγκτον τοῦ χαμογέλασε ἀπὸ πολὺ μακριά. Καθήμενη Τζώρτζ. Πραγματικὰ τὸν ἀγαποῦσε, λοιπόν... μὲ μιὰ στοργή κι' ἕναν οἶκτο μαζὶ. Στὴ ζωὴ του δὲν ὑπῆρχε κανένα θανατικό μου...

στικό, ὅπως στὴ δικιά της ζωὴ... Τοῦ χαμογέλασε ἀκόμα πιδ τρυφερά.

— Θάναι θανατικό... ἀγάπη μου... εἶπε.

Ο. ΠΑΡΚΕΡ Παῖνην, μιλοῦσε μὲ τὴν μὴς Λήμον.

— Μοῦ δίνετε τὸ λογαριασμὸ τῶν ἐξόδων διασκεδάσεως;

— 100 γροινέες, καὶ 2 λίρες, καὶ 14 δολλάρια καὶ κάτι πέννες διάβασε δυνατὰ ἡ μὴς Λήμον.

Ἡ πόρτα ἀνοίξε καὶ μπῆκε ὁ Κλώντ Λυτρέλλ, φανερά δύσθυμος.

— Καλημέρα, Κλώντ, εἶπε ὁ κ. Πάρκερ Παῖνην. Ὅλα πῆγαν καλά.

— Νομίζω...

— Τὸ δαχτυλίδι; Ἦν ὄνομα, ἀλήθεια. ἔβαλε στὸ δαχτυλίδι;

— Ματρίδα, εἶπε ὁ Κλώντ. Καὶ χρονολογία, 1889...

— Θανατικό... Καὶ τὴν ἔγραφε στὴν ἀγγεῖα;

— Προσπαθῶ γιὰ τὸ καλύτερο. Θυμᾶμαι πάντα. Κλώντ.

— Σημειώστε το, μὴς Λήμον, παρακαλῶ...

Ἡ στήλη τῆς Ἀγωνίας; ἔτσι; Νοέμ-βριος τοῦ ἔτους... καὶ θὰ κοστίζει... Κάπου 10 χρόνια, ἔτσι; Ἀρκετὰ νομίζω... Καὶ θὰ ἐπαρκέσουν καὶ τὰ χρήματα...

Ἡ μὴς Λήμον βγῆκε ἔξω. Καὶ τότε ὁ Κλώντ ἔξασπε:

— Ἀκουσέ με... Δὲν μ' ἀρέσει καθόλου αὐτὸ. Δὲν μπορῶ πιά. Εἶναι μιὰ καθαρή ἀπάτη.

— Ἀγαπητό μου παιδί!

— Ναί, ναί, μιὰ ἀπάτη. Αὐτὴ ἐδῶ ἡ κυρία Πάκινγκτον, ἦταν μιὰ καλὴ πάστα ἀνθρώπου. Κι' ἐγὼ, νὰ τίς λέω ὅλ' αὐτὰ τὰ ψέματα, καὶ νὰ τὴ γεμίζω μὲ φαντασίες καὶ ἀπάτες.

Ὁ κ. Πάρκερ Παῖνην κῆταξε τὸν Κλώντ, μ' ἕνα ἐνδιαφέρον καθαρὸς ἐπιστημονικόν.

— Ἀγαπητέ μου, τοῦ εἶπε αὐστηρά.

Δὲν μοῦ ξανάτυχε νὰ σὲ δῶ σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση, γιατί ἡ συνείδησή σου, δὲν σὲ ἐνόχλησε ἄλλη φορὰ.

— Ἐ, λοιπόν, ἀρχισα νὰ νοιώθω οἰαφορετικὸς, μούγκρισε ὁ Κλώντ.

Ὁ κ. Πάρκερ Παῖνην μιλοῦσε τώρα μὲ μιὰ φωνὴ χαμηλή.

— Κι' ὥστόσο, Κλώντ ἀγαπητέ πέτυχε κάτι ἐξαιρετικό. Ἔδωκε σὲ μιὰ δυστυχισμένη γυναῖκα, ὅτι ἀκριβῶς τῆς ἔλειπε — ἕνα ρομάντισ. Ἐνα πάθος πορεῖ νὰ διαλύσει τὴ ζωὴ μιάς γυναίκας, ἀλλ' ἕνα ρομάντισ τῆς ἀφήνει μιὰ γλυκεῖα νοσταλγία καὶ μιὰν ἐμπιστοσύνη στὸν ἐαυτὸ της γιὰ τὰ ὑπόλοιπα δύσκολα χρόνια τῆς ζωῆς της. Ἐξέω καλὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση, ἀγαπητό μου παιδί, καὶ μπορῶ νὰ σὲ διαβεβαιώσω, πὼς ἡ ζωὴ μιάς γυναίκας πορεῖ νὰ τρέφεται καὶ νὰ παίρνει νόημα ἀπὸ μιὰ τέτοια «περιπέτεια».

Ἐβῆξε καὶ ἄλλαξε τόνο στὴ φωνή του.

— Εἴμαστε συνεπείς μὲ τὴν κυρία Πάκινγκτον, καὶ νομίζω πὼς τὰ ἀποτελέσματά μας εἶναι ἱκανοποιητικά...

— Σύμφωνα εἶπε ὁ Κλώντ, ὅμως ἐμένα δὲν μοῦ ἀρέσει πιά αὐτό... καὶ βγῆκε ἀπ' τὸ δωμάτιο.

Ὁ κ. Πάρκερ Παῖνην πῆρε ἕνα καὶ νούργιο κατάλογο ἀπ' τὸ συρτάρι του, καὶ ἔγραψε:

— Ἐνδιαφέροντα ἔχνη ἀπὸ ἀξιοπρόσκητη καὶ διαπαιγνὴ συνείδηση σ' ἕνα «σκληρὸ» ζυγολό.

ΣΗΜ. Παρακολούθηση καὶ μελέτη τῶν ἐξελίξεων.

(Μετ. Κ. Μητροπούλου)

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Ὁ διάσημος Ἀστροφυσικὸς ἀνθρωπολόγος Μπερνάρντιν δημοσίευσε πρόσφατα ἕνα βιβλίο γιὰ τοὺς Κανάκους καὶ τοὺς Παπούες τῆς Νέας Γουινέας, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ νησιοῦ ποὺ τὸ ἐσωτερικὸ του εἶναι ἀκόμα σχεδὸν ἀνεξερευνήτο. Ὁ Μπερνάρντιν περιγράφει μιὰ τελετὴ διαζυγίου στὴν ὁποία παρενέβηκε. Ἰδοὺ πὼς γίνεται τὸ διαζύγιο στὴ φυλὴ τῶν Κανάκων: Ὁ σύζυγος τοποθετεῖται σὲ μιὰ γωνιά τῆς καλύβας μὲ τὸ πρόσωπο πρὸς τὸν τοῖχο καὶ φωνάζει πολλὰς φορὲς: — Εἶμαι ἡλίθιος, εἶμαι ἡλίθιος, εἶμαι ἡλίθιος!

Ταυτόχρονα, στὴν ἀντίθετη γωνιά τῆς καλύβας, ἡ σύζυγος φωνάζει ἐπίσης:

— Εἶμαι ἡλίθια, εἶμαι ἡλίθια, εἶμαι ἡλίθια!

Κατόπιν, οἱ δύο σύζυγοι βαδίζουν ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλο καὶ φωνάζουν συγχρόνως:

— Εἴμαστε ἡλίθιοι, εἴμαστε ἡλίθιοι, εἴμαστε ἡλίθιοι!

Ἀκολοθεῖ μιὰ σύντομη μαγικο-θηρικο-τελετὴ καὶ οἱ δύο σύζυγοι εἶναι πλέον ἐλεύθεροι. Οἱ Κανάκοι ἔχουν ἀξιοθαύμαστο πρακτικὸ ἀνεῦμα...

Στὸ ζωοτεχνικὸ κέντρο τοῦ Χαμσάρι (Ἀγγλία) ἕνας θανατίσας ἐπιβήτορας ταύρος πέθανε πρόσφατα σὲ ἡλικία 14 ἐτῶν ἀφοῦ κατέτρωπε τὸ παγκόσμιο ρεκόρ τῆς πατρότητος: ἔλχε γένει πατέρας 50.000 ὀγιέστατων μοσχάρων ἐκλεκτῆς ράτσας!

Στὸ Σινάγο, δύο κακοποιοὶ ἔβαψαν ἕνα φορητὸ αὐτοκίνητο κίτρινο γιὰ νὰ μοιάζει μὲ τ' αὐτοκίνητα τῆς δημοτικῆς ὑπηρεσίας. Κατόπιν, πῆγαν στίς δημοτικὲς ἀποθήκες καὶ φόρτωσαν ἀνενόχλητοι δύο τόνους μολυβδοσωλήνων. Ἀλλὰ δύο ἀστυφύλακες τοὺς εἶδαν τὴν ὥρα ποὺ φόρτωναν. Τὸ κίτρινο αὐτοκίνητο δὲν τράβηξε τὴν προσοχή τους, ἀλλὰ παρατήρησαν πὼς οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὸ φόρτωναν ἐργάζονταν μὲ ἀσυνήθιστο ζήλο. Οἱ ἀστυφύλακες τοὺς πλησίασαν καὶ τοὺς συνέλαβαν. Οἱ κακοποιοὶ διαμαρτυρήθηκαν πὼς ἦταν ὑπάλληλοι Λήμον.

— Ἀλλοῦ αὐτά! κάγγασαν οἱ ἀστυνομικοί. Ἄν εἴσαστε ὑπάλληλοι τοῦ Λήμον θὰ χρειάζεσαστε δύο φορτὲς περισσότερη ὁρα γιὰ νὰ κάνετε δύο φορτὲς λιγώτερη δουλειά!

Ἐνα ἀμερικανικὸ ἐργοστάσιο ἀσπροούργων προκίνησε ποδόσφαιρα ἕνα διαφημιστικὸ διαγωνισμό. Βραβεῖα γιὰ τοὺς νικητὲς: 1) Μιὰ μπαλὸν γαιμάτη σαμπάνια. 2) Δέκα ἐπισκέψεις δωρεὰν στὸν ψυχάτορο ἢ στὸν ψυχαναλκτῆ!

Ἐνα ἀμερικανικὸ ἐργοστάσιο ἀσπροούργων προκίνησε ποδόσφαιρα ἕνα διαφημιστικὸ διαγωνισμό. Βραβεῖα γιὰ τοὺς νικητὲς: 1) Μιὰ μπαλὸν γαιμάτη σαμπάνια. 2) Δέκα ἐπισκέψεις δωρεὰν στὸν ψυχάτορο ἢ στὸν ψυχαναλκτῆ!

Ο ΕΦΙΑΛΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΠΕΙΡΟΕΛΑΧΙΣΤΟΥ

Εἴμαστε φτιαγμένοι ἀπὸ κενὸ καὶ ἀπὸ μερικὰ ἀπειροελάχιστα σωματίδια ὕλης. Ἄν ὅλα τὰ σωματίδια τῆς ὕλης ποὺ ἀποτελοῦν τὸν πελώριο πλανήτη μας καὶ κάθε τὶ ποὺ βρίσκεται στὴν ἐπιφάνειά του, μπορούσαν νὰ πλησιάσουν καὶ ν' ἀγγίξουν τὸ ἕνα τὸ ἄλλο, τότε ὁ ὅγκος τῆς Γῆς δὲ θὰ ὑπερέβαινε τίς τέσσερις κυβικές παλάμες! Ἡ ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη θὰ χωροῦσε στὸν πάτο μιᾶς δαχτυλήθρας!

ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ

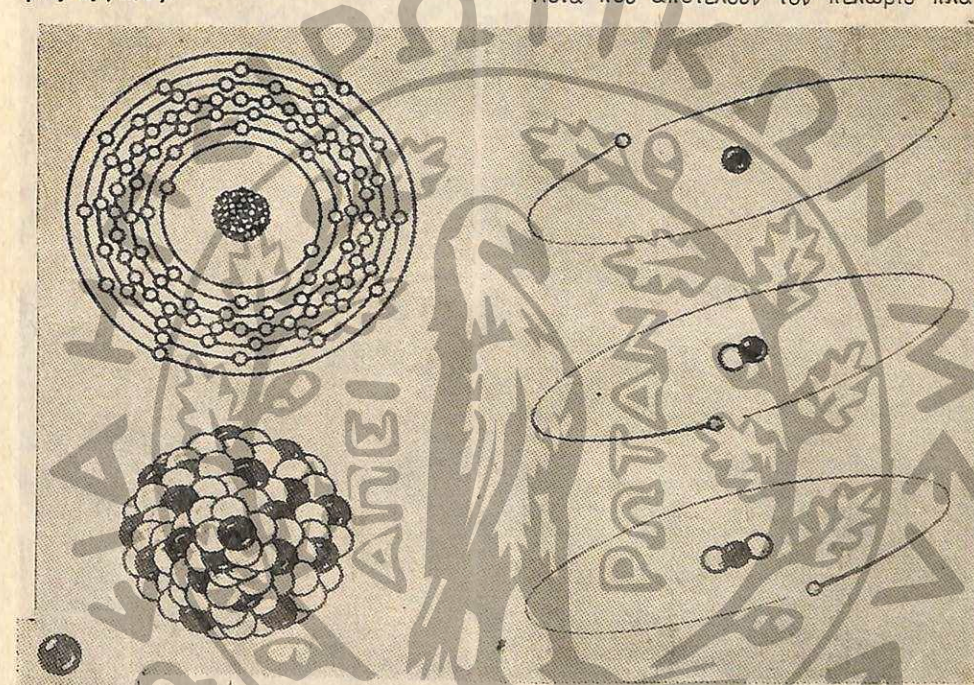
Στὴν πυρηνικὴ φυσικὴ δύο σὺν δύο δὲν κάνουν τέσσερα

Οἱ πρόσφατοι καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ τῆς Χιλῆς ἐρχονται νὰ μᾶς θυμίσουν τίς κολοσσιαῖες δυνάμεις ποὺ περικλείονται στὰ σπλάχνα τοῦ πελώριου πλανήτη μας. Ἀλλὰ στίς ἀναλογίες τοῦ Συμπαντος, οἱ σεισμικὲς δυνάμεις τῆς Χιλῆς εἶναι τελειῶς ἀσήμαντες. Ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Σπούνικ IV, ἡ ἀκόμα κι' ἀπὸ τὸ ὕψος ἐνὸς ἀεροπλάνου, θὰ περνοῦσαν σχεδὸν ἀπαράτηρητες. Ζήτημα εἶναι ἂν ἕνας προσεκτικὸς παρατηρητὴς ἀπὸ τὸ Διάστημα θὰ μπορούσε νὰ παρακολουθῇ μερικὸς ἀνώμαλους νεφελώδεις σχηματισμοὺς πᾶνω ἀπὸ τὴν ὁροσειρὰ τῶν Ἀνδεων καὶ νὰ συμπεράνει τὴν ἐμφάνιση καινούργιων ἡφαιστειῶν.

Γιὰ νὰ καταλάβουμε καλὰ τίς πραγματικὰ ἀσημαντὲς διαστάσεις τοῦ φαινομένου αὐτοῦ ποῦ, στὴν ἀνθρώπινη κλίμακα, μεταφράζεται σὲ χιλιάδες νεκροὺς καὶ κατεστραμμένους πόλεις, ἂς φαντασθῶμε τὴ Γῆ σὰν σφαῖρα διαμέτρου 1,30 μέτρων. Στίς ἴδιες ἀναλογίες, τὸ Ἀκονκάγκουα, τὸ μεγαλύτερο ἡφαιστειὸ τῆς Ἀμερικῆς, ἔχει ὕψος μόλις μεγάλυτερο ἀπὸ μισὸ χιλιοστὸ καὶ ὁ γῆινος φλοιὸς, πᾶνω στὸν ὁποῖο ζετυλίγεται ὅλη ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρώπων, ἔχει πάχος μισοῦ ἑκατοστοῦ.

Ἀλλ' οἱ ἀποκαλύψεις τῆς πυρηνικῆς φυσικῆς, ἐδῶ καὶ μισὸν αἰῶνα, μᾶς ὀδηγοῦν σὲ συγκρίσεις ἀκόμα πιδ συντριπτικὲς γιὰ τὴν ἀσημαντότητά μας. Ἐξέριμε σήμερα πὼς κάθε τὶ ποὺ ὑπάρχει — τὰ βράχια, τὸ χῶμα, οἱ ὠκεανοί, ἡ ἀτμόσφαιρα, τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ἀποτελοῦνται ἀπὸ διάφορους συνδυασμοὺς τριῶν — καὶ μόνο τριῶν — σωματιδίων: τοῦ πρωτονίου, τοῦ οὐδετερονίου (ἢ νετρονίου) καὶ τοῦ ηλεκτρονίου. Οἱ χάρτινες σελίδες αὐτοῦ τοῦ βιβλίου ποὺ ἔχετε στὰ χέρια σας, ἐγὼ ποὺ τὸ γράφω κι' ἐσεῖς ποὺ τὸ διαβάζετε, δὲν εἴμαστε παρὰ πολὺπλοκές ἀρχιτεκτονικὲς συνδέσεις πρωτονίων, οὐδετερονίων καὶ ηλεκτρονίων ποὺ σχηματίζουν τὰ ἄτομα τῆς ὕλης, τὰ ὁποῖα μὲ τὴ σειρά τους σχηματίζουν τὰ μόρια ποὺ ἀποτελοῦν τὰ κύτταρα τοῦ

αἵματός μας, τοῦ σκελετοῦ μας, τῆς σάρκας μας — καὶ τοῦ ἐγκεφάλου μας ποὺ σκέπτεται αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἄν ζυγίσετε 70 κιλά, αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὸ κορμὶ σας περιλαμβάνει ὠρισμένο ἀριθμὸ σωματιδίων τῆς ὕλης, ἕναν ἀριθμὸ τόσο πελώριο, ὥστε θὰ χρειαζόνταν τριάντα ψηφία γιὰ νὰ γραφεῖ, δηλαδὴ μερικὲς ἑκατοντάδες δισεκατομμυρίων δισεκατομμυρίων δισεκατομμυρίων ἀπὸ σωματίδια. Ὑπάρχουν στὸ κορμὶ μας περισσότερα σωματίδια ἀπ' ὅσα ἀστέρια ὑπάρχουν στὸν οὐρανὸ (τοὐλάχιστον 7) ἀστέρια ποὺ μπορούμε νὰ διακρίνουμε μὲ τὰ ἰσχυρότερα ἀστρονομικὰ μας ὄργανα).

Δυὸ σωματίδια ἀποτελοῦν τὸν πυρῆνα τοῦ ατόμου: τὸ πρωτόνιο (θετικὸ) καὶ τὸ οὐδετερόνιο (οὐδέτερο). Γύρω ἀπὸ τὸν πυρῆνα περικυκλώνεται τὸ ηλεκτρόνιο (ἀρνητικὸ). Σὲ κάθε ἄτομο ὑπάρχει ἴσος ἀριθμὸς ηλεκτρονίων καὶ πρωτονίων καὶ ἴσος ἢ μεγαλύτερος ἀριθμὸς οὐδετερονίων.

Ο άνειδίκευτος αναγνώστης ίσως δέν καταλάβει τίποτε από τὸ παράδοξο αὐτὸ ταξίδι στὴν ἐφιαλτικὴ περιοχή τοῦ ἀπειροελαχίστου. Αὐτὸ δέν εἶναι ἐκπληκτικό. Τὸ ἀνησυχητικό εἶναι ὅτι δέν καταλαβαίνουν τίποτε οὔτε οἱ... ἐπιστήμονες! Γιά πρώτη φορά στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπινου στοχασμοῦ τὸ πνεῦμα φαίνεται πὼς ἔφτασε στ' ἀκράϊα ὅρια τῶν δυνατοτήτων του...

νότη μας καὶ κάθε τι ποὺ βρίσκεται στὴν ἐπιφάνειά του μπορούσαν νὰ πλησιάσουν καὶ ν' ἀγγίξουν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο, τότε ὁ ὄγκος τῆς Γῆς δέν θὰ ὑπερέβαινε τὶς τέσσερις κυβικὲς παλάμες! Ἡ ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη θὰ χωροῦσε σὲ μιὰ δαχτυλήθρα — καὶ θὰ περισσεύαν τὰ δύο τρίτα τοῦ χώρου τῆς δαχτυλήθρας! Μέσα σ' αὐτὴ τὴν κωμικὰ μικρὴ μάζα θὰ χωροῦσαν τὰ 600 ἑκατομμύρια τῶν Κινέζων καὶ ὁ Ἑρυθρὸς Στρατὸς δέν θὰ φαινόταν οὔτε μὲ τὸ μικροσκόπιο.

Ἐνα ἄλλο παράδειγμα θὰ μᾶς ἐπιτράξει νὰ καταλάβουμε καλύτερα τὴ σημασία τοῦ κενοῦ ποὺ ἀποτελεῖ κατὰ μέγα μέρος τὰ πράγματα:

Ὑποθέσατε πὼς ἓνα ζωντανὸ πλάσμα ὄχι μεγαλύτερο ἀπὸ ἓνα σωματίδιο ἐρχόταν νὰ ἐπισκεφθεῖ τὴ Γῆ. Πὼς θὰ τὴν ἐβλεπε; Εἶναι πολὺ ἀπλό: Θὰ περάσει μέσα ἀπὸ τὴν ὕλη τῆς Γῆς χωρὶς νὰ τὴν ἰδεῖ, χωρὶς καν νὰ ὑποπτευθεῖ ὅτι περνάει μέσα ἀπὸ ἓνα ὑλικὸ ἀντικείμενο. Γιά ἓνα τόσο ἀπειροελαχιστὸ πλάσμα, ἡ Γῆ δέν ἔχει καμμιά διαφορὰ ἀπὸ

τὸ κενό. Θὰ καταλάβουμε τὸ γιατί, ἀν θυμηθοῦμε αὐτὸ ποὺ εἴπαμε πρὶ πάντων: Ὁλόκληρος ὁ πλανήτης μας, ἀν ἀφαιρέσουμε τὸ κενό του, χωράει σ' ἓνα μπετόνι τῶν τεσσάρων λίτρων. Τί εἶναι τέσσερις λίτρες πραγματικῆς ὕλης διασκορπισμένης σὲ μιὰν ἔκταση χιλίων δισεκατομμυρίων κυβικῶν χιλιομέτρων (ὅσος εἶναι ὁ ὄγκος τοῦ πλανήτη μας); Εἶναι τὸ χάος.

Ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὰ σωματίδια ποὺ μᾶς ἀποτελοῦν εἶναι τόσο ἀπομακρυσμένα τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο ὥστε ποτὲ δέν ἐφάπτονται, μπορούμε νὰ συμπεράνουμε ὅτι σ' αὐτὸ τὸν κόσμῳ τίποτα δέν ἐφάπτεται μὲ τίποτα. Ἐχουμε τὴν ἐντύπωση πὼς εἴμαστε συμπαγεῖς, ἀλλ' αὐτὸ δέν εἶναι παρὰ μιὰ ψευδαῖσθηση. Καὶ ὅταν πιστεύουμε πὼς «ἀγγίζουμε» κάτι, στὴν πραγματικότητα μονάχα τὸ κενὸ ἐφάπτεται τρὺ κενοῦ. Τὸ γεγονός ὅτι τὰ «στερεὰ» σώματα τῆς φύσεως εἶναι ἀδιαπέραστα καὶ δέν μπορούν νὰ εἰσδύσουν τὸ ἓνα μέσα στὸ ἄλλο, δέν πρέπει νὰ μᾶς ξεγελάει: Αὐτὸ δέν ὀφείλεται στὴ στερεὰ ὕλη ποὺ τ' ἀποτελεῖ, ἀλλὰ στὶς δυνάμεις ποὺ συνδέουν τὰ σωματίδια τῆς ὕλης μεταξύ τους «ἐξ ἀποστάσεως». Τὸ φαινόμενο αὐτὸ δέν εἶναι εὐκολο νὰ τὸ συλλάβει τὸ μυαλό μας, ἀλλὰ μπορούμε νὰ τὸ καταλάβουμε καλύτερα μὲ τὴ βοήθεια δυὸ ἰσχυρῶν μαγνητῶν. Προσπαθήστε νὰ προσεγγίσετε τοὺς δυὸ θετικούς πόλους τὸν ἓνα μὲ τὸν ἄλλο. Οἱ θετικοὶ πόλοι ἀπωθούνται χωρὶς νὰ ἐφάπτονται. Καὶ ὁμοίως, τὰ δύο μαγνητικὰ πεδία εἶναι αὐτά.

Οἱ ἀτομικοὶ πυρῆνες

ΔΕΝ εἶναι λοιπὸν ἡ στερεὰ ὕλη αὐτὸ ποὺ ἀγγίζουμε, αὐτὸ ποὺ τρώμε, αὐτὸ ποὺ χρησιμοποιούμε γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν ἐργαλείων μας, τῶν μηχανῶν καὶ τῶν σπιτιῶν μας. Στὴν πραγματικότητα, δέν ἔχουμε καμμιά ἐμπειρία τῆς στερεᾶς ὕλης. Ἡ ἀληθινὴ ὕλη εἶναι τὰ σωματίδια, καὶ κανένας ἀνθρώπινος μάτι δέν ἔχει δεῖ ποτὲ τὰ σωματίδια. Πρέπει νὰ χωνέψουμε καλὰ αὐτὴ τὴν ἰδέα προτοῦ καταπισταθούμε μὲ τὴ μελέτῃ τῶν ἰδίων τῶν σωματιδίων, γιατί στὸ πεδίο αὐτὸ θὰ συναντήσουμε πολλὰ παράδοξα καὶ ἀπίθανα πράγματα. Μποροῦμε μάλιστα νὰ σημειώσουμε ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὅτι τὰ πάντα εἶναι ἀπίθανα καὶ παράδοξα στὸν ἀπίθανο καὶ παράδοξο κόσμῳ τῶν σωματιδίων, ὅπου κινεῖται ὁ πυρηνικὸς φυσικὸς.

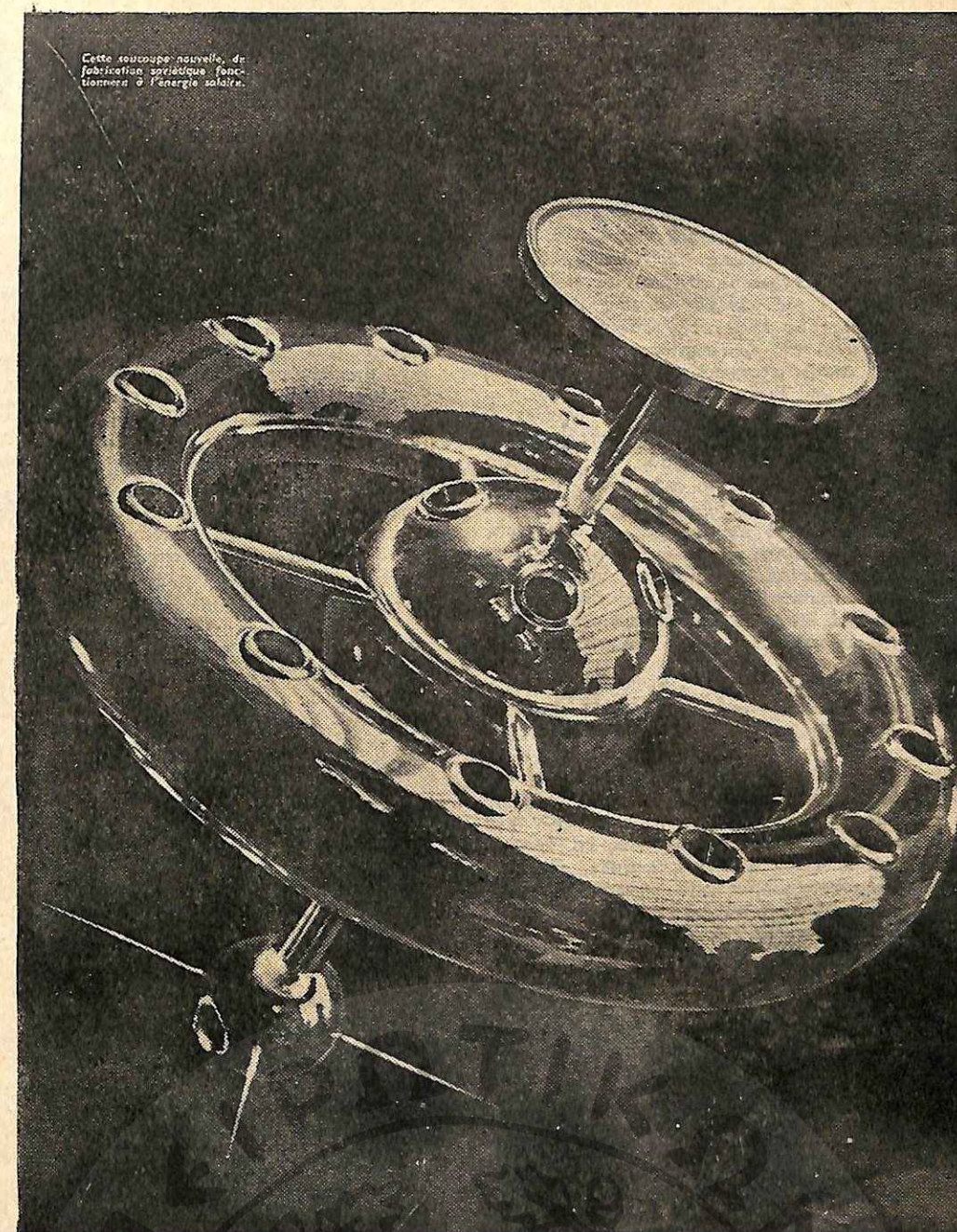
«Οἱ ὅλοι ἔχουμε ἀκούσει γιὰ τὶς «κοσμικὲς ἀκτίνες». Οἱ ἀκτίνες αὐτὲς δέν εἶναι παρὰ ἀτομικοὶ πυρῆνες, δηλαδὴ πρωτόνια καὶ οὐδετερόνια ποὺ ταξιδεύουν στὸ Διάστημα σχεδὸν μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός. Ὅταν εἰσέρχονται στὴν ἀτμόσφαιρα, δέν ἀργοῦν νὰ περάσουν δίπλα ἀπὸ κάποιο ἀτμοσφαιρικὸ ἄτομο ποὺ βρίσκεται στὸ δρόμο τους. Τότε ὁ πυρῆνας αὐτοῦ τοῦ ἀτόμου ἐκρήγνυται σὲ πολλὰ κομμάτια — καὶ ὅ,τι συμβαίνει ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτή, ξεπερνάει τὴν τολμρότερη φαντασία.

Εἶδαμε ὅτι ὅλοι οἱ ἀτομικοὶ πυρῆνες ἀποτελοῦνται ἀπὸ πρωτόνια καὶ οὐδετερόνια (ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πυρῆνα τοῦ ὕδρογόνου ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα μοναδικὸ πρωτόνιο). Ἀπὸ τὴν ἐκρήξη, λοιπόν, ἑνὸς ἀτομικοῦ πυρῆνα θὰ περιμέναμε ν' ἀπελευθερωθοῦν πρωτόνια καὶ οὐδετερόνια. Ἄν βάλουμε σ' ἓνα γυάλινο βάζο τρεῖς μαύρες καὶ τρεῖς λευκὲς μπίλιες καὶ σπᾶσουμε τὸ βάζο, μπορούμε νὰ εἰμάστε βέβαιοι ὅτι θὰ διασκορπισθοῦν στὸ δωμάτιο τρεῖς μαύρες καὶ τρεῖς λευκὲς μπίλιες. Ἐ, λοιπόν, ἀν τὸ βάζο μας ἦταν ἓνας ἀτομικὸς πυρῆνας, τὰ πράγματα θὰ συνέβαιναν διαφορετικὰ: Θὰ βλέπαμε κατὰπληκτοὶ νὰ διασκορπίζονται στὸ δωμάτιο... πράσινες καὶ κόκκινες μπίλιες, κουκούτσια ἀπὸ κεράσια, ζάρια, καραμέλλες, μιὰ ὁλόκληρη ἀπίθανη συλλογὴ ἀπὸ ἀντικείμενα πού δέν ὑπάρχουν ἐν τῇ φύσει! Στὴν περίπτωσιν τοῦ ἀτομικοῦ πυρῆνα ἡ ἐκρήξη δίνει π.χ. μιὰ ντουζίνα σωματιδίων ποὺ δέν εἶναι οὔτε πρωτόνια, οὔτε οὐδετερόνια, οὔτε ἠλεκτρόνια. Τὰ καινούργια αὐτὰ σωματίδια τὰ ὀνομάζουμε «μεσόνια». Τὰ μεσόνια δέν ὑπάρχουν πουθενὰ στὴ φύσιν σὲ «σταθερὴ» κατὰστασιν. Ἡ ὑπαρξὴ τους διαρκεῖ μονάχα μερικὰ ἑκατομμυρια τὰ τοῦ δευτερολέπτου. Σ' αὐτὸ τὸ ἀπειροελαχιστὸ χρονικὸ διάστημα διασπορεύονται μερικὰ ἑκατοστάμετρα ἢ μερικὲς δεκάδες μέτρων. Κατόπιν ἐκρήγνυνται κι' αὐτὰ καὶ δίνουν ἄλλα μεσόνια, διασκορπίζοντάς τὰ πρὸς τὰς μερῶν. Εἶναι σὰν νὰ σκάει τὸ κουκούτσι ἑνὸς ροδάκινου καὶ νὰ μεταμορφώνεται σὲ τρία ἢ τέσσερα φασόλια κι' ἄλλα τόσα κερασσοκούκουτσια. Καὶ τὰ θαύματα δέν τελειώνουν ἐδῶ: Αὐτὰ τὰ δεύτερα μεσόνια θὰ σκάσουν μὲ τὴ σειρά τους, εἴτε αὐθόρμητα, εἴτε σὲ μιὰ σύγκρουσιν μὲ ἄλλους πυρῆνες ἀτόμων, καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν ὅλα τὰ φαινόμενα ποὺ περιγράψαμε θὰ ἐπαναληφθοῦν ἀπ' τὴν ἀρχή, ἀλλὰ μὲ λιγώτερη ἐνταση.

Πὼς θὰ τελειώσει αὐτὸς ὁ καταρράκτης τῶν ἐκρήξεων ποὺ μοιάζει μ' ἓνα παράξενο πυροτέχνημα; Στὸ τέλος ἡ τάξη θ' ἀποκατασταθεῖ, δηλαδὴ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τελευταίων ἐκρήξεων θὰ εἰσέλθῃ σὲ σταθερὴν σωματιδίων, καὶ ἡ παραγωγὴ σταθερῶν σωματιδίων, ἠλεκτρονίων ἢ ἐκείνων τῶν παρὰδῶξων «νετρίνων», ποὺ εἶναι ἱκανὰ νὰ ταξιδεύουν ἀνάμεσα στὰ στερεὰ σώματα χωρὶς νὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴ φαινομενικὴ τους στερεότητά.

Ὅλα αὐτὰ συνέβησαν σὲ λίγα κλάσματα τοῦ δευτερολέπτου. Ἀλλὰ πόσα μυστήρια σὲ τόσο σύντομο χρονικὸ διάστημα! Πόσα παράξενα τέρατα βγαλμένα ἀπ' αὐτὸ τὸ κουτὶ τῆς Πανδώρας ποὺ λέγεται ἀτομικὸς πυρῆνας!

Ἄν παρόμοια φαινόμενα συνέβαιναν

Οἱ ἱπτάμενοι δίσκοι ἀνήκουν ἴσως στὰ λογικὰ πλάσματα τῶν ἄλλων πλανητῶν ποὺ ἦρθαν νὰ ἐξερευνήσουν τὴ Γῆ. Ἀλλὰ τώρα εἶναι ἡ σειρά τῶν γῆινων νὰ κατασκευάσουν ἱπτάμενους δίσκους γιὰ τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἄλλων πλανητῶν. Στὴ φωτογραφία βλέπουμε τὴ μακέττα ἑνὸς μεγάλου τεχνητοῦ δορυφόρου, σὲ σχῆμα ποὺ θυμίζει ἱπτάμενο δίσκο, ὅπως τὸν φαντάζονται οἱ Ρώσοι ἐπιστήμονες. Θὰ λειτουργεῖ ἀπὸ κλειστικὰ μὲ ἠλιακὴ ἐνέργεια.

κάθε μέρα σὲ ἀνθρώπιν κλίμακα, θὰ γινόμαστε γρήγορα τρελλοί. Θὰ βλέπαμε ἓνα φλυτζάνι ποὺ πέφτει ἀπὸ τὰ χεῖρα τῆς ἀπρόσεκτης ὑπηρετρίας νὰ μεταμορφώνεται σὲ ποῦλι, κατόπιν τὸ ποῦλι νὰ ἐκρήγνυται σὲ τρία λουλούδια καὶ τὰ λουλούδια μὲ τὴ σειρά τους ν' ἀποσυντίθενται σὲ πιάτα καὶ κατσαρίδες. Δέν θὰ πιστεύαμε στὰ μάτια μας. Καὶ ὁμοίως ἡ σουρρεαλιστικὴ αὐτὴ φαντασμαγορία συμβαίνει συνεχῶς, μέρα καὶ νύχτα, σὲ κάθε στιγμὴ, μέσα στὸ δωμάτιο ὅπου ἐργαζόμαστε, στὸ δωμάτιο ὅπου κειμόμαστε, ἀκόμα καὶ μέσα στὸ κορμί μας. Πρὶν ἀπὸ τὶς ἀλυσιδωτὲς ἐκρήξεις, δέν ὑπῆρχαν παρὰ πρωτόνια, οὐδετερό-

νια καὶ ἠλεκτρόνια. Ὅταν σβύσει τὸ πυροτέχνημα, ὑπάρχουν πάλι πρωτόνια, οὐδετερόνια, ἠλεκτρόνια καὶ μερικὰ περιπλανώμενα νετρίνα. Ἀλλὰ στὸ ἐνδιάμεσο, μιὰ φασματικὴ πανίδα ἐξῆσε ἐφήμερη καὶ ἀκατανόητη ζωὴ τῆς. Μερικὰ ἀπὸ τὰ μεσόνια ποὺ ἐμφανίσθηκαν ἔτσι κι' ἐξαφανίσθηκαν, παρουσιάζουν ἀκόμα καὶ τὸ παράδοξο νὰ εἶναι βαρύτερα καὶ μεγαλύτερα ἀπὸ τὸ σωματίδιο ποὺ τὰ γέννησε. Αὐτὰ λέγονται «περόνια». Εἶναι σὰν νὰ «σκάει» μιὰ καρέκλα καὶ ἀπὸ τὰ κομμάτια τῆς νὰ σχηματίζονται τρεῖς ἢ τέσσερις μπουφές! Ἡ, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε μιὰν ἄλλην παρομοίωσιν, εἶναι σὰν νὰ χτυπάμε μιὰ

Τέσσερις χιλιάδες ἔτη φωτὸς ἀπέχει ἀπὸ τὴ Γῆ αὐτὸ τὸ νεφέλωμα. Στὸ ἀνθρώπινο σῶμα, ὡστόσο, ὑπάρχουν περισσότερα σωματίδια ὕλης ἀπ' ὅσα ἀστέρια ὑπάρχουν στὸν οὐρανό.

μπάλα του τένις με τη ρακέτα και να βλέπουμε να σχηματίζονται δυο μπάλες ποδοσφαίρου!

Τα παράδοξα της ύλης

Τι είναι λοιπόν αυτό που ονομάζουμε «ύλη»; Έδω και τριάντα χρόνια τα πάντα φαινόταν πολύ απλά στους επιστήμονες που ήλπιζαν ότι σε λίγο θ' αποκαλύψουν και τα τελευταία μυστικά της φύσεως. Η εικόνα που μας προσέφεραν ήταν πολύ σαφής: «Όλα τα σώματα της φύσεως αποτελούνται από 92 απλά στοιχεία. Από τα στοιχεία αυτά, σε διάφορους συνδυασμούς που λέγονται «μόρια», είναι φτιαγμένοι ό πιδ μακρονός ήλιος του στερεώματος όπως το ταπεινό ραδίκι της γής, το φεγγάρι όπως και ο άνθρωπος, το σκουλήκι όπως και το λιοντάρι. Τα 92 στοιχεία, από το ελαφρότερο, το υδρογόνο, ως το βαρύτερο, το ούράνιο, δεν διαφέρουν μεταξύ τους παρά μόνο ως προς την ατομική δομή τους, δηλαδή τον τρόπο που είναι συνδυασμένα τα πρωτόνια, τα ουδετερόνια και τα ηλεκτρόνια.

Αλλά τα τελευταία χρόνια έχουμε γίνει πιο σοφοί, δηλαδή σοφοί όπως ο Σωκράτης: ξέρουμε ότι δεν ξέρουμε τίποτα. Π.χ. μάθαμε πως είναι αδύνατο να καθορίσουμε με ακρίβεια πού βρίσκεται το ηλεκτρόνιο. Ο Χάιζενμπεργκ μάς εξήγησε πως υπήρχαν μονάχα ώρισμένες πιθανότητες να βρίσκεται «μάλλον έδω παρά εκεί». Οι επιστήμονες μιλάνε για «ηλεκτρονικό νέφος». Αλλά αυτό το παράξενο σύννεφο αποτελείται από ένα μονάχα ηλεκτρόνιο! Νά μια ιδέα που είναι πολύ δύσκολο να τη συλλάβουμε, γιατί είναι αδύνατο να βρούμε μιά αναλογία στον αίσθητο κόσμο που μάς περιβάλλει. Ας προσπαθήσουμε ωστόσο να τη φαντασθούμε:

Αν ή καρτέλα πάνω στην οποία καθόμαστε φερόταν όπως το ηλεκτρόνιο του Χάιζενμπεργκ, δεν θα ξέραμε ποτέ πού θα την βρούμε. Θα μάς φαινόταν σαν σύννεφο πολλές χιλιάδες φορές μεγαλύτερο από την πραγματική καρτέλα. Όρισμένα σημεία του νέφους θα ήταν πιο πυκνά, άλλα πιο αραιά. Πώς θα μπορούσαμε να καθήσουμε σ' αυτή τη νεφελώδη καρτέλα; Τό μόνο που θα μπορούσαμε να κάνουμε θα ήταν να δοκιμάσουμε την τύχη μας. Θα μπαίναμε στο σύννεφο και θα προσπαθούσαμε να καθήσουμε. Τις περισσότερες φορές θα σωριαζόμαστε στο πάτωμα, αλλά τα παθήματα γίνονται μαθήματα: Στο τέλος θα καταλαβαίναμε πως υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες να βρούμε την καρτέλα εκεί που το σύννεφο είναι πιο πυκνό. Τα σημεία αυτά ο Χάιζενμπεργκ τα ονομάζει «τόπους της μείζονος πιθανότητας».

Αυτά λοιπόν συμβαίνουν με το ηλεκτρόνιο, το πιο ελαφρό από τα σωματίδια της ύλης. Αν έρθουμε τώρα στον πυρήνα, θα διαπιστώσουμε πως η παραδοξότητα της φύσεως ξεπερνάει κάθε όριο και όλοι οι σοβαροί επιστήμονες (δεν μιλάμε για τους ψευτοεπιστήμονες που «τα ξέρουν όλα») ομολογούν ότι τα έχουν χαμένα. Είδαμε πως ο πυρήνας, σκαζοντας, απελευθερώνει κάθε λογής σωματίδια που υπήρχαν προηγουμένως μέσα

του. Αυτό θα πρέπει να το εξηγήσουμε, ή τουλάχιστον να το εκφράσουμε σε μαθηματικούς τύπους κατά τρόπον αρκετά σαφή και λογικό για να μπορούμε σε κάθε περίπτωση να προβλέψουμε τι πρόκειται να συμβεί κατόπιν. Αλλά...

Η νεκρανάσταση του «αϊθέρος»

ΑΛΛΑ τα σωματίδια που αποτελούν τον πυρήνα εμφανίζονται κι' αυτά υπό μορφή «νέφους», δηλαδή κινούνται έδω κι' εκεί χωρίς να ξέρουμε πού ακριβώς βρίσκονται. 'Επί πλέον, χρειάστηκε ν' απαρνηθούμε ακόμα και την ιδέα που μάς υποβάλλει ο όρος «σωματίδιο», δηλαδή την εικόνα ενός μικροσκοπικού σφαιρικού σώματος με ώρισμένο όγκο και ώρισμένη εξωτερική επιφάνεια. Το σωματίδιο είναι μάλλον ένας «στρόβιλος» με άξονα και κατεύθυνση κινήσεως. Ένας στρόβιλος; Ναι, αλλά από τι πράγμα; Ποιό στοιχείο κινείται για να σχηματίσει το στρόβιλο; — Δεν ξέρουμε απολύτως τίποτα! Μερικοί επιστήμονες, όπως ο Γάλλος Ίβανώφ, του Ίνστιτούτου Πουανκαρέ, προδίδουν πως η σύγχρονη φυσική θα υποχρεωθεί να νεκραναστήσει την απρηχοσιωμένη έννοια του «αϊθέρος», του μυστηριώδους αυτού υλικού πού, όπως πίστευαν οι φυσικοί του περασμένου αιώνα, γεμίζει όλο το Σύμπαν, συμπεριλαμβανομένου και του διαστηρικού κενού. Ο αϊθέρας αυτός, έλεγαν οι παλιοί επιστήμονες, είναι σκληρότερος από το ασάλι και συγχρόνως έχει την ιδιότητα να περιδινείται σε ώρισμένα σημεία — αυτά που σήμερα ονομάζουμε σωματί-

Ένας νεαρός συγγραφέας ρώπησε μια μέρα τον Σώμερσετ Μωμ ποια είναι η συνταγή της επιτυχίας. Και ο διάσημος συγγραφέας του είπε:

— Γράψε πρώτα μια τραγωδία σε πέντε πράξεις. Αφού την στο συρτάρι του γραφείου σου πέντε μήνες κι' έπειτα κάνε την κωμωδία, αλλά σε τρεις πράξεις. Ξέχασέ την για κανένα χρόνο κι' έπειτα χάρισε την σ' ένα φίλο σου. Τέλος, αφού τα κάνεις όλα αυτά, παντρεύου μια πλούσια ζωντοχίρα!

★

Ένας φανατικός παίκτης του Ίπποδρόμου αφηγείται σ' ένα φίλο του:

— Μια Κυριακή πρωί, 7 του μηνός, ξύπνησα μ' ένα περίεργο όνειρο. Είχα δει στον ύπνο μου πολλές φορές τον αριθμό 7. Το μεσημέρι μπαίνω σ' ένα πειρατικό ταξί 7 θέσεων, φθάνω στον Ίπποδromo και πηγαίνω στην 7η θυρίδα, όπου παίζω το άλογο 7 της 7ης Ιπποδρομίας.

— Λοιπόν, ρωτά περίεργα ο φίλος.

— Τί λοιπόν; Δεν καταλαβαίνεις; Το παλιάλογο αυτό ήρθε... έβδομο!

δια — με διγυγιάδη ταχύτητα.

Οι περισσότεροι απ' αυτούς τους στρόβιλους γυρίζουν πάντα προς την ίδια κατεύθυνση. Γιατί; Δεν το ξέρουμε. Αλλά πριν από τρία χρόνια, δυο νεαροί Κινέζοι φυσικοί, ο Λη και ο Γιαγκ ανέκάλυψαν κάτι ακόμα πιο παράδοξο: Όταν ένα σωματίδιο στρόβιλιζεται προς την αντίθετη κατεύθυνση, έχουμε την «αντίυλη». Και αν δυο σωματίδια που περιστρέφονται προς αντίθετες κατευθύνσεις συναντηθούν, εξουδετερώνονται αμοιβαία και απελευθερώνουν τρομακτικές ποσότητες ενέργειας.

Πώς φέρονται τα σωματίδια στο έσωτερικό του πυρήνα; Κι' έδω ακόμα δεν ξέρουμε τίποτα. Και όχι μόνο δεν ξέρουμε τίποτα, αλλά και τα φαινόμενα του μυστηριώδους ένδοστηρικού μαγειρείου αντιφάσκουν μεταξύ τους.

Κατά τον διάσημο Δανό φυσικό Νίλς Μπορ, ο πυρήνας μοιάζει με μια σταγόνα νερού ή μ' ένα σάκκο γεμάτο μπύλλιες. Αν εκσφενδονίσουμε με δύναμη μια μπύλλια μέσα στο σάκκο, οι άλλες θ' αρχίσουν ν' αλληλοσυγκρούονται και δεν αποκλείεται να εκσφενδονισθεί στο τέλος μια απ' αυτές. Η υπόθεση εξηγεί ώρισμένα πράγματα, αλλά όχι τα πάντα.

Σύμφωνα με μια δεύτερη θεωρία, ο πυρήνας μοιάζει μ' ένα πηγάδι μέσα στο όποιο έχουμε ρίξει διάφορα υγρά που δεν αναμειγνύονται, π.χ. υδράργυρο, λάδι και νερό. Μόνο πού το πηγάδι είναι ανάποδο: Ο υδράργυρος (που αντιπροσωπεύει τα πιο βαρέα σωματίδια) επιπλέει, ενώ το λάδι κάθεται στο βυθό!

Αλλά είναι καιρός να διακόψουμε αυτό το παράδοξο ταξίδι στην εφιαλτική περιοχή του άπειροελαχίστου. Ο άνειδικευτος αναγνώστης ίσως δεν καταλαβαίνει τίποτα και αυτό δεν είναι εκπληκτικό: Η επιστήμη είναι δύσκολη. Το εκπληκτικό — και το ανησυχητικό — είναι ότι οι ίδιοι οι επιστήμονες δεν καταλαβαίνουν τίποτα. Για πρώτη φορά στην ιστορία του ανθρώπινου στοχασμού το πνεύμα του ανθρώπου φαίνεται πως έφτασε σ' άκραία όρια των δυνατοτήτων του. Για πρώτη φορά είμαστε υποχρεωμένοι ν' αντιμετωπίσουμε το παράλογο, να ξεστρατίσουμε από την πεπατημένη της αριστοτέλειας λογικής. Στην πυρηνική φυσική δύο και δύο δεν κάνουν τέσσερα. Νέος κι' αίσιόδοξος ο

Αϊνστάιν είχε πει: «Τό πιο άκατανόητο πράγμα στη φύση, είναι ότι μπορούμε να την κατανοήσουμε». Αργότερα, με συσσωρευμένη σοφία πηνήτα χρόνων, ο ίδιος Αϊνστάιν έγραφε: «Δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι πως η φύση παίζει πάντα το ίδιο παιχνίδι».

Ναι, ίσως η φύση παίζει δυο διαφορετικά παιχνίδια εκ των οποίων τό ένα μονάχα βρίσκεται στο μέτρο των πνευματικών δυνατοτήτων μας. Τό άλλο ξεπερνάει τις νοητικές μας ικανότητες. Είναι τό άπόλυτο μυστήριο. Από τό μυστήριο αυτό είμαστε φτιαγμένοι, έμεις και όλα τα πράγματα ανάμεσα στα όποια ζούμε...

ΑΙΜΕ ΜΙΧΕΛ

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΗΓΜΑΤΑ

Η ελληνική έπαρχία, με τα ήθη και τα έθιμά της σπάνια αποδόθηκε τόσο πιστά και χαριτωμένα, όσο στα διηγήματα του Άντ. Κ. Τραυλαντώνη.

Τα σημαντικότερα πεζογραφήματά του «Η Διετής Θητεία» (αναμνήσεις από τη στρατιωτική του ζωή), «Η εξαδέλφη» και άλλα διηγήματα, τό μυθιστόρημά του «Η λεηλασία μιάς ζωής», τον κατατάσσουν στην πρώτη σειρά των παλαιότερων πεζογράφων. Ο Άντώνης Κ. Τραυλαντώνης, πού υπηρέτησε την ελληνική εκπαίδευση στα ανώτατα της κλιμάκια, γεννήθηκε τό 1867 στο Μεσολόγγι και πέθανε στην Αθήνα τό 1943.

Ο ξύλινος πετεινός

Διήγημα του Α. Κ. ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗ

ΚΤΡ — ΒΑΓΓΕΛΗ! εύχαριστώ, κύρ Βαγγέλη μου! Μουμυούριζε κουνώντας τό κεφάλι του ο βαρκάρης μου, εκεί πού στερέωνε τους σκαμνούς στη κουπαστή για να πάμε στις Μπενίτσες.

Τά λόγια αυτά τά είχα πει λίγο πριν έγώ στον ψαρά μου τον Βαγγέλη, όταν με είδοποίησε ότι έστειλε στο σπίτι ένα καλό φαγκρί.

— Γιατί, μωρέ Νικόλα; ρώτησα, δεν του πάει μαζή τό κηρί, γιατί είναι ψαράς; φθάνει πού είναι τίμιος άνθρωπος.

— Δεν είπα τίποτα, αφεντικό, τίμιος είναι τώρα, δεν σου λέω, μά ως τό χωστάει κι' αυτός τό κηρί του και την τιμή του στους Ίταλους, γιατί έγώ ξέρω τί ήταν ο κύρ Βαγγέλης σου ως τό 23, πού μάς βομβάρδισαν οι Ίταλοι, τέτοιο λαθρέμπορο δεν είχε γνωρίσει πρτε ή Κέρκυρα και τό Μανδούκι.

Ο Βαγγέλης ο Μουλαριάς με τόνονα ως και τότε στους Λιαπάδες βρεθήκαμε, για τέτοια νερότσια, γιατί — έδεκά πού τά λέμε — πολλές δουλειές κάναμε και μαζί. Εκεί λοιπόν μάς ξφθανε ο κρότος από τό κανόνια, και μάθαμε πως οι Ίταλοι πήρανε την Κέρκυρα και σκοτώσανε τά γυναικόπαιδα, και διώξαν

τό Νομόρχη, και πως θέλανε να μάς φραγκέψουν όλους, για να γίνουμε λέει, και μεις άνθρωποι. Δεν τά πολύ πιστέψαμε θάνα, είπαμε, από κείνα τά Κορφιάτικα θά χαρητέψανε τά καράβια τους τη σημαία μας, και μπορεί κατά λάθος να μάτωσε κανένα ρουθούνι, και φτιάστηκε ύλη τούτη ή ιστορία.

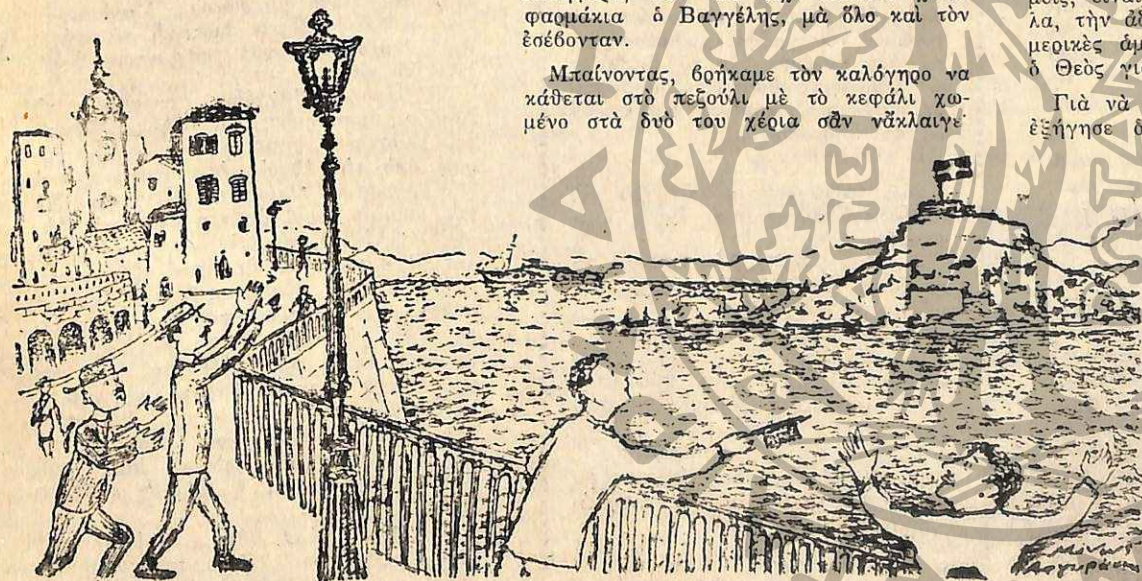
Μά αλί ξεκινήσαμε νύχτα από τους Λιαπάδες για τη χώρα, να ιδούμε τι γίνιηκε: φέραμε και κάμποσο πράμμα: έγώ είχα γεμάτες τις μπουρσες μου με ένα φινό τσιγαρόχαρτο, κι' ο Βαγγέλης ήταν φορτωμένος με πούρα, διγοκίνιες, πού φουμάρανε οι άρχόντοι. Στο δρόμο, όπου βρόσκαμε κανένα χωριάτη να κοιμάται σ' άμπελι του ή κανένα πού να γύριζε από τη χώρα, όλο και ρωτούσαμε κι' όλο τά ίδια μάς λέγανε οι Ίταλοι πήρανε την Κέρκυρα με τά καράβια τους, και σκοτώσανε κόσμο.

Ξημερώσαμε στην Πλατυτέρα: μου λέει ο Βαγγέλης:

— Δέ μπαίνομε να κάωμε ένα σιανρό στη χάρη της, και να ρωτήσωμε και τό μάρομα μου;

Είχε έναν αδελφό της μάνας του, καλόγηρο στην Πλατυτέρα, τό μακαρίτη τό Νικηφόρο, πού τον είχε ποτίσει χιλία φαρμάκια ο Βαγγέλης, μά όλο και τον έσέβονταν.

Μπαίνοντας, βοήκαμε τον καλόγηρο να κάθεται στο πεζούλι με τό κεφάλι χωμένο στα δυο του χέρια σαν νάκλαιγε.

ήταν σαν τό λεμόνι, και τά χείλη του στάζανε φαρμάκι, ούτε καλημέρα δέ μάς είπε: ο Βαγγέλης τον ρώτησε γι' αυτά πού μάθαμε.

— Αλήθεια είναι, μάς είπε με πνιγμένη φωνή ο καλόγηρος. Οι Ίταλοι πήρανε την Κέρκυρα.

— Μά γιατί; ρώτησε ο Βαγγέλης.

Ο καλόγηρος άναψε.

— Για την κακή σου και την ψυχρή, λέει στον άνιψιό του: γιατί έσύ είσαι λαθρέμπορος: γιατί έσύ και όσκι είναι σαν έσένα (έπήρα και τη δική μου, πά — να — πεί), δεν αφήνετε να μεγαλώσει και ή μάση ή πατρίδα μας, κι' όλοι την τσαλαπατάνε.

Ο Βαγγέλης δεν άντιμύλησε στο μαρομα του. Άν και — να λέμε και του στραβού τό δίκιο — ο Βαγγέλης ήταν και κατατσακισμένος από τον πόλεμο του 13. Έγώρισε σε μένα και μου λέει:

— Έγώ σου λέω Νικόλα, πως οι φαραίροι θά τά κάμανε αυτά: εκείνος ο Γκεζουτής ο Ντόν — Πέτες.

Ο Νικηφόρος σηκώθηκε όρθος και μου φάνηκε πως θά τον έδερνε τον άνιψιό του.

— Σκασμός να σε κόψει του λέει: αυτόν τον Γκεζουτή πού λες, έσύ δεν είσαι άξιος μωρέ, να τον πιάνεις στο βρομόστομό σου. Αδτόν, μωρέ, τον έκραξε ο ναύαρχος και του είπε: έσύ, λέει, σαν Ίταλός πού είσαι, πρέπει να χαίρεσαι: δέ βλέπεις, του λέει, τό Δεσπότη σου, πού μάς εύλόγησε! Μά ο Ντόν Πέτες, με όλη την άχαμνιά του, του άπαντάει του ναύαρχου: «Έγώ, λέει, καπετάνο μου, δεν ξέρω νάμαι κανένας Ίταλός: έγώ είμαι πάππου πρds πάππου Κερκυραίος. Έλληνας: τί πά — να πει πως είμαι καθολικός! μηδά, λέει, έσεις στην Ίταλία δεν έχετε τόσους όρθόδοξους; γι' αυτό δά τοις πούμε Γραικός;». Ο ναύαρχος τότε τον έβαλε σ' ένα καράβι και τον έξώρισε: κι' από τότε κανένας δεν ξέρει τι γίνεται: και σό, μωρέ κακούργε, τότε βοίξεις; Τό μοναχό πού έχεις να κάμεις, είναι να στεφανώσεις, αύριο κι' όλα, την άδερφή του, φόρεσε και λυώσεις μερικές άμαρτίες σου, και σε συχωρέσει ο Θεός για τις άλλες, βρωμόψυχε.

Για να καταλάβεις, αφέντη μου, (μου εξήγησε ο Νικόλας), ο Βαγγέλης έδω και δέκα χρόνια είχε καταστρέψει την άδερφή αυτού του φλάρη δεκαπέντε χρόνων κοπέλα ήταν τότε ή κοκομοίρα ή Λουίζα, σαν τό κηρό τό νερό. Απτό τότε έκανε παιδιά μ' αυτή: κι' ο κακομοιής ο άδερφός της, με την ψυχή στο στόμα, όπως ήταν, έδούλευε, έδινε μαθήματα για να ζει τά μούλικά του Βαγγέλη: κι' άμα του λέγανε για στεφάνι, ο Βαγγέλης έφευγε πάντα μαρομα: σά πως δεν παίρνει πράγμα: να τη βαφτίσουνε πρώτα και ύστερα να την πάρει. Κι' όχι πού δεν ή-

θελε ο ντόν Πέπες να βαφτίσει ή α-
δεσφής του, αυτός ήταν άγιος άνθρωπος,
κι' άς ήταν κι' άδάρφιστος' μά έλα πού
φοβότανε τόν Δεσπότη μήν τόν άφορίσει.
Κι' έτσι ζούσανε στην άμαρτία και τὰ
παιδιά τους μήτε φράγγους τὰ κάνανε μή-
τε και χριστιανούς.

Ο Βαγγέλης έσκυψε τὸ κεφάλι του και
φύγαμε' ο Νικηφόρος δέν άφησε ούτε τὸ
χέρι του να τὸ φιλήσουμε.

Στὸ δρόμο μου λέει ὁ Βαγγέλης:
— Άν είναι αλήθεια αὐτά, ἐγὼ θὰ
τοῦ φιλήσω τὸ χέρι τοῦ ντόν Πέπε, και
θὰ τὴ στεφανώσω τὴ Λουίζα.

Πρώτη φορά πού τοὺς έλεγε με τὰ ὀ-
νόματά τους' πάντα έλεγε εἴ φράγγα' και
«ὁ Γρεζούτης».

— Πάμε, τοῦ λέω, στὸ μῶλο νὰ ἰδοῦ-
με και μεῖς τὰ καρδιά;

— Πάμε, μου λέει, σὰ θέλεις' μά φο-
βάμαι μή μου βαρέσει κόλπος νὰ ἰδῶ τὴν
φράγγικη σημαία στὸ Κάστρο, ἢ μήν
κάνω φονικό ἂν μου δώσει άφορμή κανέ-
νας Ἰταλός.

Πού ή όργη τοῦ Θεοῦ, κάτω ἀπὸ τὸ
νέο φρούριο ἐκείνος ὁ σιδηρὸς — Σπύρος,
πού έκανε τὸ δαγουνάνο στοὺς Ἰταλοὺς
μ' ἕναν αἰσιματικό μᾶς σταματάνε' ὁ
Βαγγέλης έγινε σάν τὴν παπαρούνα. Ὁ
δαγουνάμος με μεγάλη σύγγενεια τὸν ρω-
τήσε:

— Κύρ — Βαγγέλη, ὁ καπετάνος ἀ-
πὸ δῶ θὰ ἤθελε ν' άγοράσει λίγα ποῦρα,
ἀπὸ κείνα τὰ καλά πού φέρνεις...

Εγὼ κοινοαυματισμένος, ὅλο σὰ χέρια
τοῦ Βαγγέλη εἶχα τὸ μάτι' ὁ Θεός ὁ-
μως τοῦ ἔδωσε ὑπομονή.

— Σιδηρὸς — Σπύρο, λέει, σὰ καπνοπω-
λεία έχουν ποῦρα' ἐγὼ δέν έχω.

— Πότε θάχει; ρωτᾷ ὁ Ἰταλός.

Ο Βαγγέλης μιλάει φαρσί τὰ Ἰταλι-
κά μά τότε έκανε πὼς δέν καταλάβαινε
λέξη.

— Πές του, λέει τοῦ δαγουνάμου,
πὼς όταν αὐτοὶ ξεκουμπιστοῦν ἀπὸ τὸν
τόπο μάς θάχουμε και ποῦρα και ὅλα τὰ
καλά.

Ο αἰσιματικός κούνησε τὸ κεφάλι του
κοροϊδευτικά, ὅτερα σήκωσε τὸ χέρι
του κατὰ τὸ Κάστρο και ἔδειξε ἕναν ξύ-
λινο πετεινὸ πού εἶχαν στήσει ἐκεῖ οἱ Ἰ-
ταλοί, ἀπὸ τὰ 19 πού ήταν πάλι στήν
Κέρκυρα με τοὺς Γάλλους, και λέει τοῦ
δαγουνάμου του νὰ μάς πεί πὼς ἔταν
λαλήσει ἐκεῖνος ὁ ξύλινος πετεινός, τό-
τε κι' αὐτοὶ θὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Κέρκυ-
ρα. Καὶ τράβηξαν.

Εγὼ πήρα τὸ Βαγγέλη ἀπὸ τὸ μισρά-
σο και φύγαμε' μά και πού φεύγαμε,
γύρισε και φώναξε τοῦ δαγουνάμου:

— Πές του μωρέ, λέει, αὐτοῦ τοῦ ρ...
πὼς θὰ λαλήσει μιὰ μέρα κι' ὁ ξύλινος
πετεινός.

Τότε, γιὰ νὰ τὸν καμάρω τοῦ λέω:
— Δέν πάμε, μωρέ Βαγγέλη, ὥς τὸ
Δήμαρχο, πού εἶναι φίλος μας, νὰ ἰδοῦμε
τὶ μάς συμβουλεύει κι' αὐτός πού εἶναι
γνωστικός.

Κόσμος και κοσμάκης στὸ Δήμαρχεο'
μιὰ στιγμή τὸν ξεμοναχιάσαμε τὸ Δή-
μαρχο και τὸν ρωτήσαμε τί νὰ κάνουμε.

— Αὐτὸ, λέει, πού ἔγραφα στήν προ-
γήρουξή μου, νὰ καθήστε ἥσυχα, γιὰ νὰ
μήν μπλέξουμε τὴν κυβέρνησή μας χειρό-

τερα, ὥσο νὰ δώσει ὁ Θεός νὰ φύγουνε.
— Κι' ἂν δέ φύγουνε; ρωτᾷ ὁ
Βαγγέλης.

— Ἀφοῦ ἐγὼ σοῦ λέω πὼς θὰ φύ-
γουνε: εἶπε θυμωμένος ὁ Δήμαρχος.

Ο Βαγγέλης ἠσύχασε κάπως. Μά ἐ-
κεῖ πού θγαίναμε μᾶς φωνάζει πάλι ὁ Δῆ-
μαρχος.

— Βαγγέλη, Βαγγέλη, σήμερα έχεις
δίκη στὸ δικαστήριο, γιὰ κείνον τὸν κα-
φέ πού σοῦ εἶχαν πιάσει'. ἐκοινοποίησαν
ἐδῶ τὸ χαρτί, γιὰτὶ ἀπὸ τὸ σπῆτι σου
τὸν ἔδιωξαν τὸν κλητήρα.

Ἀπὸ τέτοια ὁ Βαγγέλης ήταν μαθη-
μένος' ποτὲ του δέν παρουσιαζόταν και
ποτὲ χωροφύλακας δέν ἔβανε χέρι ἀπάνω
του. Γόττε μου λέει: ἐθὰ πάω».

Επήγαμε μαζί' ήταν κι' ἄλλοι κα-
τηγορούμενοι, μά ὁ εἰσαγγελεὺς λέει στὸν
πρόεδρο:

— Κύριε πρόεδρε, ἐγὼ, προτείνω νὰ
τὶς ἀναβάλουμε ὅλες τὶς δίκες, γιὰτὶ δέν
έχουμε στὸ χέρι μας χωροφύλακή' κι'
ἂν καταδικάσουμε ποῖος θὰ τοὺς πᾶει στὴ
φυλακή;

Ο Βαγγέλης τότε σηκώνει τὴν άγριου
φωνάρα του ἀπὸ κεί πού ήταν:

— Νὰ κάμετε τὴ δουλειά σας, φωνά-
ζει, κύρ δικαστάδες μου, κι' ἄμα μᾶς
καταδικάσετε, ἐμεῖς θὰ πάμε στὴ φυλα-
κή μοναχοί μας, χωρίς χωροφύλακα.

— Ἔτσι, ἔτσι, φωνάζουν και οἱ ἄλ-
λοι κατηγορούμενοι.

Αὐτὸ τὸ μαλάκωσε τὸ δικαστήριο και
τὸν καταδίκασε τὸ Βαγγέλη μοναχά εἰ-
κοσι μέρες φυλακή.

Πήγε τότε στὸ γραμματέα και τοῦ ζή-
τησε μιὰ σημείωση γιὰ τὸ δεσμοφύλακα
νὰ τὸν δεχθεῖ στὴ φυλακή' τὸν παρακά-
λεσε μοναχά νὰ τὸν άφήσει σήμερα ἐ-
λεύθερο νὰ κανονίσει μερικὲς διαστικές
δουλειές του.

Δυὸ φίλοι κουβεντιάσουν γιὰ ἕ-
ναν παλιὸ γνωστό τους:

— Ἀτυχός ὁ φουκαράς! λέει ὁ
ένας. Ἀπὸ τότε πού παντρεύτηκε
και μεγάλωσαν τὰ παιδιά του,
ὅλα τοῦ πᾶνε ἀνάποδα.

— Πὼς ἔτσι;

— Νά, ὁ γιός του γράφει θεα-
τρικά ἔργα πού κανένας θίσος
δέν ἐννοεῖ νὰ τὰ παίξει, ἢ κὸρη
του γράφει διηγήματα πού κα-
νένας δέν θέλει νὰ τὰ ἐκδώσει, ἢ
γυναίκα του γράφει μυθιστορήμα-
τα πού κανένας δέν τὰ διαβάσει
κι' ἐκεῖνος, ὁ δυστυχής, ὑπογράφει
τὰ βιβλία πού κανένας δέν ἐννοεῖ
νὰ τὰ πληρώσει!...

Δυὸ ταξιδιδίτες μιλοῦν γιὰ τὶς
διαφορετες πόλεις πού έχουν ἐπι-
σκεφθεῖ:

— Χωρὶς ἄλλο, λέει ὁ ένας, τὸ
Λονδίνο εἶναι ἡ πιὸ ὀμιχλώδης
πόλη τοῦ κόσμου!

— Ὁ ἄλλος τὸν ἀντικρούει:

— Δέν έχεις δίκιο. Εγὼ πήγα
κάποτε σὲ μιὰ πόλη, πού ήταν
πολύ περισσότερο ὀμιχλώδης ἀπὸ
τὸ Λονδίνο.

— Ποιὰ ήταν ἡ πόλη αὐτή;

— Πού θές νὰ ξέρω; Ήταν τόσο
ὀμιχλώδης πού δέν τὴν ἀνεγνώ-
ρισα!

Ἀπὸ τότε δέν τὸν ξαναεἶδα τὸ Βαγ-
γέλη, ὥς τὴν ἡμέρα πού φύγαμε οἱ Ἰ-
ταλοί. Ἀργότερα μου εἶπε πὼς πήγε
στὴ Λουίζα. Αὐτὴ και τὰ παιδιά τους
πέσανε ἀπάνω του και τὸν ἀγκαλιά-
ζανε με κλάματα γιὰ τὸν πάπο, ὅ-
πως λέγανε τὸν ντόν Πέπε' και ἡ Λουί-
ζα ἔδειξε ἕνα γράμμα τοῦ ἀδερφοῦ της
ἀπὸ τὸ καρόβι, πού τὴς έλεγε νὰ βαφτι-
στεῖ και νὰ στεφανωθεῖ τὸ Βαγγέλη,
εἴτε αὐτὸς γυρίσει ἀπὸ τὴν ἐξορία εἴτε
ἄχι' ήταν, λέει, με τὰ δυὸ πόδια στὸν
τάφο, γιὰτὶ ήταν φρεσκάς, και ἄλλον δέ
φοβότανε τώρα παρὰ τὸ Θεό.

Στὴ φυλακή, ὅπως ἔμαθα, ὁ Βαγγέ-
λης δέν ἐσήκωνε κεφάλι, δέν ἔβγαλε λέ-
ξη ἀπὸ τὸ στόμα του' μοναχά ἀναστέ-
ναζε και με τὴ βία ἔπαιρνε λίγο ψωμί
και λίγο νερό.

Τὸν ξαναεἶδα, τὴν ἡμέρα πού φύγαμε
οἱ Ἰταλοί' βρεθήκαμε μαζί στὸ μῶλο.
Τὸ τί γίνθηκε ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ἀφέν-
τη μου, μόνο ὅποιος τὸ εἶδε μπορεῖ νὰ
καταλάβει ντάγκ, ντάγκ, τὸ ὁλόγι τοῦ
Κάστρου χτύπησε ὀχτὼ μᾶμὶ τὰ κανόνια
ἀπὸ τὰ ἱταλικά καρδιά και τὴ δική
μας τὴ «Σμύρνη»' κατεβάσανε τὴν ἱ-
ταλικὴ σημαία' ὅτερα ἀνδρα δέν ἄκουες
μόνο οἱ καρδιές χτυποῦσαν' σὲ λίγο ἄλ-
λα κανόνια ἀνέβασαν στὸ Κάστρο τὴ
σημαία, τὴ δικιά μας τὴ σημαία Χριστός
Ἀνέστη' πέσαμε ὁ ένας στοῦ ἄλλου τὴν
ἀγκαλιά. Ἐκείνη τὴ στιγμή ἀκούμε κον-
τά μας ὅματα στρατιωτικά και βλέπομε
τὴν τελευταία ἱταλικὴ δημοῖρία, πού
εἶχε χαιρετᾷ τὴ σημαία μας, νὰ
τραβάει στὸ μῶλο γιὰ νὰ μπακαριστεῖ
κι' αὐτή. Ὁ Βαγγέλης βγάζει μιὰ φω-
νή:

— Ὁ ἴδιος, μου λέει, ὁ ἴδιος ὁ ρ... πού
ζητοῦσε τὰ ποῦρα.

Και τὸν χάνω ἀπὸ κοντά μου. Σὲ λί-
γο, τὴ στιγμή πού πατοῦσε στήν ἀτμά-
κατο ὁ αἰσιματικός, ἀκούεται ἀπὸ τὸ
νέο φρούριο ἕνα παράξενο θραχνό.

— Κικιρίκου, κικιρίκου.

Ὁλοι ἐφαινόστηκαν γιὰ μιὰ στιγμή,
ἀλλὰ ἀμέσως καταλάβαινε τί τρέχει,
γιὰτὶ ὅλοι εἶχαν ἀκούσει τοὺς Ἰταλούς
νὰ λένε πὼς τότε θὰ φύγουν ἀπὸ τὴν
Κέρκυρα, όταν λαλήσει ὁ ξύλινος πε-
τεινός. Χάλασμός κόσμου καινούργιος ἀ-
πὸ φωνές και ἔγχο. Ὁ αἰσιματικός γύ-
ρισε μιὰ στιγμή κατὰ τὸ νέο φρούριο,
εἶδε τὸν ξύλινο πετεινὸ, και κοντὰ στὸ
λεῖο του ἕνα μανιδερό Μανδουκιώ-
τικο κεφάλι, κέδανε διαταγὴ νὰ φύγει
ἢ ἀτμάκατος' τὸ κεφάλι του κόντενε ν' άγ-
γίξει τὸ κατάστρωμα.

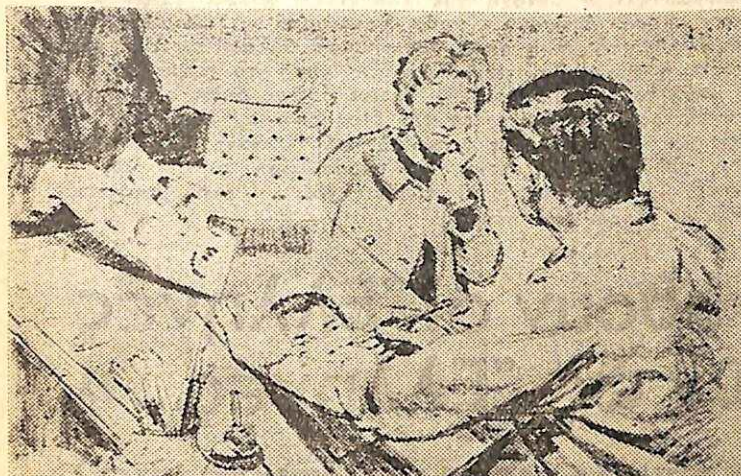
Σὲ λίγο ὁ Βαγγέλης στεφανώθη τὴ
Λουίζα, βαφτισμένη πιά στήν Πλατυτέ-
ρα. Βιάστηκαν, γιὰτὶ ὁ ἀδερφός της γύ-
ρισε ἀπὸ τὴν ἐξορία ἐτοιμοθάνατος και
δέν ἄργησε νὰ κλείσει τὰ μάτια του. Νὰ
πᾶς καμιά φορά, ἀφέντη μου, στὸ CA-
MPO SANTO, νὰ ἰδεῖς τὸν τάφο του' αὐ-
τὸς θ' άγιάσει κι' ἂς ήταν ἀδάρφιστος.

Με τὰ λίγα ὀβολάκια, πού με τόσους
κόπους και με τόσα φαρμάκια εἶχε ὀι-
κονομήσει ὁ ντόν Πέπες, ὁ Βαγγέλης
ἀγόρασε τούτη τὴ ψαρόβαρκα, πού σοῦ
φέρνει τὴς ἀφεντιάς σου τὰ φαγκριά.

Καμιά φορά και τώρα ὑπάλληλοι
πού ήταν κι' ἄλλη φορά στήν Κέρκυ-
ρα, τὸν θυμοῦνται ἀπὸ τὰ παλιά και
τοῦ ζητοῦνε ποῦρα ἢ καμιά φανέλλα
Ἐγγλέζικη.

— Πᾶνε τώρα αὐτά, τοὺς λέει ὁ
Βαγγέλη' λαλήσε ὁ ξύλινος πετεινός.

ΑΝΤ. ΤΡΑΤΛΑΝΤΩΝΗΣ

ΣΤΙΣ 5 Ἀπριλίου 1959
μιὰ νεαρή γυναίκα, ἡ
Ἀρλέτ Ντονιέ, βρέθηκε
νεκρή στὸ δάσος τοῦ Σαιν Ζερ-
μαίν, στὸ Παρίσι. Ὁ Γάλ-
λος δημοσιογράφος Ροζέ Σα-
τωνὸ σέφθηκε νὰ χρησιμοποιή-
σει, γιὰ πρώτη φορά στὴ
Γαλλία, τὴ μέθοδο τοῦ πορ-
τραῖτου — ρομπότ πού χρη-
σιμοποιεῖται ἀπὸ χρόνια στὶς
Ἠνωμένες Πολιτεῖες. Γιὰ τὸ
δολοφόνο ἡ ἀστυνομία δέν ἐ-
γνώριζε σχεδὸν τίποτα, ἐκτός
ἀπὸ τὸ μικρὸ του ὄνομα, Γκνύ,
πού τὸ ἀπεκάλυψε ἕνα ἄλλο
κορίτσι πού παρὰ λίγο νὰ εἴ-
χε τὴν τύχη τῆς Ἀρλέτ.

Ἐπὶ τὴν ἀόριστη ἐνδελέχεια
γιὰ τὴ σωματικὴ διάπλαση:
«Εἶναι ψηλός, λίγο καμπου-
ριασμένος, ἔχει μακρὰ ξανθὰ
μαλλιά...» Ἐνας καλλιτέχνης
σχεδίασε αὐτὲς τὶς λεπτομέ-
ρειες στὸ χαρτί. Κατόπιν συμ-
πλήρωσε τὸ σχέδιο με ἄλλες
λεπτομέρειες σύμφωνα με τὶς
ἀφηγήσεις τῶν μαρτύρων: τὸ
πλήρωσε πού παρὰ λίγο νὰ εἴ-
χε τὴν τύχη τῆς Ἀρλέτ.
Ἐπὶ τὴν ἀόριστη ἐνδελέχεια
γιὰ τὴ σωματικὴ διάπλαση:
«Εἶναι ψηλός, λίγο καμπου-
ριασμένος, ἔχει μακρὰ ξανθὰ
μαλλιά...» Ἐνας καλλιτέχνης
σχεδίασε αὐτὲς τὶς λεπτομέ-
ρειες στὸ χαρτί. Κατόπιν συμ-
πλήρωσε τὸ σχέδιο με ἄλλες
λεπτομέρειες σύμφωνα με τὶς
ἀφηγήσεις τῶν μαρτύρων: τὸ
πλήρωσε πού παρὰ λίγο νὰ εἴ-
χε τὴν τύχη τῆς Ἀρλέτ.
Ἐπὶ τὴν ἀόριστη ἐνδελέχεια
γιὰ τὴ σωματικὴ διάπλαση:
«Εἶναι ψηλός, λίγο καμπου-
ριασμένος, ἔχει μακρὰ ξανθὰ
μαλλιά...» Ἐνας καλλιτέχνης
σχεδίασε αὐτὲς τὶς λεπτομέ-
ρειες στὸ χαρτί. Κατόπιν συμ-
πλήρωσε τὸ σχέδιο με ἄλλες
λεπτομέρειες σύμφωνα με τὶς
ἀφηγήσεις τῶν μαρτύρων: τὸ
πλήρωσε πού παρὰ λίγο νὰ εἴ-
χε τὴν τύχη τῆς Ἀρλέτ.

ΣΤΙΣ Ἠνωμένες Πολιτεῖ-
ες, ἡ τεχνικὴ τοῦ πορ-
τραῖτου — ρομπότ χρησι-
μοποιεῖται εὐρύτατα και χάρη
σ' αὐτὴν ἡ ἀστυνομία εἶχε πολ-
λές ἐντυπωσιακές ἀστυνομι-
κές ἐπιτυχίες τὰ τελευταῖα
χρόνια. Οἱ ἀστυνομικοὶ ὅλων
τῶν ἐθνικοτήτων γνωρίζουν ἀ-
πὸ καιρὸ πόσο ἀβέβαιες εἴ-
ναι οἱ περιγραφές τῶν αὐτὸ
πτῶν μαρτύρων. Ἐνα σχέ-
διο διαμορφωμένο σιγά — σι-
γά ἀπὸ εἰδικούς καλλιτέχνες
τῆς ἀστυνομίας, βοηθεῖ τοὺς
αὐτόπτες μάρτυρες νὰ φρεσκί-
σουν τὴ μνήμη τους και νὰ
δώσουν ἀκριβέστερες περιγρα-
φές. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἕνα
συνθετικὸ πορταῖτο ἀπὸ λε-
πτομέρειες πού συγκροτήσαν
στὴ μνήμη τους οἱ διάφοροι
μάρτυρες: Ὁ ένας θυμᾶται τὴ
μύτη, ὁ ἄλλος τὸ μέτωπο, ὁ
τρίτος τὰ μαλλιά κλπ. Ἡ ὁ-

Οἱ περιγραφές τῶν «αὐτοπτῶν μαρτύ-
ρων» ἑνὸς ἐγκλήματος εἶναι συνήθως
ἀόριστες. Ὁ ένας θυμᾶται μιὰ λεπτομέ-
ρεια, ὁ ἄλλος μιὰν ἄλλη... Ποιὸς δὲ συν-
θέσει τὸ σύνολο; Οἱ ἐγκληματολογικὲς
ὑπηρεσίες διαδέχονται εἰδικούς καλλιτέχ-
νες ἐξασκημένους στὴ σύνθεση ἑνὸς
«πορταῖτου - ρομπότ»...

διο. Οἱ μάρτυρες τὸν ἀνεγνώ-
ρισαν ἀμέσως. Ὁ Σκῶτ κα-
ταδιώχθηκε και συνελήφθηκε
στὸ Ἀρχαντὼτ ἔπειτα ἀπὸ
δεσματικὸ πιστολίδι με τὴν
ἀστυνομία. Καταδικάστηκε σὲ
θάνατο και περιμένει σήμε-
ρα τὴ σειρά του γιὰ τὸ θά-
λαμο τῶν ἀερίων.

Τὰ περισσότερα πορταῖτα
— ρομπότ ἐκτελοῦνται ἀπο-
κλειστικά γιὰ τὴ χρήση τῆς
ἀστυνομίας και τὸ κοινὸ σπά-
νια τὰ βλέπει. Μόνο σὲ σπά-
νιες περιπτώσεις δημοσιεύον-
ται στὶς ἐφημερίδες. Αὐτὸ συ-
νέβη π. χ. στὴν περίπτωση
τῆς δολοφονίας δυὸ ἀστυνο-

φῶν πού δίνουν οἱ μάρτυ-
ρες. Οἱ μάρτυρες λένε συχνὰ
ὑπερβολές. Ὅταν μιὰ συμ-
μορία τοῦ Σικάγου πολυβόλη
σε τοὺς συνοδοὺς ἑνὸς θωρα-
κισμένου αὐτοκινήτου Τραπέ-
ξης, μιὰ νεαρή τηλεφωνήτρια
πού εἶδε τὴ σκηνὴ δεβαίωσε
τοὺς ἀστυνομικοὺς ὅτι ἔνας
ἀπὸ τοὺς γυάγκστερς εἶχε
μιὰ καρωτίδα «μεγάλη σάν
καρόδι». Ὁ σχεδιαστής ὑπέ-
θεσε πὼς ἡ τηλεφωνήτρια ἔ-
λεγε ὑπερβολές. Ἄλλ' ὅταν,
λίγο ἀργότερα, ὁ κακοποιὸς
συνελήφθη κατὰ τύχην, δια-
πιστώθηκε πὼς εἶχε πραγμα-
τικά πελώρια καρωτίδα. Γε-
νικά, οἱ ἀστυνομικοὶ ἔχουν
διαπιστώσει πὼς οἱ γυναῖκες
θυμῶνται καλύτερα ἀπὸ τοὺς
ἄνδρες τὰ χαρακτηριστικά ἑ-
νὸς προσώπου. Στὴ Νέα Ἰρ-
όκη, μιὰ κοπέλλα ἔτυχε νὰ
ἰδεῖ τὸ δράστη ἑνὸς ἐγκλή-
ματος γιὰ πολὺ σύντομο χρό-
νικὸ διάστημα στὸ μισοσκό-
ταδο ἑνὸς διαδρόμου. Παρου-
σιάστηκε στήν ἀστυνομία και
τὸν περιέγραψε με τέτοιον
πλοῦτο λεπτομερειῶν — θυμὸ
ταν ἀκόμα και τ' ἀρχικά πού
ήταν χαλαρή στήν πέτρα
τοῦ δαχτυλιδιοῦ του! — ὥστε
οἱ ἀστυνομικοὶ τὴ θεωροῦσαν
ἀνισόροπη. Ἐνας σχεδιαστής,
ὅστόσο, ἀνέλαβε νὰ συνθέσει
τὸ πορταῖτο — ρομπότ πού
κυκλοφόρησε στ' ἀστυνομικά
τιμῆματα με πολλὰ ἐπιφύλα-
ξεις. Σὲ λίγες μέρες ὁ δολο-
φόνος εἶχε συλληφθεῖ και εἴ-
χε ὁμολογήσει.

Ἡ τελειοποίησις τῶν γραφι-
κῶν μεθόδων πού διευκολύ-
νουν τὴ μνήμη τῶν αὐτοπτῶν
μαρτύρων ἔχει κάνει τὸ μολύ-
βι τοῦ καλλιτέχνη ἕνα πολύ-
τιμο μέσο γιὰ τὴν καταπολέ-
μηση τῆς ἐγκληματικότητας.

«Πορταῖτα - ρομπότ» και φωτογραφία τοῦ δολοφόνου
Γκνύ Τρεμπέρ.

Το έμβλημα της 'Εταιρίας 'Αθλασών.

⊖ Α μās άπασχολήσει σήμερα μιá á- πò τις πò χαρκτηριστικές εκδη- λώσεις της εθνικής ψυχής στην πάλ- η της γιά την επίβλωση. Πρόκειται γιά τò Φραγγινιανò Φροντιστήριο, ή 'Ελληνομουσείο, ή Σεμινάριο, ή Λύκειο, πò ιδρύθηκε στή Βενετία στή 1662 με τή μεταθανάτιο χορηγεία του σοφου πα- τριώτη Θωμά Φλαγγίνη, και λειτούργησε 132 δλόκληρα χρόνια. Πρόκειται γιά ένο μικρό Πανεπιστήμιο, θά μπορούσε να είπει κανείς, πò έγινε φυτώριο 'Ελλη- νικών συνειδήσεων και μερικώς εκδηλώ- σεις του, όπως είναι τὰ «'Ανθη Εύλα- βείας» αποτελούν έναν πρώτο πνευματι- κò σταθμό στην διά μέσου της δουλειας πορεία του 'Ελληνικού πνεύματος.

Είναι γνωστό πòς οί 'Ελληνες, μή μπορώντας να υποφέρουν τòn ταπεινω- τικό τουρκικό ζυγό, στις περιπτώσεις πòς ξυπαυόσε ή συνείδησή τους και ή άσ- φυξία τούς έβριγε, έπαιρνε τò δρόμο γιά την Εύρώπη — όταν έπίμονη θέλη- ση και τὰ μέσα της επέτρεπαν να άνασυνεύουν να μορφωθούν να ξανασυνδε- θούν με την παράδοσή τους πò είχε μπο- λιάσει τò σώμα της προόδου στή Δύση και ή συνέχειά της, έστω και μ' αυτό τòn τρόπο, δέν είχε χαθεί. 'Αλλά και οί κίνδυνοι πò οί νέοι 'Ελληνες διέ- τρεχαν πηγαίνοντας στις ξένες αυτές χώρες, δέν ήταν μικροί. 'Ο καθολικι- σμός με την αήγη του πάλεως να τούς άπορροφεί, να τούς άπορμώσει, να διοχετεύσει στò δικò του αίμα τòn εθ- γενικό ψυχικό και πνευματικό πλούτο τους. Δέν είναι λίγοι οί 'Ελληνες πò τελικά δέν μπόρεσαν ν' άντισταθούν. Κάποια σχετική προσωπική και άντι- κειμενική πείρα είχε και ó Κερκυ- ραίος Θωμάς Φλαγγίνης, πò σπουδά- σε νομικά στήν Πάδουα, διέπρεψε σάν δικηγόρος, πλούτισε και πέθανε στή 1648 στή Βενετία.

Μπορούμε να ελπούμε άδίσταχτα, πòς ó Θωμάς Φλαγγίνης στάθηκε ó πρώτος μεγάλος εθνικός ευεργέτης. Μιά επιβλη- τική μορφή, μιá συνείδηση πò βοήθε τòn καλύτερο τρόπο να τοποθετήσει την εθ-

Τὰ τετρακόσια χρόνια τουρκικής σκλαβιάς, στάθηκαν ή λυδία λίθος πò πάνω της δοκιμάστηκε ή άντοχή της ελληνικής φυλής. Τετρακόσια χρόνια είναι άρκετά να μñ αφήσουν τίποτα όρθιο. Και τὰ αιώνόδια δέν- τρα άκόμη πέφτουν και στή θέση τους φυτρώνουνε άλλα. Δέν άντέχουν ούτε ή γλώσσα, ούτε ή ψυχή. Κι' αυτό άκριβώς είναι τò παράδειγμα. 'Ο 'Ελληνισμός — ή ψυχή του 'Ελληνισμού — έμεινε όρθιος όπως οί άρχαίες κολώνες. 'Όταν τò δέιτρο έπεσε, οί ρίζες του διατηρήθηκαν μέσα στò χώ- μα. Δέν κατάρθωσε να τις φάει ούτε ή φωτιά του δυνάστη, κι' ό τόσο μακρύς άδυσώπητος χρόνος. Εύθύς μετά την ύποδούλωση τò σκοτάδι τò διάνθιζαν άναλαμπές. 'Εμμενοι φωτεινοί πυρήνες έδώ κι' εκεί, μαρτυρού- σαν ότí ό ύποτιθέμενος νεκρός δέν πέθανε.

« Νά μάδουν οί 'Ελληνες να ζοϋν ως 'Ελληνες... »

(ΤΟ ΦΛΑΓΓΙΝΙΑΝΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ)

ΤΟ Ο ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

εργασία του. Δικηγόρος, έμπορος, πο- λιτικός, φιλόσοφος, κερδίζει αξιώμα- τα, διακρίνεται. Δέν είναι μόνο ό πò μορφωμένος 'Ελληνας τών ήμερών του — διαθέτει τή μεγαλύτερη ιδιωτική δι- δλοθήκη και ιδιωτική πανακοθήκη της εποχής — αλλά και ό πò πλούσιος. Μέ- σα του γεννήθηκε ένα εθνικό πείσμα, άπόκριση της 'Ελληνικής περηφάνειας στòν καθολικισμό πò τòn τύλιξε στην άρ- χή διαβρώνοντας άπό σιγά — σιγά την εθνική του συνείδηση. Μά ξαφνικά, σά να ξύπνησε άπό κακό όνειρο, τινάχτη- κε όρθιος, μιλώντας πρώτος αυτός γιά 'Ε λ λ η ν ι κ ο 'Ε θ ν ο ς. Τò έθνος αυτό δέν τò εκπροσωπούσε μόνο ή 'Ελληνική Παοικία της Βενετίας, τò εκπροσωπούσαν 'Ελληνες της Μεσορω- πης, της Βλαχίας, κάθε χώρας πò οί εκπαιδευμένοι έρχονταν ρίξες. 'Ο κίν- δυνος πò διέτρεξε άπό τòn καθολι- κισμό, τòn έφερε πλησιέστερα πòς τò εθνικό θέμα.

★

Ε ΝΑ μεγάλο πατριωτικό όνειρο άρχίζει να έξυφάνεται μέσα του. Στò μυαλό του γυρίζει ή δημι- ουργία ενός είδους μεγάλης τού Γέ- δρος της 'Ελληνικής κοινότητας της Βε- νετίας συγκεντρώνει σέ μιá πρότασή του τις σκέψεις πò έχουν βασανιστεί και άποκουσταλλωθεί μέσα του: «Τ ο έ- θ ν ο ς ήμων εις τò όποιον πάντοτε άνθισαν αί έπιστήμαι, εύρίσκεται κατὰ τούς παρόντας καιρούς, λόγω της Τουρ- κικής πύσεως εις τοιαύτην κακήν κατά- στασιν, ώστε έναργεστάτη φαίνεται ή κα- τάπτωσης, διότι δέν έπάρχει μέρος, ό- που να δύνανται να εκπαιδευώνται και να μορφώνονται οί νέοι, μάλιστα εκδη- λώνονται ήδη έμβλασθέντα θεορβία και καινοτομία, διότι πολλοί υπό την πείσιν της ανάγκης μεταβαίνουν εις ξέ- νας χώρας και εκπαιδευόονται παρὰ δι- δασκάλων και κακοήθων, έπιποτιζόμενοι ούτως οί νεαροί αυτοί σπουδασταί με δι- φθαρμένα ήθη επί βλάβη τού έθνους ή- μών...».

Και συγκεκριμενοποιεί την πρότασή του με τὰ παρακάτω λόγια: «Νά ιδρυθί- έν τή πόλει ταύτη (τή Βενετία) έν Κολ- λέγιον, έν τώ όποίω να ήμπορούν να εκπαιδευώνται οί νέοι τού 'Ελληνικού

'Εθνους. (...). Είναι άνάγκη ίνα σύμπα- ν τò έθνος βοηθήσει τόσον άξιον και ά- γιον έργον...». 'Ο φιλογέρος πατριώτης Φλαγγίνης, δέν θά δει τò έργο αυτό πò ανέλαβε με την ψυχή του, να πραγ- ματοποιείται στις ήμέρες του. 'Όστόσο δέν άποσκοπεί σέ κανένα ύλικό ή ήθι- κò κέρδος. Τò έργο να γίνει κι' άς γί- νει και μετά τò θάνατό του. 'Όλος ό μέσα του κόσμος συγκεντρώνεται σ' αυτό τò έργο. Δέν έχει σημασία άν αυτός μπορεί να μñ ζει. 'Η περιουσία του άνερ- χόταν στò ποσό 198.965 Δουκάτων. — Τò Δουκάτο είχε την αξία της σημερι- νής χρυσής λίρας — θά διέθετε λοιπόν όλη του την κολοσιία αυτήν περιουσία γι' αυτό τò σκοπό. Και στις 11 Σεπτεμ- βρίου 1644 συντάσσει τή διαθήκη του. 'Αφήνει έντολή να ιδρυθεί ένα ιερο- σπουδαστήριο:

«... Νά διδάσκουν εις τούς 'Ελληνες οί όποιοι ζοϋν ως 'Ελληνες. Θέλω οί δι- δασκαλοί να είναι 'Ελληνες και να ζοϋν κατὰ τò ελληνικό δόγμα και να διδά- σκουν και τὰ λατινικά γράμματα και έ- κείνας άκόμη τας έπιστήμας, αήτινες θά κριθούν ένδεδειγμένοι άπό τούς ελεμέ- νους έξοχωτάτους. 'Εγώ φρονώ ότí τò 'Ιεροσπουδαστήριον τούτο θά χρησιμεύ- σει όχι μόνον διά την ευπρέπειαν τού 'Εθνους, αλλά θά προσφέρει σημαντι- κὰς υπηρεσίας εις τòn λαόν, διότι τò 'Ελληνικόν 'Εθνος είναι ένας έξαιρετι- κός θησαυρός διά την Γαληνοτάτην αυ- τήν Δημοκρατίαν (της Βενετίας). (...). Δέν είναι άλλωστε πρόπον να είναι οί ιε- ρόχαροι άμαθείς... 'Εκτός τούτου τò 'Ιε- ροσπουδαστήριον θά είναι χρήσιμον εις τούς έμπορευμένους ίνα στέλλουν έδώ τὰ παιδιά των πòς εκπαιδευών και θά αήξηθί ούτως ή έμπορική κίνησις τού Μορηά, των Γαννίνων και της 'Ελλάδος. — 'Εννοώ ότí κάθε 'Ελλην δύναται να γίνει δεκτός ως μαθητής, άλλ' εις την ύποτροφιαν θέλω μόνον τούς πτωχοτά- τους και εις τούτο έπιπροτίζω την συ- νείδησιν εκείνων πò θά έχουν την φρον- τίδα και άς έχει όπ' όθιν του ό 'Αρ- χιεπίσκοπος και οί 'Επίσκοποι ίνα μñ διασπαθίζηται τò χρήμα άσκοπώς».

★

Τ Α χρήματα κατετέθησαν στò Δημόσιο Θησαυροφυλάκιο της Βε- νετίας και με τούς τόκους θά

καλύπτονταν τὰ έξοδα της ιδιωτικής αυτής Σχολής πò ή 'Ιδρυσή της ένεκρί- θη με ψήφισμα της Γερουσίας στις 24 'Ιουνίου τού 1662, ή όποία είχε προη- γουμένως άναθέσει στους τρεις άναμορ- φωτές τού Πανεπιστημίου της Πάδουας την ύποβολή σχετικής εκθέσεως, πò προέ- βλεπε εκτός των άλλων και τὰ εξής:

«Εις τò Σεμινάριον θά συντηρώνται δώδεκα μαθηταί, οί όποιοι θά ζοϋν κατὰ τòn 'Ελληνικόν τρόπον, προτιμαζόμενων των Κερκυραίων και κατὰ δεύτερον λό- γον των Κυπρίων. — 'Ο Φλαγγίνης ήταν Κερκυραίος άπό πατέρα και Κύπριος ά- πό μητέρα — (...) όχι μικρότεροι των 12 ετών, ούτε μεγαλύτεροι των 16 με δικαίωμα να ήμπορούν να μείνουν εις τò Σεμινάριον επί έξ έτη...». 'Εκτός άπό τούς δώδεκα ύποτρόφους πò θά έπρεπε να είναι άποροι, όπως θά λέγαμε σημε- ρα, σύμφωνα με την έκθεση αυτή, κάθε 'Ελληνας θά μπορούσε να λάμβάνη μέ- ρος εις τὰ μαθήματα...». Στή Σχολή θά διδάσκονταν Γραμματική, Ούμανισμός, Ρητορική, Λογική, Φιλοσοφία, Ξένες Γλώσσες, Οργανικτικά, Φιλολογία κλπ. Βγαίνοντας οί σπουδαστές θάπαιοναν δίπλωμα διδάκτορος.

Στις 25 Σεπτεμβρίου τού 1665, οί ι- διοί άναμορφωτές κατετίσανε τòn 'Ε- σωτερικό Κανονισμό τού Σεμιναρίου και Οικονομείου πòν άποτελούσαν 26 άρ- θρα και πòν σύμφωνα μ' αυτόν άρχισε ή λειτουργία του στή 1664 — 1665. Την οικονομική διαχείριση την άσκού- σε — σύμφωνα με τή διαθήκη τού Φλαγ- γίνη — ή 'Αρχή των Νοσοκομείων και Φιλανθρωπικών Καταστημάτων της Βε- νετίας και την έποπτεία της διδασκαλίας ό μητροπολίτης Φιλαδέλφειας, πò είχε τήν έδρα του στην ίδια πόλη, γι' αυτό και τὰ 'Ανθη Εύλαβείας είναι άφιερωμένα σ' αυτόν. 'Ο εύρύτερος σπουδαστικός κύ- κλος της Σχολής είχε πάρει την έπωνυ- μία «'Εταιρία των 'Αθλασών». Οί «'Α- θλαβείς» οί γνήσιοι δηλαδή, οί άνεπη- ρέαστοι άπό κάθε ξένο δόγμα και ξένη έξουσία, έδιναν με τò έμβλημά τους τò βαθύτερο νόημα αυτής της παιδευτικής κινήσεως. 'Ενας ήλιος σκίζει τὰ σκοτεινά σύννεφα. Συμβολίζει την άκτινοβολία της εθνικής ψυχής, της πνευματικής άναγεννήσεως, της 'Ελλάδος σέ τελεν- ταια άνάλυση πò άγωνίζεται και νικά. Οί 'Αθλαβείς είχαν έπίκεντρο, τò Φλαγ- γινιανό 'Ελληνομουσείο ή Φροντιστήριο. Βγαίνουν άπ' αυτό ή δουλεύουν γι' αυτό, δάσκαλοι, σπουδαστές, συνεργάτες τους κατὰ διάφορους τρόπους. Πάνω —πάνω τò έμβλημά τους έχει τòn 'Ιταλικό στίχο «NON VETAT UMBRA DIEM» (Τò σκοτάδι δέν σταματάει τò φως) κι' άπό κάτω τòn τίτλο τους «GLI ILLESI» (οί 'Αθλαβείς).

Δέν ξερούμε άν έζοσε ό Φλαγγίνης ό ι- διος τì έκταση θ' άπαιρνε ή μεγάλη αυτή εθνική προσπάθεια. Πάντως μέσα σ' έ- να εύρύ κύκλο 'Ελλήνων άπελευθερώθη τò περιεργό εθνικό φως, πò είναι έτοιμο να συνεχίσει την πορεία του. Δέν είναι έργς της επιφυλλίδας αυτής ν' άσχοληθί με τὰ αξιόλογα στελέχη πò βγήκαν άπ' αυ- τή τή Σχολή. Χαρακτηριστικό δείγμα ά- ποτελεί ή έκδοση «'Ανθη Εύλαβείας» πò όπως είπα και πò πάνω άποτελεί έναν πνευματικό σταθμό.

★

Τ Α «'Ανθη Εύλαβείας» είναι ένα εί-δος βιβλίου, λευκώματος ή έπετη- ρίδος πò βγήκε άπό τή Σχολή με συνεργασία των σπουδαστών της. Τέ- τοιες παρεμφερείς εκδόσεις έγραψε ή Σχο-

λή και στή 1711 και στή 1716 κι' ά- νηκαν στòν κύκλο των πνευματικών της εκδηλώσεων — πνευματικών έορτών π. χ. κάτι άνάλογο μ' αυτό πò γίνεται ση- μερα στις έξετάσεις των σχολείων με ά- παγγελίες κλπ. αλλά με εύρύτερο χαρα- χτήρα — πò έπαιρναν τò χαραχτήρα ε- θνικής γιορτής.

Τὰ «'Ανθη Εύλαβείας» βγήκαν στή 1708 κι' είχαν σάν θέμα τους την έξύ- μνηση της Παναγίας. Οί μαθητές θά διαγωνίστηκαν φυσικά και τὰ καλύτερα τυπώθηκαν σ' αυτό τò βιβλίο, άπό τò ό- ποίο όπως μās γνωρίζει ό κυριώτερος με- λετητής τού ύλου αυτού θέματος Γιώργος Βαλέτας, διασώθηκαν δυò αντίτυπα και τò ένα άπ' αυτά τò άνακάλυψε τυχαία ό Γιάννης Βλαχογιάννης στή 1932. 'Αν

μουσείον τούτου έπιστάτης άκοίμητος». «Είναι όμως εις κάποιον τρόπον ρόδα και κρίνα» ρόδα μὲν διατí φαίνονται θαμμέ- να με τò πορφυρόν χρώμα της πεπρω- μένης μας εύλαβείας πòς την 'Αειπάρε- νον, κρίνα δέ, διά την γνησίαν καθα- ρότητα, με την όποιαν καμμιάν φορὰν έπαινούμεν τòn παντός έπαίνον 'Υπέρτε- ρον. Είδε και ευρεθεί τινάς, όπòν να μñ αισθάνεται εκείνην την ευωδίαν όπου ήθε- λον, άς συλλογισθί ό τοιοϋτος, πòς τού- τα είναι κάποια άνηθ αίφνίδια, άνθισμέ- να εις τòn φλογερòn τέλος τού θέρους, όχι εις την άνθηράν άρχήν της άνοξε- ξεως...»

Σας δίνουμε έδώ μερικά άποσπάσματα άπό τò πεζò κείμενο τού Γεωρ-

Α'ΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙ'ΑΣ

Εκχυθέντι εις τ' Παμέρδοξον Μετίγασιν τ'

ΘΕΟΠΗΤΟΙΟΣ ΜΑΡΤΙΑΣ

Παράτιμω τ'ρ' τ' Φλαγγινιας Ελληνομουσείου

• Τροφίμω τ'ρ' Σπυδαίω, έπιστάτ' Σ έπαμορ

Ώσας τ'ρ' Πολυμαθεστάτ' αὐτ'ρ' Ιερο-

διδασκάλ' Γωάρμ' Πατ'σας τ'ρ' εἰ

Α' Ξημ'ρ, Γυμνασάρχου τ'ρ'

ρ'νέμ'τος Φροντιστηρί'ς,

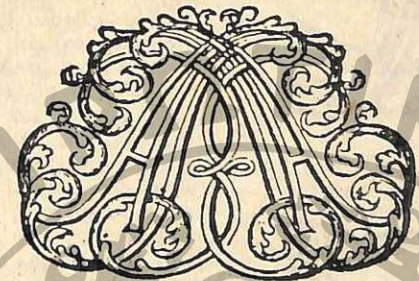
Καί παμευλαβώς

Α'φιρωθέντα τ'ρ' Πανιερωτάτ'ρ', καί Σοφωτάτ'ρ' Κ'ρ' Κ'ρ' Μελιτ'ρ'

Τυπώδ'ρ' Μητροπολίτ'ρ' Φιλαδέλφειας, τ'π'ρ'τ'ρ'μ'ρ', καί Εξέρ-

χ'ρ' πάσης Λυδίας, καί τ'ρ'ν'ν'ν'ν'ν' Κλειν'ας Εντιμ'ας

Ε'λλωων Α'ξιοπ'ρ'ιπ'εστάτ'ρ' Προέδ'ρ'ρ'.

Ε' Ν Ε Τ Ι Η Σ Ι Ν, α ψ η.
CON LICENZA DE' SUPERIORI.

τὰ δυò αυτά αντίτυπα δέν είχαν διασω- θεί, δέν θά γνωρίζαμε φυσικά αυτή την ποροδρομική πνευματική ελληνική εκδή- λωση.

Οί 42 σελίδες αυτού τού βιβλίου, εί- ναι γιομάτες άπό λαμπρά πνευματικά σπινθηρίσματα, καθαρή ήνική και ένδοξη ένθουσιασμό. Συνεργάζονται 12 «'Αθλα- βείς» με στίχους και πεζά γραμμένα στή δημοτική στην άρχαιοελληνική και στή λατινική γλώσσα. Πρόκειται γιά μιá άναλαμπή άπό τις πò σπάνιες. 'Α- πò τò πρώτο κιάλας κείμενο, την άφιέ- ρωση στòν 'Αρχιεπίσκοπο Φιλαδέλφειας τού Λιβερίου Κωλέττη πò προτάσσεται στò βιβλίο, νιώθει κανείς τòn άδρό, τòn συγκινημένο Ελληναό λόγο πòν άν- δρώνεται. Τού άφιερώνουν τὰ ιερά αυτά άνηθ πò είναι «συνθεμένα» μάλιστα άπό λέξεις τού κοινού μας ιδιώματος τὰ άφι- ερώνουν σ' αυτόν πò είναι «τò 'Ελληνο-

γίοιο Πατούσα. «Εις την μετάστασιν της Παρθενονήτορος Μαρίας λόγος έκφα- στικός πòν άποκαλύπτει έναν πρόδρομο τού Κάλθου πòν έχάθη μέσα στή μακρυ- νή εκείνη εποχή... «...Νά, πώς, όλη έξ- αστράπτουσα, διατí στολισμένη με όλα τὰ χαρίσματα, χωρίς καμμιάν δυσκολίαν ση- κώνεται και πετá εις τὰ πολύφωτα άστρα. Πώς όλη έρυθρά και λαμπροπυρόμορφος, διατí φλογισμένη άπό ένδον έρωτα, ύ- πάγει με σπονδήν εις την τρισόλβιον χώ- ραν των μακαρίων. (...) 'Εκείνος ό ευγε- νικός πλανήτης, όπου άνάμεσα εις τούς λοιπούς φωστήρας κρατεί τò σήπτερον, σήμεραν πολλαπλασιάζει τας άπ'ελας του, διά να λαμπρύνει περισσότερο τας ούρα- νίους άψίδας. 'Εκείνη ή σελήνη, όπου με άργυροειδή φωτοχυσίαν λευκαίνει την νύκτα, σήμεραν καλλοπίζεται με παρδο-

ΣΤΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 48

Το πολυποίκιλο συνταγολόγιο της έμπειρης Ιατρικής, από τα βάθη της προϊστορίας ως σήμερα, είναι προϊόν όχι μόνο της δεισιδαιμονίας, αλλά και της μακραίωνης πείρας. Το συνταγολόγιο αυτό τροφοδοτείται από τον κόσμο των φυτών, έχει όμως αρκετά στοιχεία κι' από το ζωϊκό βασίλειο. 'Η σύγχρονη επιστήμη, από μέρα σε μέρα, ανακαλύπτει πολύτιμες επιστημονικές αλήθειες μέσα σ' αυτό, που ανοίγουν καινούργιους ορίζοντες για τη θεραπεία πολλών ασθενειών.

Η ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΖΩΙΚΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Πολύτιμες αλήθειες κρυμμένες στην άχλύ της δεισιδαιμονίας και λαϊκές συνταγές που προσυπογράφει η σημερινή επιστήμη

Η ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ Ιατρική που οι πιο κλασικές συνταγές της προέρχονται από τα βάθη της αρχαιότητας, δεν προσέφευγε μονάχα στα φυτά για να βρísκει τα φάρμακα κάθε αρρώστειας. Σε όλους τους τόπους και σε όλους τους καιρούς, τα αναζητούσε και στο ζωϊκό βασίλειο, δείχνοντας μια ιδιαίτερη προτίμηση σε ώρισμα δύσμορφα θηλαστικά, όπως λόγου χάρη οι νυχτερίδες, στα ψάρια, στους δαπνόχους, στα έρπετα και στα έντομα.

Πόση είναι η «μερίδα» της δεισιδαιμονίας, της μαγείας και γενικά του αποκρισμού στον καθορισμό των συνταγών της έμπειρης Ιατρικής, στις όποιες, όπως αποδεικνύεται κάθε τόσο δεν είναι μικρή κι' η συμβολή της πείρας, της παρατηρήσεως, της λογικής; Ασφαλώς πολύ μεγάλη. 'Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι οι συνταγές αυτές είναι μονάχα ένα άπλωσ αξιοπερίεργο δειγματολόγιο κι' έντελως άνόητο.

'Η ιστορία του Τωβίτ και του Τωβία, στην Παλαιά Διαθήκη, αποδεικνύει πως από τα παμπάλαια χρόνια οι άνθρωποι είχαν διαισθανθεί κι' ύστερα έξακριβώσει την τονωτική αξία του συκωτιού της μουρούνας.

'Από τα βάθη της αρχαιότητας, απέδιδαν επίσης καταπληκτικές θεραπευτικές ιδιότητες στη χολή της σαύρας. Τη διέλυναν μέσα σε κρασί, άφηναν το μίγμα πολλές ώρες κάτω από τον ήλιο και πολλές φορές κάτω από τον ήλιο και το χρησιμοποιούσαν κατόπιν για άλοιφή έναντιον της... φαλάκρας. Οι νεώτερες έρευνες απέδειξαν ότι στη χολή ώριμένων έρπετων υπάρχουν ουσίες που είναι δυνατό ν' αναστείλουν την τριχόπτωση.

'Η σαύρα, για τους παλιούς έμπειρους γιατρούς, είχε κι' άλλες θαυμαστές ιδιότητες. 'Η σάρκα της, τουλάχιστον ενός είδους απ' αυτά τα έρπετα που ζει στην 'Αφρική, λογαριαζόταν ως το καλύτερο έδεσμα για όσους υπέφεραν από ισχυαλγία. Στους φυματικούς, το Μεσαίωνα, χορηγούσαν κάθε πρωί ένα κύπελλο ενός ποτού που παρασκεύαζαν με κρασί βρασμένο, μέσα στο οποίο είχαν ρίξει κομματάκια από την ούρα του μικρού αυτού ζώου. Το ίδιο ποτό το έδιναν και σε όσους έπασχαν από γεροντική εξάντληση.

Το 1773, στη Γαλλία, ένας γιατρός συνιστούσε για την Ιλαρά δέκα κόκκους από σκόνη... όχιας.

Σ' εξαιρετική χρήση ήταν και τα σαλιγκάρια που τα θεωρούσαν σπουδαίο φάρμακο για τα σθητικά νοσήματα. Νά μια σχετική συνταγή, που ήταν αρκετά διαδεδομένη κατά τον 10ο αιώνα στο Βυζάντιο και στην Εύρωπη: Παίρνετε ένα κοτόπουλο ηλικίας τριών μηνών, όσο το δυνατό πιο άδύνατο. Το παραγεμίζεται με κριθάρι, προσθέτοντας 10—12 ρώγες σταφυλιού ξεραμένες στον ήλιο και τρία σύκα. 'Υστερα το ρίχνετε στο τσουβάλι μαζί με 12 σαλιγκάρια, που τους έχετε προηγουμένως σπάσει λίγο το κέλυφος. Τα βράζετε όλα, ώσπου το νερό εξατμισθεί κατά τα δύο τρίτα. 'Ο ζωμός που απομένει, χορηγείται το πρωί πριν ό άρρωστος προγευματίσει, καθώς και το βράδυ, πριν πλαγιάσει. Αυτή η θεραπεία γίνεται συνεχώς για τρεις εβδομάδες, πράγμα που σημαίνει ότι χρειάζονταν πολλά κοτόπουλα και πολλά σαλιγκάρια.

'Εφτιαχναν ακόμα με τα σαλιγκάρια, όπως μαρτυρούν έπιγραφές της αρχαίας Αιγύπτου, πολύ αποτελεσματικά καταπλάσματα έναντιον της ηλιάσεως. 'Επαιρναν γι' αυτό το σκοπό 30—40 απ' αυτά τα γαστερόποδα, τα πολτοποιούσαν με νερό και λάδι κι' έπέθεταν το προϊόν όχι στο κεφάλι, όπως θα νόμιζε κανείς, αλλά... στα πόδια.

ΓΙΑ τη θεραπεία της στειρότητας, στη Βαβυλώνα, οι γυναίκες έπρεπε να τρώνε κάθε βράδυ μια όμελέττα καυμένη από τέσσερα αυγά και μισό ποτήρι από... σάλιο σαλιγκαριών. 'Η έπιστήμη, σήμερα, έχει αποδείξει ότι σ' αυτή την έκκριση υπάρχει μια ουσία που τονώνει τις σάλπιγγες, το γνωστό δίδυμο αυτό όργανο του γυναικείου γεννητικού συστήματος.

'Η έμπειρη Ιατρική, ωστόσο, δεν βασίζονταν άπλως στη διαίσθηση, στη μακραίωνα παρατήρηση και στη λογική. 'Εκτός από τις δεισιδαιμονίες, έπαιζε σπουδαίο ρόλο κι' ό παράγοντας του έντυπωσιασμού των άρρώστων. Οι μύστες της, για να κάνουν πιο σεβαστή και πιο μυστηριώδη την «έπιστήμη» τους, συνιστούσαν πολλές φορές, ιδίως σε πλούσιους πελάτες τους, φάρμακα πολυτελείας. 'Ετσι, στο Μεσαίωνα, για τη θεραπεία της πλευρίτιδος, συνιστούσαν σκόνες από κόκκαλα άγριοχόιρου ή από φρυγμένη καρδιά έλαφίνας ή από τριμμένο κέλυφος στρείδιου.

Το κουνέλι υπήρξε από την αρχαιότητα το κλασικό είδος πειραματόζωου κι' οι γιατροί είχαν έτσι βρει σ' αυτό ώρισμένες ιδιότητες που η έπιστήμη άργότερα τις επέκρινε. Λόγου χάρη το συκώτι, τα έντερα και το μυαλό του κουνελιού χρησιμοποιούνται και σήμερα ψητά ως αντίδοτο στη δηλητηρίαση από φαλλοειδή άμανιτή, ένα από τα πιο επικίνδυνα μανιτάρια.

Ένας γιατρός του Μεσαίωνα.

ΤΑ περισσότερα είχαν κι' αυτά την τιμητική θέση τους στο όπλοστάσιο της παλιάς Ιατρικής. Οι Βυζαντινοί χρησιμοποιούσαν τα κόπρανά τους για την ψαμμίαση. Τα χορηγούσαν υπό μορφή άφεψήματος.

Το γάλα της γαίδουρας ή της αγέλαδας, αλλά ιδίως το πρώτο, άνακατεμένο με άσβεστόνερο, έθεωρείτο στη Γαλλία, κατά την έποχή του Καρλομάγνου, σαν το καλύτερο φάρμακο κατά της φυματώσεως. 'Η χολή του βοδιού, βρασμένη μέσα σε λάδι και ξύδι, λογαριαζόταν σαν το πιο αποτελεσματικό φάρμακο για την ωτίτιδα.

'Αλλά και τα θηλαστικά της θάλασσας δεν έμειναν άνεκμετάλλευτα. Το λάδι της φώκιας αναγνωρίζονταν σαν το μοναδικό διαιτητικό μέσο για την καταπολέμηση της αρθριτοσκληρώσεως, πράγμα που έχει άναμφίβολη έπιστημονική βάση. Το λίπος της φάλαινας δινόταν σε όσους έπασχαν από ρευματισμούς, ως τα τέλη του 18ου αιώνα.

'Αλλά η πρώτη θέση, από τα βάθη της προϊστορίας, όπως μαρτυρεί μια εικόνα χαραγμένη σε πυριτόλιθο ως τον προτελευταίο αιώνα, άνάμεσα στα είδη του ζωϊκού βασιλείου που χρησιμοποιούσε η έμπειρη Ιατρική, άνήκει στους... άστακούς και τις καραβίδες.

Σε όλες τις παραλίες περιοχές της ύδρυγείου, σε κάθε έποχή, τα δυο αυτά θαλασσινά ζώα πιστεύονταν για κινητά, μικρά φαρμακεία. 'Η σκόνη από τον σκελετό τους, καθώς κι' ή σάρκα τους, δίνονταν σαν φάρμακο για ένα σωρό άρρώστειες, από τη φυματίωση ως τη λέπρα, κι' από την παράλυση ως τις ψυχολάθειες.

Τώρα τελευταία, με τη βεβαιότητα ότι αρκετές από τις συνταγές της έμπειρης Ιατρικής περιέχουν μια δόση πολύτιμης έπιστημονικής αλήθειας, υπάρχουν ειδικοί που άσχολούνται με την έξευρσή της. 'Η έργασία τους βασίζεται σε μια πολύ αίσιόδοξη προοπτική. Δεν άποκλείεται, πράγματι, ή σημερινή έπιστήμη να ανακαλύψει καινούργιους όρίζοντες μέσα από τους σκοτεινούς μαϊάνδρους της δεισιδαιμονίας, αλλά και της μακραίωσης πείρας, απ' όπου πέρασε ή έμπειρη Ιατρική.

ΟΙ ΠΟΛΥΠΟΔΕΣ

Συμπτώματα του έρεδισμού των βλεννογόνων

ΑΛΛΟΤΕ τους ώνόμαζαν «κολοειδέες» όγκους. Γενικά, οι πολύποδες είναι καλοήθεις όγκοι που «φυτρώνουν» στη ρινική κοιλότητα με μια ρίζα πότε χοντρή και κοντή, πότε μακρύτερη και λεπτή. Μπορούν να έκδηλωθούν σχεδόν σ' όλους τους βλεννογόνους ιστούς του σώματος, αλλά κατά προτίμηση έμφανίζονται στη μύτη. Τους ώνομάζουμε «όγκους», γιατί δεν ξεόουμε πώς άλλοιώς να τους ώνομάσουμε. Στην πραγματικότητα, δεν είναι παρά τοπικές έξογκώσεις του βλεννογόνου. Παρουσιάζονται υπό μορφή μικρών στρογγυλών σάκων που «κρέμονται» από ένα πλοκάμι, περισσότερο ή λιγότερο μακρύ. Το περίβλημα του μικρού σάκου είναι ό ίδιος ό βλεννογόνος. Το έσωτερικό του είναι γεμάτο από ζελατινώδες ύγρο ή, κάποτε, κι' από αίμα.

Οι πολύποδες δεν είναι σύμπτωμα μίας ώρισμένης άρρώστειας. Είναι το άποτέλεσμα του έρεδισμού του βλεννογόνου, που μπορεί να όφείλεται σε διάφορα αίτια: Ιγμορίτιδα, χρόνια συνάχι, αλλεργία κλπ.

'Εκδηλώνονται κυρίως μ' ένα έπιμονο φράξιμο της μύτης που δυσκολεύει την άναπνοή. 'Επίσης σίγουρο σημάδι της παρουσίας του πολύποδος είναι ή βαθμιαία άπώλεια της όσφρήςσεως, μια πάθηση που οι γιατροί την ώνομάζουν «άνοσμία».

Συνήθως ό γιατρός μπορεί να διαπιστώσει την παρουσία τους με την πρώτη εξέταση. Κρέμονται σαν ρώγες σταφυλιού από την «κόρυφή» των ρινικών κοιλότητων. Κάποτε το πλοκάμι τους είναι τόσο μακρύ, ώστε οι πολύποδες μπορούν να γίνουν όρατοι και από το στόμα, γιατί κρέμονται ως το φάρυγγα. Είναι τελείως άναίσθητοι, δεν ματώνουν, δεν προκαλούν ποτέ πόνο. Μερικοί άνθρωποι έχουν πολύποδες σ' όλη τους τη ζωή και δεν το αντιλαμβάνονται.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ όμως και σοβαρότερες μορφές πολυπόδων. 'Η σοβαρότητα της κατάστασεως εξαρτάται από την ατία που τους προκαλέσει. Π.χ. μια σοβαρή περίπτωση Ιγμορίτιδος, δημιουργεί επικίνδυνους πολύποδες. 'Ιδιαίτερα επικίνδυνοι είναι οι σαρκαώδεις πολύποδες, που ματώνουν μόλις τους άγγίξει ό γιατρός με τον καθετήρα. Σε μερικές περιπτώσεις, οι πολύποδες μπορεί να κρύβουν καρκινικό όγκο. Γενικά, μπορούμε να πούμε πως οι κακοήθεις μορφές της πάθησε-

ως εκδηλώνονται κυρίως στους νέους, από τα 15 ως τα 20 χρόνια, και ιδιαίτερα σ' όγόρια.

'Υπάρχει και μια μορφή πολύποδος που ματώνει με τον παραμικρό έρεθισμό. 'Η αίμορραγία της μύτης στους νέους, συχνά όφείλεται στους πολύποδες. 'Αλλ' ή περίπτωση αυτή δεν είναι σοβαρή και οι πολύποδες μπορούν ν' αφαιρεθούν χειρουργικά για να σταματήσουν οι αίμορραγίες.

ΜΕΡΙΚΕΣ φορές οι πολύποδες γίνονται τόσο πυκνοί και μεγάλοι, ώστε φράζουν όλόκληρη τη ρινική κοιλότητα και τα Ιγμόρια άντρα. Στα παιδιά και τους έφηβους, ό συνδυασμός πολυπόδων και ρινοφαρυγγίτιδος είναι καταστροφικός. Προκαλούνται μολύνσεις των βρόγχων, που θεραπεύονται πολύ δύσκολα. Σ' αυτές τις περιπτώσεις ή έγχείρηση έπιδεινώνει την κατάσταση. 'Η μόνη θεραπεία είναι οι έσπινες ώρισμένων φαρμάκων.

Στη συνήθισμένη, καλοήγη μορφή τους, οι πολύποδες εκδηλώνονται σχεδόν άποκλειστικά στους ώριμους ανθρώπους. 'Ωστόσο, αν οι πολύποδες εκδηλωθούν υπό άσυνήθιστη μορφή, έπιβάλλεται να γίνει βιοψία, γιατί όπως είπαμε κρύβουν κάποτε καρκινικούς όγκους.

'Ενα από τα δυσάρεστα χαρακτηριστικά της πάθησεως είναι ότι παρουσιάζει συχνές υποτροπές. Μερικοί άνθρωποι χρειάζονται μια έγχείρηση πολυπόδων κάθε δυο ή τρία χρόνια.

Πάντως, δεν πρέπει να καταφεύγουμε στην έγχείρηση αν δεν δυκιμασθούν πρώτα τα τοπικά θεραπευτικά μέσα: έσπινες, ενέσεις κορτιζόνης (πάνω στον ίδιο τον πολύποδα) κλπ. 'Αλλά, πριν απ' όλα, πρέπει να βρεθεί ή αίτία που προκάλεσε την πάθηση και να καθορισθούν οι αίτιες του έρεδισμού. Π.χ. δεν μπορούμε να έλπίζουμε ότι θ' άπαλλαγούμε από τους πολύποδες, αν δεν θεραπεύσουμε πρώτα μια χρόνια Ιγμορίτιδα.

'Η έγχείρηση πρέπει ν' άποφεύγεται όπωσδήποτε αν οι πολύποδες όφείλονται σε αλλεργία. Γιατί υπάρχουν και «αλλεργικοί πολύποδες» — και είναι μάλιστα πολύ συχνόι. Στην περίπτωση αυτή, ή χειρουργική επέμβαση όχι μόνο δεν θα όφελήσει, αλλά και θα έπιδεινώσει τον έρεθισμό.

'Εκείνο που πρέπει να θυμόμαστε, είναι πως οι πολύποδες είναι σύμπτωμα και όχι άρρώστεια.

Τό κρυσταλλένιο παλάτι τής Σπηλιάς τού Περάματος 'Ιωαννίνων, μοναδικό στην υποβλητική του γοητεία και την ασύλληπτη όμορφη του, επισκέπτονται 1.500 περίπου άτομα την ημέρα. Οι σπηλιές «Γλυφάδα» «Καταφύγι» κι' «'Αλεπότρυπα» τής Μάνης και τὰ όνειρώδη ισπανικά και ιταλικά σπήλαια Περιγκόρ, 'Αλταμίρα, Πατιράκ κ λ π. με τις ξακουστές προϊστορικές ζωγραφιές.

Η ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ

Ένας περίπατος στο χώρο του παραμυθιού, τής φαντασμαγορίας και του όνειρου

ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΚΡΙΝΑΙΟΥ

ΣΤΗΝ 'Ελλάδα κατεγράφησαν μέχρι σήμερα από την 'Ελληνική Σπηλαιολογική 'Εταιρία 650 μεγάλες και μικρές βουνοσπηλιές και θαλασσοσπηλιές μ' επιστημονικό και τουριστικό ενδιαφέρον. Από τις σπηλιές αυτές τρεις στον Δυρό τής Μάνης (Γλυφάδα, Καταφύγι, 'Αλεπότρυπα) για τις οποίες θα μιλήσουμε στο τέλος, στολίζονται με παραμυθένιους σταλακτίτες κι' είναι προικισμένες με υπόγεια ποτάμια και λίμνες, βρίσκονται όμως ακόμη στο στάδιο τής εξερεύνησής με δυσκολώτατη «προσπέλαση» μιά κι' ανοίγουν τη μούκα τους σε γκρεμούς πάνω από το πέλαγος ή σε χείλη βοράθρων.

Μονάχα ή ξακουστή σπηλιά του Περάματος 'Ιωαννίνων ώργανώθηκε από το 1957 τουριστικά και προκαλεί το γενικότερο επιστημονικό και περιηγητικό ενδιαφέρον. Για την αξιοποίηση τής μα-

γευτικής αυτής σπηλιάς που βρίσκεται στη βορεινή πλευρά τής λίμνης, τέσσερα χιλιόμετρα από την ήπειρωτική πρωτεύουσα, ξεδύθηκαν δύο περίπου εκατομμύρια δραχμές για το στρώσιμο μονοπατιών από υπόλευκο μπετόν στην ίδια χρωματική προβολή των σταλακτιτών, για τον φωτοτεχνικό της εξοπλισμό με 1.000 λαμπτήρες, τὸ άνοιγμα έξόδου κλπ.

Από το πρωί ως τη νύχτα εκατοντάδες περιέργοι, περιηγητές κι' έκδρομείς, ντόπιοι και ξένοι, τρυπώνουν στην ξακουστή έτούτη σπηλιά στην καρδιά του βουνού, που πλασιώνει από τον βορρά τη θρυλική λίμνη τής Ιστορίας και των λαϊκών παραδόσεων.

Λεωφορεία κι' ιδιωτικά άμάξια κυκλοφορούν στον έξοχικό δρόμο με τις λευκές και τὰ δροσερά πλατανάκια. Από τὸ τέρμα τού αστικού λεωφορείου άνηφο-

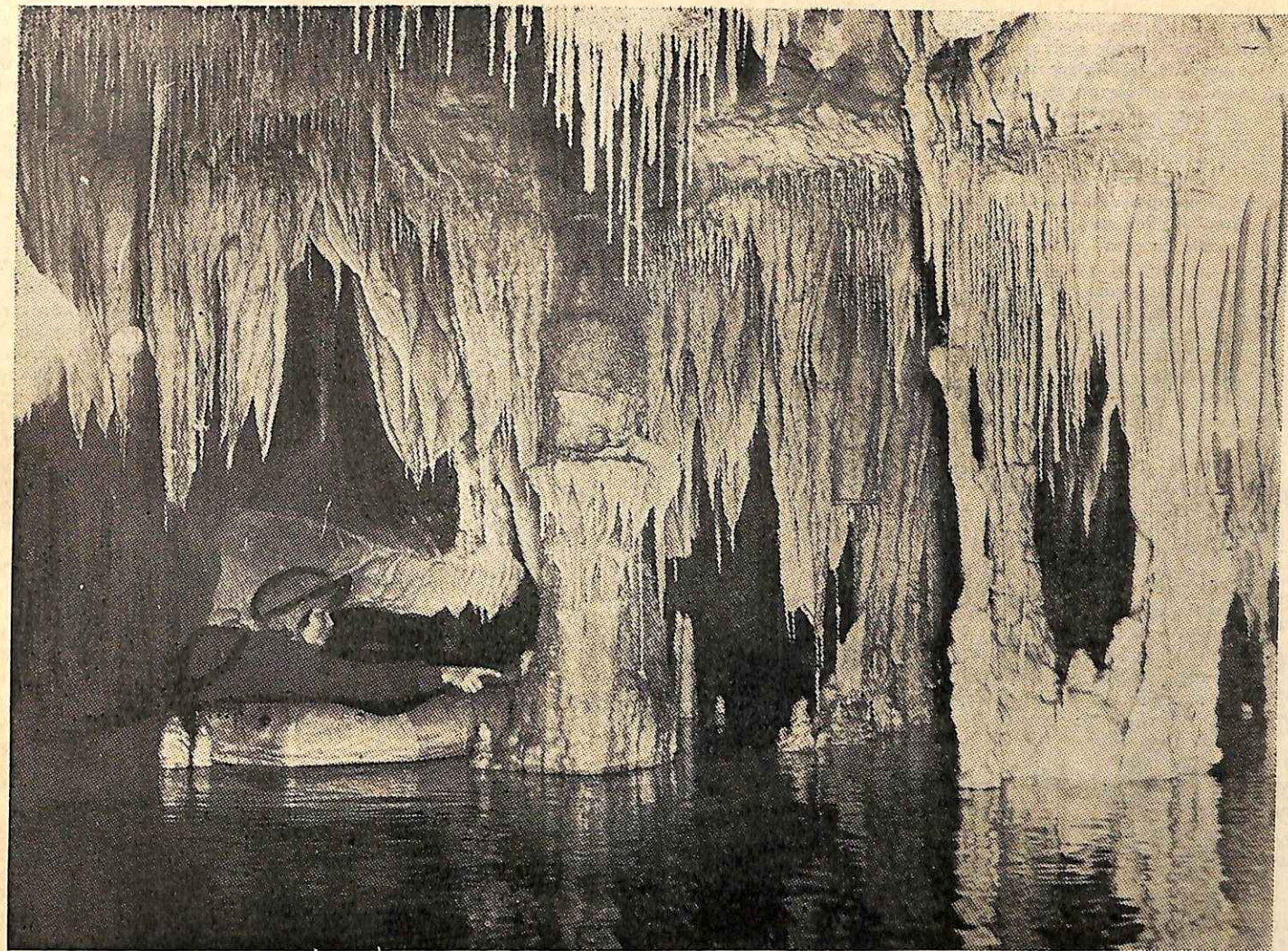
ρίζει ο τοπικός δρόμος που γυροφέρνει τὸ βουνό μέχρι την ίσοπεδωμένη ταράτσα στην είσοδο τής σπηλιάς. Από εδώ τὸ έσσμα τής κοιλάδας των 'Ιωαννίνων, τής λίμνης και των βουνών είναι πανοραμικό. 'Ανατολικά ξεδιπλώνεται ή πολιτεία με τὸ μεσαιωνικό της Κάστρο, τὸ τζαμί τού 'Ασλάν Πασά με τὸν λυγρό μινάρé, τὸ άνεκύμαντο γολανό κρύσταλλο τής λίμνης, τὸ νησί με τὰ βυζαντινά μοναστήρια. Στο βάθος, σμαραγδίζουν σί ιστορικοί λόφοι τής Τσούκας, τού Μπιζανίου, τής Καστρίτσας και κάτω, δυτικά, πορεύεται τήν άγροτική ζωή τού ειδυλλίου τὸ καταπράσινο χωριό τής Περαχώρας των 'Ιωαννίνων. 'Αγροικίες, καλαμιές, σπιτικοί καπνοί, καλαμπόκια, συστάδες πλατάνων, μικρές ρηματιές που ξεδιπλώνουν άσημένια σειρήνια νερού κάτω από τὸν καλοκαιρινό ήλιο.

Μπαίνοντας στη σπηλιά

ΑΣ ΕΙΣΧΩΡΗΣΟΥΜΕ ΤΩΡΑ ΣΤΟ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΣΠΗΛΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ. Στην είσοδο περιμένουν οι ξεναγοί να οδηγήσουν τους επισκέπτες στη χώρα που μπερδεύεται ή φαντασία με τ' όνειρο κι' ή συναρπαστική γοητεία με τὸ άπίστευτο θαύμα. 'Ο ξεναγός καθώς βαδίζει μπροστά συσταίνει για παρηγοριά και ενθάρρυνση.

— 'Η σπηλιά που προχωρεί σε άλλεπάλληλα κατηφορικά επίπεδα στην καρδιά τού βουνού, σε διάδρομο 830 μέτρων, διαθέτει 1.000 προβολείς και σύστημα αυτόματης έναλλαγής χρωματισμών που δίνουν τήν έντύπωση καλοκαιρινού ημερώματος και μελαγχολικού δειλινού. Κι' αν κάπου - κάπου τὸ φῶς λιγοστεύει, είναι για να κερδίσουν τὰ τοπία σε ύφος, ύπβολή και μυστικοπάθεια γι' αυτό μη φοβηθίτε, καθώς θα περνάμε έπάνω από κρυσταλλωμένα βάραθρα ή σε χείλη γκρεμών! Πολλές γυναικούλες με δεισιδαιμονίες και προλήψεις άνατριχιάζουν με τήν ξεναγική σύσταση, όπότε επιστρέφουν στην άφετηρία ή άποφασίζουν να όπισθούν με κου-

Σταλακτίτες και σταλαγμίτες όλων των σχεδίων, σχημάτων, μορφών, συνδυασμών και παραστάσεων στη θαυμαστή σπηλιά τού Περάματος 'Ιωαννίνων. Τὸ θέαμα τής αίθουσας αυτής υποβάλλει σε θρησκευτική μεταρσίωση.

Η όνειρώδης μεγάλη αίθουσα τής άνεξε ρεύνητης ακόμη σπηλιάς «'Αλεπότρυπα» τού Δυρού Μάνης με τη μαγευτική υπόγεια λίμνη, που διασχίζει με έλαστική δάρκα ή γεωλόγος και σπηλαιολόγος κ. Πετροχείλου.

ράγιο και να πιούν τὸ πικρὸ ποτήρι μέχρι τὸ τέλος!

Όσοι προχωρήσουν κάτω από τὸ ήμερο υποβλητικό λυκόφως, άνασαιίνουν στη δροσερή άτμόσφαιρα τής σπηλιάς τὸ μυστικό φίλτρο τής μαγείας που σκηνοθετούν οι κρεμαστοί σταλακτίτες. 'Από τήν όροφή άκούς τὸν υπόκοφο σταλαγμό τού νερού. Ντίπ! Ντίπ! Ντίπ! άντηχούν στην κρυσταλλωμένη σιγή οι νεροστάλες που πέφτουν στο κενό σαν να ρυθμίζουν, λεπτό πρὸς λεπτό, τὸν γιγάντιο παλμό τής αιωνιότητας.

— 'Εδώ κύριοι βλέπετε, συνεχίζει ο καλοπροαίρετος οδηγός όπως ο παλιός πανοραματζής τής όδου 'Αθηνάς, τήν αίθουσα δεξιώσεων τού βασιλικού άνακτόρου...

Οι μεγαλοπρεπείς αίθουσες

ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΚΥΤΤΑΖΟΥΝ ΜΕ ΑΠΕΡΙΓΡΑΠΤΟ ΘΑΥΜΑΣΜΟ ΤΗΝ ΠΕΛΩΡΙΑ ΑΙΘΟΥΣΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΛΗΤΙΚΟΥΣ ΠΟΛΥΕΛΑΙΟΥΣ ΤΩΝ ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΩΝ ΠΟΥ ΙΡΙΔΙΖΟΥΝ ΣΤΟ ΜΕΙΛΙΧΙΟ ΦῶΣ ΤΩΝ ΚΡΥΜΜΕΝΩΝ ΛΑΜΠΤΗΡΩΝ. Τὸ ανθρώπινο μάτι γιομίζει με είδωλα κρυσταλλωμένου όνειρου. Στις κόγχες τής αίθουσας ύψώνονται χιονάτοι βωμοί, στίς γούβες μαζεύονται σωρὸ θησαυροί από μάργαρο, σιντέφι και άλάβαστρο, θησαυροί που έγκατέλειψαν βασίλιδες και μάγοι των παραμυθιών

άγνωστο για ποιά αίτία κι' άφορμή στο παλάτι αυτό που λησιμόνησε να Ιστορήσει ο Σεβάρ ο Θαλασσινός, ή Χαλιμά κι' ο Μυγχαόυζεν!

Τὸ μονοπάτι κατηφορίζει στο ήμισφύσιο διαμέρισμα τής Περσεφόνης κι' ύστερα φιδαστρίβει στὸν δαίδαλο των άνακτόρων τού Πλούτωνα για να καταλήξει στο θεοκριτικό νερολειβάδι τού ύποχθόνιου κόσμου με τὰ έπιτάφια κρίνα και τὰ παραδείσια νούφαρα των σταλαγμιτών.

Όσο προχωρείς στο βάθος τόσο βουλιάζει στη διαβρωτική γοητεία και τόσο ύψώνεται πνεύμα μεταφυσικού ρεμβασμού σε θρησκευτική μεταρσίωση.

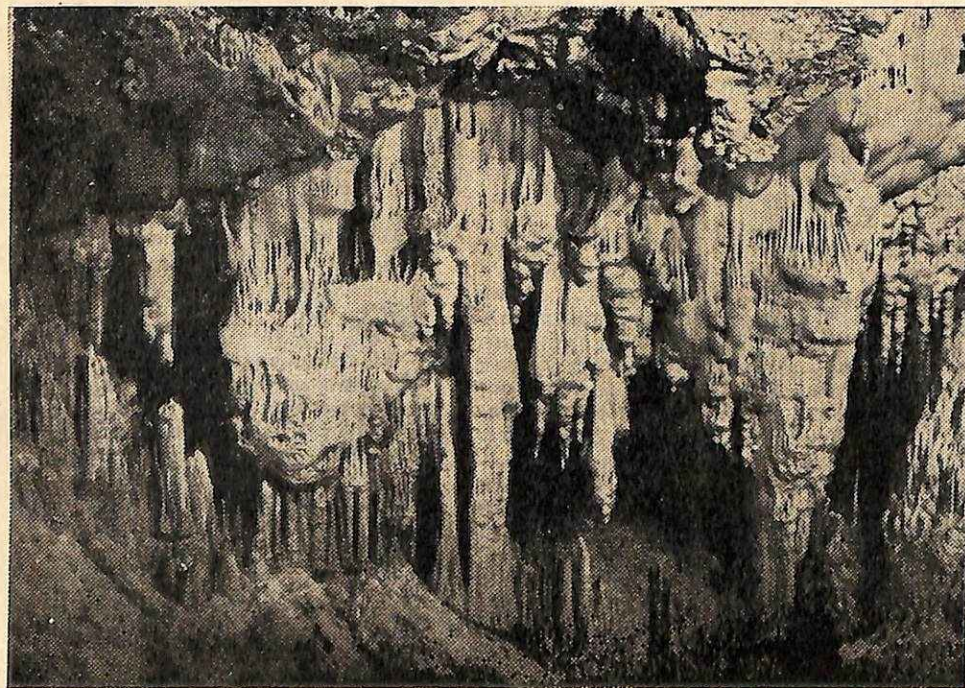
Καμμιά φαντασία και κανένα ποιητικό όνειρο δέν μπορεί να παραβληθεί με τήν υπερβατική δόξα και τήν άπίστευτη φαντασμαγορία των σχημάτων, των άλλόκοτων σχεδίων, των έξαλλων μορφών και των άραδουρρημάτων που σχηματίζουν οι σπειροειδείς, κρουστοί, κυλινδρικοί κι' άραχνοειδείς σταλακτίτες. 'Εδώ, στη σκοτεινή καρδιά τού ήπειρωτικού βουνού, ή μάγισσα Φύση, προαιώνια Κίρκη κάθισε και τεχνούργησε με τὸ νερό μοναδικό ύλικό, τις πλαστικές της έμπνεύσεις, σμίλεψε τὰ γλυπτικά της άριστουργήματα, ζωγράφισε τις λυρικές όπτασίες της, σκηνοθέτησε τὰ θαυνεία της δράματα με ύπομνη και ξενύχτι τεσσάρων εκατομμυρίων έτών! 'Εξω ο

κόσμος των τεράτων και των όρνεων βούλιαζε στην όργη των ζυμώσεων και των ήφαιστειών, νησιά άνεδύνοντο και νησιά σκεπάζονταν με τὸ ώκεάνειο κύμα, οι άστεριές άλλαζαν σχήμα κι' οι θάλασσες κατακλύζανε τις ήπείρους, ή φωτιά διαδεχόταν τὸν πάγο, ή Κίρκη τής ήπειρωτικής σπηλιάς, άδιάφορη, συνέχιζε τὸ καλλιτεχνικό της μεράκι.

Κι' είναι στιγμές που νομίζει κανείς ότι διαβάει στην κρυσταλλωμένη σιωπή, τήν έφιαλτική 'Αποκάλυψη τού 'Αη-Γιάννη τού Εύαγγελιστή και τις άπειλές τού Προδρόμου στην έρημο. Μονάχα που δέν άκούγονται οι φωνές των χερουδικών στρατείων κι' οι άντίλαλοι από τις σάλπιγγες τής Δευτέρας Βιβλικής Παρουσίας.

Άπίστευτη ποικιλία μορφών

ΣΤΗ ΣΠΗΛΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ ΦΙΓΟΥΡΑΡΟΥΝ ΣΕ ΜΙΑΝ ΑΧΑΝΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ και γλυπτοθήκη όλα τα σχέδια κι' όλα τὰ σχήματα, που θα είναι, όσο άνάτέλλει ο ήλιος, άπραγματοποίητοι άθλοι για τὸ ανθρώπινο χέρι. 'Εδώ, λόγω χάρη, βλέπει κανείς όλες τις μορφές τού έμπρεσσιονισμού, κυβισμού και σουρρεαλισμού στην άπόλυτη κι' ώλοκληρωμένη καλλιτεχνική τους δικαίωση, μινιατούρες κι' ίχνογραφήματα, πλαστικά όμοιώματα και παγωμένα ινδάματα τής

καρδιάς, της ψυχής και του νου σε άλλη μορφή και σε άλλη μορφή. Τα θαλάσσια όστρακα μπλέκονται με πολυεδρικά κρύσταλλα, μωσαϊκά από σιντέφι γειτονεύουν με διαφανή νερολούλουδα, ανθοδοχεία με εξάστια άνθη, άλλοτετες αρμαθίες, καρποί από σελινόφως και όνειρο. Άλλοι ζωντανεύουν οι ισπανικοί θρύλοι κι' οι σελίδες της Ινδικής μυθολογίας κι' άλλοι γίνονται γλυπτικές μορφές οι κρεμαστοί κήποι της Βαβυλώνας και τα περσικά περιβόλια του Σααδ. Τα υδρόβια φύλλα μπερδεύονται με θειά, μαλαματένιες κοχύλεις, εκκλησιαστικά αρμόνια, φαρφουρένιες ανθοστήλες, λεπτεπίλεπτα φλαμανδικά κεντήματα-τέρατα, έλεγειακά κυπαρίσσια. Ταφώπετρες από υπόλευκο κρύσταλλο διαδέχονται το ένα το άλλο, διαφεγγίζουν στο απόρητο φώς, φωσφορίζουν στο μαδι μισοσκόταδο.

Στο παλάτι του Πλούτωνα

ΣΤΟ παλάτι του Πλούτωνα, του μυθικού βασιλιά του υποχθόνιου κόσμου, οι κατάδικες ψυχές σχηματοποιούνται σε αλλόκοτα ομοιώματα άσκητικής παρουσίας. Οι σταλαγμίτες ριζώνουν στο δάπεδο σαν ασφοδήλια, τερατάδη συμπλέγματα κλαριών και φι-

γιάδων τους, χόρεψαν ήπειρωτικούς χορούς για να δώσουν παραγοριά κι' επιγεια ζωή στο λυπημένο λυκόφως της νεκρικής αίθουσας με το στύγιο κύμα...

Μιά πληροφοριακή παρένθεση

Η ΚΑΛΟΠΡΟΑΙΡΕΤΟΣ ξεναγός έξακολουθεί να μάς δίνει πληροφορίες για τη σύνθεση, τη διάρθρωση και την τουριστική διαρρύθμιση της σπηλιάς του Περάματος. Σ' όλο το μήκος της, λέει, υπάρχουν 12 διάφορα είδη σταλακτιτών και σταλαγμιτών με 13 αποχωρήσεις λευκού, από το χιονάτο λευκό, άσημι άσπρο, φαρφουρένιο, αλαβάστρινο άσπρο, υπόλευκο, γκριζωπό κλπ., ίσαμε το θαμπό άσημι που παρουσιάζει το καλοκαιρινό πρωινό λιγάκι προτού ανάτειλει ο ήλιος.

Μέχρι το 1951 η περίφημη αυτή σπηλιά ήταν ανεξερεύνητη και γνωστή σε πολύ λίγους έκδρομείς κι' όρειβάτες. Άργότερα, μέλη της Έλληνικής Σπηλαιολογικής Έταιρίας, με επί κεφαλής τον γεωλόγο πρόεδρό της μακαρίτη πιά σήμερα 'Ιωάννη Πετρόχειλο, «προέβησαν» στις πρώτες εξερευνήσεις της σπηλιάς που άνοιγε φοβερά θάρατρα και σχημάτιζε συμπαγή φράγματα από χοντρούς σταλακτίτες σαν κολώνες. Φυσικά, ακό-

άντηλφη την εξαιρετική τουριστική σημασία της σπηλιάς, έκανε με ειδικά συνεργεία διανοίξεις που επέτρεψαν στους σπηλαιολόγους να περδοούν σε επιστημονικές έρευνες. Ο Πετρόχειλος, λ.χ., ανέκαλυψε σε 400 μέτρα από την είσοδο, παρακάτω από τη Νεκρή Πολιτεία, όσα θειών και τεράτων της εποχής που αποκαλείται πλειστόκαινος και όσα της «σπηλιάς άρκτου», που ζούσε πριν από 400.000 χρόνια! Άν εξερευνηθεί συστηματικότερα η σπηλιά θα διαφωτίσει με πολύτιμα εύρηματα, λείψανα και όσα ζώων, τις άγνωστες σελίδες της γεωλογίας και της παλαιοντολογίας. Όστόσο, οι δικοί μας τολάχιστον σπηλαιολόγοι χρονολογούν τους σταλακτίτες της σπηλιάς του Περάματος από τρία μέχρι τέσσερα εκατομμύρια χρόνια. Οι «Φίλοι των 'Ιωαννίνων» με την προσωπική εργασία των κατοίκων του Περάματος, ώργάνωσαν τους πρώτους διαδρόμους κι' έκλεισαν με γέφυρα τα θάρατρα που εξακολουθούν να είναι επικίνδυνα για τον άπρόσεκτο επισκέπτη. Τελικά, ό 'Όργανισμός Τουρισμού, ύστερα από επιθυμία του βασιλιά Παύλου, ανέλαβε να χρηματοδοτήσει την τουριστική ώργάνωση και τον ηλεκτροφωτισμό της σπηλιάς που επισκέπτονται 40—45 χιλιάδες ντόπιων και ξένων κάθε χρόνο.

Προχωρώντας στη σπηλιά της μαγείας

ΠΑΡΑΚΑΤΩ από την αίθουσα του Πλούτωνα, αρχίζει η Νεκρή Πολιτεία, άπεράντη παγωμένη έκταση του τελευταίου δαντικού κύκλου της Κόλασης, με σιωπή μυστηρίου και σταλακτίτες που έκφράζουν την άπελπισία, το άσκήωτο πένθος και τη φρικτότερη άπόγνωση. Μισουλωμένες λαμπάδες, συντριμμένα κρύσταλλα, φαγωμένοι δωμοί, νεκρά μανταλωμένα παράθυρα, γκριζόλευκα νεφελώματα που σκεπάζουν την ύποτυπώδη, άτονική δλίστηση των μικρών σταλαγμιτών κατακλύζουν την άπεράντη έκταση. Κι' ύστερα τα θαρύθυμα μάτια άτενίζουν τη Νέα Πολιτεία, τα κρεμαστά γεφύρια των Ισπανικών παραμυθιών και τις παγόδες του βουδδικού Πανθέου. Έδώ, σ' αντίθεση προς τη Νεκρή Πολιτεία, οι μορφές και τα σχήματα άποπνέουν χαρά κι' αίσιοδοξία, έρμηνεύουν τη πίστη στο θρησκευτικό μυστήριο, δικαιολογούν τη μυθική μνήμη που γέμισε τα νερά και τα δάση μ' εξάστια έρωτικά πνεύματα και καταξιώνουν τις άσιατικές θεσκρατικές αντιλήψεις.

Σ' ένα σημείο σχηματίζεται ένας τέλειος σταυρός κι' άλλοι χιονάτοι, κρεμαστά πέπλα με θενεσάνικες δαντέλες που θάπλεξε με το μαγικό βελονάκι της ή άθέατη πολυτεχνίτρα μάγισσα της σπηλιάς του Περάματος στη σιωπή και στο ζόφο. Σ' ένα γούτατο της σπηλιάς ένας πελώριος σταλακτίτης κρεμασμένος σαν σπαθί από την όροφή πάει να σμίξει με τον όρθιο σαν όβελίσκο σταλαγμίτη. Η άπόσπαση ανάμεταξύ τους είναι μονάχα τρείς με τέσσερις πόντους. Θά χρειασθύνε, όμως, χίλια χρονάκια για να γεφυρώσει και να σμίξει τις δυό άκρες το ύλικό του σταλαγμού των νερών. Από την τελευταία αίθουσα με το κρυσταλλικό ομοίωμα του

καταρράκτη αρχίζουν τα 165 σκαλοπάτια της άνόδου στην έξοδο, όπου ξαναβλέπεις ύστερα από τέσσερων ώρων περιπλάνηση στη μυθική χώρα της μαγείας και του όνείρου το φώς του ήλιου. Άνασαινεις δαθεία κι' άγγίζεις τα λαιμά και το πρόσωπό σου να πεισθείς πως δέν είσαι θύμα όπτικής παραισθήσεως.

Οι σπηλιές της Εύρώπης

ΑΠΟ τα τρία θαυμαστά σπήλαια του Δυρού της Μάνης το ύπ' άριθ. 25 (Γλυφάδα) είναι από τα ώραιότερα και θεαματικότερα σπήλαια του κόσμου με μήκος διαδρόμου 1.245 μέτρα. Έδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η σπηλιά Παντιράκ των Πυρηνάιων με μήκος διαδρόμου 13.000 μέτρων συγκεντρώνει κάθε χρόνο 250.000 επισκεπτών, παρ' όλο που 500 μονάχα μέτρα χρησιμοποιούνται για τουριστική έκμετάλλευση. Ξακουστά εύρωπαϊκά σπήλαια με θεαματικούς σταλακτίτες και σταλαγμίτες είναι του Λοστόζνα της Πολωνίας, του 'Εϊστρίσενβελτ της Αυστρίας με μήκος διαδρόμων 40 χιλιομέτρων, του Λακάβ της Ιαλλίας με τεχνητή λίμνη για να καρεφτίζονται στα νερά της οι σταλακτίτες, του Νεττούνο στη Ζαρδηνία, του Ντραγ στη Μαγιόρκα, όπου δίδονται παρασταςεις φαντασμαγορικών χορών και συναυλιών κλπ. Η 'Ισπανία, η 'Ιταλία και η Γαλλία ώργάνωσαν με τον τελειότερο τρόπο τις σπηλιές τους που παρουσιάζουν γεωλογικό, παλαιοντολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Οι σπηλιές της Άλταμिरα λ.χ. κοντά στο Σαντάντερ της 'Ισπανίας, του Περιγκόρ των Πυρηνάιων, του Άορτέ κλπ., κατακλύζονται από χιλιάδες περιηγητών που άποθαμαζουν τις έγχάρακτες ή ζωγραφισμένες στους τοίχους παρασταςεις της προϊστορικής ζωγραφικής (8.000 — 6.000 π.Χ.). Οι παρασταςεις αυτές, δισάνων, έλάφων, ταρανδών, μαμμούθ, κλπ., της τεταρτογενούς εποχής που διήρκεσε χιλιάδες χρόνια και έληξε το 10.000 π.Χ., θεωρούνται άριστουργήματα προϊστορικής τέχνης, με τη χαρακτηριστική λιτότητα του σχεδίου, την παραστατική ένάργεια της κινήσεως και την πιστή άπόδοση των λεπτομερειών της εικαστικής παρασταςεως.

Οι σπηλιές της Μάνης

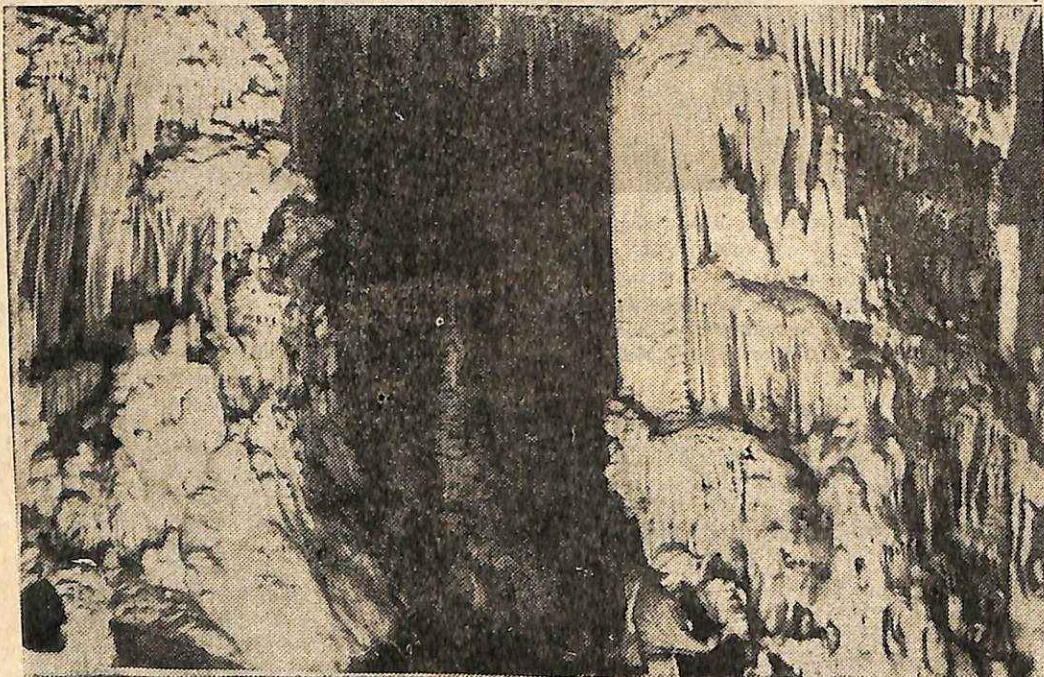
ΣΤΗ σπηλιά Γλυφάδα του Δυρού, ρέει με υπόκωφο ρόθο ποτάμι που χύνεται στη θάλασσα του Λακωνικού Κόλπου. Η σπηλιά Καταφύγι, στην ίδια περιοχή, είναι ιστορικής σημασίας, γιατί σ' αυτή καταφεύγανε σαν σ' όχυρό, οι παλαιοί Μανιάτες, για ν' άντισταθούν ενάντια στους κατακτητές και τους ληστοπειρατές της Άνατολής και της Δύσεως, Βενεσιάνους, Τουνεζιάνους, Άλγερίνους και Τούρκους.

Στην πελώρια σάλα της σπηλιάς αυτής, κατά τη γνώμη του μακαρίτη Πετρόχειλου, μπορούν να δίνονται συναυλίες με 6.000 θεατές που θα σχηματίζουν την έντύπωση ότι βρίσκονται σε υπόγειο πανάρχαιο θέατρο με άπίστευ-

τη σε κρυσταλλένια διαύγεια άκουστική.

Τέλος, η σπηλιά Άλεπότρυπα (Μάνης) παρουσιάζει μοναδικό επιστημονικό και περιηγητικό ενδιαφέρον. Διακόσια μέτρα από τη μπούκα της εισόδου, βρίσκεται η γραφική λίμνη με τόσο διαφανή νερά, ώστε να νομίζει κανείς πως είναι από λυωμένο αλάβατρο. Στην επιφάνεια της λίμνης, που έκτείνεται σε μή-

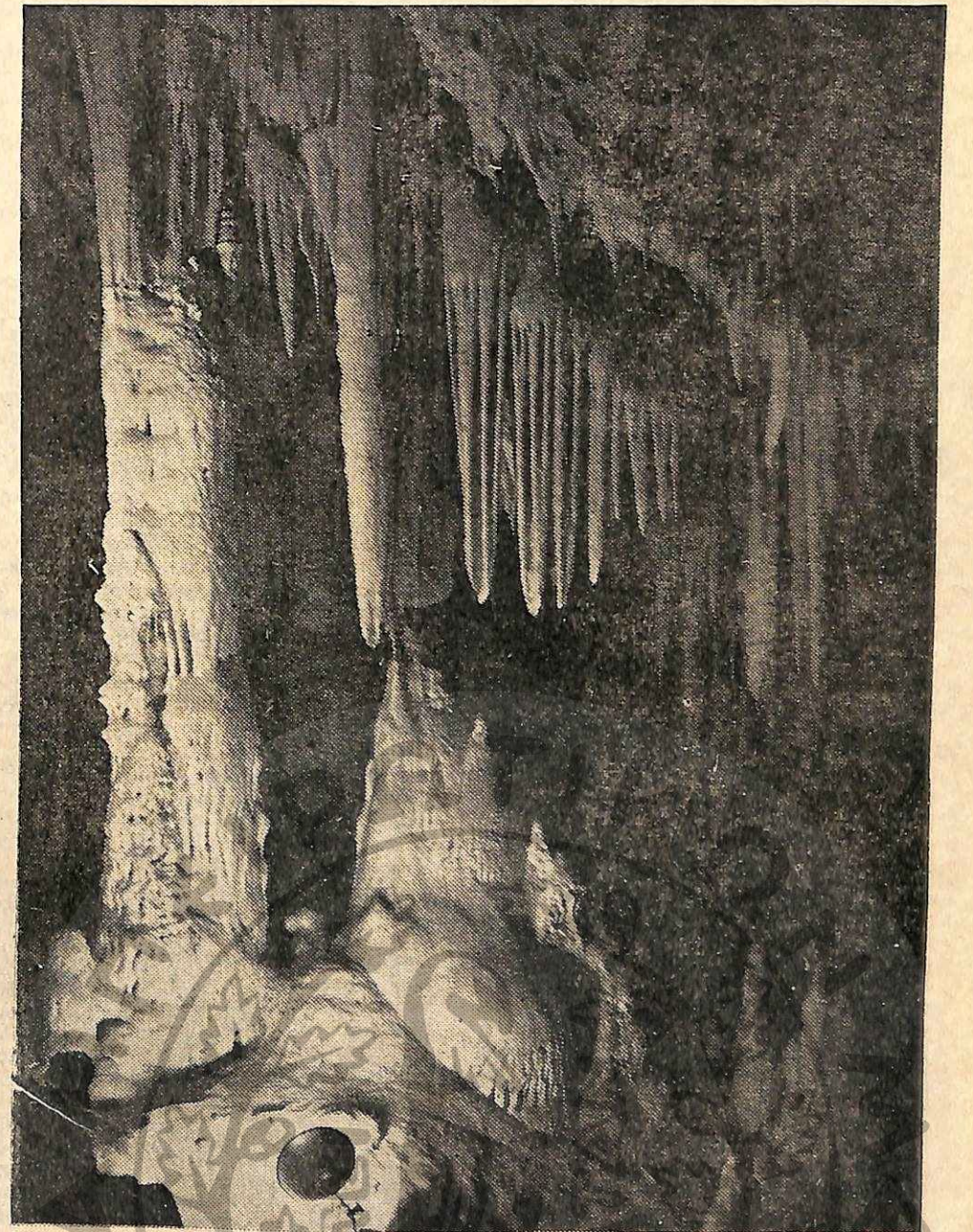
νητές ανέκαλυψαν κομμάτια πέλινων άγγείων των πρωτόγονων σπηλαιολογιστών της προϊστορικής εποχής, κρανία των ανθρώπων του 5.000 π.Χ. με τη μαλλιαρή προβιά στο στενό μέτωπο και το τετράγωνο σαγόκι και ίχνη από κωνία και ρετσίνι που φωτίζε το πανάρχαιο ζόφο της φυλακής, υπόγειου φρουρίου και κατοικίας. Ο διάκοσμος της

Σε μια κώνη της φαντασμαγορικής σπηλιάς του Περάματος οι σταλακτίτες σχηματίζουν έκκλησιαστικό αρμόνιο άφθοασης τεχνικής τελειότητας.

διών, ανθρώπων και θιβλικών τεράτων, εικονογραφούν τη σελίδα αυτή της τιμωρίας του Άδ. Στη μέση άσπρίζει σαν μαρμαρένιο ένα πλάτωμα, κυκλικός θρόνος του κυρίαρχου ήγεμόνα του ζόφου. Έδώ η Κοινότητα Περασχώρας είχε την έμπνευση να ώργανώσει το 1958 ένα ιδιότυπο γεύμα στον βασιλιά Παύλο και τη βασίλισσα. Κατά τη διάρκεια του αλλόκοτου αυτού συμποσίου κοπέλλες από τα 'Ιωάννινα, ντυμένες με θαρύτιμες παμπάλαιες ένδυμασίες των για-

μη και σήμερα, πολλά τμήματα της σπηλιάς, διακλαδύσεις της κεντρικής άρτηρίας και αίθουσες δεξιά και ζερβά εξακολουθούν να μένουν ανεξερεύνητα και κλειστά. Την εποχή αυτή λ.χ. άνοίγουν και διαρρυθμίζουν την αίθουσα του παρθενικού δάσους που είναι μοναδική σε όμορφία και σε νατουραλιστικό μεγαλείο. Οι σταλακτίτες σχηματίζουν πυκνά δένδρα κι' οι σταλαγμίτες κρυσταλλωμένους θάμνους και τροπική δλίστηση. Από το 1953 ό πρόεδρος της Κοινότητας Περασχώρας κ. Βαμβαρέκος που

Οι σταλακτίτες και σταλαγμίτες της σπηλιάς του Περάματος 'Ιωαννίνων, που σχηματίζουν τον πέπλο της Περσεφόνης. Μαγεία, παραμύθι και όνειρο.

κος 80—100 μέτρων και πλάτος 20—25 μέτρων, καθρεφτίζονται οι κρεμαστοί σταλακτίτες, σαν κλωνάρια ίτιάς, κι' είναι όπτική πανδασία να διασχίζει κανείς το υπόγειο, στην καρδιά του βουνού, ύγρο θάυμα με βάρα ή άλλο πλεούμενο.

Στη σπηλιά Άλεπότρυπα οι έξερευ-

σπηλιάς αυτής που άν ώργανωθεί τουριστικά κι' άξιοποιηθεί θα γίνει μοναδική στον κόσμο, είναι εφάμιλλος με τον διάκοσμο και το λυρικό όνειρο των σταλακτιτών και σταλαγμιτών της σπηλιάς του Περάματος 'Ιωαννίνων.

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

Οι σπηλαιολόγοι είναι μύστες κι' όπαδοι ενός από τα πιο εύγενικά και ανιδιοτελή αθλήματα, που απαιτεί εξαιρετική ψυχική και σωματική αντοχή, πολλές ειδικές γνώσεις κι' ένα σωρό ικανότητες. Ωστόσο, το σπορ αυτό που έχει τώρα τελευταία αρκετή διάδοση στην Εύρωπη και την Αμερική, είναι παράλληλα πολύ ωφέλιμο για την επιστήμη. Οι σπηλαιολόγοι της έχουν προσφέρει ως τώρα πολύτιμες υπηρεσίες. Χάρη σ' αυτούς τους «δύτες του υπεδάφους», ξέρουμε σήμερα αρκετά για τον μυστηριώδη ζωϊκό και φυτικό κόσμο που ζει κάτω από τα πόδια μας. Άλλα οί σπηλαιολόγοι έχουν συμβάλει όχι λίγο και στην πρόοδο των γεωλογικών έρευνών.

ΟΙ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΟΙ

Οι ριψοκίνδυνοι «άλπινιστές του βάθους» που προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες στην επιστήμη και τον πολιτισμό.

ΑΝ υπήρχαν κατά το Μεσαίωνα σπηλαιολόγοι, ασφαλώς θα κατέληγαν στην πυρά της Ίερας Έξετάσεως. Εκείνη την περίοδο της ανθρώπινης ιστορίας, τα βουνά που είναι όρατά και συγκεκριμένα πράγματα, ενέπνεαν τον τρόμο με το ύψος τους. Φαντασθήτε, λοιπόν, τι άνατριχίλα θα ένοιωθε ο άνθρωπος του Μεσαίωνα για τις υποχθόνιες σπηλιές. Όποιος θα ήθελε να διεισδύσει σ' αυτές, ασφαλώς θα γινόταν υποπτος ότι είχε ραντεβού εκεί μέσα με τον Έωσφόρο και τους δαίμονες.

Στην εποχή μας, αντίθετα, θεωρείται πολύ φυσικό να καταβαίνει κανείς στα σπηλάκια της Γης. Ωστόσο, δύσκολα μπορούμε να φαντασθούμε τι ψυχική δύναμη, τι κατάρτιση και τι ικανότητα απαιτεί αυτό το είδος έξερευνησεως.

Ο σπηλαιολόγος πρέπει, πρώτα - πρώτα, να διαθέτει όλες τις ικανότητες που είναι απαραίτητες στον άλπινιστή. Πρέπει να μην ξέρει τι θα πεί φόβος, να είναι προικισμένος με ανεδάντητο πείσμα, να έχει εύκινησα χωρίς όρια και κάθε μέλος του σώματός του να είναι επιδέξιο σε μεγάλο βαθμό. Του χρειάζεται, πρά πάντως, ένας χαρακτήρας που να δρίσκει πάνω από κάθε αδυναμία, μια θέληση αλύγιστη από κάθε λογής αντιξοότητα. Στο βουνό, όταν ξεσπά ξαφνικά η θύελλα και πέφτει η νύχτα, χωρίς ο όρειβάτης να μπορεί να μετακινηθεί από εκεί που έφτασε και βρίσκεται, δεν έχει παρά να κάνει υπομονή και να πει: «Άς περιμένω να ξεμερλώσει...». Ο σπηλαιολόγος δεν έχει αυτό το είδος παρηγοριάς. Γι' αυτόν, το αύριο θα είναι πάλι νύχτα, πάντα νύχτα, όπως και το σήμερα. Από τη φύση δεν έχει να περιμένει καμιά επίτεια, καμιά καλύτερη συνθηκών.

Αυτά από την άποψη του ήθικου.

★

Ο ΣΟΝ άφορά τους φυσικούς κινδύνους, είναι περίπου ίσοι και για τον άλπινιστή και για τον σπηλαιολόγο, συχνά δε αρκετά όμοιοι. Ένας διάσημος ρέκονταν των καταχθονίων έξερευνησεων, ο Γάλλος Μαρτέλ, έλεγε ότι η παλαιοντολογία είναι ένας άλπινισμός από την άποψη. «Αν, πάντως, από το ένα μέρος οι κίνδυνοι είναι πιο πολλοί, αυτό το μέρος είναι εκείνο της σπηλαιολογίας κι' όχι του άλπινι-

σμού. Οι «δύτες του υπεδάφους», όπως άπκαλούνται οι σπηλαιολόγοι, πρέπει να είναι πιο δεινοί όρειβάτες και να έχουν μεγαλύτερη τεχνική κατάρτιση από τους άλπινιστές. Σκαπάνες, σχοινιά κι' όλα τ' άλλα είδη που απαιτεί ως όργανά της η τέχνη της όρειβάσεως, χρειάζονται και στους σπηλαιολόγους. Αυτοί οι δεύτεροι, όμως, έχουν ανάγκη κι' από άλλα όργανα, ακόμα κι' από σκάφανδρα, για να προχωρούν μέσα στο νερό που τους καλύπτει. Πρέπει επίσης να παίζουν στα δάχτυλα την πρακτική ηλεκτρολογία. Πρώτα, για τον φωτισμό τους, κι' ύστερα, όταν βρίσκονται ο ένας από τον άλλο σε μεγάλη απόσταση, για την έπικοινωνία μεταξύ τους, γιατί τότε το μοναδικό μέσο συνδέσεως τους είναι το τηλέφωνο κι' ο ραδιοσύρματος.

Μετά απ' αυτή την απαρίθμηση, άπομένει να μνημονεύσουμε την πιο σπουδαία ιδιότητα, που απαιτείται να έχει ο σπηλαιολόγος: τη σχεδόν άπόλυτη άδιαφορία προς τη δόξα.

Αυτό το σπορ έχει την άνταμιόη του στον ίδιο τον εαυτό του. Οί έφημερίδες δεν αναφέρουν σχεδόν καθόλου τέτοια γεγονότα. Μία έπιχείρηση σπηλαιολογική χαρακτήρα απαιτεί αφάνταστες προσπάθειες δυο και τεσσάρων έτών. Καμιά φορά και πολύ περισσότερων. Ο περιφιλοφύλλος Γάλλος σπηλαιολόγος Πιέρ Σεβαλλίε χρειάστηκε έντεκα όλόκληρα χρόνια για να φτάσει στην άκρη ενός από τα μεγαλύτερα κι' όνομαστότερα σπηλάκια της πατρίδας του, της «Τρύπας του Γκλάζ». Αυτό το άξιοθαύμαστο, το άληθινά έπικό κατόρθωμα άπασχόλησε μία - δυο μέρες τον διεθνή και τον γαλλικό Τύπο κι' ύστερα ξεχάσθηκε.

Ο σπηλαιολόγος, λοιπόν, ξέρει εκ των προτέρων ότι το όνομά του δεν θα φτάσει εύκολα στο προσκήνιο της δημοσιότητας, κι' αν φτάσει, θα μείνει εκεί για λίγο. Το πολύ - πολύ, να αναφερθούν τα κατορθώματά του σε κανένα ειδικό περιοδικό. Το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι η έκτίμηση των συνδόλων του.

★

Η ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑ απαιτεί περισσότερα από κάθε άλλο σπορ και δι- νει τη λιγώτερη δόξα. Σχυνά, κατηγορούμε την εποχή μας για τον ά-

κρατο όλισμό της και την έπιδειξημανία της.

Μπορεί, όμως, ν' άναρωτηθεί κανείς: τέσος κόπος, τέσος κίνδυνος και τέσος έξοδα — κάθε έπιχείρηση κοστίζει δέ- βαία όχι λίγο — δεν είναι πολύ για ένα άπλό σπορ; Άς πάρουμε ένα αντί- στοιχο παράδειγμα. Την άνοδο στα Ί- μαλάια. Έδώ υπήρχε μία σοβαρή δι- καιολογία. Ο σκοπός ήταν συγκεκριμέ- νος. Ο αριθμός των ψηλότερων κορυφών περιωρισμένος. Όποιος πατούσε πρώτος την πιο ψηλή άπ' όλες, θα είχε μία ί- κανοποίηση, που κανείς άλλος δεν θα μπορούσε να τη διεκδικήσει. Στα σπη- λαια, όμως, δεν ξέρει κανείς που είναι το τέλος.

Οί σπηλαιολόγοι, σ' αυτή την ένστα- ση, χρησιμοποιούν τη φράση ενός με- γάλου όρειβάτη των ήμερών μας για λογαριασμό τους. «Όταν ρώτησαν τον Χίλλαρυ γιατί σώνει και καλά ήθελε να ανέβει στην κορυφή του Έβερεστ, άπάντησε:

— Μά, άπλούστατα, γιατί η κορυφή αυτή υπάρχει.

Οί σπηλαιολόγοι θέλουν να φτάσουν στο τέλος των καταχθονίων κενών από καθαρά άθλητικό πνεύμα, από μία άγνη φιλοδοξία.

Άλλα η άπάντησή τους δεν είναι, βέ- βαια, μόνο αυτή. Κανένα άλλο σπορ δεν συνδέεται με τέσες έπιστήμες: γεω- λογία, υδρολογία, κρυσταλλογραφία, βιολογία (για τη μελέτη της πανίδας και της χλωρίδας των σπηλαίων) καθώς και μ' ένα σωρό άλλους τομείς πρακτι- κής έφαρμογής των ανθρώπινων γνώ- σεων.

★

Οί σπηλαιολόγοι δεν είναι άπλώς όπαδοι ενός άθλήματος, αλλά και σκαπανείς της επιστήμης.

Συμβαίνει, επίσης, κάποτε η σπηλαιο- λογία να έλθει σε βοήθεια και της γεω- γραφίας. Να ένα ωραίο παράδειγμα. Ο σπηλαιολόγος Καστερέ, έδώ και λίγα χρόνια, είχε την τύχη να άποδείξει ότι ο ποταμός Γαρούνας, που οι έπιστήμη- νες πίστευαν ότι πήγαζε από την κοι- λάδα του Άράν, στην Ίσπανία, πηγάζει στην πραγματικότητα από μία με- γάλη υποχθόνια σπηλιά, τη «Σπηλιά του Ταύρου». Το άπέδειξε χύνοντας 60 κιλά μίας φωσφορίζουσας ούσιας μέσα στη σπηλιά αυτή. Το νερό που φωσφό- ριζε, φάνηκε ύστερα από λίγο στις θεω- ρούμενες ως τότε πηγές του Γαρούνα, στην κοιλάδα του Άράν.

Η σπηλαιολογία δεν είναι άπλως ένα άθλημα, αλλά και μία ιδιαίτερη έπι- στήμη που διαφωτίζει πολλά έρωτηματι- κά για τη σύσταση του υπεδάφους και για τα δσα συμβαίνουν κάτω από τα πόδια μας.

Γι' αυτό το λόγο, οι μεγάλες σπη- λαιολογικές άποστολές δεν άποτελούνται ποτέ από καθαρούς όπαδούς του άθλή- ματος αυτού, αλλά έχουν ανάμεσα στα μέλη τους και πραγματικούς σοφούς.

Επίσης, χάρη στους σπηλαιολό- γους, έχουν βρεθεί στη Γαλλία μεγάλοι υποχθόνιοι ποταμοί που χρησιμοποιούν- ται για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύ- ματος. Τέτοια... άπόρροια υδροηλεκτρι- κά έργοστάσια, υπάρχουν στις περι- χές της Σικαλέρ και των Ώ - Σώντ.

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ο καθηγητής Γεώργιος Έδουάρδος Τσάλλεντσερ, διάσημος ζωολό- γος, ταξίδεψε πριν από δυο χρόνια στη Νότιο Άμερική και, όπως ίσχυρι- ζεται, ανέκαλύψε μία περιοχή του Άμαζονίου γεμάτη προϊστορικά μεγα- θήρια. Στο Λονδίνο κανείς δεν έβλεπε να τον πιστέψει εκτός από το νεαρό δημοσιογράφο Έδουάρδο Μαλόουν, ο όποιος, μαζί με τον Λόρδο Ρόξτον και τον καθηγητή Σάμερλεϋ, προσφέρεται να λάβει μέρος σε μία έπιστη- μονική άποστολή που ξεκινάει για τη Νότιο Άμερική, με σκοπό την έπι- βεβαίωση των ανακαλύψεων του Τσάλλεντσερ. Από το Μανόας της Βραζι- λίας, με τον Τσάλλεντσερ έπί κεφαλής, η άποστολή φτάνει στην άπρόσιτη περιοχή που περιβάλλεται από ψηλό τείχος βασαλτικών βράχων. Το τείχος δεν προσφέρεται για την άναρρίχηση και η άποστολή χρησιμοποιεί ως γέ- φυρα ένα μεγάλο δέντρο. Περνάνε άπέναντι, αλλά δυο μιγάδες όδηγοί, για να εκδικηθούν τον Λόρδο Ρόξτον, γκρεμίζουν τη γέφυρα και οι τέσσερις άνδρες βρίσκονται παγιδευμένοι στον έχθρικό Χαμένο Κόσμο. Προχωρούν προς το έσωτερικό, συναντούν μία οικογένεια δεινοσαύρων, άποκρούουν την έπίθεση ενός σμήνους πετροδοκτύλων και άνακαλύπτουν πως η κατα- σκήνωσή τους έχει έρευνήσει και άναστατωθεί από κάποιο άγνωστο πλάσμα. Στα φυλλώματα ενός δέντρου, πάνω στο όποιο είχε άνεβει για να κατο- πτεύσει την περιοχή, ο Μαλόουν συναντάει έναν πιθανό άνθρωπο που εξαφα- νίζεται τρομαγμένος μόλις τον βλέπει...

13ον

Δεν έχουμε κανένα τέτοιο καθήκον, διέκρινε άπότομα ο Σάμερλεϋ. Τώρα που χάρη στην έπιδεξιότητα και το θάρρος του κ. Μαλόουν άποκτήσαμε ένα χάρτη της περιοχής, η άποστολή μας και το μονα- δικό μας καθήκον είναι να φροντίσουμε να θούμε ζωντανό απ' αυτή την παγί- δα. Η έξερευνηση μπορεί να συμπληρω- θεί άργότερα από μιάν άλλη, καλύτερα προετοιμασμένη ομάδα. Νομίζω ότι συμ- φωνήσαμε για όλα αυτά πριν από λίγο.

Έστω, άναστέναξε ο Τσάλλεντσερ. Συμφωνώ πως η άποψη σας είναι σω- στή, άλλ' όμολογώ πως ακόμα δεν έχω κανένα σχέδιο για την άκόδο μας από τ' όροπέδιο. Μην άνησυχείτε, πάντως, κά- τι θα έχω σκεφθεί ως αύριο...

Η συζήτηση δεν είχε άλλη συνέχεια. Έκείνο το βράδυ, στο φώς της φωτιάς κι' ενός μοναδικού κεριοϋ, καθάργραφα σε μεγαλύτερη κλίμακα τον πρώτο χάρτη του Χαμένου Κόσμου. Κάθε λεπτομέρεια που είχα ιδεί από το παρατηρητήριό μου σημειώθηκε στη σωστή θέση. Ο Τσά- λεντσερ, που με παρακολουθούσε, έβαλε το χοντρό του δάχτυλο πάνω στην κεν- τρική λίμνη και ρώτησε:

— Πώς θα την όνομάσουμε;

— Είναι μία εύκαιρία για σās να διαι- ωνίσετε τ' όνομά σας, κύριε συνάδελφε! έπε ειρωνικά ο Σάμερλεϋ.

— Ό,τι έχω κάνει ως τώρα, κύριε συ- νάδελφε, είναι άρκετο για να μην ξεχα- σθεί τ' όνομά μου δσο υπάρχουν άνθρω- ποι σ' αυτό τον κόσμο. Κάθε άνάξιος και άμαθής άνθρωπος μπορεί να φορτώ- σει το άσήμαντο για την ανθρωπότητα όνομά του σ' ένα βουνό ή σε μία λίμνη. Άπ' αυτή την άποψη το δικό σας όνομα θα ήταν πιο κατάλληλο.

Ο Σάμερλεϋ του έριξε ένα φαρμα- κερό βλέμμα και άνοιξε το στόμα του

για ν' άπαντήσει, άλλ' ο Ρόξτον έσπευ- σε να επέμβει:

— Το λογικώτερο απ' όλα είναι να δώ- σουμε στη λίμνη τ' όνομα του ανθρώπου που την είδε πρώτος: «Λίμνη Μαλόουν», έτσι πρέπει να τη βαφτίσουμε.

— Πολύ σωστά! φώναξε ο Τσάλλεν- τσερ.

Το λογικώτερο είναι να την όνομά- σουμε άπλως «Κεντρική Λίμνη», παρατή- ρησε πιεστικά ο Σάμερλεϋ. Άλλ' η γνώμη της πλειοψηφίας έπε- κράτησε. Η λίμνη του Χαμένου Κόσμου πήρε τ' όνομά μου.

Η ΜΟΤΝΑ πολύ περήφανος για τα κα- τόρθωμά μου. Ός νεώτερο μέλος της άποστολής αισθανόμουν πάντα κάπως μειωμένος άπέναντι των συντρό- φων μου που ήταν άναμφισβήτητα κα- λύτεροι από μένα στο χάρκτηρα, στη γνώση και στην πείρα. Τώρα, όμως, για πρώτη φορά αισθανόμουν πως είχα έξι- σωθεί μαζί τους. Το αίσθημα αυτό με ίκανοποίησε αφάνταστα. Δεν υποπευό- μουν ότι έπρόκειτο να πληρώσω πολύ ά- κριβό αυτή τη δόξα ματαιοδόξια που την ίδια εκείνη νύχτα, με ώδηγησε στην πιο άνατομιαστική περιπέτεια της ζω- ής μου.

Τα πράγματα συνέβησαν περίπου έτσι: Ήμουνά πολύ έκνευρισμένος από τις συ- νειδήσεις της ήμέρας και δεν μπορούσα να κοιμηθώ. Ο Σάμερλεϋ φύλαγε σκο- πός, αλλά τον είδα να κοιτουλάει μισοκοιμισμένος πάνω απ' τη φωτιά με το τουφέκι του στα γόνατα. Ο Ρόξτον ήταν τυλιγμένος στην κουβέρτα του και το ροχαλητό του άνηχούσε στο σιωπηλό δάσος. Η άτμόσφαιρα ήταν ψυχρή και η πανσέληνος φώτιζε τα δάσεντα φυλ- λώματα των δέντρων. Ήταν μία έξοχη νύχτα για ρομαντικούς περιπάτους. Και τότε, ξαφνικά, μου ήρθε η σκέψη: Για- τι όχι; Γιατί να μη γλυστορήσω άθόρο- δα στο δάσος, μακριά από τους συντρό-

φους μου; Θα μπορούσα να προχωρήσω προς την κεντρική λίμνη, να περιμένω όποιο να ξεμερλώσει και να έπιστρέψω το πρωί στο πρόγευμα με μία πρώτης τάξεως άφήγηση για την τοπογραφία της περιοχής. Κατόπιν, αν ο Τσάλλεν- τσερ έβρισκε έναν τρόπο για να μās κα- τεβάσει από το όροπέδιο θα έπιστρέ- φαμε στο Λονδίνο και θα ήμουνά ο μό- νος άνθρωπος στον κόσμο που θα είχε άντικρύσει την κεντρική λίμνη, την κα- νδιά του Χαμένου Κόσμου... Άρπαξα ένα τουφέκι — οι τόσες μου ήταν γε- μάτες από σφαίρες — και γλυστορήσα έξω από το φάκχη. Ο Σάμερλεϋ κοιτούλα- γε ακόμα πάνω απ' τη φωτιά και δει- κατάλαβε τίποτα.

Δεν είχα προχωρήσει ούτε εκατό μέ- τρα και άρχισα να μετανιώ πικρά για την άστόχαστη πράξη μου. Άλλά τέτοιος είναι ο χαρακτήρας μου: Χωρίς να εί- μαι υπερβολικά γενναίος, το φιλότιμο δεν μου έπιτρέπει ποτέ να υποχωρήσω. Θα μπορούσα να έπιστρέψω και να μην πώ τίποτα στους συντρόφους μου, ο Σάμερλεϋ δε θα με καταλάβαινε όταν θα έπέστρεφα. Άλλά τώρα είχα ξεκινήσει και μ' όλο που έτρεμα από φόβο, μου ήταν άδύνατον να γυρίσω πίσω.

Το δάσος ήταν άληθινά τρομακτικό. Το σελήνωφωτο δεν έφτανε μέσα από τα πυκνά φυλλώματα ως το έδαφος, μόνο μερικές κηλίδες φωτός έξεφαν έδώ και εκεί για να κάνουν ακόμα πιο τρομακτι- κές τις γύρω σκιές. Θυμήθηκα το έπει- σόδιο που μās είχε ταράξει την περα- σμένη νύχτα — το άγριο σαρκολόβο που κατασπάραξε ένα δεινόσαυρο. Και τώρα περνούσα άκριβώς από την περιοχή ο- που συνέβη το φοβεριστικό δράμα και ίσως το άγριο ζωο κυκλοφορούσε από- μα κάπου έδώ, ίσως παραμόνευε στο σκο- τιάδι για να χυμώσει πάνω μου! Σταμά- τησα, έβγαλα μία σφαίρα από την τσέ- πη μου και προσπάθησα να τη χώσω στη θαλάμη του όπλου μου. Με περιλούσε κρύος ιδρώτας: Η σφαίρα δεν έμπαινε! Είχα πάρει κατά λάθος το δίκαννο του Τσάλλεντσερ, όχι την καραμπίνα μου! Οί τόσες μου ήταν γεμάτες απ' άχρη- στες σφαίρες.

Σκέφθηκα και πάλι πως έπρεπε να έ- πιστρέψω. Άλλά τώρα η βάρδια του Σάμερλεϋ θα είχε τελειώσει, η άπουσία μου θα είχε γίνει αίσθητη και ήταν ά- δύνατο να έπιστρέψω άτασάτητος. Τι γελιοποίηση, να ξεκινήσω για την περιπέτεια μ' ένα άχρηστο όπλο στην πλάτη μου! Όχι, ήταν άδύνατον να έ- πιστρέψω. Έσφιξα τα δόντια μου που είχαν άχρίσει να χτυπάνε από τρόμο και προχώρησα.

★

ΤΟ ΡΟΜΑΝΤΙΚΟ ήταν το σκοτάδι του δάσους, άλλ' ακόμα χειρότε- ρο ήταν το λευκό ψυχρό φώς του φεγγαριού που πλημμύριζε το μεγάλο ξέφωτο των ίγουνανόδων. Κουμμένο

ανάμεσα στους θάμνους κύτταξα προσεκτικά. Κανένα από τα μεγάθηρια δὲ φαινόταν στήν περιοχή.

Διέσχισα τρέχοντας τὸ ξέφωτο καὶ γρόηκα πάλι στὴ ζούγκλα ἀπὸ τὴν ἀπέναντι πλευρά. Προχωροῦσα κατὰ μὴκος τοῦ μικροῦ ποταμοῦ. Ἦξερα, ὅτι ἂν ἀκολουθοῦσα τὸ ρεύμα του θὰ ἔφτανα στὴν κεντρικὴ λίμνη καὶ τὸ ἴδιο αὐτὸ ρεύμα θὰ μὴ χρῆσιμευε ὡς ὁδηγὸς στὴν ἐπιστροφή.

Ὅσο προχωροῦσα στὸ κατηφορικὸ ἔδαφος τὸ δάσος γινόταν ἀραιότερο. Δὲν ὑπῆρχαν πιά παρὰ μόνο ψηλοὶ θάμνοι καὶ λίγα μεγάλα δέντρα ἐδῶ καὶ κεῖ. Βάδιζα ἀρκετὰ γρήγορα καὶ μπορούσα νὰ περάσω ἀπαράτητος ἀνάμεσα στοὺς θάμνους. Πέρασα πολλὴ κοντὰ στὸν κρατῆρα τῶν περοδακτύλων. Ἀκουσα ἕνα ἀνατοχιστικὸ πλάγιομα φτερῶν κι' ἕνα ἀπὸ τὰ τερατώδη πουλιὰ πέταξε πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου. Κρόφτηκα καὶ κάθισα ἀκίνητος στοὺς θάμνους, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὸ μεγάλο πουλὶ δὲ μὴ εἶχε ἀντιληφθεῖ. Δὲν τόλμησα νὰ ξεκινήσω παρὰ μόνο ὅταν τὸ εἶδα ν' ἀπομακρύνεται.

Ἡ νύχτα ἦταν σιωπηλὴ, ἀλλὰ καθὼς προχωροῦσα ἄρχισα ν' ἀκούω κάτι σὰν ψιθύρο μπροστά μου. Γινόταν ὅλο καὶ πιὸ δυνατός καθὼς πλησίαζα. Ἦταν σὰ νὰ ἔβραζε ἕνα μεγάλο καζάνι. Σὲ λίγο βρέθηκε μπροστά στὴν πηγὴ τοῦ ποταμοῦ: Στὴ μέση ἐνὸς μικροῦ ξέφωτου ἦταν μιὰ λιμνούλα γεμάτη μὲ μιὰ μαύρη οὐσία ποὺ κόχλαζε. Ἡ ξέστη κοντὰ της ἦταν τρομερὴ καὶ δὲν μπορούσα νὰ πλησιάσω. Φαίνεται πὼς ἡ μεγάλη ἡφαιστειακὴ ἔκρηξη ποὺ εἶχε ἀνιψήσει καὶ ἀπομονώσει αὐτὸ τὸ παράξενο ὄροπέδιο πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια, δὲν εἶχε ἀκόμα ἐξαντλήσει τὴς ὑποχθόνιες δυνάμεις τῆς περιοχῆς. Ἀλλὰ τώρα δὲν εἶχα καὶρὸ νὰ ἐξετάσω προσεκτικότερα αὐτὸ τὸ μικρὸ κρατῆρα τῆς ἀσφάλτου ποὺ ἔβραζε. Ἐπρεπε νὰ διασθῶ ἂν ἦθελα νὰ ἐπιστρέψω τὸ πρωτὶ στὴν κατασκήνωσή.

Τὴν τρομακτικὴ αὐτὴ πορεία δὲν πρόκειται νὰ τὴν ξεχάσω σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ. Μεγάλες ἀπειλητικὲς σκιὲς μοῦ φαίνονταν ὅτι μὴ παραμόνευαν πίσω ἀπὸ κάθε θάμνο, ἡ καρδιά μου χτυποῦσε ἄγρια καὶ ἡ ἀναπνοή μου κοβόταν σὲ κάθε ὑποποτὸ ροδίσμα τῶν φύλλων. Πολλὲς φορές σταμάτησα ἀποφασισμένος νὰ ἐπιστρέψω, ἀλλὰ κάθε φορὰ τὸ καταραμένο φιλότιμο ὑπερίσχυε.

Στὸ τέλος (τὸ ρολοῖ μου ἔδειχνε μιὰ μετὰ τὰ μεσάνυχτα) εἶδα μιὰ ἐπιφάνεια νεροῦ νὰ γυαλίζει ἀνάμεσα στὰ δέντρα καὶ δέκα λεπτὰ ἀργότερα βρισκόμουν στὴς ψηλὲς καλαμιὲς ποὺ στόλιζαν τὴς ὀχθρὲς τῆς κεντρικῆς λίμνης. Ἐνα μονοπάτι ἀνάμεσα στὴς καλαμιὲς ποὺ εἶχε σχηματισθεῖ ἀπὸ τὰ πατήματα τῶν ζώων ποὺ ἔρχονταν ἐδῶ νὰ ξεδιψάσουν ὠδηγοῦσε ὡς τὴν ἄκρη τῆς ἀσάλευτης ἐπιφάνειας τοῦ νεροῦ. Τὸ νερὸ ἦταν καθαρὸ καὶ ὁρατό. Ἐσκυψα γιὰ νὰ ξεδιψάσω. Κατόπιν σκαρφάλασα σ' ἕνα μεγάλο βράχο ποὺ ὑψωνόταν κοντὰ στὴν ὄχθη καὶ κύτταξα γύρω μου.

Τὸ πρῶτο πρᾶγμα ποὺ εἶδα μὲ κατέπληξε. Ἀνέφερα πὺδ πάνω πὼς ὅταν χαρτογραφοῦσα τὴν περιοχή σκαρφάλαμνος στὸ μεγάλο δέντρο εἶχα παρατηρήσει στὴν ἀπέναντι πλευρὰ τοῦ ὄροπεδίου κάτι μαύρες κηλίδες ποὺ ἔμοιαζαν μὲ στόμα σπη-

λαίων. Τώρα καθὼς ἐκύνταξα πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση ἔβλεπα στοργγγυλὲς φωτεινὲς κηλίδες, τὴ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη, σὰ νὰ ὑπῆρχαν φωτιὲς μέσα στὰ σπήλαια. Στὴν ἀρχὴ ὑπέθεσα ὅτι πρόκειται γιὰ ἡφαιστειακὰ φαινόμενα, γρήγορα ὅμως κατέλαβα πὼς αὐτὸ ἦταν ἀπίθανο. Ἦταν ὁδόντα νὰ πρόκειται γιὰ κρατῆρες ἡφαιστειῶν. Ἡ σειρὰ τῶν φωτεινῶν κηλίδων στὴ ρίζα τοῦ βασάλτινιου τεύχους τὸ ἔκανε νὰ μοιάζει μὲ ὑπερωκεάνειο ποὺ ταξιδεύει τὴ νύχτα μὲ τὰ φινιστρίνια του φωτισμένα. Ἀλλὰ τότε, δὲν ὑπῆρχε παρὰ μιὰ ἐξήγηση: Αὐτὲς τὲς φωτιὲς τὲς εἶχαν ἀνάψει ἄνθρωποι... Τῆρχαν λοιπὸν ἄνθρωποι στὸ Χαμένο Κόσμο. Ἡ ἀνόητη νυχτερινὴ ἐκδρομή μου δὲν ἦταν ἄκαρπη. Θὰ μπορούσα τουλάχιστον κάτι ν' ἀναφέρω στοὺς συντρόφους μου ὅταν θὰ ἐπέστρεφα τὸ πρωτὶ.

Ἔμεινα γιὰ πολλὴ ὥρα κυττάζοντας σὰν ὕπνωτισμένους τὲς φωτεινὲς κηλίδες μπροστά μου. Ἐπείδωξα ὅτι θὰ βρισκόταν σὲ ἀπόσταση δέκα χιλιομέτρων ἀπὸ τὴ λίμνη ἀλλ' ἀκόμα κι' ἀπὸ τόσο μακριὰ μπορούσα νὰ ἰδῶ πὼς ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ μαύρες σκιὲς σκέπαζαν τὴ φωτιά σὰ νὰ περνοῦσαν ἄνθρωποι μπροστά της. Θὰ ἦθελα πολλὴ νὰ προχωρήσω πρὸς αὐτὴν τὴν περιοχή, ἀλλὰ δὲ θὰ πρόφταναν νὰ ἐπιστρέψω προτοῦ ξημερώσει.

Ἡ λίμνη — ἡ λίμνη ποὺ εἶχε πῦρ — ἔμοιαζε μὲ ἀπλώνοντα ἡρεμῆ, ἀσημένια κάτω ἀπὸ τὸ σελήνεφωτο. Ἐπρεπε νὰ ἦταν πολλὴ ἡμέρα, γιὰτὶ σὲ πολλὰ σημεία ἔβλεπα ἀμμουδερά κομμάτια ἑδάφους νὰ ἐξέχουν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειά της. Σχεδὸν παντοῦ ὑπῆρχαν σημάδια ζωῆς, μικρὰ καὶ μεγάλα πουλιὰ ἦν ἔδω καὶ κεῖ. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ τὰ ζῶα, ποὺ τὸ εἶδα γιὰ μιὰ στιγμὴ προτοῦ καταδυθεῖ, ἦταν ἀληθινὰ πελώριο.

Στὴ βάση τοῦ βράχου ὅπου στεκόμουν ἀπὸ παραξένα ζῶα, σὰ μεγάλοι ἀμαδύλλοι, εἶχαν ἔρθει νὰ πιῶν νερὸ. Ἐμαδύλλοι, εἶχαν ὅμως ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὸν βράχο καὶ ἦσαν ἀπὸ τὸν βράχο μὲ τὰ δὺδ μικρὰ τοῦ γιὰ νὰ ποτιθεῖ κι' αὐτὸ κοντὰ στοὺς ἀμαδύλλους. Ἀλλὰ ξαφνικὰ ὅλα αὐτὰ τὰ ζῶα ὑποχώρησαν τρομαγμένα καὶ κρύφθηκαν ἀνάμεσα στὴς καλαμιὲς. Ἐνα πολὺ μεγάλωτερο ζῶο κατέβαινε τὸ μονοπάτι γιὰ νὰ πιεῖ νερὸ στὴ λίμνη. Ἦταν μιὰ τερατώδης μορφή ποὺ μοῦ φάνηκε γνόρμη. Θυμήθηκα ποὺ τὴν εἶχα ξαναδεῖ: Ἦταν ὁ στεγνόσαυρος ποὺ εἶχε σχεδιάσει στὸ τετραδίδι τοῦ ὁ Μάιλ Χουάιτ, ὁ πρῶτος ἀτυχὴς ἐξερευνητὴς τῆς περιοχῆς. Ἦθε μὲ ἀργὰ βήματα ποὺ δονοῦσαν τὸ ἔδαφος καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ πλησίασε τόσο κοντὰ μου ὥστε ἀρκοῦσε ν' ἀπλώσω τὸ χέρι μου γιὰ ν' ἀγγίξω τὰ τερατώδη ἀγκάθια τῆς καμπυλωτῆς του οἰκίας. Ἦταν νερὸ καὶ κατόπιν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμο...

★

ΤΡΩ στὴς δυνάμεις μετὰ τὰ μεσάνυχτα σκέφθηκαν πὼς ἦταν καιρὸς ν' ἀρχίσω τὴν πορεία τῆς ἐπιστροφῆς.

Δὲν ἀντιμετώπιζα καμμιὰ δυσκολία γιὰ τὸν προσανατολισμό, τὸ ρεύμα τοῦ μικροῦ ποταμοῦ θὰ μὴ ἔδειξε τὸ δρόμο πρὸς τὴν κατασκήνωσή. Ξεκίνησα μὲ ἀναπετραμένο τὸ ἡθικὸ, βέβαιος πὼς

εἶχα κάνει καλὴ δουλειὰ καὶ οἱ σύντροφοί μου θὰ μὴ συγχωροῦσαν τὴν παιδαστική τρέλλα μου.

Εἶχα προχωρήσει περὶπου ὥς τὴ μισὴ ἀπόσταση πρὸς τὴν κατασκήνωσή — ταν κατέλαβα, ἀπὸ ἕναν ὑποποτὸ θόρυβο ποὺ ἄκουσα πίσω μου, πὼς οἱ περιπέτειές μου δὲν εἶχαν τελειώσει. Ἦταν κάτι σὰ σφύριγμα ἢ σὰ γουλλισμός, βαθὺς, σιγανὸς καὶ τρομερὰ ἀπειλητικὸς. Κάποιο ζῶο βρισκόταν κοντὰ μου, ἀλλὰ δὲν μπορούσα νὰ ἰδῶ τίποτα. Τάχυνα τὸ βῆμα μου καὶ προχώρησα ἀκόμα μισὸ χιλιόμετρο. Ἀκουσα καὶ πάλι τὸ θόρυβο, πάντα πίσω μου, ἀλλὰ πὺδ δυνατὸ καὶ ἀπειλητικὸ. Ἡ καρδιά μου παρὰ λίγο νὰ σταματήσει καὶ σηκώθηκαν οἱ τρίχες μου ἀπὸ τρόμο. Ἦταν φανερὸ πὼς τὸ ζῶο, ὅτι κι' ἂν ἦταν, μὲ ἀκολουθοῦσε, ἴσως μὲ τὴ μυρουδιά. Θυμήθηκα τὴν ἐφιαλτικὴ μορφή τοῦ σαρκοβόρου δεινοσαύρου ποὺ μᾶς εἶχε ἐπισκεφθεῖ τὴν προηγουμένη νύχτα στὴν κατασκήνωσή. Καὶ ὅμως, καθὼς κύτταξα πίσω μου μὲ γουρλωμένα μάτια καὶ κομμένη τὴν ἀναπνοή, τὸ φεγγάρι φώτιζε ἕνα ἡρεμὸ καὶ ἐρημικὸ τοπίο. Τίποτα δὲ φαινόταν νὰ κινεῖται ἀνάμεσα στοὺς θάμνους καὶ τὰ δέντρα. Ἀλλὰ τὸ ἀπειλητικὸ σφύριγμα ξανακούστηκε, αὐτὴ τὴ φορὰ πὺδ κοντὰ μου...

Στεκόμουν παρὰ τὸ φόβο κυττάζοντας πίσω μου. Καί, ξαφνικὰ, τὸ εἶδα. Οἱ θάμνοι κινήθηκαν ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ ξέφωτου ποὺ εἶχα διασχίσει. Μιὰ μεγάλη μαύρη σκιά ξεχώρισε ἀπ' τὰ δέντρα καὶ ἀνοδύθηκε στὸ φεγγαρόφωτο. Προχωροῦσε σχεδὸν πηδηχτά, σὰν πελώριο καγκουρὸ, σὰ πεισινὰ τοῦ πύδου. Παρὰ τὸν ὄγκο του, οἱ κινήσεις του ἦσαν ἐκπληκτικὰ γρήγορες κι' ἐλαφρές. Γιὰ μιὰ στιγμὴ, ἤλπισα πὼς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἱγυανόδοντες ποὺ ἦξερα πὼς ἦταν ἀκίνδυνο.

Ἀλλὰ καθὼς τὸ κύτταξα καλύτερα κατέλαβα πὼς ἦταν κάτι πολλὸ διαφορετικὸ. Εἶχε ἕνα πλατὺ, τρομακτικὸ κεφάλι βατόχου. Ἐσκυβε κάθε λίγο στὸ ἔδαφος γιὰ νὰ μυρίσει. Ἐψαχνε γιὰ μένα. Δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία πὼς ἦταν ἕνας σαρκοβόρος δεινόσαυρος.

Ἀκόμα καὶ τώρα ποὺ τὰ θυμᾶμαι ὅλα αὐτὰ κρύως ἰδρώτας μὲ περιούζει. Τί μπορούσα νὰ κάνω; Κρατοῦσα στὰ χέρια μου ἕνα ἀχρηστο δίκανο. Ἦμουν ἄοπλος. Θὰ μπορούσα ἴσως νὰ σκαρφάλασω σ' ἕνα δέντρο, ἀλλ' ἦξερα πὼς τὸ τερατώδες αὐτὸ πλάσμα εἶχε ἀρκετὴ δύναμη γιὰ νὰ τὸ σπάσει σὰν καλάμι. Ἡ μοναδική μου ἐλπίδα σωτηρίας ἦταν νὰ τὸ βάλω στὰ πόδια.

Ἦταν ὅμως πολλὴ ἀργά. Τὸ τέρας μὲ εἶδε τὴ στιγμὴ ποὺ ἄρχισα νὰ τρέχω. Ὡς τότε μὴ εἶχε παρακολουθήσει μονάχα μὲ τὴ μυρουδιά. Τώρα μ' ἔβλεπε κι' ἐρχόταν πίσω μου μὲ τὴν μεγάλη πηδηχτά. Ἐτρεχα, ὥστόσο, ὅπως δὲν εἶχα τρέξει ποτὲ στὴ ζωὴ μου. Ἀκουγα τὰ βαρεῖα του βήματα καὶ τὰ μέρδευα μὲ τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς μου ποὺ πῆγαινε νὰ σπάσει. Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ περριμένα νὰ χυμῆξει στὴν πλάτη μου καὶ νὰ μὴ συντρίψει μὲ τὸ τρομακτικὸ του βάρος. Τότε, ξαφνικὰ, ἔνοιωσα τὸ ἔδαφος νὰ ὑποχωρεῖ κάτω ἀπ' τὰ πόδια. Ἐπεφτα σὲ μιὰ σκοτεινὴ τρύπα, βυθίζομουν, βυθίζομουν — ὥσπου ἔχασα τὴς αἰσθήσεις μου...

Η ΣΤΝΕΧΕΙΑ: Στὸ ἐπόμενο.

Ἡ ἱστορικὴ κριτικὴ, ἡ ὑπομονητικὴ ἔρευνα γιὰ τὴς μεγάλες μορφὲς ποὺ ἐκπροσωποῦν μιὰ ἐποχὴ εἶναι ἀδυσώπητη. Οἱ μεγαλοφυεῖς ὑποβάλλονται σὲ ἀναλύσεις ἐργαστηρίου. Γιὰ τὸ Μεγάλο Ναπολέοντα, λόγου χάρη, ὑπάρχει μιὰ ὁλόκληρη βιβλιοθήκη. Καὶ ἡ ἔρευνα δὲν τελειώνει ἀκόμη, οὔτε θὰ τελειώσει ποτέ,

Ἡ γοητεία τοῦ Κορσικανοῦ

ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥ ΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ Μ. ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ

ΤΟΥ Κ. ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ

Ο ΔΙΑΣΗΜΟΣ Κορσικανὸς προκαλοῦσε γύρω του μιὰ ταραχὴ ποὺ ἔαλει ἀκόμη καὶ τοὺς τολμηρότερους. σὲ σημεία νὰ τοὺς καθιστᾷ ἀνίκανους νὰ μιλήσουν.

Ὁ Κάρολος Νοντιέ, γάλλος λόγιος, ἔγραφε στὴν ἀδελφὴ του: «Ἡ φυσιογνωμία του προκαλεῖ τρομάρα. Ἐγὼ δὲν μπόρεσα νὰ συνέλθω. Τὶ ἄνθρωπος! Πῶς τὸν ἀγαποῦν! Πῶς τὸν θαυμάζουν! Πόσο τὸν μισοῦν οἱ ἐχθροί του! Τὸν εἶδα γιὰ μισὴ ὥρα μονάχα καί, ἂν συμμεριζόσουν τὸν ἐνθουσιασμό μου, ἡ μισὴ αὐτὴ ὥρα θὰ ἦταν ἡ ὥραιότερη καὶ πὺδ ἀξιολογούμενη τῆς ζωῆς σου ζωῆς».

★

ΕΝΑΣ στρατάρχης τῆς αὐτοκρατορίας του ἔλεγε: «Τὴν Κυριακή, στὴ μεγάλη γαλαρία ὅπου τὸν περιμέναμε, ὅταν ἀκούστηκε ἡ εἶδηση «Ὁ αὐτοκράτωρ», ὅλοι γιγνῆκαμε χλωμοί. Ἐγνώρισα τολμηρούς, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἔτρεμαν κι' αὐτοί».

Τὸ 1815 ὁ στρατάρχης Βαντόμ ἔλεγε στὸν στρατάρχη ντ' Ὀρνάν, μιὰ μέρα, ποὺ δὲν μπορῶ νὰ ἐξηγήσω, σὲ σημεία ποὺ ἐγὼ, ὁ ὁποῖος δὲν τρομάζω οὔτε θεοὸ διὰδῶ, ὅταν τὸν πλησιάζω, μὴ ἔρχεται νὰ τρέμω σὰν παιδί!».

«Ὅταν τὸν βλέπω νὰ περνᾷ — ἔλεγε κάποιος στὸ Γάλλο συγγραφεῖ Ἰωσήφ ντὲ Μαιστρ — αἰσθάνομαι τὴν καρδιά μου νὰ κτυπᾷ σὰν νὰ ἔτρεχα πολλὲς ὥρες γιὰ τὸ μέτωπό μου σκεπάζεται ἀπὸ κορὸ ἰδρώτα».

Ὁ Κοανιέ, ὁ ὁποῖος εἶχε γιὰ τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν ἐξόριστο ἀληθινὴ λατρεία, γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«Τὸν ἀγαποῦσα μ' ὅλη μου τὴν ψυχὴ, ἀλλὰ πάντοτε δοκίμαζα ἀνατριχίλα, ὅταν μὴ μιλούσε».

★

Ο ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΣ γραμματεὺς του Μενερὰλ σχολιάζει μὲ τ' ἀκόλουθα λόγια:

«Ἡ μελέτη τῆς καρδιᾶς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ εἶχε διδάξει τὴν τέχνη νὰ γοητεύει τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς δαμάζει. Ἡ παρουσία του καὶ τὰ λόγια του προκαλοῦσαν τὸν ἐνθουσιασμό. Ἡ ἐδ-γλωττία του ἦταν γοργὴ καὶ ζωηρὴ, τὰ λόγια του δραστηρία, βαθειὰ καὶ κάποτε ὑπερβολικά. Ἦ ὅσην τὸν ἦταν ἀπλὴ, ἀλλ' ἀπόπνεε σεβασμὸ ἀνάμικτο ἀπὸ τρομερὰ καὶ

«Ὁ Αὐτοκράτωρ, συγκινημένος, ξεκίνησε τρέχοντας τὸ ἀλογό του καὶ ὅλη ἡ συντροφιά τὸν ἀκολούθησε μὲ κραυγὲς χαρᾶς».

★

Α ΚΟΜΗ ἐδγλωττότερο εἶναι τὸ ἐπεισόδιο ποὺ διηγεῖται ὁ Μάρκος Σαῖντ Ἰλέρ:

«Ἐνῶ ὁ Ναπολέων ἐπιθεωροῦσε τὴς προφυλακῆς, τὸν ἀναγνώρισε ἕνας Αὐστριακὸς ἀξιωματικὸς, ὁ ὁποῖος, ξεχνώντας πὼς ἦταν ἐχθρὸς τῆς πατρίδας του, ἔμεινε κατὰπληκτος. Ἐπειτα εἶπε:

— Τραβηχτήτε, μεγαλειότατε. Δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ θέση σας!

Κατὰ τὴ μάχη τοῦ Λονάτο, τὴς 4 Αὐγούστου 1796, ὁ Ναπολέων, μὲ τὴν ἀκολουθία του καὶ μὲ ἕνα μικρὸ ἀπόσπασμα, βρέθηκε ξάφνου περιστοιχισμένος ἀπὸ τέσσαρες χιλιάδες Ἀὐστριακούς. Ἐνας ἀξιωματικὸς προχωρεῖ γιὰ νὰ τὸν καλέσει νὰ παραδοθεῖ.

— Ξέρετε μὲ ποῖον μιλεῖτε; τοῦ ἀπάντησε ὁ Ναπολέων μὲ ἔντονη φωνή. Εἰμαι ὁ ἀρχιστράτηγος καὶ ὅλη ἡ στρατιά μου μ' ἀκολουθεῖ. Πέστε στὸν προϊστάμενό σας ὅτι ἀπαίτῶ τὴν ἄμεση παράδοσή του. Καὶ ἂν δὲν ὑποχωρεῖ, εἰς διατάξω νὰ τοῦ ἐκτελεσθεῖτε ἀμέσως ὅλοι σας! Κι' ἔτσι ὁ αὐτοκράτωρ σώθηκε.

★

Σ ΤΟ ξερονήσι τῆς Ἀγίας Ἐλένης, ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Λουδοβίκου 18ου Μονσενὺ παραπονεῖτο γιὰ τὴ γοητεία, ποὺ ἔξασκουσε σ' ὅλους ὁ διάσημος αἰχμάλωτος.

«Ὅλοι ποὺ ἀφήγουν τὸν Ναπολέοντα, ἔλεγε μὲ πείσμα, εἶναι ἐνθουσιασμένοι. Κι' ἔλεγε στὸν Ἀγγλο δεσμοφύλακα τοῦ Χουδσον Λόου:

— Ἀν ἦμιον ἐγὼ στὴ θέση σας, δὲν θὰ ἐπέτρεπα σὲ κανένα ξένο νὰ ἐπισκέπτεται στὸ Λόγκουντ, γιὰτὶ θὰ ἐπιστρέφουν στὴν Ἐδρῶπη μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸ τῆς ἀναμνήσεως».

★

Ο ΜΠΑΤΡΟΝ, Μπαλζάκ, Ὁγκώ, Σταντάλ, Χάινε, Μπερανζέ, Σατωμπριάν, Λαμαρτίνος καὶ μᾶλλον ἄλλοι διαπρεπεῖς ἄντρες ἔδειξαν τὸ θαυμασμό των στὸ μεγάλο γόητα:

«Κατὰ τὴν προέγγισή του, γράφει ὁ ἱστοριογράφος του, Βαντάλ, μιὰ ἀγωνία ἀναμονῆς, ἕνα μίγμα περιέργειας καὶ τρομάρας ταράζουν τὰ καρδιόκτυπα. Ἰδίως τὸν γυναικῶν. Τὰ νεῦρα τὸν σαλεύονται, ἡ συγκίνησή του ἀποκαλύπτεται μὲ φανερὰ σημάδια».

Καὶ ὁ Μπαλζάκ παρουσιάζει τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἐπιθεωρεῖ τὴ φρουρά του, προσθέτοντας:

«Τὸ πᾶν ταρασσεται. ἀντριχιάζει, παλεύει. Οἱ τοῖχοι τῆς ἀπέραντης γαλαρίας τοῦ Λουδβίκου φαίνονται πὼς φωνάζουν κι' αὐτὲς. «Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ!» Πολλοὶ κατακτινῶν ἦσαν γόητες, ἀλλὰ κανεὶς δὲν πέραςε στὴ γοητεία τοῦ χλωμο Κορσικανό, μὲ τὰ μάτια τοῦ ἀετοῦ!

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ

Ανάμεσα στους μεγάλους ζωγράφους του περασμένου αιώνα, που ανανέωσαν με την επαναστατική τέχνη τους — από τον Ντελακρουά ως τον Σεζάν — τη ζωγραφική, υπάρχει ένας που έμεινε πιστός στην παράδοση και αρνήθηκε να καινοτομήσει. Ωστόσο, ο ζωγράφος αυτός, που τον αρνήθηκε ή εποχή του, έχει επηρεάσει, όσο και οι επαναστάτες συνάδελφοί του, τη σύγχρονη ζωγραφική. Ο χρόνος έχει καθιερώσει το έργο του κι' οι πίνακές του ανήκουν τώρα στον καλλιτεχνικό θησαυρό της ανθρωπότητας. Ο ζωγράφος αυτός είναι ο Κορό, ο καλλιτέχνης που αγάπησε τόσο βαθιά τη φύση.

Η ΦΥΣΗ ΚΑΙ Ο ΚΟΡΟ

ΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΝΟΣ ΦΡΟΝΙΜΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

ΑΠΟ μικρό παιδί λάτρευε τη φύση και όνειρευόταν να τη ζωγραφίζει. Μια μέρα είπε δειλά στον πατέρα του:

— Θά ήθελα πολύ να ζωγραφίζω.
Ο πατέρας του δεν έδωσε καμιά σημασία στα λόγια αυτά του νεαρού Ζαν - Μπατίστ - Καμιλλ, που τον προ-ώριζε για διάδοχό του στην εμπορική του επιχείρηση.

Ο νεαρός Κορό, όμως, είχε μέσα του την ιερή φλόγα. "Ενοιώθε ότι το μόνο πράγμα που τον ενδιέφερε ήταν η ζωγραφική. Καί ξαναείπε σε λίγο στον πατέρα του:

— Πατέρα, θά ήθελα να γίνω ζωγράφος.

Αυτή τη φορά ο πατέρας του πείσθηκε ότι ο γιός του δεν θα γινόταν εμπορός. Τού έδωσε ένα επίδομα 1.500 φράγκων το χρόνο και τον έστειλε στο Παρίσι να σπουδάσει.

Στο Παρίσι ο νεαρός Κορό — που είχε γεννηθεί στις 16 Ιουλίου 1796 — γνωρίστηκε με το ζωγάφο Μισαλλόν που υπήρξε ο πρώτος δάσκαλός του. Το 1822 ζωγράφισε το πρώτο τοπίο του. Δεν σύχναζε στα μουσεία — όπως οι άλλοι μεγάλοι ζωγράφοι της εποχής του — γιατί ήθελε, όπως έλεγε, να μην επηρεασθεί από τα έργα που ήταν εκεί και ζωγράφιζε πάντοτε στο υπαίθρο. Η φύση ήταν η έμπνευσή του. "Εβλεπε, όμως, ότι δεν είχε τα εφόδια που χρειαζόταν για να κάνει κάτι αξιόλογο: τού έλειπαν οι σπουδές. "Ετσι το 1825 πήγε στην Ιταλία για να μελετήσει — έβλεπε τώρα ότι ήταν απαραίτητο — τα έργα των μεγάλων ζωγράφων στα μουσεία και να διδασθεί από αυτά.

Ήταν η εποχή που ο Ντελακρουά είχε εξαπολύσει τη ρωμαντική θύελλα στη ζωγραφική κι' ο "Αγγλος Κόνσταμπλ έφερνε μια καινούργια αντίληψη του τοπίου. Η επίδρασή τους και το ταξίδι στην Ιταλία παίζουν τότε αποφασιστικό ρόλο στην καλλιτεχνική διαμόρφωση τού Κορό.

Τα πρώτα έργα

ΤΟ 1827 στέλνει στο Σαλόν δυο τοπία, που κρίθηκαν ευνοϊκά. Είναι τα πρώτα έργα που άποκα-

λύπτουν την καλλιτεχνική ιδιοσυγκρασία του. Ξεκινώντας από απλές «σπουδές», από σχέδια, ο Κορό ζωγράφισε τους δυο αυτούς πίνακες στο ατελιέ του, δι-νοντάς τους Ισορροπία, αφαιρώντας τις περιττές λεπτομέρειες και μοιράζοντας το φως έτσι, ώστε να αξιοποιεί τα μέρη που ήθελε να τονίσει. Ο Κορό δεν επιδιώκει τώρα την άμεση εντύπωση, το «έμφέ»: κάθε τοπίο, γι' αυτόν, πρέπει να ξαναζωγραφίζεται μετά την πρώτη εντύπωση — που εκφράζεται στο αρχικό σχέδιο — και σ' όλη του τη ζωή θα δώσει στους μαθητές του τη συμβουλή, που θα την ακολουθήσει ο Ντεγκά (όχι όμως οι έμπρεσιονιστές) ν' αποτελειώνουν τους πίνακές τους (πρόκειται πάντοτε για τοπία) στο ατελιέ.

Το 1828 περιοδεύει την Ιταλία και γυρίζει στο Παρίσι. Αμέσως ξεκινά για νέα περιοδεία στη Γαλλία αυτή τη φορά. Ζωγραφίζει στη Νορμανδία, στην Ωβέρνη, στην Προβηγκία. Τον Ιούλιο

Η γέφυρα τού Μάντ. Πίνακας τού Κορό, που βρίσκεται στο Λούβρο.

τού 1831 γράφει σ' ένα φίλο του:

«Τηριγυρίζω διαρκώς, πηγαίνω στις γιορτές των χωριών. Χορεύω με τις αμαδρυάδες τού κάμπου... "Εργάζομαι. Δεν έκανα ακόμα κανένα άριστο έργο μου. "Ισως αργότερα».

Μετά τρία χρόνια ξαναπηγαίνει στην Ιταλία και ζωγραφίζει έντατικά. Ο πίνακάς του «Θέα από τους κήπους Μπόμπολι» που τον ζωγράφισε στη Φλωρεντία, είναι το πρώτο αξιόλογο έργο του. Η Ιταλία τον βοηθεί να βρεί τον έαυτό του, να αξιοποιήσει τις ικανότητές του. Η Βενετία τού διδάσκει τη ρευστότητα των υγρών ούραμών, τη διαφάνεια του νερού, όπου χορεύουν οι αντι-κατοπτρισμοί των κτιρίων. Η κλασική του Ισορροπία χαλαρώνει σιγά - σιγά μπροστά στα άεικίνητα παιχνίδια της ατμόσφαιρας, οι μεσογειακές καταχνιές και η θολούρα τους διαλύουν την αυστηρή κλασική τάξη των αντικειμένων και το φως ξανασυνθέτει τα πλάσματα και τα πράγματα.

Το 1836 περιοδεύει πάλι στη Γαλλία και ζωγραφίζει. Είναι τώρα 40 χρόνων. Έξακολουθεί να είναι κλασικός στην αντίλημή του για τη ζωγραφική, αλλά τα χρώματά του έχουν γίνει πιο ζωηρά, πιο ελεύθερα. Το μυστικό της τέχνης του είναι σ' αυτά τα απλά λόγια:

— "Ας υποταχθούμε στην πρώτη εντύπωση. "Αν συγκινηθήκαμε πραγματικά, θα συγκινήσουμε και τους άλλους.

Η κριτική, που είναι πλέον επηρεασμένη από το πάθος και την όρμη των ρωμαντικών, βρίσκει τον Κορό «πέρα

Αριστερά: Αυτοπροσωπογραφία τού Κορό σε ηλικία 29 ετών. Δεξιά, ο καλλιτέχνης σε γεροντική ηλικία.

πολύ φρόνιμο». Στο Σαλόν το 1837 ο Γουσταύος Πλάνς τον συμβουλεύει να δώσει «περισσότερη όρμη στην έμπνευσή του». Ο Μπωντελαίρ — ο μεγαλύτερος τεχνοκρίτης της εποχής — δεν είναι πολύ ενθουσιασμένος, αλλά παρατηρεί ότι «ο Κορό ξέρει να είναι καλο-ρίστας με κλίμακα ελάχιστα ποικίλων τόνων». "Ας μην ξεχνούμε ότι ο Μπωντελαίρ αντιπαθεί τη φύση και σιχαίνεται τα τοπία.

Η φήμη και η δόξα

ΛΙΓΑ - σιγά ο Κορό αρχίζει να ζωγραφίζει και πορträίτα, αργότερα δέ και θρησκευτικά και μυθολογικά θέματα, αλλά το τοπίο είναι πάντοτε η προτίμησή του: μπροστά στη φύση μόνο νοιώθει άνεση, είναι κύριος των καλλιτεχνικών ικανοτήτων του.

Είναι ένας εύχριστος άνθρωπος που αγαπά τη ζωή και τις απολαύσεις της. Η χαρά της ζωής τον έμπνέει και τον κάνει να ζωγραφίζει τα καλύτερα έργα του. "Ενώ στα νιάτα του είχε ζωγραφίσει με κλασική παράδοση τους πίνακές του στην Ιταλία, τώρα δημιουργεί μιάν ατμόσφαιρα όνειρου γύρω από τις αεικίνητες μορφές του ούρανού, των δένδρων, του νερού. Οι πίνακές του αυτοί, ζωγραφισμένοι σε διάφορα σημεία της Γαλλίας, ήταν ώριμα έργα, που είχαν θεωρηθεί στην εποχή τους τα καλύτερα τού Κορό. Σήμερα, ωστόσο, η κριτική προτιμά τα πορträίτα του, στα οποία ο Κορό δεν είχε δώσει ποτέ μεγάλη σημασία.

Σιγά - σιγά η φήμη του επιβάλλεται κι' ο Κορό δέχεται τη διασημότητά του με τη φυσική του απλότητα. Οι έμποροι πινάκων τον πολιορκούν κι' αναγκάζεται συχνά να ζωγραφίζει «εύκολα θέματα» που πουλιούνται. Το κάνει αυτό όχι από φιλοχρηματία, αλλά γιατί είναι άνικανος ν' αρνηθεί.

Τα καλύτερα έργα του όμως, τα τοπία που ακτινοβολούν ένα γλυκό χρυσό φως, τα γυμνά του, όπως τη «Μαριέττα,

Ρωμαία οδάλισκη» ή τη «Νύμφη κρυμμένη στην έξοχή», τα πορträίτα συγγενών ή φίλων του, τα κρύβει προσεκτικά: δεν τα πουλά. Ξέρει ότι είναι τα άριστοτερά του και θέλει να τα έχει κοντά του για να τα διαφυλάξει για την αιωνιότητα. Τα γυμνά του θυμίζουν Τισιανό, τα πορträίτα του θυμίζουν Ρέμπραντ και Βερμέερ. Η «Κοπέλλα που διαβάζει» είναι υπόδειγμα παιδικής χάρις και η «Ύψνακα με το μαργαριτάρι» τού Λούβρου αναπολεί ίσως — όπως η Τζοκόντα για τον Ντά Βίντσι — την απρόσιτη και αινιγματική μούσα, που το ήρεμο πρόσωπό της κρατά ένα μυστικό.

Στην Παγκόσμια Έκθεση τού 1855 ο αυτοκράτωρ Ναπολέων ο 3ος τού αγοράζει το τοπίο «Ανάμνηση από το Μαρκουσί» και η ελλανόδικος επιτροπή τού απονέμει ένα πρώτο βραβείο. Στις 11 'Απριλίου 1858 μιά πώληση 38 πινάκων τού αποδίδει 14.233 χρυσά φράγκα. Ο Κορό δεν πιστεύει στα μάτια του: είναι, λοιπόν, πραγματικά διάσημος.

Στο Σαλόν του 1859 εκθέτει πέντε πίνακες, ανάμεσα στους οποίους ένα από τα κορυφαία άριστοτερά του, την «Τουαλέττα». "Αλλά η κριτική τού είναι πλέον έχθρική: η ζωγραφική έχει αρχίσει ν' αλλάζει κι' ο Κορό μένει πιστός στα δικά του πρότυπα. Οι πίνακές του στα Σαλόν τού 1864 και τού 1867 δεν σημειώνουν επιτυχία.

Οι πλαστοί πίνακες

ΤΟ 1871 — ενώ μαίνεται ο γαλλο-γερμανικός πόλεμος — ο Κορό ζωγραφίζει ένα άριστο έργο έπαρχιακής ειρήνης, τόν «Πύργο τού Ντουαί», που η αθόρμητη δραστηριότητά του είναι πραγματικά μοναδική. Ο πόλεμος τελειώνει, ο Κορό εκθέτει πάλι έργα του στα Σαλόν, άλλ' η κριτική εξακολουθεί να είναι έχθρική.

Στο μεταξύ ο Κορό μαθαίνει ότι ο φίλος του Ντωμιέ, ο διάσημος ζωγράφος,

λιμοκτονεί και κινδυνεύει να πεταχτεί στο δρόμο από το σπιτονοικοκύρη του, γιατί δεν έχει να πληρώσει το νοίκι. Καί τότε εκδηλώνεται η καλωσύνη και η ευγένεια τού Κορό, που ήταν παροικιώδεις. Αγοράζει ένα σπιτάκι στην έξοχή και για να κρύψει τη γενναιοδωρία του, γράφει στον Ντωμιέ:

«Είχα στο Βαλμοντουά ένα σπιτάκι που δεν ήξερα τι να το κάνω. Μου ήλθε ή ιδέα να σου το χαρίσω κι' έπειδή ή ιδέα αυτή μου άρεσε, πήγα στο συμβολαιογράφο κι' έκανα τη μεταβίβαση. Δεν το έκανα για σένα αυτό, το έκανα για να ένοχλήσω τον σπιτονοικοκύρη σου».

Όλη ή λεπτότητα τού Κορό, βρίσκει-ται σ' αυτές τις φράσεις. "Όταν ο φίλος του Μιλέ, ο διάσημος επίσης ζωγράφος, πέθανε, αφήνοντας τη γυναίκα του στη φτώχεια, ο Κορό τής έστειλε 1.000 χρυσά φράγκα. Καί συντηρούσε ένα παιδικό σταθμό, χωρίς να το ξέρει κανένας.

Η καλωσύνη του είχε και δυσάρεστες συνέπειες. Συχνά μέτριοι ζωγράφοι πήγαιναν στο ατελιέ του, τού έδειχναν πίνακές τους και τόν παρακαλούσαν να τους διορθώσει. Ο Κορό τού έκανε πρόθυμα. Καί υπέγραφε, μάλιστα, τούς πίνακες, όταν οι ζωγράφοι αυτοί τού τού ζητούσαν για να έχουν ένα «κένυμίό του». Το αποτέλεσμα είναι ότι, όταν πέθανε ο Κορό, βρέθηκαν εκατοντάδες πίνακες με την υπογραφή του που δεν ήταν πραγματικά δικιά του, αλλά τού οι κάτοχοί τους τούς πρόσφεραν στην αγορά σαν αυθεντικά έργα τού μεγάλου ζωγράφου. Καί σήμερα υπάρχουν αναριθμητοί πλαστοί πίνακες τού Κορό που φέρνουν σε άμχανία τούς έμπειρογνώμονες, τὰ μουσεία και τούς συλλέκτες. Ένας κριτικός έγραψε χαρακτηριστικά: «Ο Κορό ζωγράφισε 1.500 πίνακες από τούς οποίους 10.000 βρίσκονται στην 'Αμερική». Καί ο μεγάλος Γάλλος ιστορικός της Τέχνης κ. Ρενέ Ουύγκ υπο-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 48

ΟΙ έρευνες που διεξήγαγε σε χιλιάδες παιδιών ο "Αγγλος ειδικός δρ Μπίγκς, τόν ωδήγησαν στο συμπέρασμα ότι η κλίση στα μαθηματικά είναι, κατά βάθος, ένα είδος «ψυχολογικής φυγής». Την έχουν άτομα, που προσκολλώνται στον αναγωγικό τύπο σκέψεως, επειδή δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν μ' ευχέρεια τις δυσκολίες της ζωής. Η έντυπωσιακή, όμως, αυτή θεωρία προσκρούει σε δύο πολύ σοβαρά ερωτηματικά.

ΕΝΑΣ "Αγγλος ψυχολόγος, ο δόκτωρ Μπίγκς, έφερε σε πέρας πριν από μέρες μια από τις πιο ένδιαφεροντες έρευνες στο πεδίο της άφομοιώσεως των διαφόρων κλάδων της διδασκαλίας εκ μέρους των μαθητών. Θα μάθουμε, επί τέλους, κάτι το συγκεκριμένο για τους λόγους που υπάρχουν πίσω από την κλίση ενός παιδιού στα μαθηματικά ή στη φιλολογία και θα εξηγηθεί γιατί αυτό, που λέμε εξυπνάδα, δεν είναι τις περισσότερες φορές μια γενική ιδιότητα, αλλά ειδική, κάνοντας ένα παιδί να τα καταφέρει μια χαρά στην άλγεβρα και τη γεωμετρία, ενώ απεναντίας το ίδιο αυτό έξυπνο παιδί είναι χαμηλής ή μέτριας αντίληψης στα αρχαία ελληνικά και στην έκθεση ιδεών.

Η πρώτη διαπίστωση του δόκτορος Μπίγκς είναι ότι τα 80% περίπου των παιδιών πάσχουν από ένα είδος φοβίας μπροστά στους αριθμούς. "Αν αναλυθεί, λοιπόν, στο βάθος της αυτής ή άρνητικής στάσης, λέει ο "Αγγλος ειδικός, ανακαλύπτουμε ότι πολλοί μαθητές είναι θύματα ενός σοβαρότερου ψυχικού φαινομένου, παθολογικής φύσεως, που εκδηλώνεται ακόμα και μ' ελαφρές κρίσεις ύστερίας, καθώς και με νυχτερινούς εφιάλτες.

Ο δόκτωρ Μπίγκς εξέτασε χιλιάδες τέτοια παιδιά, λαμβάνοντας υπ' όψη του και τις συνθήκες του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Διαπίστωσε, λοιπόν, ότι τα παιδιά που απεχθάνονται τα μαθηματικά, παρά τον τρόπο που δείχνουν μπροστά στους αριθμούς και παρά τη βαθεία κάπως ψυχική ταραχή, που τους προκαλούν τα νούμερα και τα γεωμετρικά σχήματα, είναι πιο ισορροπημένα και πιο ευτυχισμένα στη ζωή τους απ' ό,τι οι συνομήλικόι τους που παρουσιάζουν κλίση στα μαθηματικά.

Ο λόγος αυτής της κλίσεως, κατά τον "Αγγλο ψυχολόγο, είναι ένα υποσυνείδητο αίσθημα αστάθειας του θυμικού που όνθει το παιδί να πιστέψει από τους τύπους και τα σχεδιαγράμματα, με την ένστικτο δηλαδή ότι θα βρεθεί έτσι τη σταθερότητα που του λείπει...

ΤΑ παιδιά, λοιπόν, που ο ψυχικός κόσμος τους, ιδίως από την πλευρά της ισορροπίας των συγκινήσεων, δεν είναι αρκετά στερεός κι ήρεμος, ρέπουν στα μαθηματικά κι' αναδεικνύονται σ' αυτά. Ένα παιδί, λόγω χάρις που οι γονείς του τσακωνόνταν συχνά κάθε μέρα μπροστά στα μάτια του, ένα άλλο που στερήθηκε από πολύ νωρίς τη μητρική στοργή κι' ένα τρίτο που δεν έχει φυσιολογικό κοινωνικό συγκρωτισμό με τους συνομήλικους του, αλλά ζει κάπως απομόνωτο, είναι τρεις βέβαιοι καλοί μαθηματικοί.

Αλλά — σπεύδει να προσθέσει ο δόκτωρ Μπίγκς —

Τὰ μαθηματικά: φυγή από την πραγματικότητα!

Η κλίση στα μαθηματικά, υποστηρίζει "Αγγλος ψυχολόγος, είναι αποτέλεσμα ψυχικών και όχι διανοητικών παραγόντων.

αυτά που λέχθηκαν παραπάνω, δεν σημαίνουν καθόλου ότι όλα τα παιδιά που ρέπουν προς τα φιλολογικά μαθήματα είναι τα υγιέστερα ψυχικώς. Απεναντίας, σ' αυτή την κατηγορία ακριβώς υπάρχουν διαστρεβλωμένο χαρακτήρα. Τα παιδιά αυτά ανήκουν σε δυο τύπους.

Ο πρώτος περιλαμβάνει το νωχελικό και τεμπέλικο παιδί, που δεν βλέπει ποτέ τις μελέτες σαν μια μορφή κι' ενδιαφέρουσα απασχόληση. Ο δεύτερος τύπος περιλαμβάνει το παιδί που είναι προικισμένο με κριτική σκέψη, αλλά ενδιαφέρεται για τις απόκομνες πλευρές της ζωής.

Κι' οι δυο αυτοί τύποι παιδιών αγαπούν το διάβασμα, τρελλανόνται για την ιστορία και διαβούν πάντα να μαθαίνουν κάθε τι που είναι σε άμεση σχέση με την πείρα της ζωής. Μισούν τα μαθηματικά, γιατί τους φαίνονται σαν κάτι το έντελως θεωρητικό, το στεγνά λογικό, ο κόσμος που απαιτείται για την επίδοση σ' αυτόν τον κλάδο της γνώσεως παρουσιάζεται μπροστά στη συνείδησή τους σαν άναξιος λόγου, σαν χαμένος καιρός.

ΤΟ γενικό συμπέρασμα, στο οποίο κατέληξε, ύστερα από τις έρευνές του ο δόκτωρ Μπίγκς, είναι το ακόλουθο:

Είτε πρόκειται για κλίση στα μαθηματικά είτε πρόκειται για κλίση στη φιλολογία, στο βάθος αυτών των δυο φαινομένων δεν έχουμε να κάνουμε με τίποτε άλλο παρά με δυο τρόπους «ψυχολογικής φυγής», που επιτρέπουν κι' εξασφαλίζουν στο κάθε παιδί την ψυχική του ισορροπία.

Η θέση που υποστηρίζει ο "Αγγλος ψυχολόγος, είναι

τη δική του θεωρία, δεν είναι ταλαντούχοι, αλλά απλοί φυγάδες μιας δυσάρεστης ψυχικής καταστάσεως. Κι' όμως, από ένα σωρό πειράματα, που έχουν γίνει κατά καιρούς, αποδείχθηκε ότι υπάρχουν άτομα από τη φύση προικισμένα με την ικανότητα των αναγωγικών ή αφαιρετικών συλλογισμών, δηλαδή άτομα με το ταλέντο του μαθηματικού έμφυτο μέσα τους.

ΤΟ δεύτερο σημείο, που δεν διευκρινίζει ο δόκτωρ Μπίγκς, είναι το ακόλουθο: είναι πιο εύκολο να διδάσκουμε τα μαθήματα που βασίζονται στον αφαιρετικό ή αναγωγικό συλλογισμό ή εκείνα που βασίζονται στην απλή περιγραφή; "Αν είναι αληθινό το ποσοστό στις ελαφρές ύστεριες και στους νυχτερινούς εφιάλτες, που προκαλούν οι αριθμοί αυτοί, αυτό δεν σημαίνει ίσως τίποτε άλλο παρά το ότι η διδασκαλία των μαθηματικών, στα πε-

ρισσότερα σχολεία, προσκρούει σε δυσκολίες παιδαγωγικού χαρακτήρα και δεν γίνεται από δασκάλους και καθηγητές, που μαζί με τις γνώσεις, θα είχαν και τον ψυχολογικό τρόπο της μεταδόσεως.

Πραγματικά, αν ρωτήσετε «αποτυχημένους» στα μαθηματικά, σχεδόν όλοι θα εξηγήσουν το νανούγιό τους, με την απάντηση ότι δεν πήραν τις «βάσεις» και δεν είχαν καλούς δασκάλους.

Η πιο ενδιαφέρουσα πλευρά της έρευνας του Μπίγκς είναι εκείνη που ερμηνεύει το πάθος για τα μαθηματικά ως «τρόπο ψυχολογικής φυγής», δηλαδή σαν ένα μέσον που σώζει το άτομο από το να μετέχει ένεργως στα προβλήματα της συγκεκριμένης ζωής. Δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία, ότι τέτοια εγώδη άτομα απέναντι στις αντεξοχές της ζωής δεν λείπουν ανάμεσα στις τάξεις εκείνων που επιδιώκουν με πάθος στα μαθηματικά. Αλλά από το σημείο αυτό ως το να παραδεχθούμε ότι ο δρ Μπίγκς είναι ο γένεσιουργός παραγών των ατόμων που αγαπούν τα μαθηματικά, είναι ψυχολογικός κι' όχι διανοητικός, ύπάρχει κάποια απόσταση.

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

ΜΕΤ. ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

Μισούνέν Ρούζ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΛΩΤΡΕΚ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ο "Ανρ' Τουλούζ - Λωτρεκ σπούδασε ζωγραφική στη Μονμάρτη, στη σχολή του Κορμού, αλλά απέτυχε στην έκθεσή. Η αναπηρία των ποδιών του τον κάνει ν' απομακρυνθεί από τον κόσμο. Οι κοπέλλες τον αποφεύγουν, ακόμα κι' αυτές του δρόμου, που κάποτε ζήτησε ν' αγοράσει τη συντροφιά τους. Στο σπίτι της μητέρας του δοκίμασε μια δραματική απογοήτευση, όταν έρωτεύθηκε τη δεκαεπτάχρονη κόρη της μοναδικής παιδικής φίλης της, όπου συνάντησε την πιο απάνθρωπη αρνηση.

Στα είκοσιδύο του χρόνια ήταν ένας αποτυχημένος της Μονμάρτης, αδιάφορος για όλους.

Ο "Ανρ' αποφασίζει να γυρίσει στη Μονμάρτη. Είναι το μόνο μέρος που θα μπορούσε να του προσφέρει κάποιο είδος ζωής. Οι μπαρμπίες του Μπουλβάρ Κλίσυ έγιναν το καταφύγιό του. Εκεί περνούσε όλη τη βράδυ με το μυαλό θαλωμένο από πλῆξη, απελπιστικά μόνος.

14ον

ΤΟΤΕ, μια μέρα παράγγειλε ένα κοινό. "Τότερα άλλο. Έγινε κάτι το καταπληκτικό. Τα πόδια του έπαψαν να τον πονούν. Και κάτι άλλο, οι μαύρες σκέψεις χαθήκανε. Ένας σακάτης; Πού; Ήταν σακάτης; Μπρά, αυτός χόρευε με μίαν όμορφη που σφιγγόταν πάνω του... Ακουμπήσε το κεφάλι της στον ώμο του, με τα μάτια κλειστά, δοσμένη στη αισθηματική γοητεία του ρυθμικού τους αγκαλιάσματος...

Με κυρτό καμάρι, ανακάλυψε πως ήταν ένας γεννημένος πότης, ικανός να ρουφήξει μεγάλες ποσότητες οινόπνευματος. Τουλάχιστον, νά, και κάτι που μπορούσε να καταφέρει, μπορούσε να πίνει. Τό οινόπνευμα έκανε και κάτι άλλο. Το δώδεκο του κυράγιο να καταπνίξει τους φόβους του και να πάει στο μορντέλο.

★

ΤΩΤΗ τη φορά έφαγε με τ' άμαζι ως την πόρτα και χτύπησε το κουδούνι αποφασιστικά.

— Έμπα, έμπα μέσα. Γρήγορα. Δεν βλέπεις πως βρέχει; του φώναξε η φτιασισμένη παρδόνα.

Μια λήμψη αναγνώρισης φώτισε το προσημένο της μορφό:

— Δεν έχεις ξανάρθει εδώ, πριν δυο — τρία χρόνια; Με φίλους; Έχω ένα θυμητικό, που δεν αλημονάει τίποτε.

Εκείνος της γλίστρησης στο χέρι τ' άσημένο νόμισμα που είχε έτοιμο, γνέφοντας καταφατικά.

— Αυτό θα πει γερό μπαξίσι. "Αν είχαμε ακόμη μερικούς σαν και σένανε θα μπόραγα κι' εγώ ν' αποτραβηχτώ σε καμμιάν έξοχη. Βλέπω, πως εσύ κι' εγώ θα γίνουμε φίλοι. "Ηδες την κατάλληλη στιγμή, του ψιθύρισε, δεν έχει κανέναν έπάνω.

Μια ξαφνική ύποπτη φανερώθηκε στο βλέμμα της.

— Παρ' όλο που είσαι νάνος, μπορείς να κάνεις ξωτο, ε;

Στην αδιόρατη συγκατάνευσή του, εκείνη ξαναβόηξε τη φλυαρία της.

— Τότες είν' όλα εν τάξει. Ψηλός, κοντός, γέρος ή νέος, το ίδιο μās κάνει εμάς. Για τον ξωτο βρισκόμαστε εδώ. Άντε τώρα, τράβα έπάνω κι' εγώ θέ να φωνάξω τα κορίτσια.

Γραπώνοντας τα κάγκελα, σύρθηκε ως έπάνω και μπήκε αγκομαχώντας στο σκοτεινό, άδειο σαλόνι. Τίποτε δεν είχε αλλάξει. Αναγνώρισε άμέσως τα θυσινία καναπεδάκια, πίσω από μια σειρά βαμμένα σιδερένια τραπέζια, την πιανόλα, τα σκονισμένα φυτά στις γωνιές, τη δρώμικια ελαιογραφία «Η Κλεοπάτρα στο Λουτρό», τη μουσουδιά της πούντας και του αποτσόγαρου.

Κάθησε σ' ένα τραπέζι και περιμενε με καρδιοχτύπι. Τα πράγματα ήρθανε εύκολότερα από ότι περίμενε. "Ακουσε το χτύπημα μιας πόρτας και γρήγορα δέμα να κατεβαίνουν τις σκάλες.

Μια κοπέλλα, ντυμένη σε μια διάφανη ρόμπα και φορώντας ροζ, ψηλοτάκουνα παπουδάκια όρμησε στην αίθουσα. Αντικρύοντάς τον, σταμάτησε και το χαμόγελό της πάγωσε. Εκείνος, για μια στιγμή, δεν ένοιωσε παρά ένα ξενύαρι ξαφνιασμένα, διαπεραστικά μάτια.

Απότομα η κοπέλλα στράφηκε πίσω και τώσασε. "Ακουγε τώρα παραγμένο, άλλες δηματίες, και νευρικά ψιθυρίσματα στο διάδρομο.

Ένα χέρι παραμέρισε τις κουρτίνες. Πέντε γυναικείες φάτσες μαζεψήκανε στο άνοιγμα και δέκα γουρλωμένα μάτια καρφώθηκαν έπάνω του. Ένοιωσε να γίνεται κατακόκκινος.

— Θεέ μου, είναι ο "Ανρ'.

Κατάπληκτος παρατήρησε μια στρουμπυλή, αγγελαδομάτα μελαχροινούλα να τον πλησιάζει, ενώ τα μεγάλα της στήθια χοροπηδούσαν κάτω απ' τη μπλούζα της.

— Δεν με ξέρεις, ε; γέλασε εκείνη, σταμάτώντας μπροστά του. Έγώ σε γνωρίζω εσένανε!

Τό πρόσωπό της άστραψε από μίαν ήρεμη φρεσκάδα χωριατοπούλας. "Αδελά του, του θύμισε την μαντίλα Λουμπέ, μια είκοσιπεντάχρονη μαντίλα Λουμπέ, ντυμένη με μωδ μπλόζα!

— Είμαι η Μπερδα. Έσκυψε έπάνω του χαμογελώντας. Ο φίλος σου, ο Ρασού, μου μίλησε για σένα.

Προτού εκείνος απαντήσει, η κοπέλλα στράφηκε στις άλλες, που τον είχαν ακολουθήσει δισταχτικά.

Τό περίφημο σκίτσο που φιλοτέχνησε ο Λωτρεκ για τόν τραγουδιστή "Αριστέιδη Μπρούν. Τό σκίτσο συνόδευσε την έκδοση ενός λαϊκού τραγουδιού κι' έδωσε όμορφη σε μια γρήγορη επίδοξη του ζωγράφου.

— Είναι εν τάξει. Είναι ζωγράφος, σαν τόν μπορλόκο μου.

Αυτό έδειχνε κάπως να τα εξηγεί όλα. Η ταραχή σταμάτησε. Οι κοπέλλες μαζεψήκανε γύρω απ' το τραπέζι.

— Έτούτη είναι η Βερονίκα, άρχισε η Μπερδα, δείχνοντας μια κοκκαλιάρα, κοντασόδοντα, μελαχροινή. Δεν έχει καιρό που δουλεύει εδώ. Μονάχα τρεις μήνες.

Η Βερονίκα άπλωσε ένα λιπόσαρκο χέρι. "Ανοιξε το στόμα της για να μιλήσει, αλλά η Μπερδα έδειχνε κι' άλλες μίαν άλλη κοπέλλα.

— Αυτή είναι η Σουζάννα. Είναι απ' τη Βρετάννη, όπως κι' εγώ. Ζεσταμένη απ' τα καθήκοντά της σαν οικοδόσπουνα, ή νέα στράφηκε σε μια ψηλή, χοντροκόκαλη γυναίκα, όλόγυμνη κάτω από ένα σπανόλινο σάκι.

— Έτούτη είναι η Τζιαννίνα. Είναι "Ιταλιάνα. Κι' αυτή είναι η Μινέτ. Βρέσκειται εδώπερα, σχεδόν όσο κι' εγώ.

Οι κοπέλλες του σφίξανε το χέρι και κάθησαν στο τραπέζι, αδιάφορες στην γλώσσα τους. Τό πράγμα έπαιρνε κοινωνική εξέλιξη.

Ένας σερβιτόρος με παντόφλες και

πουκάμισο μπήκε στην αϊθουσα. Σκουπίσε μηχανικά το τραπέζι, ενώ έπαιρνε τις παραγγελίες. 'Ο 'Ανρὺ κέρασε τούρκικα τσιγάρα, άναψε τὰ σιγάτα. 'Εκείνες άσυνήθιστες σὲ τόσες εὐγένειες, τὸν εὐχαρίστησαν μὲ πρίγνανε χεῖλη, κάμνοντας τὲς κυρίες. Πρίγνανε κλεφτὲς ματιὲς στὰ πόδια του, παρατηροῦσαν τὴν ποιότητα καὶ τὴν κομψότητα τῶν ρούχων του, νοιώθοντας κάποια ἀδιόρατη συμπόνια γιὰ τοῦτο τὸν νεαρὸ σακάτη, τὸν τόσο εὐγενικὸ καὶ καλοντυμένο, ποὺ εἶχε ἔρθει ἔδῳ, γιατί δὲν μπορούσε ν' ἀποκτήσει δική του φιλενάδα.

— Ζωγραφίζεσαι εἰκόνες, κύριε; Ρώτησε ἡ Βερνίκι γιὰ νὰ κάνει κουβέντα. 'Όλων τῶν εἰδῶν εἰκόνες;

— Ήταν ἡ Μπέρθα ποῦδωσε τὴν ἀπάντησή. Καὶ βέβαια ζωγράφιζε εἰκόνες κάθε εἶδους! 'Όταν εἶναι ἕνας ζωγράφος, ζωγραφίζει ὅ,τιδήποτε! 'Ο μπουλουῖκος μου, πορεὶ νὰ φιάξει ὅ,τι τοῦρθει στὸ μυαλό.

— Κάποτε, εἶπε ἡ Τζιαννίνα, ποζάρισα σ' ἕνα ζωγράφο. 'Εναν Αὐστριακὸ.

Εἶχε ὕψος ματόκλαδα μὲ μακρυνὲς βλεφαρίδες καὶ κλασικὰ χαρακτηριστικὰ ποησιμένα ἀπ' τὸ Ἄλπος. Μὲ τὰ πυκνά της μαλλιά τοῦ θύμιζε ἐπιβλητικὴ, Ρωμαῖα χωρική.

Μὲ τὴν τραγουδιστή, βενετσιάνικη της φωνὴ περιέγραφε πῶς ὁ Αὐστριακὸς ζωγράφος, ἕνας μεσοκοπος, μελαγχολικὸς ἄντρας, ἄφηνε τὴν παλέττα του, καὶ σηκώνονταν πότε — πότε γιὰ νὰ χαϊδέψει τὰ στήθια της, κι' ὕστερα ξαναγύριζε στὸ τελάρο του.

— 'Ελεγε πῶς ἤμουνα γι' αὐτὸν μιά ἔμπνευση. 'Η Σουζάννα διαμαρτυρήθηκε. Δὲν τὴν ἔνοιαζε νὰ πλαгиάζει μ' ἕναν ἄντρα, ἀλλὰ δὲν θὰ ποζάρει ποτὲ της γυμνὴ σ' ἕνα ζωγράφο. 'Όχι, ποτέ.

— Εἶναι σιχαμερό. Κάτω ἀπ' τὸ δαντελλένιο της νυχτικὸ, τὸ στήθος της τρεμόλιασε ἀπὸ ἀξιοπρέπεια. Μάλιστα σιχαμερό.

— Μὰ δὲν καταλαβαίνει, ἐξήγησε ἡ Τζιαννίνα καρτερικά. 'Ενας ζωγράφος, δὲν εἶναι σὰν ἕνας ἄντρας. Δὲν εἶναι σὰν ἄντρας.. Σὰ νάτανε...

— Σὰ νάτανε γιατίδς, διέκοψε μὲ βεβαιότητα ἡ Μπέρθα. Οἱ σχέσεις της μὲ τὸν Ρασοῦ τὴν εἶχαν κάνει αὐθεντικά στὰ καλλιτεχνικά ζητήματα. Δὲν εἶναι νοιαξοὶ νὰ δείχνει τὰ πισινὰ σου στὸν γιαιτό, σὰν ἔρχεται κάθε Δευτέρα γιὰ ἐξέταση, φέματα; Τὸ λοιπὸν, ἕνας ζωγράφος εἶναι τὸ ὅμοιο...

Σὲ λιγάκι, ὅλες οἱ κοπέλλες πήρανε μέρος στὸν καυγά. Χαμογελώντας ὁ 'Ανρὺ τὲς παρακολουθοῦσε ν' ἀγριοκυντάζουν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, ρουφώντας ἀργὰ τὰ ποτὰ τους, καπνίζοντας τ' ἀγνωστὰ τους, ἀκριβὰ τοιγάρ.

'Αλήθεια, τὰ κορίτσια αὐτὰ δὲν ἦταν τὰ χυδαῖα πλάσματα ποὺ φοβότανε.. Ήταν καλές, φιλικές. Δὲν δειχνανε νὰ γνοιάζονται γιὰ τὰ πόδια του. Πόσο ἀπλό, πόσο ἀπλό ἦρθε τὸ πᾶγμα. 'Απὸ πόσην ἀγωνία θάχε γλυτώσει, ἂν εἶχε ἔρθει ἔδῳ πρωτότερο!

— Μοῦλεγε πῶς ἦσουνα καλὸς.. Στράφηκε κι' εἶδε πῶς ἡ Μπέρθα εἶχε ἀποτροβηχεῖ ἀπ' τὴν κουβέντα καὶ τὸν κόνταξε.

— Εἶναι ἀλήθεια, ἐξακολούθησε ἡ νέα, μ' ἕνα χαμόγελο στὰ γαλάζια, ἐξώφθαλμα μάτια της. Εἶσαι καλὸς. Κι' αὐτὸς ἦταν καλὸς, φέματα; Τὴ δημοφιλὴ ποδαῖε τὸ μαντολίνο. Καὶ τί φωνή! Καὶ παρ' ὅλο ποὺ ἦτανε πελώριος, μπορούσε

νὰ εἶναι τόσο γλυκός! Ξέρεις, μοῦ ἔφιαξε τὸ πορταῖο μου. Θὰ στὸ δείξω.

Σταμάτησε, μὲ τὰ μάτια θαμπὰ ἀπὸ ἀναμνήσεις.

— Εἶναι καλὰ; Τὸν ρώτησε, κι' ὁ 'Ανρὺ ξαφνιάστηκε ἀπ' τὸ τρέμουλο τῆς φωνῆς της. 'Εχεις νέα του; Βλέπεις δὲν πορεὶ νὰ μοῦ γράψει, γιατί δὲν τοῦδῶσα τὴ σωστή σύσταση. Τοῦ εἶπα πῶς ἤμουνα ταμίας σ' ἕνα ξενοδοχεῖο οἰκογενειακο. Χαμήλωσε τὸ βλέμμα της. Δὲν ἤθελα νὰ ξέρει..

— Δουλεύει σ' ἕνα Μουσεῖο...

— 'Η νέα δὲν τὸν ἄφησε νὰ τελειώσει.

— Μουσεῖο! Δουλεύει σ' ἕνα μουσεῖο;

Στράφηκε μὲ καμάρι στὲς κοπέλλες.

— Δὲν σὰς εἶπα πῶς ὁ μπουλουῖκος μου, ἦταν μεγάλος ζωγράφος; 'Ωρίστε ποὺ δουλεύει σ' ἕνα μουσεῖο!

— 'Η ὦρα περνοῦσε. 'Ο 'Οκτάβιος, τὸ γκαρσόνι, ἄναψε τὴ λάμπα καὶ σερβίρισε κι' ἄλλο κρασι. Λίγο ἀργότερα ἀρχίσανε νὰ φτάνουν οἱ πρῶτοι πελάτες. Καθίσανε ἀδέξια στὰ θυσιανὰ ντιβάνια, ἀποφεύγοντας ὁ ἕνας τὰ μάτια τοῦ ἄλλου, στριβώντας τὰ κατέλλα στὰ χέρια τους.

— 'Η μιὰ ὕστερα ἀπ' τὴν ἄλλη, οἱ κοπέλλες σηκώθηκαν ἑγώντας συγγνώμη.

— 'Ω ρεβουά! 'Ανρὺ, λέγανε, ἀπλώνοντας τὰ χέρια. Εὐχαριστηθήκαμε πολὺ.

Τὲς παρακολουθοῦσε νὰ σκύβουνε πάνω ἀπ' τοὺς ἄντρες, νὰ γλυστρᾶνε τὰ μπράτσα τους γύρω ἀπ' τοὺς λαίμους τους, λέγοντας τὸ συνηθισμένο «Λοιπὸν, χρυσό μου, κερνᾷς ἕνα ποτό»; Κάποιος ἔβαλε μπρός τὴν πιανόλα. 'Η νύχτα εἶχε φτάσει στὸ 'Γκριζὸ Παπαγάλου».

Τώρα μονάχα ἡ Μπέρθα ἔμεινε στὸ τραπέζι του.

— 'Ισως θάθελες ν' ἀνεβούμε ἐπάνω; τοῦ πρότεινε.

'Εκείνος τὴν ἀκολούθησε.

★

ΤΟΣΤΣ ἐπόμενους μῆνες ὁ 'Ανρὺ ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι μόνος, ἀλλὰ ἥρεμος, κάποτε σχεδὸν εὐτυχισμένος.

'Ερχότανε στὸ πορτοῖο, συνήθως τ' ἀπόγευμα. 'Ανέβαινε καὶ μὲ τὲς ἄλλες κοπέλλες καὶ τὲς εἴβρισε, λεπτές, πεπειραμένες, πρὸς τὸν νῆμα τοῦ χαρίσμου τὴν ἡδονή. Στὴν ἀγκαλιά τους εἴβρισε μιὰ σύντομη, ἀλλὰ ἀπόλυτη λαμπρότητα καὶ μιὰ σκοτεινὴ ἐκδίκηση. Εὐλογημένες νάναι οἱ πόρνες ποὺ σὲ παρηγοροῦν γιὰ τὴν περιφρόνηση τῶν καθὸς πρέπει κοριτσιῶν! Τοῦ μάθανε τὴν ἀλφάβητο τοῦ αἰσθησιασμοῦ, τὴν ἀνατομία τῆς ἡδονῆς. Μαζὶ τοὺς ἀνακάλυψε τὴν ψυχρὴ γοητεία τοῦ ἐρωτισμοῦ, ἐξακαθαρισμένου ἀπ' τὸ ρομαντικὸ ψέμα.

'Ανάμεσά τους εἴβρισε ἀκόμη καὶ κάποια συντροφικότητα. Μὲ τὸν καιρὸ ἔπαψε νὰ εἶναι μονάχα ἕνας γενναῖος φίλος ποὺ τὸν διηγότανε ὅλες τὲς αὐτοβιογραφίες τους, τὲς λῦπες, τὲς ἐλπίδες καὶ τὲς ἐγνοίες τους, ἀληθινὲς ἢ φανταστικές.

Τοὺς κουβαλοῦσε ἀρώματα, καραμέλες, καὶ τούρκικα τσιγάρα. Σημείωνε ἡμερομηνίες τῶν γενεθλίων τους καὶ τοὺς ἔστελνε δῶρα καὶ φωνὰ γράφ.

Σιγά — σιγά, κάτω ἀπ' τὴν ἀνώνυμη γύμνια τῶν γυναικῶν ἀρχισε νὰ ξεχωρίζε προσωπικότητες. 'Η Σουζάννα εἶχε παιδί κι' ἔστειλε κάθε δεκάρα ποὺ κέρδιζε στὴν οἰκονομία ποὺ τὸ μεγάλωσε, σὲ κάποιο χωριό. 'Η Τζιαννίνα ἦταν Λεσβία. 'Η Βερνίκι, ἔπαιξε στὲς ποδηλατοδρομίες χά-

νοντας πάντοτε. 'Η Μινέτ, περνοῦσε τὴν μέρα τῆς ἐξόδου της στὸ θέατρο, παρακολουθώντας μελοδράματα, ποὺ στὸ γυρισμὸ της τὸ διηγότανε μὲ κάθε λεπτομέρεια.

— 'Όστερα, ἦταν κι' ἡ Μπέρθα, ἡ καλὴ στοργικὴ Μπέρθα. Κουδεντιάζανε μαζί γιὰ τὸν Ρασοῦ. Ζοῦσε ξανά καὶ ξανά τὲς μαγεμένες ὥρες, ποὺ εἶχε περάσει στὸ βρωμερὸ ἐργαστήρι. Τὸ πορταῖο ποὺ τῆς εἶχε κάνει ὁ Ρασοῦ, σ' ἕνα μικρὸ, σκουρόχρωμο καμβά, ποὺ ἐκείνη τὸ εἶχε βάσει σὲ μιὰν τεράστια χρυσὴ κορνίζα κρεμότανε στὴν κἀμαρά της, στὴν τιμητικὴ θέση ἀκριβῶς πάνω ἀπ' τὸ μπιντέ. Αὐτὸ τὸ πορταῖο. 'Ήταν ἡ Μόνα Λίζα τοῦ 'Γκριζοῦ Παπαγάλου. 'Αλλοῖμονο στὸν πελάτη, ποὺ δὲν εἶναι τὸ θαύμαζε!

— Εἶναι ἀριστοτέλεσμα, δὴλῳνε ὁ 'Ανρὺ. Σ' αὐτὸ τὰ μεγάλα της πεταχτὰ μάτια γεμίζανε δάκρυα καὶ τὰ μάγουλά της κοκκίνιζαν ἀπὸ κρυφὸ καμάρι.

'Ετσι κυλοῦσε ἡ ζωὴ του, ὅταν ἕνα χρόνον ὕστερα ἀπὸ τὸν γυρισμὸ του στὴν Μονμάρτη, ἕνα βράδυ, μπήκε τυχαῖα στὸ Λὲ Μιρλιτόν. Τοῦ ἄρεσε αὐτὸ τὸ καταγώγιο, τὸ γεμάτο κόσμο καὶ καπνούς, τὸ τόσο βαθύτερο ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια τοῦ δρόμου, ποὺ κανένας δρόμος δὲν τραβοῦσε τὴν προσοχὴ τῆς ἀστυνομίας.

Σὲ μιὰ μικροσκοπικὴ ἐξέδρα, ὁ 'Αριστέιδης Μπρυνά, μὲ τὸ αἰώνιο μαῦρο, βελούδινο κοστούμι του, τὲς ψηλὲς μπότες καὶ τὸ κόκκινο μαντίλι, τραγουδοῦσε μιὰ ρεαλιστικὴ μπαλλάντα, δικῆς του ἔμπνευσης.

'Ο 'Ανρὺ, προχώρησε σ' ἕνα γωνιακὸ τραπέζι κι' ἔγνεψε στὸ γκαρσόνι.

— 'Ενα διαπλὸ κονιάκ, τοῦ ψιθύρισε, γιὰ νὰ μὴν διακόψει τὴν θαυμάσια γοητεία, τοῦ εἶχε κυριέψει τὲς γυναικες τοῦ ἀκροατηρίου.

'Αδειασε τὸ ποτήρι του σὲ μιὰ ρουφηξιά. Γιὰ λίγα λεπτά, ἔμεινε ἀκίνητος, μὲ τὸ κεφάλι ριγμένο πίσω, τὰ μάτια κλειστά, νοιώθοντας τὴν τσουχτερὴ ζεστασιά τοῦ σπέρματος καὶ κυλάει στὰ μέλη του. 'Όστερα ἄνοιξε τὰ μάτια, ἱκανοποιημένος κι' ἔγλυψε τὰ μουστάκια του. 'Τπέρροχο πᾶγμα, τὸ κονιάκ. ὑπέροχο....

Χειροκρότησε κι' αὐτὸς μὲ κέφι καὶ δέχτηκε ἕνα χαμόγελο καιρετισμοῦ ἀπ' τὸν Μπρυνά.

— Καὶ τώρα, εἶπε ὁ τραγουδιστής, σκουπιζοντας τὲς καλοθερμμένες του μαγούλες, μὲ τὴν ἀδεία σας, θὰ τραγουδήσω τὴν μπαλλάντα μου «Στὸ Σαῖν Λαζάρ».

Μιὰ συγκίνηση ἀπλώθηκε στὸ κοινό. 'Ο Μπρυνά φόρεσε στὴν πλατεῖα, ξυρισμένη του φάτσα μιὰ μάσκα βίαιου πάθους, ἔροιξε τὸ μαντίλι του πάνω ἀπ' τὸ ὅμοιο κι' ἔοχιζε νὰ τραγουδαί.

Τὸ «Σαῖν Λαζάρ», ἦταν ἀριστοτέλεσμα τοῦ Μπρυνά. 'Όλοι συμφωνοῦσαν σ' αὐτό.

'Η κλαφίρική μελωδία ἦταν συναρπαστικὴ, ἀκατανίκητη. 'Όπως κι' οἱ ἄλλες ρεαλιστικὲς μπαλλάντες τοῦ Μπρυνά κι' αὐτὴ ἀναφερόταν σὲ μιὰ γυναῖκα τοῦ δρόμου, μιὰ γλυκαῖα, ἀξιαγάπητη κοπέλλα ποὺ γύγχε στὸ πεζοδρόμιο ὄχι ἀπὸ φιλοχρηματία, τεμπελιά, ἢ ἔμφυση κλίσση, ὄχι, ὄχι, ὄχι, ἀλλὰ ἀπ' τὴν πολλὴν ἀγάπη. Τσακωμένη δίχως τὴν καρτέλλα της, τὴν περίφημη κόκκινη καρτέλλα ποὺ δίδαν στὲς πόρνες ἀπ' τὸ Τμήμα 'Ηδῶν, στάλθηκε στὸ Σαῖν — Λαζάρ, στὴν τρομερὴ φυλακὴ τῶν γυναικῶν τοῦ δρόμου. Οἱ σκέψεις της τώρα στρέφονταν ὄχι στὴ δική της δυστυχία, ἀλλὰ στὸν ἄνθρωπό της,

ποὺ στερήθηκε τώρα ἀπ' τὰ κέρδη της. Ποῖος θὰ τοῦ πλήρωνε τώρα τὸ βερμὺ καὶ τὲς μπριγιαντίνες του; Στὴν ἀπελπισία της παίρνει τὴν πέννα καὶ τοῦ γράφει ἕνα θλιμμένο γράμμα ὅλο λατρεία καὶ παρηγορίες, γεμάτο ἀνορθογραφίες κι' αἰώνια ἀφοσίωση. Πόσο γνοιάζονταν γι' αὐτὸν ποὺ ἦταν ὁλομόναχος κι' ἀπένταος, ἐνῶ ἐκείνη ἔλυωνε σ' ἐτούτῃ τὴν καταρραμένη τούπα! 'Αλλὰ κουράγιο. Ἄντυ μου!

Σόντομα θὰ τὴν ἀφήνανε λεύτερη καὶ μὲ πόση χαρὰ θὰ ξανάτρεχε πίσω στὸ φανάρι ἀπὸ κάτω γιὰ νὰ κερδίσει τὸ χαμένο καιρὸ.

Τέτοια πίστη, τόση ἀφοσίωση στὸ καθήκον, ἀνέβαζε τὴν πορνεία στὰ ὅρια τοῦ μαρτυρίου κι' ἔκαμνε τὸ γυναικεῖο κοινὸ νὰ χύνει κατὰ δάκρυα. 'Όλες οἱ κοκοτίτσες τῆς αἰθουσας, ποὺ εἶχανε δεχθεῖ κατὰ καιροὺς ὀδυνηρὲς κλωτσοὺς ἀπ' τοὺς ἀγαπητικούς τους, ξεσπάσανε σὲ λυγμούς συγχώρεσης. Πόσο καλὰ νοιώθανε τούτῃ τὴν πόρνη. Τί σημασία εἶχανε μερικὲς κλωτσοὺς στὸν πισινὸ, ἀνάμεσα στοὺς ἐραστές;

'Ο Μπρυνά ὑποκλίθηκε, πήδηξε ἀπ' τὴν ἐξέδρα καὶ πλησίασε στὸ τραπέζι κι' τοῦ 'Ανρὺ.

— Ξεράθηκε, ἀναστένανε ρίχνοντας τὰ πᾶχη του στὸν πάγκο. Ξεφυσώντας σκούπισε τὸ πρόσωπό του μὲ τὸ μαντίλι.

Κάθε φορὰ ποὺ τραγουδᾷ τοῦτο τὸ τραγούδι λυώνω. Τοῦ βάλε πολλὸ αἶσθημα.

'Ο 'Ανρὺ συγκράτησε ἕνα χαμόγελο.

— Νὰ σὲ κερᾷσω κάτω;

— Ποτό! Μπά, μπά, μπά, κύριε. 'Αντίθετα ἐγὼ ἐπιμένω νὰ σὰς κερᾷσω. Ναι, ναι, ἐπιμένω. Στράφηκε στὸ γκαρσόνι. Ζάκ, ἄλλο ἕνα κονιάκ στὸν κύριο.

'Η ἀπορία τοῦ 'Ανρὺ γι' αὐτὴ τὴν ἀσυνήθιστη γενναῖοτητα δὲν κράτησε πολὺ. Προτοῦ φτάσει τὸ ποτό, ὁ Μπρυνά ἔσκυψε ἐμπιστευτικά καὶ τὸν πληροφορήθηκε μὲ χαμηλὴ φωνή, πῶς τὸ «Στὸ Σαῖν Λαζάρ» ἔμελλε νὰ ἐκδοθεῖ.

— Μάλιστα. Βοήκα. Βοήκα ἐπὶ τέλους ἔναν ἐκδότῃ. Τώρα, αὐτὸ ποὺ χρειαζομαι..

Αὐτὸ ποὺ χρειαζότανε, ἦταν ἕνα μικρὸ σκιτσάκι ἕνα τίποτα δηλαδή, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ χορησιμοποιηθεῖ στὸ ξόφυλλο τῆς νύκτας.

— Σκέφθηκαν πῶς ἴσως νάθελες νὰ μοῦ τὸ φιάξεις. Τίποτες τὸ σπουδαῖο. 'Ενα σκιτσάκι ποὺ δὲν θάπαιρνε ὦρα. Βέβαια δὲν θὰ μπορούσα νὰ πληρώσω πολλὰ. 'Εγὼ εἶμαι ἕνας ποιητής, καὶ ξέρεις οἱ ποιητές, πεθαίνουνε τῆς πείνας, πάντα ἀδέκαροι...

Τὸ πῶς ἦταν ἀκόπος ἐνὸς ἀπ' τὰ πῶς ἐπικερδὴ καμπὰρὲ τῆς Μονμάρτης εἶδεχνε νὰ τοῦ ξεφεύγει ἀπ' τὸ νοῦ. Μιλοῦσε μὲ τόσο εἰλικρινὲς ὕφος, ποὺ ὁ Μπρυνά μὲ τὴν ἀδεία σας, θὰ τραγουδήσω τὴν μπαλλάντα μου «Στὸ Σαῖν Λαζάρ», ἕνας ποιητής ποὺ πίστευε στὰ κατασκευάσματά του.

— Παρακαλῶ, μὴν ἀνησυχεῖς γιὰ τὰ λεφτά. Θὰ χαρῶ νὰ σ' εὐχαριστήσω.

Λίγες μέρες ἀργότερα ἔφερε τὸ σκιτσὸ στὸν Μπρυνά κι' ὕστερα τὸ λησμόνησε ὁλόκληρα.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: 'Η συνέχεια

Η ΦΥΣΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Μιά νέα επιστήμη γιὰ τοὺς ἄρρωστους καὶ τοὺς ὑγιεῖς

Η φυσιοθεραπευτικὴ ἔχει ἐξελιχθεῖ ραγδαῖα κατὰ τὴ διάφορεια τῆς τελευταίας τριακονταετίας. 'Ο χαρακτηρισμὸς της ὡς «νέας ἐπιστήμης» εἶναι μονάχα σχετικὸς. 'Αναφέρεται ἀπλῶς στὴν ἐκπληκτικὴ της διάδοση καὶ τὴν τελειοποίησή τῶν μεθόδων της, μετὰ τὸν πόλεμο, σὲ πολλὰς χώρες τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς 'Αμερικῆς. Στὴν 'Αγγλία, ἡ ἴδια ἡ βασίλισσα 'Ελισάβετ εἶναι ἐπίτιμος πρόεδρος τῆς «'Ενώσεως Διπλωματούχων Φυσιοθεραπευτῶν». Μετὰ τὴ γέννηση τοῦ τρίτου παιδιοῦ της ἡ βασίλισσα 'Ελισάβετ ἀπεβλήθη σὲ «φυσιοθεραπευτικὴ ἀσκήσεις» γιὰ τὴν τόνωση τοῦ μυϊκοῦ της συστήματος. 'Αλλ' ἡ χρήση τῆς φυσιοθεραπείας ἔχει γενικευθεῖ σὲ ὅλα τὰ νοσοκομεία καὶ τὲς μαμευτικὲς κλινικὲς τῆς 'Αγγλίας.

'Η φυσιοθεραπεία εἶναι μιὰ ἐπιστήμη ποὺ σπουδάζεται ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες, ἀλλὰ συχνὰ τὸ ἀπληροφόρητο κοινὸ τὴ συγχέει μὲ τὴν... ἐμπειρικὴ λατρική! Σήμερα, ὡστόσο, λόγοι εἶναι ἐκείνοι ποὺ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς τους δὲν ἔχουν ἔρθει, κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, σ' ἐπαφὴ μὲ τὴ φυσιοθεραπεία. 'Όσοι ἔχουν σπάσει ἕνα κόκαλο, ὅσοι ὑποφέρουν ἀπὸ ρευματισμούς ἢ ἀπὸ διάφορες παθήσεις τῶν ἀρθρώσεων καὶ τοῦ μυϊκοῦ συστήματος, ἐπισκέπτονται τὸ φυσιοθεραπευτικὸ τμήμα ἐνὸς μεγάλου νοσοκομείου γιὰ μασσάζ, ηλεκτροθεραπεία, ἀσκήσεις καὶ ἄλλα εἶδη θεραπειῶν. Στὸς θαλάμους, οἱ ἀσθενεῖς ποὺ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ μὲνουν διαρκῶς ἑξαλωμένοι, κάνουν ἀσκήσεις πάνω στὸ κρεβάτι τους γιὰ νὰ διευκολύνεται ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος καὶ νὰ διατηρεῖται ἡ ζωτικότητα τοῦ σώματος.

★

Οἱ φυσιοθεραπευτικὲς αὐτὲς ἀσκήσεις ἔχουν μεγάλη σημασία γιὰ τὲς μετεγχειρητικὲς καταστάσεις καὶ ὅσοι πρόκειται νὰ ὑποστοῦν ἐγχειρήσεις τοῦ θώρακος ἢ τῆς καρδιᾶς τὲς διδάσκονται ἐκ τῶν προτέρων ὥστε νὰ γνωρίζουν ἀκριβῶς τί πρέπει νὰ κάνουν μετὰ τὴν ἐγχείρηση. Κατόπιν, οἱ ἀσθενεῖς ποὺ πέρασαν ἀπὸ σοβαρότερες παθήσεις, πρέπει νὰ ἐπανέλθουν στὴν κανονικὴ ζωὴ προτοῦ βγοῦν ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο.

Στὰ φυσιοθεραπευτικὰ τμήματα ὠρισμένων ἀγγλικῶν νοσοκομείων

ὑπάρχει ἕνα παλιὸ διόροφο... λεωφορεῖο. 'Η φυσιοθεραπεία δείχνει στοὺς ἀσθενεῖς, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀναπηρία τους, πῶς ν' ἀνεβαίνουν καὶ νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ λεωφορεῖο. Τοὺς δείχνει ἐπίσης πῶς νὰ μπαίνουν καὶ νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ μπάνιο. Σὲ μιὰ πρότυπη κουζίνα οἱ ἀνάπηρες νοικοκυρὲς μαθαίνουν πῶς νὰ ἐργάζονται μὲ λιγώτερο κόπο καὶ μεγαλύτερη ἀπόδοση.

★

Ακόμα καὶ γιὰ τοὺς ἐντελῶς ὑγιεῖς ἀνθρώπους, ἡ φυσιοθεραπεία εἶναι ἐδεργική. Διάφορες τροποποιήσεις τῶν μηχανημάτων ἐνὸς ἐργοστασίου διευκολύνουν τὸ ἔργο τοῦ ἐργάτη τῆς βιομηχανίας. Οἱ νοικοκυρὲς ὀφείλουν τὴν ἀνση τοῦ τροπέζιου τῆς κουζίνας τοῦ νεροχύτη κλπ. στὲς ἐρευνες τῶν ἐπιστημόνων φυσιοθεραπευτῶν.

Στὴν 'Αγγλία, ἡ ἐκπαίδευση τῶν φυσιοθεραπευτῶν γίνεται σὲ ὠρισμένα νοσοκομεία καὶ διαρκεῖ τεῖρα χρόνια. Περιλαμβάνει μαθήματα ἀνατομίας, φυσιολογίας, φυσικῆς, θεωρίας τοῦ μασσάζ, τῆς κινήσεως καὶ τῆς ηλεκτροθεραπείας, καθὼς καὶ διδασκαλία τῶν λατρικῶν καὶ χειρουργικῶν περιπτώσεων στὲς ὁποῖες μορεῖ νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἡ φυσιοθεραπεία. Οἱ μαθητὲς διδάσκονται ἐπίσης νὰ κάνουν θεραπευτικὲς ἀσκήσεις καὶ νὰ τὲς διδάσκουν στοὺς ἄλλους καὶ καταναλίσκουν μεγάλο μέρος τοῦ χρόνου τοῦ σὲ πρακτικὴ ἐργασία στὰ νοσοκομεία καὶ τὲς κλινικὲς.

Οἱ περισσότεροι φυσιοθεραπευτὲς στὴν 'Αγγλία εἶναι γυναῖκες — μόνο ἕνας περιόνο στους δέκα εἶναι ἄνδρας. Κανένας φυσιοθεραπευτὴς ποὺ εἶναι μέλος τῆς 'Ενώσεως Διπλωματούχων Φυσιοθεραπευτῶν δὲν μορεῖ νὰ υποβάλει ἕναν ἄρρωστο σὲ θεραπεία χωρὶς τὲς ὁδηγίες τοῦ γιατροῦ. 'Εφ' ὅσον, τέσσερις 'Αγγλίδες φυσιοθεραπεῖ τρεῖς ἀνεχώρησαν ἐπείγοντως γιὰ τὸ Μαρόκο. Ήταν μὲτὰ μιᾶς διεθνoῦς ὁμάδας ποὺ ὀργανώθηκε ἀπὸ τὸν 'Ευθερὸ Σταυρὸ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν 10.000 Μαροκινῶν ποὺ εἶχαν προσβληθεῖ ἀπὸ παράλυση ἐξ αἰτίας τῆς καταναλώσεως νοθευμένου μαγειρικοῦ λαδιῦ.

'Η Παγκόσμια 'Οργάνωση 'Υγείας ἀνέθεσε σὲ 'Αγγλίδες φυσιοθεραπευτὲς τὴν ἰδρυση φυσιοθεραπευτικῶν κέντρων στὸ ἐξωτερικό, σὲ χώρες ὅπου ἡ μέθοδος αὐτὴ εἶναι ἀκόμα ἀγνωστή.

ΜΙΑ ΜΑΓΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΓΝΩΣΤΗ ΣΕ ΚΑΘΕ ΛΑΟ ΚΑΙ ΕΠΟΧΗ

‘Απ’ όλες τις δεισιδαιμονίες, ή πίστη στη κακοποιό δύναμη, που έχουν τὰ κέρινα ανθρώπινα όμοιώματα πάνω στο ζωντανό πρωτότυπό τους, είναι ή πιό άρχαία και ή πιό διαδεδομένη. Σε όλες τις εποχές και σε κάθε τόπο, βρίσκει κανείς μύστες κι’ όπαδούς αυτής της απόκρυφης μεθόδου, χωρίς να εξαιρείται κι’ ό σημερινός κόσμος. ‘Από τὰ βάθη της προϊστορίας ως τις ήμέρες των τεχνητών δορυφόρων ή μαγική αυτή άπασχόληση είναι κάτι που δεν ξεχάσθηκε ποτέ.

‘Η μαύρη μαγεία

ΟΙ ΚΕΡΙΝΕΣ ΚΟΥΚΛΕΣ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΝΟΥΝ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ

Του ΜΩΡΙΣ ΓΚΑΡΣΟΝ της Γαλλικής ‘Ακαδημίας

Η ΙΔΕΑ ότι μπορεί να υπάρχει μια στενή σχέση ανάμεσα σ’ ένα ανθρώπινο πλάσμα και σ’ ένα άψυχο αντικείμενο κι’ ότι τὰ δυσάρεστα γεγονότα που συμβαίνουν ή οι κατάρες που προφέρονται πάνω σ’ αυτό τὸ αντικείμενο μπορούν να έχουν ένα ανάλογο αντίκτυπο πάνω στο αντίστοιχο ανθρώπινο πλάσμα, βρίσκεται σε όλες τις μυθολογίες.

“Ας θυμηθούμε την ιστορία του Μελέαγρου. ‘Αμέσως μετά τη γέννησή του, οι Μοίρες είχαν ρίξει στη φωτιά ένα δαυλό, αναγγέλοντας ό,τι, όταν αυτός ό δαυλός θα καίγεται εντελώς, θα πέθαινε μαζί του κι’ ό Μελέαγρος. ‘Η ‘Αλθαία, ή μητέρα του ήρωα, έπωφελήθηκε από μια στιγμιαία άπροσεξία των Μοιρών, έβγαλε τὸ δαυλό από τη φωτιά, τὸν έσθυσε και τὸν έκρύψε σε μια γωνιά τὸυ σπιτιού.

‘Ο Μελέαγρος μεγάλωσε κι’ έγινε ένας γεροδεμένος και θαρραλός νέος. ‘Όταν κάποτε ό πατέρας του πρόσβαλε τη θεά ‘Αρτεμη, τὸ βασίλειό του έρημώθηκε από έναν φοβερό άγριόχοιρο, που τὸν είχε στείλει ή άργισμένη θεά. Τότε ό Μελέαγρος, με τη βοήθεια της ‘Αταλάντης, κυνήγησε τὸ θηρίο και κατέρωσε στο τέλος να τὸ σκοτώσει. ‘Επειδή είχε δώσει τὸ κεφάλι του στην ‘Αταλάντη, δυό θείοι του, άδελφια της μητέρας του, επένεψαν και θέλησαν να της τὸ πάρουν με τη βία. ‘Ο Μελέαγρος πάλαψε μαζί τους και τὸυς σκότωσε.

‘Όταν ή ‘Αλθαία είδε τὰ δυό άδελφια της σκοτωμένα, έσχίσε τὰ τελετουργικά ρούχα που είχε φορέσει για να γιορτάσει, τη νίκη τὸυ παιδιού της, ντύθηκε πένθιμα και για να εκδικηθεί έρριξε στη φωτιά τὸν δαυλό των Μοιρών. “Υστερα από λίγη ώρα, ό Μελέαγρος πέθανε μέσα σε φριχτούς πόνους, ξεμυχώντας την ίδια στιγμή που έσβηνε κι’ ή τελευταία σπίθα τὸυ δαυλού.

ΑΥΤΟΣ ό πανάρχαιος έλληνικός μύθος είναι ένα από τὰ κλασικά παραδείγματα που εκφράζουν την πίστη για την όποία μιλάμε, ότι δηλαδή κάτι που συμβαίνει σ’ ένα αντικείμενο, μπορεί να συμβεί και σ’ έναν άνθρωπο. ‘Ανάκαθεν υπήρχε ή ιδέα ότι είναι δυνατό, με μια μαγική πράξη, να προκαλούνται από άπόσταση διάφορα κακά σ’ ένα μισητό πρόσωπο.

‘Η μαγική πράξη διακρίνεται και διαστέλλεται από τη θρησκευτική πράξη κατά τὸ ό,τι ή δεύτερη επιδιώκει την έξευμένιση της θεότητας, ενώ ή πρώτη τὸν έξαναγκασμό της. ‘Ο μάγος είναι ένας άνθρωπος που πιστεύει ό,τι βρήκε τὸυς μυστικούς τρόπους να εκδιάζει τη θεότητα, προσφέροντας ώρισμένα λόγια ή κάνοντας ώρισμένες χειρονομίες. Φυσικά, μια τέτοια πίστη, ήταν έπόμενο να χρησιμοποιείται πάντα για τὸ κακό, δεδομένου ό,τι για τὸ καλό, ή θεότητα δεν βέλει παρά ίκεσίες και προσευχές.

“Ετσι, ό μάγος, αυτός ό θρησκευτικός κακοποιός, που διαφέρει βασικά από τὸν πραγματικά εύσεβή άνθρωπο, υπήρξε σε όλες τις εποχές ένα πλάσμα που ή ανθρώπινη κοινωνία τὸ θεωρούσε επικίνδυνο. ‘Η φυσική τάση να χρησιμοποιείται ή μαγεία σαν όργανο τὸυ έγκλήματος, προκαλούσε τη βαθειά άποστροφή των άλλων ανθρώπων πρὸς τὸυς λειτουργούς της και τὴν καταδίκη της από όλες τις κοινωνίες.

‘Ανάμεσα στις πολλές και ποικίλες μαγικές πράξεις, εκείνη που βασίζεται στη σχέση ενός μαγεμένου αντικειμένου και τὸυ ανθρώπου που πρόκειται να βλαφτεί, είναι ίσως ή άρχαιότερη. Στο μουσείο τὸυ Σαιν Ζερμαίν, υπάρχουν παράξενα μικρά όμοιώματα από κόκκαλο ή από φίλνισι, που αποδείχνουν ό,τι, από την προϊστορική ακόμα περίοδο, μια άναπαράσταση ανθρώπου ή ζώου, αν είχε πάνω της χαραγμένο ένα θέλος, άρκούσε για να προκληθεί, σαν άναπόφευκτη συ-

νέπεια, ή θανάτωση αὐτοῦ τὸυ ἀνθρώπου ή τὸυ ζώου.

Τι πίστευαν
στήν άρχαία Αίγυπτο

ΣΤΗΝ Αίγυπτο, υπήρχε ή πεποίθηση ό,τι τὸ πνεύμα ενός νεκρού μπορούσε να μετενσαρκωθεί σε μια άναπαράσταση τὸυ σώματος τὸυ πεθάνένου. Μέσα στους τάφους, έδάζαν και την άπεικόνιση τὸυ νεκρού, για να τὸν βοηθήσουν έτσι να ξεναθρεί τη μορφή του. Συχνά, αυτές οι άπεικονίσεις ήταν πολλές, γιατί έτσι υπήρχε ή έλπίδα ό,τι κάποια θα είχε όπωσδήποτε την τύχη να άποφύγει τη φθορά και την καταστροφή.

Οι άρχαίοι Αίγύπτιοι παραδέχονταν, παράλληλα, ό,τι τὸ άγαλμα ή τὸ όμοίωμα γενικά, που αντίστοιχούσε σ’ έναν ζωντανό άνθρωπο, μπορούσε να περάσει από τὸν κόσμο των άψύχων στὸν κόσμο της ζωής. “Ετσι, ή άρχαία φιλολογία της χώρας τὸυ Νείλου είναι γεμάτη από διηγήσεις, που αναφέρουν ό,τι κέρινα άγαλματάκια μεταβάλλονταν σε ζωντανά όντα, όταν ό μάγος πρόφερε πάνω τὸυς ώρισμένες τυπικές φράσεις. Τὸ άγαλματάκι γινόταν μ’ αὐτὸ τὸν τρόπο ένα ζωντανό αντίτυπο τὸυ σώματος και πιστευόταν ό,τι μέσω αὐτοῦ ό μάγος μπορούσε να πλήξει τὸν πραγματικό άνθρωπο.

Για να υπάρχει ή σιγουριά της ταυτίσεως τὸυ όμοιώματος με τὸ πρωτότυπό του, χάραζαν πάνω στὸ όμοίωμα τὸ όνομα τὸυ αὐτοῦ που αναπαρίστανε και προσπαθούσαν να τὸ έχουν για ένα διάστημα κοντά στὸ πρωτότυπο, ώστε να διαπιστωθεί τὸ όμοίωμα μ’ ένα μέρος από τὸ πνεύμα τὸυ αὐτοῦ.

‘Η πιό άρχαία παράδοση αὐτῆς της μαγικής μεθόδου χρονολογείται από τὸ 5325 π.Χ. “Ενας σύντομος ύπαινιγμός πάνω σε κάποιο φέρετρο, είναι εύγνωστός: “Να προσφέρεις τὰ λόγια τὸυ θανάτου πάνω στὸ κέρινο όμοίωμα τὸυ έχθρου σου...”.

‘Αργότερα, υπάρχουν άρκετὲς μαρτυρίες. “Όταν ανακαλύφθηκε μια συνωμοσία, που είχε έξυφναθεί μέσα στὸ χαρέμι του, ό φαράω Ραμσής ό Γ’ ώρισε ένα δικαστήριο για να κρίνει τὸυς ύποπτους αξιωματούχους της αὐλής. ‘Ο «φάκελλος» αὐτῆς της ύποθέσεως διασώθηκε και βρίσκεται τὸ μουσείο τὸυ Τουρίνου. Μέσα, λοιπόν, στα στοιχεία αὐτά βρίσκονται και δυό πάπυροι, που αναγράφουν άνάμεσα στα άλλα και τὰ σχετικά με τις μαγικές μεθόδους που είχαν

βάλει σ’ ενεργεια οι συνωμότες.

‘Ιδου τὰ άποσπάσματα αὐτά:

“Είχαν φτιάξει κέρινα όμοιώματα τὸυ φαράω και χρησιμοποίησαν τὸν θαλαμηπόλο ‘Ελ - Ρεμ για να τὰ τοποθετήσει μέσα στὸν κοιτῶνα τὸυ φαράω, ώστε να πάρουν ένα μέρος από την ψυχή του... Για όποιον άνθρωπο κι’ αν χρησιμοποιηθεί αὐτὸ τὸ δόλιό μέσο, ό νόμος όρίζει ό,τι πρέπει ό ένοχος να τιμωρηθεί με θάνατο...”.

“Είχαν φτιάξει κέρινα όμοιώματα των πιστών αὐλικών, για να πετύχουν τὸν άκαριαίο θάνατό τὸυς, όταν θα έρχόταν ή ώρα να ρίξουν τὸν φαράω από τὸ θρόνο...”.

“Όπως στην Αίγυπτο, έτσι και στις άλλες πολιτισμένες χώρες της άρχαιότητας, οι νομοθεσίες κατεδίκαζαν αὐτὸ τὸν τρόπο κακοποιίας.

Τι λέει ό κώδικας
τὸυ Χαμουραμπι

ΣΤΗ Βαβυλώνα, οι μάγοι (μεκασεφίμ) έφαρμοζαν αὐτή τη μέθοδο πολὺ συχνά. ‘Ο κώδικας τὸυ Χαμουραμπι, στη δεύτερη παράγραφό του, τιμωρεί αὐτή την πράξη, αναφέροντάς τη ρητά.

“Ενας έγγραφτος πλίνθος, που προερχόταν από τὰ βασιλικά άρχεία της Νινευή, περιέχει 28 τύπους μαγικών έπικλήσεων. ‘Ιδου ένας άπ’ αὐτούς:

“Πνεύμα τὸυ οὐρανοῦ, κύτταξε τι έφτιαξα! Πνεύμα των κατοχθόνιων, κύτταξε τι έφτιαξα! Τὰ μάτια πάνω στὸ κερί, που θα κάνουν κακό στα σάοκινα μάτια. Τὸ στόμα πάνω στὸ κερί, που θα κάνει κακό στὸ σάρκινο στόμα. Τὰ χείλη πάνω στὸ κερί, που θα κάνουν κακό στα σάοκινα χείλη”.

‘Η μαγική αὐτή μέθοδος, που εφαρμόζονταν στη Χαλδαία, δεν εξέλιπε με την πάροδο των χιλιετηρίδων. ‘Απαντάται δλοΐδια και στὸν 14ο αιώνα μ.Χ. στην περιοχή αὐτή. ‘Ο “Αρσ” ιστορικός ‘Ιμπν Χαλντούν διηγείται τὰ έξής για τὸυς μάγους τὸυ Σύρατος, που ζούσαν στις ήμέρες του κι’ είχαν κληρονομήσει την τέχνη τὸυς από τὸυς άρχαίους Βαβυλώνιους:

“Είδα με τὰ μάτια μου έναν άπ’ αὐτὸυς τὸυς αὐτοῦ να φτιάχνει τὸ όμοίωμα τὸυ προσώπου που ήθελε να μαγέψει. Αὐτὰ τὰ όμοιώματα φτιάχνονται από ύλικά που συμβολίζουν τὸ καθένα τις ιδιότητες τὸυ θύματος. ‘Ο μάγος πρόφέρει κατόπιν ώρισμένα λόγια πάνω σ’ αὐτή την «κούκλα». “Υστερα τη φτύνει. Τότε πιστεύει ό,τι έχουν κατεβεί και μπει μέσα της άρκετὰ κακοποιά πνεύματα, που θα επιδράσουν δλέθρια στὸν άνθρωπο που ή «κούκλα» θυμίζει τη μορφή τὸυ”.

Οι ‘Εβραίοι, παρά την τόσο ύψηλή θρησκευτικότητα τὸυς, είχαν κι’ αὐτοί ανάλογες δεισιδαιμονίες. Τὸ 1900, στὸ Τέλλ - Σανταχάνα, ανάμεσα στη Βηθλεέμ και τη Γάζα, οι άρχαιολόγοι ανέκαλύψαν μετάλλινα άγαλματάκια, που χρησιμοποιούν για μάγια.

Στην ‘Ελλάδα και στη Ρώμη

Η ΑΡΧΑΙΑ ‘Ελλάδα δεν έμεινε άμέτοχη αὐτῆς της παγκόσμιας διαδεδομένης δεισιδαιμονίας. ‘Ο Πλάτων τη βλέπει βαθειά ριζωμένη στὸν λαό και γράφει: “Είναι άνώφελη ή προσπάθεια να πείσι κανείς ώρισμένα άτομα ό,τι

τὰ κέρινα άγαλματάκια είναι μια άνόητη μέθοδος εκδικήσεως”.

Στη Ρώμη, ή κατάσταση ήταν ή ίδια. Οι μάγοι χρησιμοποιούσαν κι’ εκεί τὰ κέρινα όμοιώματα, για να κάνουν κακό στα θύματά τὸυς. ‘Ο ‘Οράτιος, περιγράφοντας τὰ άνομήματα της Μήδειας, λέει: “Προσπαθεί να κάνει κακό στὸυς ανθρώπους από άπόσταση. Καρφισώνει κέρινα όμοιώματά τὸυς...”.

“Ο ‘Οβίδιος, σ’ ένα από τὰ σατιρικά τὸυ ποιήματα, περιλαμβάνει τις μάγισσες Κανθρία και

σκοπὸ να προκαλέσουν θανάσιμη άρρώστεια”.

Οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες είχαν εκδώσει έπανηλειμμένα διατάγματα, που τιμωρούσαν με βασανιστήρια και θάνατο τὸυς μάγους «που προκαλούσαν από μακριά τὸ θάνατο τὸυ έχθρου τὸυς»... “Αλλά τὰ σκληρά αὐτὰ μέτρα δεν μπορούσαν να έξαλείψουν τὸ κακό.

“Όταν ή ειδωλολατρεία έδωσε τη θέση της στὸν χριστιανισμό, κι’ αὐτὸς ό τελευταίος δεν μπόρεσε να ξεριζώσει τη

Μαγική τελετουργία. (Ευλογραφία τὸυ ‘Αλαιντόφερ).

Σαγάνη και καταγγέλλει τις μεθόδους που χρησιμοποιούν:

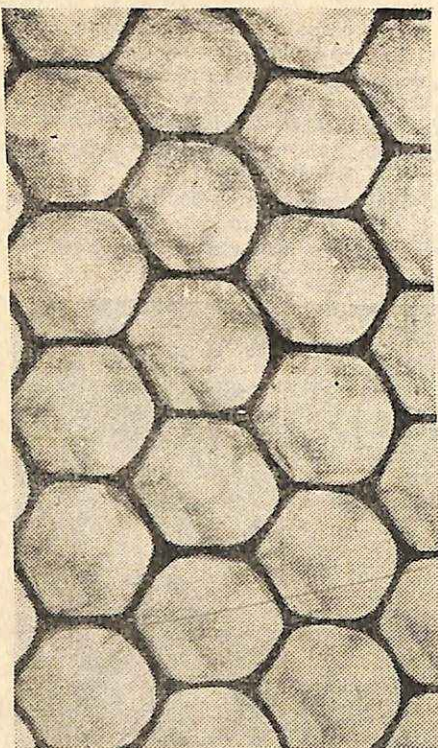
“Οι μάγισσες κρατούσαν δυό κούκλες, τη μια από μάλλινο ύφασμα και την άλλη από κερί. ‘Η πρώτη παρίστανε έναν πατριό κι’ ή άλλη τὸν δούλο τὸυ”.

‘Η ίδια μέθοδος φαίνεται ό,τι χρησιμοποιήθηκε, ανάμεσα στ’ άλλα, άπ’ εκείνους που έγιναν ύποπτοι ό,τι έπιδίωκαν τὸ θάνατο τὸυ Γερμανικού. Στη δίκη τὸυς, διατυπώθηκε κι’ ή κατηγορία ό,τι είχαν φτιάξει ένα όμοίωμα τὸυ και πρόφερναν πάνω τὸυ μαγικές λέξεις «με

μαγεία. Οι μύστες της ό,τι άπέδιδαν πρώτα στις διάφορες θεότητες, τὸ άπέδιδαν τώρα στὸν ‘Εωσφόρο και τὸυς άλλους δαίμονες.

“Ετσι, τὰ κέρινα όμοιώματα για την πράξη διαφόρων κακών ή και τὸ θάνατο από άπόσταση, δεν έπαψαν να βρίσκονται σε ήμερησία διάταξη, τόσο στὸ Βυζάντιο όσο και στη Δύση, κι’ ή χρησιμοποίησή τὸυς, πολὺ άραιότερη βέβαια, έφθασε ως τις μέρες μας.

ΜΩΡΙΣ ΓΚΑΡΣΟΝ
της Γαλλικής ‘Ακαδημίας

Τὰ κύτταρα μίας κυψέλης (τέσσερις φορές μεγαλύτερα απ' τὸ φυσικό). Ἡ τέλεια ἐξαγωνική μορφή τους ἀνταποκρίνεται στὶς ἀνάγκες τῶν μελισσῶν, γιατί ἀποτελεῖ τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ οἰκονομία χώρου.

ΤΗΝ καρδιά τῆς κυψέλης, βρίσκειται ἡ «μεινευτική κλινική» τῆς ἀποικίας τῶν μελισσῶν: ὁ χώρος γιὰ τὰ αὐγά καὶ τὶς νύμφες. Πάνω ἀπὸ χίλια αὐγά κάθε μέρα γεννᾷ ἡ μοναδική γόνιμη μέλισσα, ἡ βασίλισσα. Γιὰ νὰ προέλθει ἐξ ἄλλου, μιὰ ἐργάτρια ἀπὸ κάθε αὐγὸ, ἀπαιτοῦνται τρεῖς ἑβδομάδες. Ἔτσι, ὅπως καταλαβαίνει εὐκολὰ κανεὶς, ἡ μεινευτική κλινική πιάνει ἀρκετὸ χώρο. Τὰ αὐγά πὺν βρίσκονται σ' αὐτὴ, ἐξωτερικὰ εἶναι ὅλα ἴδια. Στὴν πραγματικότητα, ὅμως, ἀνήκουν σὲ δυὸ κατηγορίες. Τὰ αὐγά πὺν ὑπάρχουν στὰ μικρότερα διαμερίσματα, γονιμοποιῶνται, ἐνῶ ἐκεῖνα πὺν συναντᾷ κανεὶς στὰ μεγαλύτερα, δὲν γονιμοποιῶνται. Ἡ βασίλισσα ἐλέγχει τὴν «παραγωγὴ» στὰ πρῶτα διαμερίσματα καὶ διαθέτει ἐκατομμύρια σπερματοζωάρια, πὺν πραγματοποιοῦν τὴ γονιμοποίηση. Τὰ γονιμοποιούμενα αὐγά δίνουν θηλυκὲς μέλισσες, ἐνῶ τὰ ἄλλα δίνουν ἀρσενικὲς. Ἐπομένως, στὸν κόσμον τῶν μελισσῶν, ὑπάρχει τὸ φαινόμενο τῆς προαιρετικῆς παρθενογενέσεως.

Ὅστόσο, ἀπὸ τὶς δυὸ κατηγορίες αὐγῶν, πὺν ἀναφέραμε, δὲν προέρχονται δυὸ ἀπλῶς, ἀλλὰ τρία εἶδη μελισσῶν: οἱ ἀρσενικὲς καὶ δυὸ τύποι θηλυκῶν. Τὰ ἐκατομμύρια τῶν στείρων μελισσῶν, δηλαδή τῶν ἐργατριῶν, καὶ μιὰ καὶ μόνη ἱκανὴ νὰ γεννᾷ, τὴ βασίλισσα.

Αὐτὴ ἡ διαφοροποίηση ἀνάμεσα στὶς θηλυκὲς μέλισσες, ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὴν τροφή. Οἱ νύμφες πὺν προέρχονται ἀπὸ τὰ γονιμοποιημένα αὐγά, τρέφονται ὅλες τὶς δυὸ πρῶτες μέρες ἀπὸ τὶς ἴδιες ἀκριβῶς οὐσίες. Ἀλλὰ πρὸς τὸ τέλος τῆς δευτέρης μέρας, τὸ μενού ἀλλάζει. Ἔτσι, οἱ νύμφες, πὺν θὰ μπορούσαν μιὰ χαρὰ νὰ γίνουν γόνιμες μέλισσες, δὲν γίνονται ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ τροφικοῦ ἐνυποχισμού.

ΟΙ ΚΥΨΕΛΕΣ ΔΙΑΘΕΤΟΥΝ ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ... ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ!

Ἀπειράριθμες σελίδες ἔχουν γραφεῖ ὡς τώρα γιὰ τὴ θαυμαστὴ ζωὴ τῶν μελισσῶν, πὺν ἀπὸ... κοινωνιολογικὴ ἔποψη ἔχει τόσες ἀντίστοιχες πλευρὲς μὲ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ. Ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, ἡ ἐπιστὴμη ἀνακαλύπτει κι' ἄλλες καταπληκτικὲς λεπτομέρειες γιὰ ὅσα συμβαίνουν καὶ διαδραματίζονται μέσα καὶ γύρω ἀπὸ κάθε κυψέλη. Οἱ καινούργιες αὐτὲς διαπιστώσεις ὁδηγοῦν στὸ συμπέρασμα ὅτι, αὐτὰ πὺν γνωρίζαμε ὡς τώρα καὶ τὰ θεωρούσαμε πολλὰ, στὴν πραγματικότητα εἶναι λίγα. Ὁ μυστηριώδης κόσμος τῶν μελισσῶν κρύβει διαδικασίες καὶ γεγονότα, πὺν ἀφήνουν κατὰπληκτο τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα, κάθε φορὰ πὺν κατορθώνει νὰ διαπιστώσει ἢ καὶ νὰ ἀποκρυπτογραφῇ ὠρισμένα ἀπ' αὐτά.

Τὰ θαύματα τῆς κυψέλης

Ὅπου δυὸ βασίλισσες μονομαχοῦν μέχρι θανάτου γιὰ τὴ διεκδίκηση τοῦ δρόμου

Οἱ ἀρσενικὲς, δηλαδή οἱ κηφῆνες, προέρχονται ὅπως εἶπαμε ἀπὸ τὸ φαινόμενο τῆς παρθενογενέσεως, δὲν ἔχουν παρὰ τὰ μισὰ χρωμοσώματα τῶν ἐργατριῶν, γιὰ τὴν ἀκριβεία 16 ἔναντι 31. Ἐξ ἄλλου, τὰ «λίαντα» τους βρίσκονται κατὰ κανὼνα στὶς ἀκρίαις ζῶνες τοῦ χώρου τῆς «μεινευτικῆς κλινικῆς» κι' εἶναι ἐκτεθειμένα στὸ κρύο. Ὅστόσο, παρ' ὅλες αὐτὲς τὴς δυσμενεῖς συνθήκες, οἱ κηφῆνες ἀποβαίνουν οἱ πὺν εὐσώμες καὶ πὺν γερὲς μέλισσες.

Οἱ μελισσονογὸι περιφρονοῦν συνήθως τοὺς κηφῆνες, ἀπ' ἐνὸς γιατί δὲν διαθέτουν κεντρὸ, γιὰ νὰ ὑπερασπίζονται τὸν ἐαυτὸ τους, κι' ἀπ' ἐτέρου γιατί εἶναι... κηφῆνες, δηλαδή τὰ πρότυπα τῆς τεμπέλειας καὶ τῆς ἀπραξίας. Ὁ ρόλος τους συνίσταται στὸ νὰ γονιμοποιῶν τὶς βασίλισσες, μιὰ φορὰ τὴν καθεμιά, παρέρχονται τῆς τῆς σπερματοζωάρια, πὺν δὲ χρησιμοποιήσει στοὺς ἀλλεπάλληλους τοκετοὺς τῆς.

Ὅταν ἡ περίοδος αὐτῆς τῆς γονιμοποίησης παρέλθει, οἱ ἐργάτριες κάνουν βίαιη ἔξωση στοὺς κηφῆνες, πὺν εἶναι ἔτσι καταδικασμένοι νὰ πεθάνουν ἀπὸ πείνα, μόνοντες ἔξω ἀπὸ τὴν κυψέλη. Πολλοὶ, ὅμως, ἀπ' αὐτοὺς εἶναι πὺν τυχεροί. Οἱ ἐργάτριες τοὺς χαρίζουν ἀκαριαῖο θάνατο, κεντώντας τοὺς μὲ τὸ κεντρί τους.

Κάθε ἀποικία μελισσῶν, ὡς γνωστὸν, διαθέτει μιὰ καὶ μόνη βασίλισσα πὺν ζεῖ συνήθως δυὸ μὲ τρία χρόνια.

Βασιλικὴ μονομαχία

Ἡ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ τῆς βασίλισσας ὀφείλεται στὸν... ὑπεριτιμωμό. Ἡ διατροφή τῆς μὲ τὸ βασιλικὸ πολυπέντε μέρες, ἡ γλῶσσα τῆς γίνεται πολὺ κοντὴ, τὰ πίσω πόδια τῆς εἶναι γυμνά στὰ πέλματα, ὁ θώρακας εἶναι πὺν ὀγκώδης κι' ὅλα τὰ γεννητικὰ ὄργανα μεγαλύτερα ἀπ' ὅτι εἶναι στὶς ἐργάτριες.

Δεκάξη μέρες μετὰ τὴ γονιμοποίηση τοῦ αὐγῶ, ἡ βασίλισσα θγαίνει στὸν κό-

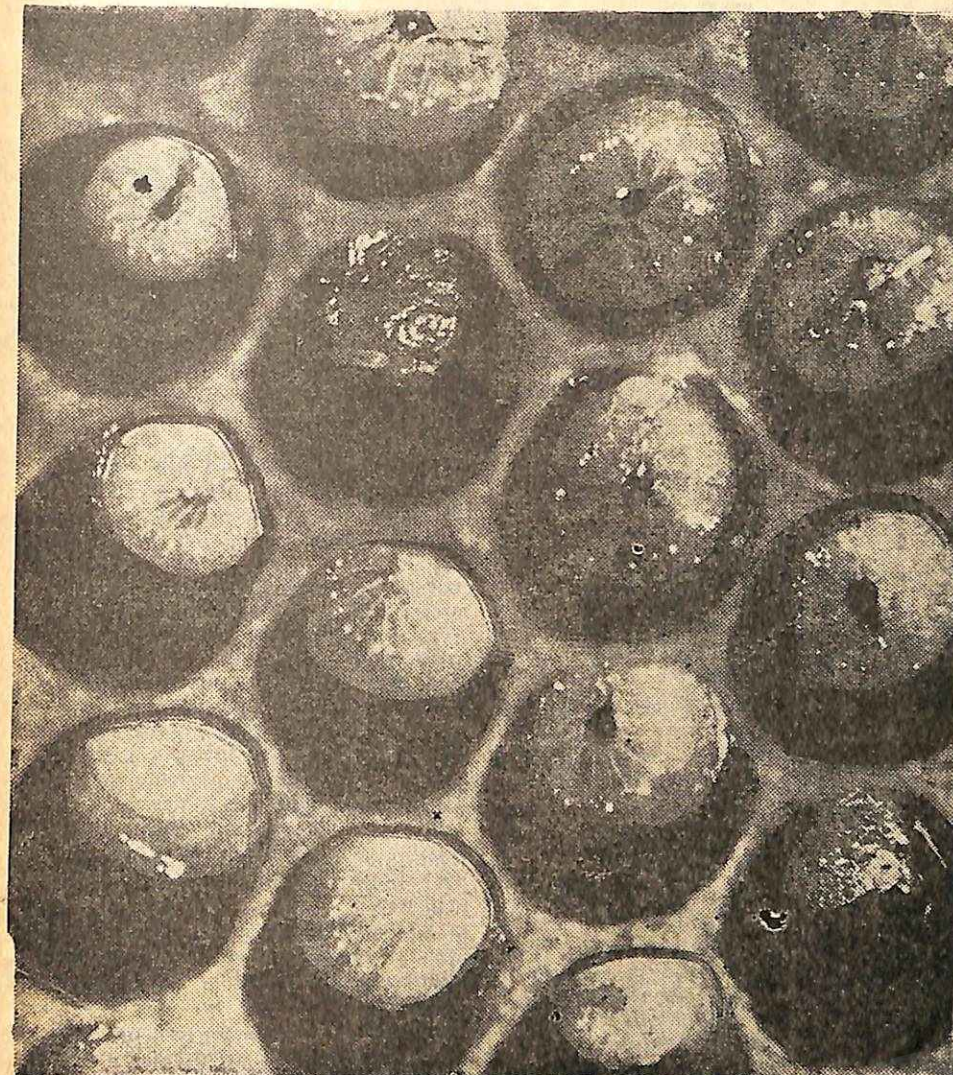
σμο. Ἀμέσως, λοιπόν, τίθεται μπροστὰ τῆς τὸ ζήτημα τῆς ἐξασφάλισως τοῦ θρόνου. Ἡ πρώτη τῆς δουλειὰ εἶναι νὰ πάει καὶ νὰ σκοτώσει τὶς ἄλλες ἀδελφές τῆς, πὺν ἀκόμα δὲν ἔχουν βγεῖ ἀπὸ τὸ αὐγὸ. Σ' αὐτὸ τὸ ἔργο, τὴ βοηθοῦν κι' ἐργάτριες.

Ἀν σ' ἐξαιρετικὴ περίπτωση, γεννῶν δυὸ βασίλισσες σύγχρονα, διεξάγεται μετὰξὺ τους μονομαχία μέχρι θανάτου. Τὸ νόστιμο δὲ εἶναι, ὅτι πολλὲς ἐργάτριες, ἐρεθισμένες ἀπὸ τὸ θέαμα, παίρνουν μέρος στὴ σύρραξη. Μερικὲς μέρες ἀργότερα, αὐτὴ πὺν θὰ ἐπιζήσει, παντρεύεται διαδοχικὰ πολλοὺς κηφῆνες, πὺν ὁ καθένας τοὺς πληρώνει στὸ τέλος τὴν ἐρωτικὴ αὐτὴ εὐτυχία μὲ τὴν ζωὴ του.

Τὸ βάρος τῶν 1.000 μὲ 1.600 αὐγῶν, πὺν γεννᾷ ἡ βασίλισσα κάθε μέρα, κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς γονιμότητός τῆς, ξεπερνᾷ τὸ δικὸ τῆς βάρος. Γιὰ νὰ τὴ βοηθήσουν σ' αὐτὸ τὸ καταπληκτικὸ ἔργο, δώδεκα ἐργάτριες, πὺν θὰ μπορούσε νὰ τὴς ἐπικαλέσει κανεὶς ἐκτοὺς ἐπὶ τῶν τιμῶν, τῆς σερβίρουν μιὰ ἰδιαίτερη τσωντική τροφή. Γιὰ ἀνταμοιβή τους, οἱ μέλισσες αὐτὲς δέχονται, καθὼς γλύφουν τὴ βασίλισσα, μιὰ ὀσμὴ, πὺν μεταδίδεται ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, ἐπιδρᾷ στὴν εὐρωστία ὅλης τῆς ἀποικίας.

Καὶ δυσάρεστα ἐνδεχόμενα

ΚΑΜΜΙΑ φορὰ, ὁ βίος τῆς βασίλισσας διακόπτεται πρόωρα κι' ἄδοξα. Κατὰ τὴν πτῆση πὺν κάνει εὐθὺς μετὰ τὴν ἐνθρόνισή τῆς, τυχαίνει νὰ τὴ συναντήσει στὸν δρόμο κανένα ποντὶ καὶ νὰ τὴν χάσει. Ἀν, ἐπίσης ἡ κακοκαιρία παρατείνεται, ἡ νεαρὴ βασίλισσα δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιήσει τὴν ἀπαραίτητη γιὰ τὴ γονιμοποίηση αὐτῆς πτῆση κατὰ τὶς τρεῖς πρῶτες ἑβδομάδες καὶ μένει ἔτσι γιὰ πάντα... γεροντοκόρη. Τὶ συμβαίνει στὴν κυψέλη, ἂν στερηθεῖ τὴ βασίλισσα ἀπὸ ἕνα τέτοιο ἀτύχημα; Μερικὲς ἐργάτριες καθίστανται τότε ἱκανὲς νὰ γεννήσουν λίγα αὐγά. Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ αὐγά, πὺν δὲν μποροῦν βεβαίαν νὰ γονιμοποιηθοῦν, δίνουν ἀναγκαστικὰ κηφῆνες κι' ἔτσι ἡ ἀποικία εἶναι πάλι καταδικασμένη. Ὅσο γιὰ τὴ

Σ' αὐτὰ τὰ σφραγισμένα κύτταρα τῆς κυψέλης ἔχουν ἀποτεθεῖ τ' αὐγά πὺν γέννησε ἡ βασίλισσα.

Βασίλισσα, πὺν ἐξακολουθεῖ μετὰ τὶς τρεῖς ἑβδομάδες νὰ παραμένει παρθένα, δὲν κάνει κι' αὐτὴ παρὰ αὐτὰ ἀπ' ὅπου θὰ προέλθουν κηφῆνες. Καὶ στὴ δεύτερη, λοιπόν, αὐτὴ περίπτωση, πάλι ἡ κυψέλη εἶναι καταδικασμένη.

Απ' αὐτὲς κυρίως τὶς δυὸ περιπτώσεις φαίνεται καθαρὰ αὐτὸ πὺν οἱ βιολόγοι ἀποκαλοῦν ἐργονοτόκο παρθενογένεση, δηλαδή ἡ ἱκανότης νὰ γεννιοῦνται ἀρσενικὰ χωρὶς νὰ προηγηθεῖ γονιμοποίηση.

Μέσα σὲ μιὰ συνηθισμένη κυψέλη, ἡ βασίλισσα εἶναι μιὰ, οἱ κηφῆνες μερικὲς ἑκατοντάδες κι' οἱ ἐργάτριες ἀναρίθμητες. Ἡ μέγιστη, λοιπόν, πλειοψηφία ἀνήκει στὶς στείρες θηλυκὲς μέλισσες. Ἡ στείρωση, ὅμως, ἔχει κάνει αὐτὲς τὶς μέλισσες ἀνατομικὰ καὶ φυσιολογικὰ ἱκανώτερες γιὰ τὴ διατήρηση τοῦ βίου τῆς κυψέλης. Τὸ μήκος τῆς ἐγλώσσας τοὺς ἐπιτρέπει τὴν ἀπορρόφηση τοῦ νέκταρος ἀπὸ τὸ βάθος τῶν λουλουδιῶν, ἡ ἀνάπτυξη μεγάλων σιελογόνων ἀδένων τὶς κάνει τροφὸς πρῶτης γραμμῆς, κατάλληλες νὰ ἐκκρίνουν βασιλικὸ πολτὸ ἐξαιρετικῆς ποιότητος κι' ἡ διαμόρφωση τῶν ποδῶν τους ἐξασφαλίζει τὴ μεταφορὰ τῆς γύρας σὲ μεγάλες ποσότητες πρᾶγμα πὺν ἔχει βέ-

τὶς εἰσερχόμενες συναδέλφους τῶν μετὶς κεραῖες τους, γιὰ νὰ διαπιστώσουν ἂν κουδάλῃσαν ἀρκετὸ νέκταρ. Πῶς ἀκριβῶς οἱ κεραῖες παίρνουν αὐτὴ τὴν πληροφορία, παραμένει μυστήριο.

Στὸ «χῶλο» τῆς κυψέλης ἡ ἀκόμα στὶς ἐσωτερικότερες διακλαδώσεις τῆς, οἱ σιλικόνες τοῦ νέκταρος ἀδειάζουν τὴ συγκομιδὴ τους στὸν πρόλοβο ἄλλων συναδέλφων τους, πὺν εἶναι ἐπιφορτισμένες μὲ τὴν ἐναποθήκευσή του στὶς κηρήθρες.

Ἄλλες ἱκανότητες τῆς ἐργάτριας

ΑΝΑΜΕΣΑ στὰ ἄλλα χαρακτηριστικά τῆς, ἡ ἐργάτρια μέλισσα διαθέτει ἕνα μυστηριώδη «πομπὸ» γιὰ νὰ κατευθύνει καὶ νὰ καθοδηγεῖ τὶς νεαρὲς συναδέλφους τῆς κατὰ τὴ διάρκεια τῶν πρῶτων ἀναγνωριστικῶν πτήσεων τῶν γύρω ἀπὸ τὴν κυψέλη. Κάθε παλιὰ ἐργάτρια στέκεται κάπου, ἔξω ἀπὸ τὴν κυψέλη, μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο, ἀνοίγει τοὺς δυὸ τελευταίους δακτυλίους τῆς κοιλίας τῆς, ἀφήνοντας ἔτσι ἔκθετους τοὺς μικροσκοπικοὺς πόρους ὁμοεικῶν ἐκκρίσεων. Χτυπᾷ κατόπιν τὰ φτερά τῆς γιὰ νὰ διασκορπισθεῖ γύρω τὸ προϊόν τῆς ἐκκρίσεως, πὺν περιέχει πτητικὲς ἀρωματώδεις οὐσίες. Ἔτσι, μὲ ὀσφρητικὸ τρόπο, μεταδίδει ὁδηγίες καὶ συνθήματα στὶς πρωτόπειρες συναδέλφους τους, πὺν πετοῦν γύρω. Αὐτὲς οἱ ἐκπομπές, σημειωτέον, εἶναι ἀνώφελες γιὰ μέλισσες ἄλλων κυψελῶν, γιατί καθε ἀποικία ἔχει τὶς δικές τῆς, χαρακτηριστικὲς ὁσμές.

Ἡ ἐργάτρια ἔχει, ἐξ ἄλλου, τὴν ἱκανότητα νὰ φτιάχνει ἀπὸ κάθε εἶδους ὅλη τὴν ἐσωτερικὴ διαρρύθμιση τῆς κυψέλης.

Ἡ βάση αὐτῶν τῶν κατασκευῶν εἶναι πάντως τὸ κερί, πὺν θγαίνει ἀπὸ τὴς ἐσωτερικῆς πόρων τῆς κοιλιακῆς χώρας. Μετὰ τὴν ἐκκρίσή του, κάθε ἐργάτρια πλάθει τὸ κερί καὶ ὅλες μαζί φτιάχνουν τὶς ἐξάγωνες κηρήθρες τῆς κυψέλης. Ἡ ὁμονία κι' ἡ ἰσοδυναμία ἀκριβεία μὲ τὴν ὁποία πορῶνται ἀπ' ὅλες τὶς κατευθύνσεις τὸ ἀρχιτεκτονικὸ αὐτὸ ἔργο, ὥσπου νὰ συμπληρωθεῖ, εἶναι χωρὶς ἄλλο ἕνα ἀπὸ τὰ πὺν ἐντυπωσιακὰ θαύματα τῆς φύσεως.

βαία τεράστια σημασία γιὰ τὴν οἰκονομία τῆς φύσεως.

Ἡ τελωνειακὴ ὑπηρεσία τῆς κυψέλης

ΣΤΗΝ εἰσοδὸ τῆς κυψέλης, οἱ ἐργάτριες πὺν ἐκτελοῦν χρέος... τελωνειακῶν ὑπαλλήλων, ψηλαφοῦν

Τὸ πιετὸ καὶ τ' αὐτοκίνητα

Ἐνας νεαρὸς Ἀγγλος, ὁ Τζέραλντ Λόου, κατάφερε νὰ γκρεμίσει πέντε τηλεγραφικοὺς στύλους μὲ τὸ αὐτοκίνητό του. Συνελήφθη καὶ καταδικάσθηκε σὲ ἕξη ἑβδομάδων φυλάκιση καὶ στέρηση τῆς ἀδείας γιὰ ἕνα χρόνο, μὲ τὴν κατηγορία ὅτι ὠδηγοῦσε μεθυσμένος.

Ἀλλὰ στὴ δίκη του παρουσιάσθηκε ὡς μάρτυρας ὑπερασπίσεως ὁ δρ. Χέσκεθ, ἱατρικὸς σύμβουλος τῆς Ἑνώσεως Ἀγγλῶν Αὐτοκινήτιστῶν. Ὁ δρ. Χέσκεθ, στὴν κατάθεσή του, διέτυψε μιὰ νέα θεωρία πὺν κατέπληξε τὸ δικαστήριο καὶ τὸ ἀκροατήριον — καὶ ἴσως καὶ τὸν ἴδιο τὸν κατηγορούμενο: Τὸ οὐνόνειμα, εἶπε ὁ Ἀγγλος γιατρός, ὅχι μόνο δὲν βλάπτει τὸν ὀδηγὸ, ἀλλὰ καὶ θετιώνει τὴν ἱκανότητα ὀδηγήσεως, ὑπὸ τὸν ὄρο, φυσικά, νὰ μὴ γίνεται κατάχρηση!

Οἱ δηλώσεις τοῦ δρος Χέσκεθ πὺν δημοσιεύθηκαν σ' ὅλες τὶς ἐφημερίδες, ἔκαναν μεγάλη ἐντύπωση καὶ τὸ ἀγγλικὸ ὑπουργεῖο Μεταφορῶν ἀναγκάσθηκε νὰ πάρει θέση δημοσιεύοντας μιὰ ἐπίσημη ἀνακοίνωση. Ἡ πολιτικὴ τῶν ἀγγλικῶν ἀρχῶν σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα παραμένει σταθερὴ, παρὰ τὴ θεωρία τοῦ Χέσκεθ: «Μὴν πίνετε ἂν πρόκειται νὰ ὀδηγήσετε, μὴν ὀδηγεῖτε ἂν ἔχετε πειθ».

ΤΑ ΖΩΑ ΜΑΣ ΜΙΛΟΥΝ

...Ποτέ στη ζωή μου δεν είχα ιδεί τόσους πολλούς πιθήκους. Καί ήταν όλοι απερίγραπτα έξαγριωμένοι... Κατέστρεφαν συστηματικά το στρατόπεδο. Γκρέμιζαν τις άχυρένιες στέγες, έσχιζαν τις ψάθες, έσπαζαν τὰ πηλίνα δοχεία, σκόρπιζαν έδω και εκεί τὰ πράγματα τών έργατών... Ξαφνικά, οί φωνές τών πιθήκων έγιναν κραυγές λύσσας...

Ο άρχηγός τών πιθήκων

Η τιμωρία τών πιθηκοφάγων Βιρμανών

ΤΟΥ ΤΖΩΝ ΟΥΪΛΛΙΑΜΣ

ΣΤΗ ζούγκλα δέ μετρούει κανείς τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου μὲ τις ἡμέρες καὶ τις ἐβδομάδες, ὅσο μὲ τις ἐποχές. Ὑπάρχουν τρεῖς ἐποχές στὴ ζούγκλα: Ὁ παράδεισος τῆς «καλῆς» ἐποχῆς, τὸ καθαυτό τῆς ξερῆς ἐποχῆς, ὅταν ἡ χώρα ψήνεται στὸ ἥλιο χωρὶς ἔχνος νεοῦ, καὶ ἡ κόλαση τῆς ὑγρῆς ἐποχῆς, ὅταν ἡ χώρα πνίγεται σὲς θροχὲς τοῦ μουσούν. Τὸ πέρασμα τών ἡμερῶν, τών ἐβδομάδων καὶ τών μηνῶν περνάει ἀπαράτητο.

Μονάχα σὲ μιὰ περίπτωσι θυμαίμαι πὼς εἶχα ἰδιαιτέρους λόγους νὰ προσέξω πὼς ἡ ἐβδομάδα ἔχει ἑπτὰ ἡμέρες καὶ πὼς ἡ ἑβδομὴ μέρα λέγεται Κυριακή...

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐξερευνοῦσα γιὰ λογαριασμὸ τῆς εταιρίας μου μιὰ περιοχὴ τῆς ζούγκλας. Ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἐντατικὴ ἐξέλιση κατὰ τὰ ἐπόμενα τρία χρόνια σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ καὶ εἶχα ἀναλάβει νὰ σηματοδῶ ἐκ τών προτέρων τὰ δέντρα πὸν ἦταν κατάλληλα γιὰ ξυλεία. Τὰ συνεργεῖα τών ἐλεφάντων θὰ ἔρχονταν ἀργότερα νὰ ξεριζώσουν αὐτὰ τὰ δέντρα. Εἶχα μαζί μου μιὰ ομάδα δεκαπέντε περίπου Βιρμανῶν ἐργατῶν ἀπὸ μιὰ ὁρεσθία φυλῆ.

Οἱ περισσότεροι Βιρμανοὶ εἶναι Βουδιστὲς καὶ πιστεύουν, τουλάχιστον θεωρητικὰ, πὼς κάθε μορφὴ ζωῆς εἶναι ἱερή. Δὲν σκοτώνουν τὰ ζῶα παρὰ μόνον ὅταν ὑπάρχει ἀπόλυτη ἀνάγκη. Ἀλλ' οἱ ἐργάτες πὸν εἶχα μαζί μου ἦταν Χριστιανοί, ἡ τουλάχιστον νόμιζαν πὼς ἦταν...

Ἄν εἶχαν πράγματι βαπτισθεῖ ἀπὸ κάποιον ἱεραπόστολο, αὐτὸ θὰ ἦταν ἀσφαλὼς τὸ μοναδικὸ λουτρὸ τῆς ζωῆς τους. Κατὰ τ' ἄλλα, ἡ μόνη χριστιανικὴ τους ἐκδήλωσις ἦταν ὅτι δὲν ἤθελαν νὰ δουλέψουν τὴν Κυριακὴ. Ἔτσι, ἤμουν καὶ ἐγὼ ὑποχρεωμένος νὰ περνῶ μιὰ μέρα ἀφύρητης ἀνίας τὴν ἐβδομάδα.

ΚΑΘΕ Κυριακὴ πρωτὶ οἱ Βιρμανοὶ ἐργάτες μου ξεκινοῦσαν γιὰ τὸ κυνήγι τών πιθήκων μὲ τόξα καὶ βέλη. Τραγουδοῦσαν κάτι πὸν ὑπετίθετο πὼς εἶναι θρησκευτικὸς ὕμνος — τὸν εἶχαν

μάθει ἀπὸ τοὺς ἱεραπόστολους — ἀλλ' ἐμοίαιζε περισσότερο μὲ στρατιωτικὸ ἐμβατήριον. Πιθήκοι ὑπῆρχαν ἄφθονοι στὴν περιοχὴ καὶ οἱ Βιρμανοὶ μου ἦταν καλοὶ σκοπευτῆς.

Τὸ στρατόπεδό τους — μισὴ ντουζίνα ἀχυροκαλύβες — θρισκόταν κάπου μισὸ χιλιόμετρο πέρα ἀπὸ τὴν κατασκήνωσή μου, σὲς ὄχθες ἐνὸς μικροῦ ποταμοῦ. Πολλὰ γογγύορα τὸ στρατόπεδο αὐτὸ εἶχε γίνῃ ἕνας τόπος ἐφιαλτικῶς. Ἐξω ἀπὸ κάθε καλύβα κρεμόταν μιὰ φοιτιστικὴ ἀρμαθία ἀπὸ γδαρμένους πιθήκους. Τὸς κρέμαγαν ἐκεῖ γιὰ νὰ ξεραθοῦν στὸν ἥλιο. Ἐπισκέφθηκα μονάχα μιὰ φορὰ αὐτὸ τὸ στρατόπεδο καὶ παρὰ λίγον νὰ λιποθυμήσω ἀπὸ τὴν ἀπαίσια μυρωδιά, μιὰ δυσσομία θυροδεφνεύου. Ἦταν ἀδύνατον νὰ καταλάβω πὼς μπορούσαν ἀνθρώποι νὰ ζοῦν σ' αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα.

Προσπάθησα νὰ τοὺς πείσω νὰ μὴ σκοτώνουν τοὺς πιθήκους. Εἶχα τὴν ἀφέλεια νὰ ἐπικαλεσθῶ τὰ χριστιανικὰ τους ἀίσθήματα, τὸν ἀνθρωπισμὸ τους. Ἀλλ' ἐκείνοι χαμογελοῦσαν μὲ τὴν συνηθισμένη τους ἀπάθεια. Ὅταν τοὺς ἐπείξα, μοῦ ἀπαντοῦσαν πὼς ἦταν Χριστιανοί: οἱ ἱεραπόστολοι τοὺς εἶχαν διδάξει πὼς οἱ

— Ὁ γιός μου κατὰπτε μιὰ χρυσὴ λίρα καὶ πρέπει νὰ μπεῖ ἀμέσως στὴν κλινικὴ γιὰ ἐγχείρησι. Νομίζετε πὼς μπορῶ νάχω ἐμπιστοσύνη στὸν καθηγητὴ Ν;

— Οὔτε συζήτησι. Εἶναι ἀπολύτως τίμιος ἄνθρωπος.

— Πὼς τὰ κατάφερες καὶ πῆρες τόσο γρήγορα διαζύγιο;

— Ἦμουν τυχερός. Ὁ δικαστὴς ἦταν ὁ πρῶτος σύζυγος τῆς γυναίκας μου!

πιθήκοι δὲν ἔχουν ψυχὴ. Ἀλλωστε τὸ κρέας τοῦ πιθήκου εἶναι τόσο νόστιμο...

Ἡ Κυριακὴ δὲν ἦταν γιὰ μένα μέρα ἀναπαύσεως, ἦταν μέρα ἐκνευρισμοῦ καὶ ἀγωνίας. Ἀπὸ τὰ ξημερώματα τοὺς ἄκουγα νὰ βγαίνουν ὁμαδικὰ ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τραγουδώντας τὸν προτεσταντικὸ ὕμνον «Ἐμπρός, ἔμπρός, στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ» σὲ βιρμανικὴ διάλεκτο. Λίγο ἀργότερα ἔφταναν σ' αὐτὰ μου τὰ οὐρλιαχτά, οἱ κραυγὲς πόνου τών πληγωμένων πιθήκων.

Μιὰ Κυριακὴ πρωτὶ, ὅταν οἱ κυνηγοὶ εἶχαν φύγει, ὅπως συνήθως, ἀποφάσισα νὰ κάνω ἕνα περίπατο κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Εἶχα προχωρήσει περίπου ἕνα χιλιόμετρο, ἀλλ' ἡ σκέψις αὐτῶν τών πιθήκων πὸν ἐπρόκειτο νὰ γίνουν παστοὶ δὲν ἔφρευγε ἀπ' τὸ μυαλό μου. Ἐνοιωθα ἀπερίγραπτη ἀηδία, ὅλη αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις μοῦ εἶχε σπάσει τὰ νεῦρα.

Σ' ἕνα ἀμμουδερὸ τμήμα τῆς ὄχθης εἶδα πέντε ἢ ἕξι ῥήσους, αὐτοὺς τοὺς κοκκινότριχους μικροὺς πιθήκους πὸν εἶναι κοινῶς οἱ «Ἰνδὲς καὶ στὴ Βιρμανία. Ἀνάμεσα στὰ δέντρα ἀκούσθηκαν μερικὲς τρομαγμένες κραυγές. Ἦταν ὁ ταλιαδόρος τῆς ομάδας πὸν προειδοποιεῖ τοὺς ἄλλους πιθήκους νὰ φυλαχθοῦν. Οἱ πιθήκοι ἐξαφανίσθηκαν σὲ πλῆσιισμά μου.

Δὲν ἔκανα καμμιά προσπάθεια νὰ κρυφθῶ. Κάθισα στὸν κορμὸ ἐνὸς πεσμένου δέντρου καὶ περιμένα.

Σὲ λίγο ἕνας ἀπὸ τοὺς πιθήκους φάνηκε πίσω ἀπὸ ἕνα δέντρο καὶ μὲ κούταξε καχύποπτα, σὰ γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ πὼς ἤμουν μόνος καὶ δὲν εἶχα κακὲς προθέσεις.

Κατόπιν φάνηκαν ἄλλοι δυὸ πιθήκοι καὶ ἄρχισαν νὰ σκάβουν τρύπες στὴν ἄμμο γιὰ νὰ βροῦν νερό, μ' ὅλο πὸν λίγα μέτρα πρὸς τὸν ποταμὸ ἕνα ρυάκι. Φαίνονταν σὰ νὰ μιλάνε χαμηλόφωνα μεταξὺ τους, σὰ μικρὰ παιδιὰ πὸν ἀποτολμοῦν κατὰ ἀπαγορευμένο ἢ ἐπικίνδυνο. Καὶ ἀπὸ τὰ δέντρα ἔρχονταν οἱ φωνὲς ἄλλων πιθήκων πὸν τοὺς παρακολουθοῦσαν καὶ σχολίαζαν τὸ κατόρθωμά τους.

Τότε ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς τρεῖς πιθήκους ἦρθε ὡς τὴν τρύπα τῆς ἄμμου. Περιπατοῦσε μὲ τὰ τέσσερα καὶ μὲ κυτοῦσε διαρκῶς, σὰ νὰ προσπαθοῦσε νὰ ὑπολογίσει τὴν ἀπόστασι μεταξὺ μας καὶ νὰ βεβαιωθεῖ ὅτι θὰ πρόφτανε νὰ ξεφύγει σὲ περίπτωσι κινδύνου.

Φάνηκε ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν στάσι μου καὶ σηκώθηκε στὰ πόδια του πῶς. Ἔνας δευτερός πιθήκος προχώρησε μὲ τὴν ἴδιαν προφυλάξις πᾶνω στὴν ἄμμο.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ πιθήκος στάθηκε στὴ μισὴ ἀπόστασι ἀνάμεσα στὴν τρύπα καὶ στὰ κρᾶσπεδα τῆς ζούγκλας. Τότε ὁ τρίτος πιθήκος πῆρε θέσι λίγα βήματα ἀπὸ τὸ σημεῖο πὸν ἄρχιζε ἡ πυκνὴ βλάστησι.

Πρὸς ἐμεῖς νὰ μὴν κάνω καμμιά κίνησι, γιατί ἤξερα πὼς οἱ πιθήκοι θὰ τρώμαζαν καὶ θὰ ἐγκατέλειπαν ἀμέσως αὐτὴ τὴ μυστηριώδη ἐπιχειρήσι.

Ὁ μεγάλος πιθήκος ἔσκυψε στὴν τρύ-

πα καὶ τράβηξε μιὰ ρουφηδιὰ νερό. Κατόπιν σηκώθηκε καὶ ἔτρεξε πρὸς τὸ δευτερό πιθήκο. Ἀκούμνησε τὰ μπροστινά του πόδια στὸς ὤμους τοῦ ἄλλου, τὸν ἐφίλησε γιὰ πολλὴ ὥρα στὸ στόμα καὶ ἔτρεξε πάλι στὴν τρύπα. Στὸ μεταξὺ, ὁ δευτερός πιθήκος εἶχε σηκωθεί προχώρησε πρὸς τὸν τρίτο πὸν στεκόταν κοντὰ στὴν ζούγκλα καὶ τοῦ διεβίβασε τὸ φίλι!

Τότε μονάχα πρόσεξα ὅτι, μισοκρυμμένο στὴν πυκνὴ βλάστησι, καθόταν ἕνα θηλυκὸ μ' ἕνα μωρὸ στὴν ἀγκυλιά. Σ' αὐτὸ τὸ θηλυκὸ διεβίβασε τὸ φίλι ὁ τρίτος πιθήκος.

Ἡ διαδικασία αὐτὴ ἐπανελήφθη τρεῖς φορὲς μὲ μεγάλῃ ἐπισιμότητι. Ἀλλὰ τὴν τέταρτη φορὰ, ὅταν ὁ μεγάλος πιθήκος ρούφηξε τὸ νερὸ ἀπὸ τὴν τρύπα, προχώρησε πρὸς τὸν ἐνδιήμεσο πιθήκο καὶ ἀντὶ νὰ τὸν φιλήσει, ἔφτυσε ὅλο τὸ νερὸ πὸν εἶχε στὸ στόμα του στὸ πρόσωπο τοῦ συντρόφου του. Κατόπιν ἔφυγε χοροπηδώντας πρὸς τὴ ζούγκλα.

Τὸ «ἀστεῖο» ἦταν πολὺ πετυχημένο. Ὁ δευτερός πιθήκος δὲν τὸν περιέμενε καὶ ἔβγαλε μιὰ θυμωμένη κραυγὴ. Σκουπίζοντας τὸ νερὸ ἀπὸ τὸ πρόσωπό του ἔτρεξε νὰ κυνηγήσει τὸ χωρατατζῆ. Ἀπὸ τὰ δέντρα ἀκούσθηκαν χαρούμενες κραυγές. Ἡ γαλαρία ἐπευφημοῦσε τὸ ἀστεῖο. Σὲ λίγο, εἶδα ὅλη τὴν ομάδα ν' ἀπομακρύνεται μὲ θεαματικὰ ἀκροβατικὰ νοῦμερα ἀπὸ κλαδὶ σὲ κλαδί, ὅλο εὐθυμία καὶ χαρὰ τῆς ζωῆς.

Ἀλλ' ἡ σκηνὴ αὐτὴ δὲν ἦταν ἀπλῶς ἕνα παιχνίδι. Ἀπ' ὅ,τι κατάλαβα, ἡ πιθήκισα μὲ τὸ μωρὸ φοβόταν νὰ πλησιάσει στὸ ρυάκι γιὰ νὰ πιεῖ νερό. Γιὰ νὰ πείσει στὸ ρυάκι ἔπρεπε νὰ περάσει ἀπὸ κοντὰ μου, καὶ φαίνεται πὼς τὴν τρώμαξα.

Ἔτσι, οἱ τρεῖς πιθήκοι σκέφθηκαν νὰ τῆς προσφέρουν νερὸ μεταφέροντάς το μὲ τὸ στόμα τους, ἢ μᾶλλον ἀπὸ στόμα σὲ στόμα. Ἡ ἐπιχειρήσις τοὺς ἐξυπηρετοῦσε καὶ συγχρόνως τοὺς διασκεδάσε. Τὸ τεράστιο μετὰ τοῦ ὠφελίμου.

Ἐπιστρέφοντας στὴ σκηνὴ ἐνοίωσα τὴν ἀνάγκη ν' ἀφηγηθῶ σὲ κάποιον αὐτὴ τὴ χαρούμενη σκηνή. Ἀρχισα νὰ γράφω ἕνα γράμμα στὴ μητέρα μου...

ΔΕΝ εἶχα προφτάσει νὰ τελειώσω τὸ γράμμα μου ὅταν ἄκουσα μιὰ φωνὴ ἔξω ἀπ' τὴ σκηνή μου. Ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς Βιρμανοὺς ἐργάτες μου πὸν ἔτρεξε πρὸς τὸ μέρος μου σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσαν.

— Θέ νά! θέ νά! (Ἔνα τουφέκι, ἔνα τουφέκι) φώναξε λαχανιασμένος.

Ὁ τρώμος ἦταν ζωγραφισμένος στὸ πρόσωπό του. Κάτι πολὺ κακὸ πρέπει νὰ συνέβαινε στὸ στρατόπεδο τών ἰθαγενῶν.

— Τὶ ἔγινε; τοῦ φώναξα. Καμμιά ἐπιδρομὴ ἐλεφάντων;

— Θέ νά! μοῦ ἀπάντησε τρέχοντας.

— Φάνηκε καμμιά τίγρη;

Ὁ Βιρμανὸς ἔπεσε στὰ πόδια μου ἱκετευτικά:

— Οἱ πιθήκοι, θανά (ἀφεντικό), οἱ πιθήκοι! φώναξε κλαίοντας.

— Μὰ τί ἔκαναν οἱ πιθήκοι;

— Ἦρθαν οἱ πιθήκοι, θανά, τρέξε, πάρε τὸ τουφέκι σου!

Ἐξέπασα σὲ γέλια:

— Εἶσαι τρελλός; Ποιὸς φοβάται τοὺς πιθήκους; Εἶναι τὰ πρὸς ἄνακα ζῶα τῆς ζούγκλας.

— Τρέξε, θανά, τρέξε!

Πῆρα τὸ τουφέκι μου καὶ δάδισα

πρὸς τὸ στρατόπεδο τών ἰθαγενῶν χωρὶς νὰ βιάζομαι. Ἀλλ' ὅταν ἔφτασα ἐκεῖ, διαπίστωσα μὲ τὴν πρώτη ματιὰ πὼς ὁ Βιρμανὸς μου δὲν ἦταν τρελλός. Τὸ θέαμα πὸν ἀντίκρουσε μὲ τρώμαξε ὅσο εἶχε τρομάξει τοὺς ἰθαγενεῖς. Ποτὲ στὴ ζωὴ μου δὲν εἶχα ξαναδεῖ τόσους πολλοὺς πιθήκους. Καὶ ἦταν ὅλοι ἀπερίγραπτα ἀγοριεμένοι.

Τὰ γδαρμένα πτώματα τών πιθήκων πὸν ξεραίνονταν στὸν ἥλιο εἶχαν ἐξαφανισθεῖ. Τὰ πάντα εἶχαν ἀναστατωθεῖ. Οἱ ὁδοὲς τοῦ Τζεγκίς Χὰν θὰ ἦταν ἀνίκανες νὰ κάνουν τέτοια καταστροφὴ.

Οἱ πιθήκοι κατέστρεφαν συστηματικὰ τὸ στρατόπεδο. Γκρέμιζαν τὴς ἀχυρένιες στέγες, ἔσχιζαν τὴς ψάθες, ἔσπαζαν τὰ

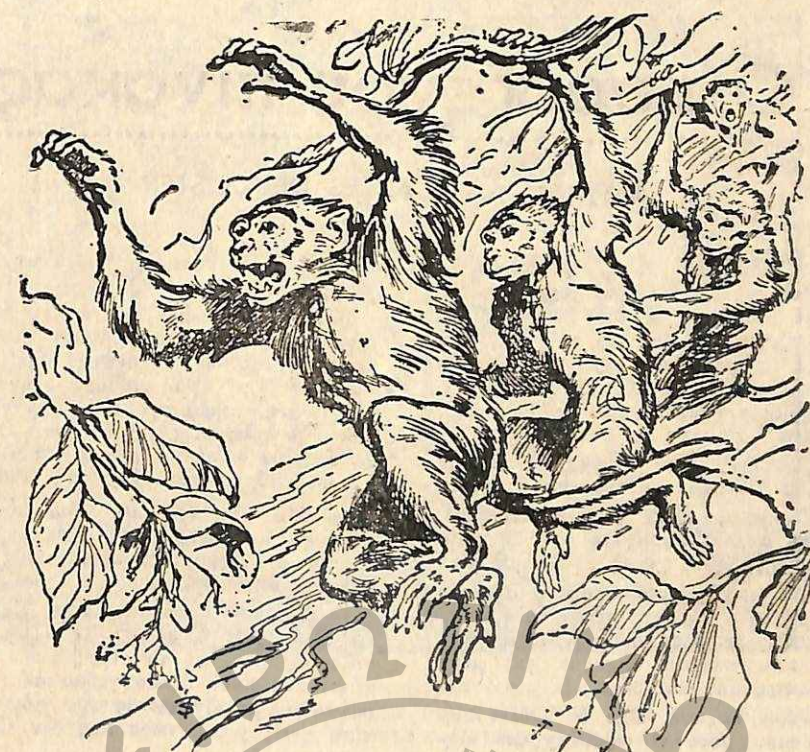
ἦταν φορτωμένοι μ' ἕνα μεγάλο ἄρσενικό. Τότε κατάλαβα τὴν εἰς συμβεῖ: Αὐτὸς ὁ νεκρὸς πιθήκος ἦταν αἰτία τῆς ἐπιθέσεως τών ἄλλων.

— Σκοτώσατε τὸν ἀρχηγό τους! φώναζε.

Οἱ κυνηγοὶ κούταζαν τὸ κατεστραμένο στρατόπεδο σὰν ἀποβλακωμένοι. Δὲν καταλάβαιναν τί τοὺς ἔλεγα.

— Δώστε τους τὸν ἀρχηγό τους γιὰ νὰ φύγουν! φώναζε πάλι.

Ὁ Βιρμανὸς πὸν κρατοῦσε τὸ μεγάλο πιθήκο ἔσπευσε νὰ τὸν πετάξει ἀπὸ πάνω του. Ἀμέσως, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐξαγριωμένους πιθήκους ὤρμησε ἀδίσταχτα, ἔρπαξε τὸ πτώμα τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ἀπομακρύνθηκε. Γιὰ μιὰ στιγμὴ, ἡ ὁρδὴ τών

πήλινα δοχεῖα, σκόρπιζαν ἐδῶ καὶ κει τὰ πράγματα τών ἐργατῶν.

Καθὼς πλησιάζαμε, οἱ περισσότεροι πιθήκοι σαρκώλυσαν στὰ γύρω δέντρα μὲ φοβερὲς κραυγές. Κούναγαν τὰ κλαδιά καὶ μᾶς πετοῦσαν καρπούς καὶ ξύλα. Ἀλλὰ τὰ μεγάλα ἄρσενικά δὲν ὑποχώρησαν. Ἐμειναν ἀνάμεσα στὰ εἰρεῖα τοῦ στρατοπέδου καὶ μᾶς ἐδειχναν τὰ κιντρινωπά σουβιερά τους δόντια γρολλίζοντας ἀπειλητικὰ. Ἀνάμεσά τους ἦταν ἕνα γερασμένο θηλυκὸ πὸν στεκόταν στὰ πιανὰ τοῦ πόδια καὶ χτυποῦσε τὸ στήθος του καὶ τὸ κεφάλι οὐρλιάζοντας, σὰ νὰ θυνοῦσε.

— Πυροβόλησε, θανά, πυροβόλησε! φώναξε ὁ Βιρμανὸς πὸν ἐρχόταν πίσω μου τρέμοντας ἀπὸ φόβο.

Ἀλλὰ κούνησα τὸ κεφάλι μου ἀρνητικά. Τὶ μπορούσε νὰ κάνει ἕνα τουφέκι σ' αὐτὸ τὸν ὄχλο τών ἐξαγριωμένων πιθήκων; Θὰ χρεοιάζονταν μιὰ διμοιρία μὲ ἐλαφρὰ ἀεροπολυβόλα γιὰ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσει.

ΑΦΝΙΚΑ, οἱ φωνὲς τών πιθήκων ἔγιναν κραυγὲς λύσσας. Τρεῖς ἀπὸ τοὺς Βιρμανοὺς κυνηγοὺς ἐπέστρεψαν στὸ στρατόπεδο. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς

πιθήκων σάπασε. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι παρακολουθοῦσαν μὲ σεβασμὸ μιὰ πράξι ἡρωϊσμοῦ...

Ἡ ἐκστρατεία τών πιθήκων εἶχε πετύχει τὸ σκοπὸ τῆς. Τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ ἀρχηγοῦ τοὺς ἀνῆκε. Σιγὰ — σιγὰ ἐξαφανίσθηκαν ὅπως εἶχαν ἔρθε, ἀπὸ κλαδὶ σὲ κλαδί, χωρὶς πολὺ θόρυβο...

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας Κυριακῆς καθόμουν στὴ σκηνή καὶ ἀποτελείωνα τὴν ἐπιστολή μου, ὅταν ἔφτασε σ' αὐτιά μου ἡ σπασμένη μελωδία τοῦ «Ἐμπρός, ἔμπρός, στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ». Σηκώθηκα νὰ ἰδῶ τί γίνεται. Οἱ Βιρμανοὶ μου δὲν τραγουδοῦσαν ποτὲ θρησκευτικὸς ὕμνος τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς.

Οἱ Βιρμανοὶ πιθηκοφάγοι εἶχαν μαζέψει τὰ πράγματά τους, ὅσα εἶχαν ἀπομείνει ἀπὸ τὴν καταστροφὴ καὶ προχωροῦσαν κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Ἐφύγαν! Ἐφύγαν χωρὶς νὰ μὲ ἀποχαιρετήσουν. Ἡ φάλαγγα ἐξαφανίσθηκε στὴν καμπὴ τῆς ὄχθης. Δὲν τοὺς ξαναείδα ποτὲ πιά.

Τοὺς ἀντικατέστησα μὲ μιὰ ομάδα Βουδιστῶν πὸν δὲν εἶχαν ἀντίρρηση νὰ ἐργάζονται ἐφτά μέρες τὴν ἐβδομάδα καὶ δὲν ἔτρωγαν πιθήκους.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ο Βέλγος συγγραφέας Κάρολος ντε Κόστερ θεωρείται ο «πατέρας της βελγικής λογοτεχνίας». Γεννήθηκε στο Μόναχο το 1827 κι' έπειτα σπούδασε κι' έζησε στο Βέλγιο. Άνάμεσα στ' άλλα έργα του, έγραψε και τὸ «Μύθο των ενδόξων περιπετειών του Τύλ "Ούλενσπίγκελ", που έχει τή ρίζα του σε παλιότερες εποχές.

Ο «Κόσμος», στην προσπάθειά του να δώσει στους αναγνώστες του και δείγματα της παλιότερης λογοτεχνίας διαφόρων χωρών, παράλληλα με τους σύγχρονους διηγηματογράφους, δημοσιεύει σήμερα ένα κεφάλαιο του διδίου αυτού, τὸν «Παράξενο Πίνακα», όπου ο ντε Κόστερ αφηγείται ένα παλιότερο κι' αρκετά γνωστό θρύλο. Χαρακτηριστική είναι ή επίδραση του ύφους του Θερδάντες στην αφήγηση αυτή του Βέλγου συγγραφέα, όπου βρίσκει κανείς πολλά στοιχεία απ' τή γεμάτη δύναμη απλότητα και τήν οξύτατη σάτιρα του μεγάλου Ισπανού συγγραφέα.

Ο παράξενος πίνακας

Διήγημα του CARLES DE COSTER

Ο Τ'ΑΕΝΣΠΙΓΚΕΛ έφτασε επί τέλους στο παλάτι του "Αρχοντα. Έκει δυο λοχαγοί του πυροβολικού παίξανε ξάρια στα σκαλιά κι' ένας απ' αυτούς τους δυο, ένας γίγαντας με κόκκινα μαλλιά, είδε τὸν "Ούλενσπίγκελ καθώς πλησίαζε καθάλλα στο γαϊδαρό του, και κτύπησε τὸ παιγνίδι τους.

— Τι θέλεις; είπε ὁ λοχαγός, ἐσὺ με τή φάτσα τὸν πεννασμένον προσκυνητή;

— Ἀλήθεια, εἰμαι φοβερά πεννασμένος, είπε ὁ "Ούλενσπίγκελ κι' ἂν εἰμαι προσκυνητής, ἔγιναι χωρίς τή θέλησή μου.

— Ἄν πεινάς, ἀποκριθῆκε ὁ ἀξιωματικός, πήγαινε καὶ φάε αὐτὰ τὰ σκονινὰ πὺδ βλέπεις μπροστὰ σου, γιατί ἀλήθεια καὶ τέτοια σκονινὰ τᾶχνουμε γιὰ μερικὸς ἀλῆτες σὺν καὶ σένα.

— Κύριε λοχαγέ, είπε ὁ "Ούλενσπίγκελ, δόσμου αὐτὸ τ' ὠραῖο χρυσὸ κορδόνι ποῦχεις στὸ καπέλλο σου καὶ θὰ πάω, μὰ καὶ δυο, νὰ κρεμαστῶ με τὰ δόντια ἀπὸ κείνο τὸ λουκανίκιο πὺδ βλέπω ἔξω ἀπ' τὸ μαγειρεῖο.

— Ἀπὸ πὺδ ἔρχεσαι;
— Ἀπὸ τῆ Φλάντρα.
— Καὶ τί ζητᾷς;
— Νὰ δείξω τὸν ὑψηλότετο "Αρχοντα ἔνα ἀπὸ τοὺς πίνακές μου. Εἰμαι ζωγράφος.

— Ἀφοῦ εἶσαι ζωγράφος κι' ἔρχεσαι ἀπ' τῆ Φλάντρα, είπε ὁ λοχαγός, ἔλα νὰ σὲ πάω στὸν ἀφέντη μου.

— Ὅταν τὸν ἔφεραν μπροστὰ στὸν "Αρχοντα ὁ "Ούλενσπίγκελ ἔκανε πολλὰς θαυεῖες ὑποκλίσεις.

— Ἄς εὐδοκήσῃ ἡ Ὑψηλότης σου, είπε νὰ συγχωρήσῃ αὐτὴ μου τὴν τὸλμη, νὰ φέρω μπρὸς στὰ εὐγενικά της πόδια τὴν εἰκόνα τοῦτῃ πὺδ ἔχω κάνει κι' ὅπου ἔχω ζωγραφίσει τὴν Θεοτόκο Παρθένα, σ' ὅλη της τῆ λαμπρότητα. Κι' ἔπειτα ἀπὸ μιά μικρὴ παύση:

— Ἄν ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἀρέσει στὴν Ὑψηλότητά Σου, συνέχισε, τολμῶ νὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ πάρω θέση σ' αὐτὴ τὴν ὠραία βελουδένια καρέκλα, ὅπου καθόταν σ' ὅλη του τῆ ζωὴ ὁ ζωγράφος τῆς Ἀδλῆς σου, πὺδ πέθανε τελευταία καὶ

ποτα μπρὸς μου κι' οὔτε ἔφαγα τίποτα ἄλλο ἔξδν ἀπὸ ἐλπίδες.

— Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα τὰ πράγματα θ' ἀλλάξουνε γιὰ σένα, είπε ὁ "Αρχοντας, μὰ πὺδ εἶναι ὁ γαϊδαρός σου:

— Τὸν ἄφησα στὴ Μεγάλῃ Πλατεῖα ἀντίκρυ στὸ παλάτι. Καὶ πολὺ ὑποχρεωμένος θὰ σοῦ ἦμουν ἂν τοῦδινες κατάλυμα γιὰ τὴ νύχτα καὶ λίγο ἄχυρο.

Ο "Αρχοντας ἀμέσως ἔδωσε ὁδηγίες στοὺς ἀκολουθοῦντες του νὰ περιποιηθοῦν μετὰ μεγάλη προσοχὴ τὸ γαϊδαρό, σὺν νὰ ἦταν δικὸς του.

ΡΗΓΟΡΑ ἔφτασε ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ καὶ τὸ δείπνο πήρε ὅψη γιορτῆς, λὲς καὶ γινόταν κανένας γάμος. Τὰ ψητὰ ἀχνίζανε μέσα στοὺς μεγάλους δίσκους, τὸ κρασί κύλαγε σὰ νερό κι' ὁ "Αρχοντας κι' ὁ "Ούλενσπίγκελ ἔχανε γίνῃ κι' οἱ δυο τους κατακόκκινοι, σὺν ἀναμμένα κάρβουνα. Μὰ ἐνῶ ὁ ἔξενος βρισκόταν σὲ μεγάλη εὐθυμία, ὁ πρίγκιπας φαινόταν κάπως σκεπτικός, τὴν ὥρα πὺδ κατέβαζε τίς με γάλες κοῦπες κρασί.

— Ὁ ζωγράφος μου, είπε σὲ μιά στιγμή θὰ πρέπει νὰ κάνει τὸ πορτραῖτό μου, γιατί εἶναι μεγάλη εὐχαρίστηση σ' ἔνα θνητὸ πρίγκιπα ν' ἀφήσῃ στοὺς ἀπογόνους του αἰώνια τὴν ἀνάμνηση τῆς ἐμφανισαῶς του.

— "Αρχοντά μου, είπε ὁ "Ούλενσπίγκελ, ἡ ἐπιθυμία σου εἶναι διαταγὴ γιὰ μένα. Μὰ δὲν μπορῶ παρὰ νὰ νοιώθω κάποια στενοχώρια, καὶ μεγάλη μάλιστα στὴ σκέψη πὺς ἂν ἡ Ὑψηλότης Σου ζωγραφιστῇ μονάχῃ της σ' ἔναν πίνακα, ἀσφαλῶς θὰ νοιώθῃ μεγάλη ἐρημιά, καθὼς θὰ βρίσκεται δίχως καμμιά συντροφιά μέσα στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων πὺδ θάρθουνε. Σίγουρα ἡ Ὑψηλότης πρέπει νὰχε στὸν πίνακα τοῦτον παρὰ τὴν εὐγενικώτατη σύζυγό της, τὴν Κυρὰ "Αρχόντισσα, κι' ὅλους τοὺς εὐγενεὺς καὶ τίς μεγάλες κυράδες, κι' ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς ἀνώτερους λειτουργοὺς τοῦ κράτους.

— Πολὺ ὠραία τὰ εἶπες, ζωγράφε μου. Καὶ πόσο θὰ σὲ πληρώσω γιὰ ἔνα τόσο μεγάλο ἔργο;

— Ἐκατὸ φιορίνια, "Αρχοντά μου, κι' ὅποτε σὲ βολεῖ, τώρα ἢ κι' ἀργότερα.

— Νὰ λοιπόν, πάντα καὶ τώρα, είπε ὁ πρίγκιπας.

— Θαυμάσιε κύριέ μου, είπε ὁ "Ούλενσπίγκελ καθὼς ἔπαιρνε τὸ χρήμα, γέμισες τὸ ἄδριο λυχναρί μου με λάδι καὶ τώρα αὐτὸ θὰ καίει ἀποκλειστικὰ πρὸς τιμὴ σου.

ΤΗΝ ἄλλη μέρα ὁ "Ούλενσπίγκελ ζήτησε ἀπ' τὸν "Αρχοντα νὰ τοῦ στείλῃ ὅλους ἐκείνους, πὺδ θὰ ἔχαν τὴν τιμὴ νὰ ζωγραφιστοῦν πλάι στὴν ἔξοχότητά του.

Πρῶτος παρουσιάστηκε μπρὸς του ὁ δούκας τοῦ Λύνεμπουργκ. Ἦταν τόσο χοντρός, πὺδ με δυσκολία ἔσερνε μιά τό-

ση κοιλιά, παραφορτωμένη ἀπ' τὸ πολὺ φαγητό.

Ὁ δούκας πήγε κοντὰ στὸ ζωγράφο καὶ τοῦ ψιθύρισε σ' αὐτὴ.

— Ὅταν θὰ με ζωγραφίσῃς, κύττα καλὰ νὰ μοῦ βγάλῃς τοῦλάχιστο τὸ μισὸ ἀπ' τὸ πάχος μου, γιατί ἄλλιῶς θὰ διατάξω τοὺς στρατιῶτες μου νὰ σὲ κρεμάσουν.

Κι' ὁ δούκας ἔφυγε.

Τὴν ἄλλη μέρα ἦλθε μιά εὐγενικὴ κυρία με μιά καμπούρα στὴν πλάτη της καὶ με στῆθος πλάκα.

— Κύριε ζωγράφε, είπε, ἂν δὲ θγαλῇς τὴν καμπούρα ἀπ' τὴ ράχη μου κι' ἂν δὲ βάλῃς δυο ἄλλες στὴ θέση πὺδ πρέπει, μὰ τὴν ἀλήθεια θὰ βάλω νὰ σὲ πνίξουν.

Ἐπειτα ἦρθε μιά νέα, φρέσκια κι' ὁμορφὴ, μονάχα πὺδ τῆς ἔλειπαν τρία δόντια.

— Κύριε ζωγράφε, είπε, ἂν δὲ με ζωγραφίσῃς με χαμόγελο κι' ἔτσι πὺδ νὰ φαίνεται ἀπ' τ' ἀνοιχμένα χεῖλια μου μιά θαυμάσια σειρὰ δόντια, χωρὶς νὰ λείπει κανένα, θὰ βάλω τὸν ἀγαπημένο μου νὰ σὲ κάνῃ χίλια κομμάτια. Νά, κύτταξέ τον ποῖος εἶναι, καὶ τοῦδειξε τὸ λοχαγό, πὺδ ἔπαιξε ξάρια στὰ σκαλιά τοῦ παλατιοῦ, ὅταν πρωτόφτασε ἐκεῖ καθάλλα στὸ γαϊδαρό του.

Περδάνανε καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀπ' τὸ ζωγράφο, λέγοντάς του παρόμοια, ὥσπου στὸ τέλος τὸν φώναξε ὁ "Αρχοντας καὶ τοῦ εἶπε:

— Φίλε μου, σὲ προειδοποιῶ ὅτι ἂν ἡ ζωγραφικὴ σου ἔχει τὴν ἀτυχία νὰ μὴν κάνει ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους με ἀπόλυτὴ ἀκριβεία, ὥς τὴν τελευταία τους λεπτομέρεια, τότε θὰ σοῦ κόψω τὸ λαρύγγι σὰ νὰ ἦσουνα κοτόπουλο.

— Ἄν πρόκειται ἀπ' τὴ μιά μεριά νὰ μοῦ κόψουν τὸ λαρύγγι, σκέφτηκε ὁ "Ούλενσπίγκελ, κι' ἀπ' τὴν ἄλλη νὰ με πνίξουν, ἢ νὰ με κάνουν κομμάτια ἢ νὰ με κρεμάσουν, τότε καλύτερα εἶναι νὰ μὴ ζωγραφίσω τίποτα. Πρέπει νὰ ἰδῶ πὺς θὰ τὰ καταφέρω καλύτερα.

— Καὶ πὺδ εἶναι ἡ αἰδούσα, ρώτησε τὸν "Αρχοντα, πὺδ θὰ τὴν ἔχω γιὰ ἐργαστήρι;

— Ἀκολούθησέ με, είπε ἐκεῖνος, καὶ τὸν πήγε σὲ μιά σάλλα με μεγάλους γυμνοὺς τοίχους. Ἐδῶ εἶναι.

— Θὰ σοῦ χρώσταγα μεγάλη εὐγνωμοσύνη, είπε ὁ ζωγράφος, ἂν ἔδινες διαταγὴ νὰ κρεμαστοῦν μεγάλες κουρτίνες στοὺς τοίχους, ἔτσι πὺδ νὰ μὴ χαλάῃ ἡ ζωγραφικὴ μου ἀπ' τίς μύγες καὶ τὴ σκόνη.

Ὅταν οἱ κουρτίνες κρεμάστηκαν, ὁ "Ούλενσπίγκελ ζήτησε καὶ τρεῖς βοηθοὺς τοὺς πήρε καὶ τριάντα δόλοκληρες μέρες κλείστηκε μ' αὐτοὺς ἐκεῖ μέσα καὶ τὸρριξαν κι' οἱ τέσσερις τους στὸ φαγοπότι καὶ στὸ γλέντι. Ὁ "Ούλενσπίγκελ εἶχε ἀπαγορεύσει τὴν εἴσοδο σ' ὅλους ἀκόμα καὶ στὸν "Αρχοντα. Μὰ κάποια μέρα τοῦτῃ ἔχασε τὴν ὑπομονὴ του κι' ἔβαλε τὸ κεφάλι του στὸ ἀνοιχτὴ τῆς πόρτας.

— Ἐ, Τέλ, είπε, τί γίνονται οἱ ζωγραφιές;

— Δὲν τέλειωσαν ἀκόμα, ἦταν ἡ ἀπάντησή.

Τὴν ἄλλη μέρα ξανάγινε τὸ ἔδιο.

— Τί θὰ γίνῃ. Τέλ;

— "Αρχοντά μου, οἱ εἰκόνας προχωροῦνε θαυμάσια.

Ἐπειτα ἀπὸ κανένα μῆνα ὁ ἄρχοντας θύμωσε σ' ἀλήθεια, ἀνοῖξε διὰπλάτα τὴν πόρτα τοῦ δωματίου καὶ μπῆκε μέσα.

— Δεῖξέ μου τὴ δουλειά σου τώρα ἀμέσως, φώναξε.

— Μάλιστα, ἀφέντη μου, είπε ὁ Τέλ, μὰ καταδέξου νὰ φωνάξῃς πρῶτα ἐδῶ ὅλους τοὺς εὐγενεὺς καὶ τοὺς ἀξιωματικούς σου, καὶ τίς εὐγενεὺς κυράδες.

— Πολὺ καλὰ, είπε ὁ "Αρχοντας κι' ἔδωσε διαταγὴ νάρθουν ὅλοι ἐκεῖνοι. Ὅταν μαζεῦτηκαν στὴ σάλλα, ὁ "Ούλενσπίγκελ στήθηκε μπροστὰ στὴν κατεδασμένη πάντα κουρτίνα.

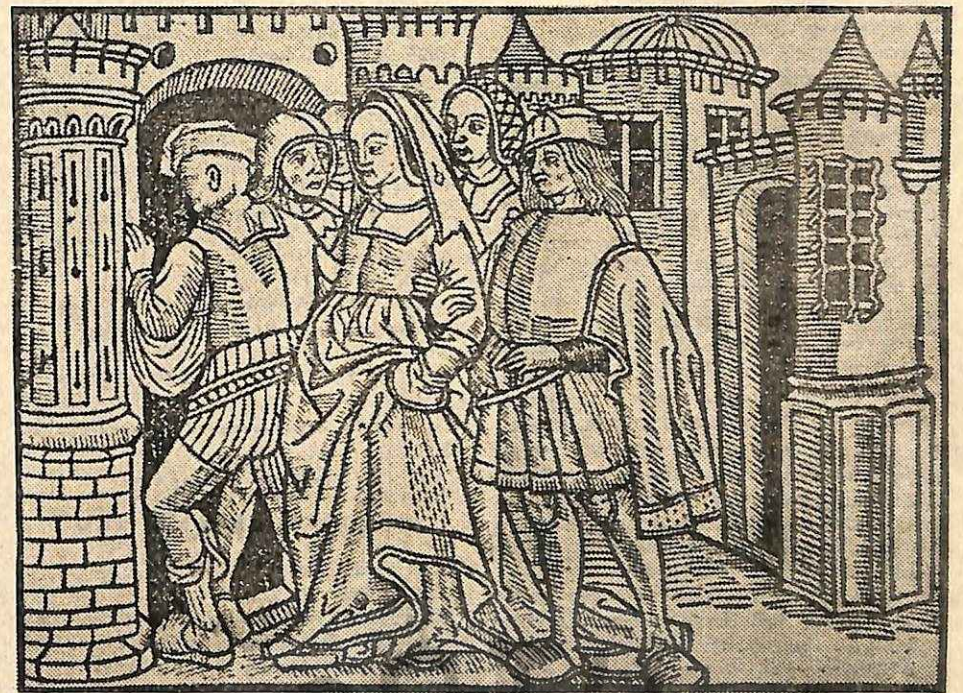
— "Αρχοντά μου, είπε, καὶ σὺ, ἀρχόντισσά μου, καὶ σὺ κύριε Δούκα τοῦ Λύνεμπουργκ, καὶ σῖς εὐγενεὺς μου κυράδες καὶ γενναῖοι μου ἀξιωματικοί, πρῆπει νὰ ἔξερετε πὺς πῶς ἀπ' τὴν κουρτίνα τοῦτῃ ἔχω ζωγραφίσει, ὅσο καλύτερα μποροῦσα, τὸν καθένα ἀπὸ σᾶς, μ' ὅλα του τὰ χαρίσματα. Πολὺ εὐκολο θὰ εἶναι γιὰ τὸν καθένα σᾶς ν' ἀναγνωρίσει

διασκέδασε μέσα του μετὰ τὴν ἱστορία τοῦτῃ ὁ "Ούλενσπίγκελ καὶ πολὺ ντροπῇ νοιώθανε κρυφὰ γι' αὐτὸ πὺδ γινόταν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, μὰ κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ μιλήσῃ, μὴν τύχει καὶ δείξῃ ταπεινὴ καταγωγή.

Μὰ ξαφνικὰ ὁ γελωτοποιός, πὺδ καθόταν ἐκεῖ, ἔδωσ' ἔνα πῆδο ὡς ἐκεῖ ψηλὰ κι' ἔκανε τὰ κουνουνάκια του νὰ χτυπήσουν δυνατὰ.

— Πάρτε με γιὰ ἔναν ταπεινὸ, φώναξε, γιὰ τὸν πῶδ ταπεινὸ ἀπ' τοὺς ταπεινοὺς, μὰ μπορῶ νὰ σᾶς δεβαιώσω καὶ νὰ σὺρλιάξω με τρουμπέττες καὶ φαναροὺς ὅτι δὲν βλέπω τίποτ' ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ ἔνα ἄδριο τοῖχο, μάρτυς μου ὁ Θεός, μ' ὅλους τοὺς Ἁγίους του!

Τότε ὁ "Ούλενσπίγκελ εἶπε:

Σίγουρα ἡ Ὑψηλότης πρέπει νὰ ἔχει παρὰ στὸν πίνακα τοῦτο τὴν εὐγενικώτατη σύζυγό του, τοὺς εὐγενεὺς καὶ τίς μεγάλες κυράδες κι' ὅλους τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς ἀνώτερους λειτουργοὺς τοῦ κράτους.

τὸν αὐτό του. Φυσικὸ εἶναι νὰ ἔχει ὁ καθένας τὴ στιγμή τοῦτῃ κάποια ἀγωνία, γιὰ νὰ ἰδεῖ τὸ πρόσωπό του κι' ὅλη τὴν ἐμφάνισή του ἀμέσως. Σᾶς παρακαλῶ ὅμως νὰ κάνετε μιάς στιγμῆς ὑπομονὴ καὶ νὰ μ' ἀφήσῃτε νὰ σᾶς πῶ δυο λόγια πρὶν σηκώσω τὴν κουρτίνα.

Μάθετε τοῦτο ὠραῖες κυρίες καὶ γενναῖοι ἀξιωματικοί: Ὅλοι ἐσεῖς πὺδ εἴστε ἀπὸ μεγάλη καταγωγή καὶ κυλάει αἷμα εὐγενῶν σῖς φλέβες σας, θὰ δείτε τίς ζωγραφιές σας καὶ θὰ τίς χαρεῖτε. Μὰ ἂν κανένας ἀπὸ σᾶς ἔχει ταπεινὴ καταγωγή, ἐκεῖνος δὲ θὰ δεῖ μπροστὰ του τίποτ' ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ ἔνα ἄδριο τοῖχο. Αὐτὰ εἶχα νὰ σᾶς πῶ. Καὶ τώρα ἔμπρός! Ἐχετε τὴν καλωσύνη ν' ἀνοῖξετε καλὰ τὴν εὐγενικά σας μάτια!

Καὶ λέγοντάς αὐτὰ ὁ "Ούλενσπίγκελ σήκωσε τὴν κουρτίνα.

— Θαυμάσιε, τοὺς ἔβλεπε, μόνον οἱ ἀληθινὰ εὐγενεὺς θὰ δοῦν τίς ζωγραφιές μου. Ὅποιος δὲν ἰδεῖ τίποτα, ἐκεῖνος δὲ χωρὶς ἄλλο εἶναι παρακαταπόνη.

Καὶ τότε ὁ καθένας τους ἀνοῖξε κατὶ τόσα μάτια. Καὶ παρ' ὅλο πὺδ ἔβλεπαν ὅλοι ἔναν ἄδριο τοῖχο, ἀρχίσανε νὰ λένε πὺς ἀναγνωρίζουνε τὸ διάφορο πρόσωπα κι' ἔδειχνε στὸν ἄσπρο τοῖχο ὁ καθένας τὸν αὐτό του στοὺς ἄλλους. Πολὺ

— Ὅταν ἀρχίζουν νὰ μιλάνε οἱ τρελλοί, οἱ φρόνιμοι φεύγουν, κι' ετοιμάστηκε νὰ τὸ βάλῃ στὰ πόδια. Μὰ ὁ "Αρχοντας τὸν σταμάτησε:

— Τρελλὲ ἐσὺ μετὰ τὴν τρέλλα σου, τοῦ εἶπε, μπορεῖς νὰ καυχῇσαι ὅτι τριγυρνᾷς τὸν κόσμο παίνευνοντας τὸ καλὸ καὶ τ' ὠραῖο καὶ κοροϊδεύοντας τὴν ἀνοησία. Τόλμησες νὰ παίξῃς τρομερὸ παιγνίδι σὲ βάρος τόσοων εὐγενῶν καὶ νὰ γελοιοποιήσῃς τὴν περηφάνειά τους! Ἀλήθεια σοῦ λέω, θάρθει μέρα πὺδ θὰ σὲ κρεμάσουν μ' αὐτὰ σου τὰ καμώματα.

— Ἄν τὸ σκονινὲ εἶναι ἀπὸ χουσάφι, ἀποκριθῇς ὁ ἄλλος, θὰ σπᾶσι ἀπὸ φόβο στὸ ἀγγιγμά μου.

— Στάσου, τοῦ εἶπε ὁ "Αρχοντας, πᾶρε τὸ πρῶτο κομμάτι ἀπ' τὸ σκονινὲ αὐτό, καὶ τοῦδωσε μιά χούφτα φιορίνια.

— Σ' εὐχαριστῶ, ἦταν ἡ ἀπάντησή καὶ νὰ ἔξερῃς πὺς οἱ κλωστοῦς ἀπ' τὸ χουσὸ τοῦτο σκονινὲ θὰ βρεθοῦν σκορπισμένους σ' ὅλες τίς ταβέρνες, στὸ δρόμο μου.

Κι' ἔφυγε καθάλλα στὸ γαϊδαρό του, κρατώντας ψηλὰ τὸ κεφάλι. Καὶ μέσα στὸ ἀεράκι τοῦ δειλινοῦ, τὸ φτερό τοῦ καπέλλου του κουνιόταν γεμάτο εὐθυμία.

CHARLES DE COSTER

Η ΦΥΣΗ ΚΑΙ Ο ΚΟΡΟ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 35

λογίζει ότι υπάρχουν 50.000 πλαστού πίνακες του Κορό, που έκαναν πλούσιους αυτούς που τους πούλησαν σε άνιδρους συλλέκτες.

Η άρρώστεια κι' ο θάνατος

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ της αδελφής του (2 'Οκτωβρίου 1874) με την όποια ζούσε, υπήρξε βαρύτατο πλήγμα για τον Κορό. Σε λίγο αισθάνεται μια συνεχή εξάντληση. Πηγαίνει σ' ένα γιατρό που διαπιστώνει καρκίνιο του στομάχου. Ο Κορό χάνει το ήθικό του και δεν έχει πια δύναμη να εργασθεί. Πεθαίνει στις 22 Φεβρουαρίου 1875, σε ηλικία 79 χρόνων, στο σπίτι όπου έμεινε επί 22 χρόνια.

Το πλήρες έργο του αποκαλύφθηκε μόνο το 1907, όταν έγινε στο Μουσείο Διακοσμητικών Τεχνών του Παρισιού η έκθεση της συλλογής Μορώ - Νελατόν. 'Από καιρό, όμως, οι νέοι ζωγράφοι είχαν καταλάβει, αντίθετα με το κοινό και την κριτική, τη σημασία του έργου του Κορό, είχαν διδαχθεί από αυτό. 'Εκτός από την Μπερτ Μοριζό που υπήρξε μαθήτριά του, ο Πισσαρρό κι' ο μεγάλος Ρενουάρ είχαν δεχθεί τις συμβουλές του. Οι έμπρεσσιονιστές, μολοντί γι' αυτούς ο Κορό αντιπροσώπευε μια περασμένη εποχή και μολοντί θεωρούσαν το έργο του πάρα πολύ «φρόνιμο» και απογοητευμένο από κάθε πάθος από την κλασική αυστηρότητα, άγνωρίζαν, ωστόσο, ότι ο ζωγράφος αυτός ήταν ο πρώτος ίσως που είχε ανοίξει τις πύλες του υπαίθρου στη ζωγραφική και είχε δώσει στα τοπία του μιαν άπαράμιλλη ποίηση.

Μετά το Σαλόν του 1859 ο Μονέ ξεγράφει στον φίλο του Μπουντέν: «Οι πίνακες του Κορό είναι θαυμάσιοι» και έπειτα από σαράντα χρόνια όμολογούσε στον συλλέκτη Ρεϋμόν Καίχλιν: «Εμείς δεν είμαθα τίποτε μπροστά του». 'Επιβεβαίωσε έτσι μιαν έπιρροή, μια συνέχεια, που ο Κορό δεν την είχε καν υποπτευθεί.

Η έπιρροή του Κορό είναι έκδηλη στη σύγχρονη ζωγραφική, παρά την αντίληψη ότι το έργο του ανήκει σε περασμένη

εποχή. Είναι έκδηλη στον Μπουνάρ και στον Βουίγιάρ, ακόμα δε και στους μοντέρνους, στον Σεγκονζάκ και πρό πάντων στον Ντεράιν, ο όποιος, άλλωστε, είχε στη συλλογή του μερικους από τους ωραιότερους πίνακες του Κορό.

Ο Κορό άφιέρωσε ολόκληρη την ύπαρξή του στη ζωγραφική: υπέταξε τα πάντα σ' αυτή. Ο δειλός και συνεσταλμένος αυτός άνθρωπος που είχε το απλό μεγαλείο της ταπεινοφροσύνης, φιλοτέχνησε το τεράστιο έργο του με φυσικότητα και χάρη σπάνιες στη θελλώδη και ταραγμένη εποχή και κατάρθωσε να ξεπεράσει τον εαυτό του με τη φινέτσα και το γούστο του. Μόνος αυτός μπορούσε να λεί, χωρίς να προκαλεί ειρωνικά χαμόγελα, ότι κή απλότητα είναι ο μόνος δρόμος που οδηγεί στο αληθινό και στο υψηλό.

Όλη η απλοϊκή γοητεία της παιδικής και ποιητικής ψυχής του εύσυνεидуτου αυτού εργάτη της Τέχνης βρίσκεται σε μιαν από τις τελευταίες φράσεις του. Ο Κορό ήταν έτοιμοθάνατος κι' η αδελφή που τον περιέβαλε έσκυψε στο προσκέφαλό του. Τότε τη ρώτησε ή-συχά:

— 'Αδελφή, πιστεύετε ότι μπορεί κά- νενας να ζωγραφίζει εκεί επάνω;

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

ΠΩΣ ΑΡΧΙΣΕ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΖΩΗ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 12

ανάπτυξη των πιο προχωρημένων κυττά- ρων που έχουν ξεχωριστό πυρήνα.

Στά σύνορα της ζωής

ΥΠΑΡΧΟΥΝ μερικές άρρώστειες που προκαλούνται από σωματίδια τόσο μικρά, που περνούν από τους πό- ρους ενός φίλτρου από πορσελάνη. Τα σωματίδια αυτά λέγονται ι ο ι. Χημι- κά μοιάζουν με γονίδια και χρωμοσώ- ματα. Συμπεριφέρονται επίσης σαν αυ- τὰ γιατί κι' αυτά μπορούν να αναπαρά- γονται ή να κάνουν αντίγραφα του εαυ- τού τους όταν είναι μέσα σ' ένα κύτ- ταρο. Ός αυτό το σημείο συμπεριφέ- ρονται σαν πράγματα που είναι ζωντα- νά. Όταν, όμως, δεν βρίσκονται στα κύτταρα ενός οργανισμού που μπορούν να τον μολύνουν, φαίνονται να είναι δ- λότελα άδρανή. Σχηματίζουν, πράγματι, κρυστάλλους, όπως οι άνόργανες χημι- κές ουσίες κι' οι κρυστάλλοι αυτοί δια- τηρούνται άπερίοριστα. 'Απ' αυτή την άποψη συμπεριφέρονται σαν πράγματα που δεν είναι ζωντανά. Οι ιοί φαίνονται να είναι στη μεθοριακή ζώνη, ανάμεσα στη ζωή και στην άψυχη ύλη. Μερικοί φρονούν ότι οι ιοί πιθανόν να υπήρξαν μια άρχική φάση στην ανάπτυξη των ζωντανών πραγμάτων και ότι τα κύττα- ρα εμφανίσθηκαν, όταν μερικοί ιοί συνε- νώθηκαν και περιέβαλαν τον εαυτό τους με κυττόπλασμα.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

— Στοιχεία και ενώσεις.

ΝΑ ΜΑΘΟΥΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΝΑ ΖΟΥΝ ΩΣ ΕΛΛΗΝΕΣ...

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 23

Ξον λάμψιν, διὰ νὰ παρασταθῇ εἰς τὴν πανήγυριν. (...) Ποία εἶναι τοῦτη, ὅπου ἀνάγεται εἰς τὰ ἄνω φωτιστὸλιστος, ὡς ἡ αὐγὴ εἰς τὴν ἑλαμψὴν τῆς ἡμέρας, ἐκ- λεκτὴ ὡσαν ὁ "Ἡλιος, ὡραία ὑπὲρ τὴν σελήνην;...».

Ἡ ἐθνικὴ αὐτονομία καὶ αὐτοτέλεια τοῦ Φλαγγινιανοῦ Σπουδαστηρίου δοκιμάστηκε, παλεύοντας μὲ τὸν κουφολογιστικὸν ποῦ δὲν ἀπέφυγε τὴ διάβρωσίν του, καὶ τὴν καθολικὴ ἐπιβουλὴ ἐναντίον τῆς ἐρρι- κῆς του αὐτοτελείας καὶ αὐτονομίας, γιὰ νὰ κλείσει διὰ παντὸς ὕστερα ἀπὸ 132 χρό- νια λειτουργίας, στὰ 1797. 'Εκείνη τὴ χρονιά ὁ ἀπελευθερωτὴς Μέγας Ναπο- λέων κατέλαβε τὴ Βενετία καὶ τὸ κλη- ροδόμημα Φλαγγίνι ἔκαμε φτερά. Ἡ τε- ραστιὰ του περνούσα, πραγματοποιήσε τὸ μεγαλύτερο, δυνατὸ, ἐθνικὸ χρέος. Συν- τήρησε τὸ μικρὸ αὐτὸ Πανεπιστήμιο, ἐξ- αγόρασε σκλάβους, πάντρεψε 1288 φτωχὰς Ἑλληνίδες δίνοντας 100 δουκάτα προῦκα στὴν καθενὴ. Πρόκειται γιὰ μιὰ μεγάλ- η πατριωτικὴ ὑπόθεση, ποὺ ὁ Ἑλληνι- σμὸς θὰ πρέπει νὰ τὴν θυμᾶται μὲ πολ- λὴ εὐλάβεια.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Ο διομήχανος ξετάζει τον υπο- ψήφιο υπάλληλό του και του κάνει διάφορες ερωτήσεις για να αντι- ληφθεί την εξυπνάδα του:

— "Αν έλθεις στο σπίτι μου να με πειτήσεις και η γυναίκα μου σου πει ότι θα έπιστρέψω σε μια ώρα, τί θα κάνεις στο διάστημα αυτό;

— "Εξαργάται, απάντησε ο υ- παρήςιος υπάλληλος. Δείξτε μου μια φωτογραφία της γυναίκας σας!

★

— "Όταν πρωτοπαντρεύθηκα ξε- σφίγγα την γυναίκα μου τόσο δυνατά που παρ' όλο που την σκάσω.

— Και τώρα;

— Τώρα μετανοιώνω που δεν την ξεσφίγγα λίγο περισσότε- ρο!...

★

"Ενας γνωστός δικηγόρος βρί- σκεται σε κάποιο κέντρο με την γυναίκα του. Μια νόστιμη κοπέ- λα περνά απ' το τραπέζι τους και τὸν χαϊρετά.

— Τὴν γνωρίζεις; ρωτᾷ φιλό- ποπτα ἡ σύζυγος.

— "Ω, ἀγαπητὴ μου, σοῦ ὀρκί- ζομαι πῶς οἱ σχέσεις μας εἶναι καθαρά ἐπαγγελματικές...

— Σε ποῖο ἐπάγγελμα; ἐπιμέ- νει ἡ σύζυγος. Στὸ δικό σου ἢ στο... δικό της;

Οι κατακτήσεις της επιστήμης

ΤΑ τελευταία πενήντα χρόνια ὁ ἀριθμὸς τῶν μετεωρολογικῶν ἀστερο- σκοπειῶν ἔχει διπλασιασθῇ σ' ὅλο τὸν κόσμον, ἀλλ' ἡ ἀκρι- βεία τῶν μετεωρολογικῶν προγностικῶν μας, δὲν ἔχει βελτιωθῇ ἀναλόγως... Ἡ ἀ- πογορευτικὴ αὐτὴ διαπίστω- ση ὀφείλεται στὸν καθηγητὴ Τζῶν Γκέργκεν τοῦ πανεπι- στημίου τῆς Μινεσότας, ὁ ὁ- ποῖος σὲ μιὰ πρόσφατη συνέν- τευξὴ του ὑπεγράμμισε τὴ ση- μασία τῶν ἐρευνῶν ποὺ διε- ξάγονται αὐτὴ τὴ στιγμὴ γιὰ τὴ μέτρηση τῆς θερμοδότης ποὺ ἐκλύεται τὴ νύχτα ἀπὸ τὴ Γῆ. Μέχρι σήμερον τ' ἀστε- ροσκοπεῖ ὅλον τοῦ κόσμου δὲν ἔχουν ἐνδιαφερόθῃ παρὰ μόνο γιὰ τὴ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος, τὴν ὑγρασία του τὴν ἰσχύ καὶ τὴν κατεύθυνση τοῦ ἀνέμου κλπ. Ὁ καθη- γητὴς Γκέργκεν εἶναι ὁ πρῶ- τος ποὺ σκέφθηκε νὰ ἐθερο- μετρήσει τὴν ἴδια τὴ Γῆ. Ἡ θερμοκρασία ποὺ συγκεν- τρώνεται τὴν ἡμέρα στὸ ἔδα- φος ἀπὸ τὴς ἀκτίνες τοῦ ἡλι- ου, ἐκλύεται τὴ νύχτα ἀπὸ μορφή ὑπερύθνης ἀκτινοβολί- ας. Ὁ καθηγητὴς Γκέργκεν κατέστρωσε ἕνα ἐνυκτερινὸ χά- ρτι τῆς ἐκλύσεως θερμοδότης θάσει τὸν στοιχέλιον ποὺ συ- γκεντρῶσαν 25 ἀστεροσκο- πεῖα ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς νύ- χτες μὲ τὴ βοήθεια μετεω- ρολογικῶν ἀεροστάτων ἐφα- ρισμένων μὲ δογὰνα ἀπε- ςεναλίσθητα στὴς ὑπερύθνης ἀκ- τινολέιες. Πρῶτο ἀποτέλε- σμα τῶν παρατηρήσεων: Οἱ τοπικὲς μεταβολὲς τοῦ καιροῦ φαίνεται πῶς ἐξαρτῶνται κα- τὰ μέγιστο μέρος ἀπὸ τοὺς νεφελοειδῆς σχηματισμοὺς με- γάλου θύφους ποὺ ἀντανα- κλῶν τὴς ὑπερύθνης ἀκτίνες πρὸς τὸ ἔδαφος ποὺ περισ- σότερον ἀπὸ τὰ μεγάλα χαμη- λὰ σύννεφα ποὺ ἦταν μέχρι τὴν σήμερον τὸ μοναδικὸ ἀν- τικείμενο μελέτης τῶν μετεω- ρολόγων.

★

Οἱ μύγες τοῦ ξυδίου (δροσόφιλοι) ποὺ ἐπέ- τρεψαν στοὺς σύγχρο- νους βιολόγους ν' ἀναπτύξουν καὶ νὰ ἐξημερώσουν τοὺς νό- μους τῆς κληρονομικότητας ποὺ ἀνεκάλυψε ὁ Γοργόνης Μένδελ δὲν ἔπαψαν νὰ μᾶς ἐκπλήττουν μὲ τὴν ἀξιοθαύ- μαστη ποικιλία τῶν βιολογι- κῶν τους μεταβολῶν ποὺ προ- καλοῦνται τεχνητὰ στὸ ἐργα- στηρίο. Ἐδοκε κίβλας ὅτι ἐξ- αίσιας ὀρισμένων μεταβολῶν στὸ ζωτικὸ τους περιβάλλον

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

δημιουργοῦνται γενεὲς στερίων δροσόφιλων. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐρευνητὲς κατόρθωσαν νὰ δημιουργήσουν μιὰ γενεὰ θη- λυκῶν δροσόφιλων ποὺ πᾶ- σχουν ἀπὸ... ψυχολογικὴ στει- ρότητα. Διὰ σταυρῶντας δυὸ εἶδη δροσόφιλων οἱ ἐπιστήμο- νες παρήγαγαν ἕνα νέο εἶδος τοῦ ὁποῖου τὸ θηλυκὸ εἶναι σεξουαλικῶς ψυχρὸ. Ἀπὸ φυ- σιολογικὴ ἀποψη, οἱ μύγες αὐτὲς εἶναι ἀπολύτως ὁμαλές. Ἄν γονιμοποιηθῶν τεχνητὰ, γεννᾶνε αὐτὰ φυσιολογικά. Ἄλλ' ἀρνοῦνται μὲ πείσμα νὰ ζευγαρωθῶν μὲ τὸ ἀρσενικό. Ἡ δροσόφιλος αὐτὴ, εἶναι τὸ ζωντανὸ τῆς φύσεως, ἐκτός ἀπὸ τὸν ἀνθρωπο, ποὺ προσ- βάλλεται ἀπὸ ψυχολογικὴ στει- ρότητα!

★

ΜΙΑ καναδικὴ ἐπιστημονι- κὴ ἀποστολὴ διεπίστωσε ὅτι τὸ μέσο θῦος τῆς σημερινῆς γενεᾶς τῶν Ἑσκι- μῶν εἶναι κατὰ πέντε ἑκα- τὸστὰ ἀνώτερον ἀπὸ τῆς προ- ηγουμένης. Τὸ φαινόμενο πε- ριορίζεται, ὡστόσο, στὴς φυ- λετικὲς ὁμάδες ποὺ ἐπωφελέ- θηκαν ἀπὸ τὴ διανομὴ βι- ταμινούχων μπισκότων ἀπὸ τὴν καναδικὴ κυβέρνηση. Συ- νέπεια αὐτῆς τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀναστήματος εἶναι ὅτι σὲ πολλὰς περιοχὰς οἱ Ἑσκιμῶι ἀναγκάσθηκαν ν' αὐξήσουν τὸ θῦος τῆς δροσῆς τῶν εἰγκλῶν, τῶν παγοόπιστων στὰ ὁποῖα κατοικοῦν.

★

ΓΙΑ νὰ καταπολεμήσει τὴν ἀνησυχτικὴ αὐξή- σην τῶν ψυχονευρικῶν παθήσεων ἡ κυβέρνηση τῆς Ἀμερικῆς Γερμανίας ἀπεφάσι- σε τὴ δημιουργία σ' ὅλη τὴ χώρα, εἰκοσι «ὁδῶν σιωπῆς», μεγάλων φυσικῶν πάρκων στὰ ὁποῖα θ' ἀπαγορευτοῖ ἡ κυκλοφορία ὁποιοῦδήποτε τορ- χοφόρου. Στὰ πάρκα αὐτὰ θὰ ἐπιτρέπεται ἡ κατασκίνησις ἀνθρώπων ποὺ δὲ θὰ χρησιμο- ποιῶν ὡς μεταφορικὸ μέσο παρὰ μόνο τὰ δυὸ τοὺς πό- δια.

★

ΣΤΗΝ Ὁουκβιλ, κοντὰ στὸ Τορόντο τοῦ Κανα- δᾶ, ἕνα ἀγοράκι ποὺ λέγεται Τσάβλι Κάινζ ἄγει τὸ ἔβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐμαθε νὰ διαβάζει σὲ ἡλικία τριῶν ἐτῶν. Σήμερον διατέτει ἕνα τέλεια ἐξοπλι- μένο ἐργαστήριον φυσικῆς καὶ

ἔχει κατασκευάσει ἕνα μικρὸ πυραυλοκίνητο ἀεροπλάνο ποὺ πετρεῖ. Κατασκευάσε ἐπίσης καὶ μιὰ πρωτότυπη συσκευή ποὺ μετρεῖ τὴ θερμοκρασία τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, καὶ συγχρόνως ἀσχολεῖται μὲ τὴς βιολογικὲς ἐρευνες... Τὰ παι- διὰ θαύματα δὲ θὰ πάθουν νὰ μᾶς ἐκπλήσσουν.

★

ΤΟ μικρὸ νησί Γιε, ἔ- ξω ἀπὸ τὴς γαλλικῆς ἀ- κτὲς τοῦ Ἀτλαντικοῦ, δὲν εἶναι παρὰ ἕνας γρανι- τέσιος βράχος χωρὶς τηγνὲς νε- ροῦ καὶ χωρὶς καλλιεργήσιμα ἐδάφη. Οἱ κάτοικοι τοῦ ζοῦν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸ ψάρεμα. Ἀντιμετωπίζουν ὅμως ἕνα σοβαρὸ πρόβλημα: ποῦ θὰ βροῦν τὸν ἀπαραίτητο πάγο γιὰ νὰ διατηρήσουν τὰ ψά- ρια τοὺς ἐφ' ὅσον ὑπάρχει τό- σο ἐλάχιστο γλυκὸ νερὸ στὸ νησί; Σκέφθηκαν, λοιπόν, νὰ φτιάξουν πάγο ἀπὸ θαλασσι- νὸ νερὸ. Τὸ 1953 ἰδρύθηκε στὸ Γιε ἕνα μικρὸ ἐργοστά- σιο ποὺ ἀνέλαβε νὰ προμηθεύ- ῃ στοὺς ψαράδες πάγο ἀπὸ θαλασσινὸ νερὸ μὲ περιεκτι- κότητα ἑκατοσέκων 12 γραμ- μαρίων κατὰ λίτρο. Χάρη σὲ μιὰ πολὺπλοκὴ μέθοδο παρα- γεται ἕνας πάγος ποὺ ἡ ὄψη του δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν πά- γο τοῦ γλυκοῦ νεροῦ. Ἄλλ' αὐτὸ ποὺ ἔχει σημασία εἶναι ἕνα περίεργον φαινόμενο ποὺ παρατηρήθηκε γιὰ πρώτη φο- ρὰ στὸ Γιε: Ὁ πάγος τοῦ θαλασσινοῦ νεροῦ χάνει βαθ- μιὰ τὸ ἀλάτι του ἂν διατη- ρηθεῖ σὲ θάλαμο μὲ κατάρυ- ξη μικρότερη ἀπὸ τὴν κανονι- κή. Ἔτσι, ἡ ἀρχικὴ περιεκ- τικότητα τῶν 12 γραμμαρίων ἀλατιοῦ μειώνεται στὰ 6,5 γραμμάρια σὲ τέσσερις ὥρες καὶ στὰ 2,6 γραμμάρια σὲ ἕξη ὥρες.

★

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ Μπέρνι Μπέρνι ὀφείλεται στὴν ἔλλει- ψη τῆς βιταμίνης Β1 καὶ εἶναι συντηθέστατη στὴς χώρες τῆς Ἀνατολῆς ὅπου οἱ ἄνθρω- ποι τρῶνε ἀποφλοιωμένο ρύ- ζι. Στὴς δυτικὲς χώρες ἡ ἀρ- ρώστεια δὲ φαίνεται νὰ προσ- βάλλει παρὰ μόνο τοὺς ἀλκο- ολικούς ποῦ, φυσικῶς, προτιμᾶ- νε νὰ πίνουν παρὰ νὰ τρῶνε καὶ παθαίνουν ἀδυναμώσεις. Γιαπωνέζοι ἐπιστήμονες ἔχουν περιγράψει μιὰ δειντᾶτη μορ- φὴ τῆς ἀρρώστειας ποὺ προ- καλεῖ αἰφνίδιο θάνατο γιὰτὶ προσβάλλει τὴν καρδιά. Οἱ Γιαπωνέζοι τὴν ὀνομάζουν «σοσίν». Ἡ μορφή αὐτὴ εἶ- ναι σπανιότατη στὴς δυτικὲς χώρες. Πρόσφατα δυὸ Ἀμερι- κανοὶ γιατροὶ ἀνέφεραν σὲ μιὰν ἀνακοίνωσίν τους τὴν περίπτωση μιᾶς ἀλκοολικῆς γυ- ναίκας ποὺ μεταφέρθηκε στὸ νοσοκομεῖο ἐπειδὴ δὲν μποροῦ- σε ν' ἀναπνεύσει. Τὰ πόδια καὶ τὰ χεῖρά της παρουσίαζαν μιὰ φοβερὴ κνύση καὶ οἱ γιατροὶ ὑπέθεσαν ὅτι πρόκει- ται γιὰ καρδιοπάθεια. Τῆς ἔδωσαν ὅλα τὰ γνωστὰ καρδιολογικὰ ἀλλὰ σὲ λί- γες ὥρες ἡ γυναίκα εἶχε πε- θάνει. Ἀργότερα ἀποδείχθη- κε πῶς ἡ δυστυχισμένη ἔπινε ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδες χωρὶς νὰ τρῶει σχεδὸν τίποτα. Ἦταν μιὰ περίπτωση Μπέρνι - Μπέρνι τῆς μορφῆς «σοσίν». Σήμερον οἱ γιατροὶ θεραπεύουν αὐτὲς τὴς σπάνιες περιπτώσεις μὲ τὴ χορήγηση μεγάλων δόσεων βιταμίνης Β1.

★

ΤΟΤΕ οἱ τεχνικοὶ τοῦ ἐο- γοστασίου ἄρτισαν συ- στηματικὲς ἐρευνες: Ἀδ- τὸ τὸν πάγο μὲ περιεκτικότη- τὰ 2,6 γραμμαρίων ἀλατιοῦ κατὰ λίτρο τὸν ὑπέβαλλαν σ' ἕνα ρεύμα θερμοῦ ἀέρος ἐπὶ τρία ἢ τέσσερα λεπτά. Ὁ πάγος ἔχανε τὰ 40% τοῦ ὄγ- κου του ἀλλὰ τὰ ὑπόλοιπα 60% δὲν περιεῖχαν πᾶ παρὰ μόνο μιὸν γραμμάριον ἀλατι- οῦ κατὰ λίτρο. Οἱ ἀνακαλύ- ψεις αὐτὲς ὀδήγησαν στὴν καταστροφή τῶν σχεδίων ἐνδὲς τελείως αὐτομάτου ἐργοστα- σίου ποὺ θὰ παράγει 800

ρίζαν ή τόν είχαν άκουστά, δέν μπορούσαν νά τή πιστέψουν. Έπρόκειτο γιά τόν δόκτορα Λούντβιχ Λαφεντσόιν, ένα από τούς κορυφαίους γιατρούς τού 'Αμβούργου. 'Ο έπιστήμων αυτός, όταν έβλεπε ή νύχτα πετούσε τή λευκή του μπλούζα, ξεχνούσε έντελώς τήν ιδιότητά του και μεταμορφωνόταν σ' ένα διαβολικό έμπορο. Τό δικαστήριο δέν τόν καταδίκασε, αλλά διέταξε τό κλείσιμό του σέ κρατική ψυχιατρική κλινική.

Στή Γερμανία, επίσης, πρόπερσι, ένα δικαστήριο άνήλικων άντιμετώπισε κάποιο 17-τή πυρομανή, τόν Χέρμπερτ Ραντεμάχερ, μέ πλούσια δράση. Κατά τήν άκουσματική διαδικασία, διαπιστώθηκε γρήγορα ότι ο κατηγορούμενος ήταν βαρειά ψυχοπαθής.

'Ο πρόεδρος τόν ρώτησε: — Τό θέαμα τής πυρκαϊάς σου έκανε εύχαρίστηση;

— Καί ναι καί όχι. Κι' όταν ο πρόεδρος τόν κάλεσε νά διασαφηνίσει τί έννοούσε, ο κατηγορούμενος έξήγησε:

— Εύχαριστώμουν όταν άναβα μία μεγάλη πυρκαϊά. Οι μικρές μ' αφήνουν άδιάφορο.

'Ο νέος αυτός, όπως διαπιστώθηκε, είχε προγόνους σφυλιδικούς. Οι ψυχιατροί πού τόν εξέτασαν, διέγνωσαν δυό κύρια κίνητρα, πού τόν ώθοΐσαν στίς έγκληματικές του αυτές πράξεις. 'Αφ' ενός ήθελε ν' άπολαμβάνει τό θέαμα τής φωτιάς κι' αφ' έτέρου πίστευε ότι έτσι έπαιρνε έκδίκηση έναντίον τής κοινωνίας, πού τάχα δέν άναγνώριζε τήν ιδιοφυΐα του.

★

ΩΡΙΣΜΕΝΟΙ πυρομανείς δέν βάζουν φωτιά άπλώς γιά νά νοιώσουν μία διεστραμμένη νερόνια ήδονή, αλλά καί γιά νά δοκιμάσουν.. τήν ικανότητά τους.

Ένας έμποροστής αυτού τού τύπου, ο Τζών 'Αϊζενστάιν, όταν συνελήφθη ήσετα από μία πυρκαϊά πού είχε προκαλέσει μέ ένα μηχανισμό πυροδοτήσεως δικής του έπινοήσεως, σέ κάποιο μεγάλο κατάστημα γυναικείων ειδών, στή Νέα 'Όρλεαν, ρώτησε τούς άστυνομικούς:

— Διαπιστώθηκε τί ώρα άκριβώς άρχισε ή φωτιά;

— Όταν τού είπαν ότι αυτό έγινε στίς τρεΐς άκριβώς μετά τά μεσάνυχτα είπε:

— Καλά τά κατάφερα. Είχα άπολογιστεί ότι ή φωτιά θα έκδηλωνόταν στίς τρεΐς καί πέντε τό άργότερο.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

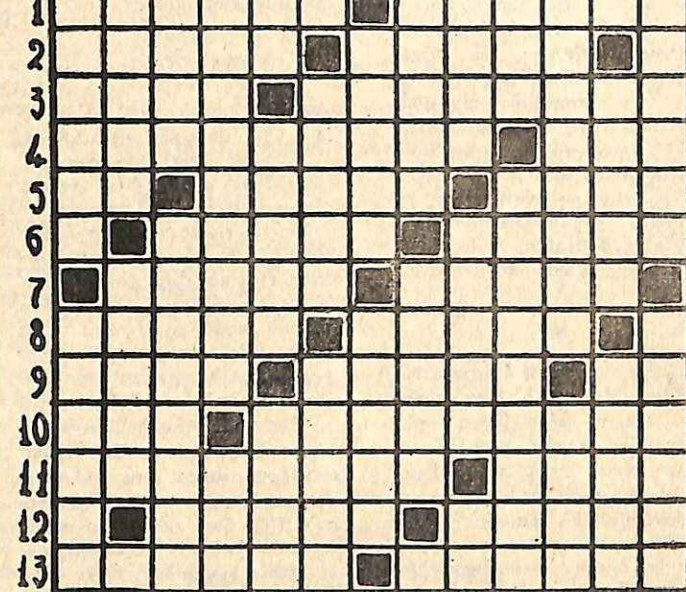
1) Φροντίζει ξένο μωρό. — Τις χρησιμοποιούν κακοποιοί.

2) Τιμόνι άμάξης. — Παρυνφές ύφασμάτων.

3) Αύτοκινήτων μάγκα. — Κατειργασμένο δέγμα μοσχαριού.

4) 'Αποκομίζω. — 'Αγγλος μυθιστοριογράφος καί ύμνογράφος.

5) Λεπτή κλωστή. — Έχ-

θός τής έλιάς. — Μάρκα χαρτοπαιγνίου.

6) 'Όνομα περιφημής δυζαντινής οικογενείας. — Μπαί νει σέ παπούτσι.

7) 'Αφανείς ήρωες.. ένδυμάτων. — Χαϊδευτικό άνδρικού όνόματος.

8) Πολλοί τόν θανατώνουν — Δίχως.

9) Έχει τήν έννοια τού ώστόσο. — Τού Φαλήρου φημίζεται. — Στό άλφάβητο άνάποδα.

10) Ποταμός τής Γαλλίας πού εκβάλλει στή Μάγχη. — Γραμμές τού πλοίου, παράλληλες πρds τή θάλασσα.

11) 'Αγορία. — Πόλις τής Γερμανίας στή Θουριγγία.

12) Περιφέρεται άσκοπα. — 'Απαντώνται στίς λέξεις.

13) Στερείται γούστου. — 'Υπάρχουν καί τέτοια κύματα. **ΚΑΘΕΤΩΣ**

1) 'Η καρίνα τών πλοίων. — Προθήκη καταστήματος.

2) 'Ακαθαρσία. — Κομπόλις τού νομού Χανίων.

3) Συμπληρώνει γνωστόν Βουώνη. — Διαλύει οικογένειες.

4) Είναι γεμάτος λέπια. — 'Επώνυμον σάδ τής δδόνης.

5) 'Αναφορική άντωνυμία. — 'Ανδρικό ένδυμα. — Θυμίζει ψυχρολουσία.

6) Μεταλλική πόρπη. — 'Απαράιτος στόν χτίστη.

7) 'Ιδρυτής εύρωπαϊκής πρωτευούσης. — Δίδεται σέ καταδίκους.

8) Δράμα του 'Ο γιδs τού ίσκιου». — Έχει θά βρήτε άγρότες.

9) 'Αρχαίο τοπωνύμιο, σühηθες στήν 'Αττική. — Γόης τής αρχαιότητος. — Συμπλεκτικός σύνδεσμος.

10) Ποταμός τής Ρωσίας. — 'Τροκνιτής.

11) 'Ορυκτό χρησιμοποιούμενο ως λίπασμα. — Χαϊδευτικό γυναικείου όνόματος.

12) Είναι καί ή Σαχαλίνη. — 'Επιθυμούν νά βρίσκονται όσοι ρεμβάζουν.

13) Παράκτιος δρόμος. — 'Αρχαίο άθηναϊκό δικαστήριο.

ΑΤΣΙΣ

ΤΟΤ ΠΡΟΗΓΟΤΜΕΝΟΤ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. ΣΠΑΣΜΑ — ΚΑΝ.

2. ΠΑΛΙΑ — ΚΑΝΤΙ.

3. ΑΣΙΤΟΝ — ΝΑΙ —

ΟΡ 4. ΡΑΚΙΝΑΣ — ΗΜΙ.

5. ΟΣΟΣ — ΚΗΒΕΣΤΗΣ

6. ΣΙΤΟΣ — ΑΜΑ 7. ΣΟΥ.

ΑΚΙΜ 8. ΣΠΑ — ΜΟΣΑΣ

9. ΚΟΠΤΡΑΪΤ — ΛΟΤΙ

10. ΟΥΑ — ΣΑΡΑΚΑΣ 11.

ΠΡ — ΕΝΩ — ΣΟΜΑΚΙ

12. ΑΣΥΛΟΤΑ — ΚΟΚΤΩ

13. ΣΑΒΑΝΑ — ΑΤΣΙΑΣ

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. ΣΠΑΡΟΣ — ΣΚΟΠΑΣ

2. ΠΑΣΑΣ — ΜΠΟΤΡΕΑ

3. ΑΛΙΚΟΣ — ΑΠΑ — ΤΒ

4. ΣΙΤΙΣΙΣ — ΕΛΑ 5. ΜΑ-

ΟΝ — ΤΟΤΡΙΝΟΝ 6. ΝΑ

ΚΟΤ — ΩΤΑ 7. ΣΗΣΑΜΙΣ

8. ΚΑΝ — ΚΟΤΑΣ 9. ΑΝΑ-

ΔΕΣΙΣ — ΡΟΚΤ 10 ΝΤΙ

— ΜΑΛΑΜΟΣ 11. ΣΙ — Η

ΤΑ — ΣΟΚΑΚΙ 12. ΑΝΟ-

ΜΗΜΑ — ΤΑΚΤΑ 13. ΣΑ-

ΡΙΣΑ — ΑΙΣΙΩΣ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Σχετικά μέ τήν ανάγκη προσθήκης εύρετηρίου στό τέλος κάθε τόμου τού «ΚΟΣΜΟΥ», ένα ζήτημα πού έθεσε γιά πολλοστή φορά κι' ο τελευταίος επιστολογράφος μας κ. Αδγερινός, γιατί, θά υπάρξει σχετική ανακοίνωση στό προσεχές τεύχος.

★

Κύριε Διευθυντά,

Με μεγάλη μου χαρά διαπιστώνω ότι τό περιοδικό μας «Κόσμος» 'Επιστήμη καί Ζωή» έχει καταστεί ο άχώριστος σύντροφος τών περισσότερων Θεσσαλονικέων. Τούτο διαπιστώνω εκ τού γεγονότος ότι πολλές φορές μέ μεγάλη μου δυσκολία κατορθώνω νά προμηθευθώ τά τεύχη του! Έχει γίνει πιά γιά μένα πολύ συνηθισμένη ή άπάντηση τών περιπεριούχων: «— Δυστυχώς, ο «Κόσμος» έτελείωσε!»

Δυστυχώς, όμως, υπάρχει κι' ένα πολύ μεγάλο ποσοστό μορφωμένων νέων, οι όποιοι ούτε καν γνωρίζουν τήν έκδοσή του, προσκολλημένοι στά ξρωτικά άναγνώσματα διαφόρων άλλων όπότιων περιοδικών.

Φανατικός άναγνώστης καί φίλος τού «Κόσμου» από τής 4)6)59 — από τής ήμέρας δηλαδή πού διάβασα τό πρώτο του τεύχος — δέν έκανα τίποτ' άλλο από τό νά φροντίζω γιά τήν διάδοσή του στόν κύκλο μου. Καί είμαι πολύ εδνυχής, γιατί τό έχω κατορθώσει.

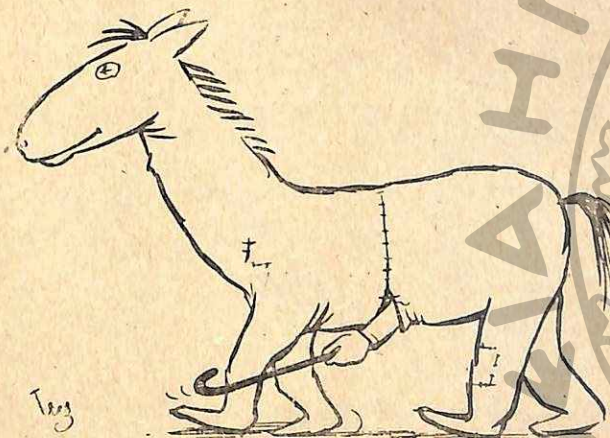
Στήν στήλη τής αλληλογραφίας διάβασα έπιστολές πολλών άναγνωστών, οι όποιοι ζητούν τήν αύξηση τής βλης. Έγώ, προσωπικώς, νομίζω ότι δέν χοιιάζεται κάτι τέτοιο. 'Η βλη άρχει γιά τήν άπασχόληση μίας έβδουάδος. Τήν αύτην ιδέα έχω καί γιά τήν παιδική σελίδα, γιατί ή βλη τού «Κόσμου» δέν μπορεί νά άφουσιωθεί από παιδιά. 'Υπάρχουν άλλα περιοδικά κατάλληλα γιά παιδιά, ο «Κόσμος» είναι γιά έφήβους καί άνω.

Με μεγάλη μου χαρά, διάβασα στό 62ον τεύχος ότι πρόκειται νά ίδρυθούν σάλλογοι πρds διάδοση τού «Κόσμου» κι' έτσι νά βοηθήσουν στήν άνοδο τού μορφωτικού επιπέδου τού 'Ελληνικού Λαού. Σας πληροφορώ, λοιπόν, ότι είμαι όλόθυρα στή διάθεσή σας, ένθερμος δποστηρικτής σας.

Μετά τυχής Γεώργιος Χατζημπούμπουλης

★ Στό γράμμα αυτό θά άπαντήσουμε στό επόμενο τεύχος.

ΧΙΟΥΜΟΡ

Χωρίς λόγια

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΛΑΧΕΙΟΝ

ΕΙΝΑΙ ΘΕΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ

Μαζί με τήν υποστήριξιν τῶν ἐσω-
τέρων ἐλπίδων δι' ἓν καλύτερον
μέλλον τῶν ἀτόμων ἀνακουφίζει
τήν κοινωνικήν δυστυχίαν καί προ-
άγει σπουδαίους πνευματικούς καί
κοινωφελεῖς σκοπούς.

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΛΑΧΕΙΟΝ

Τὸ γνωρίζετε ὅλοι ἀπὸ καιρὸν
Τώρα σᾶς προσφέρει τήν νέαν εὐ-
καιρίαν νὰ συμμετάσχετε εἰς τὰς
κληρώσεις του.

Η ΠΡΩΤΗ ΚΛΗΡΩΣΙΣ 52^{ας} ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Εἰς τὰς 6—7 Ὀκτωβρίου 1960

